

BIBLIOTHECA
UNIV. JACELL.
CRACOVENSIS

kalikonda

51322

Mag. St. Dr

P

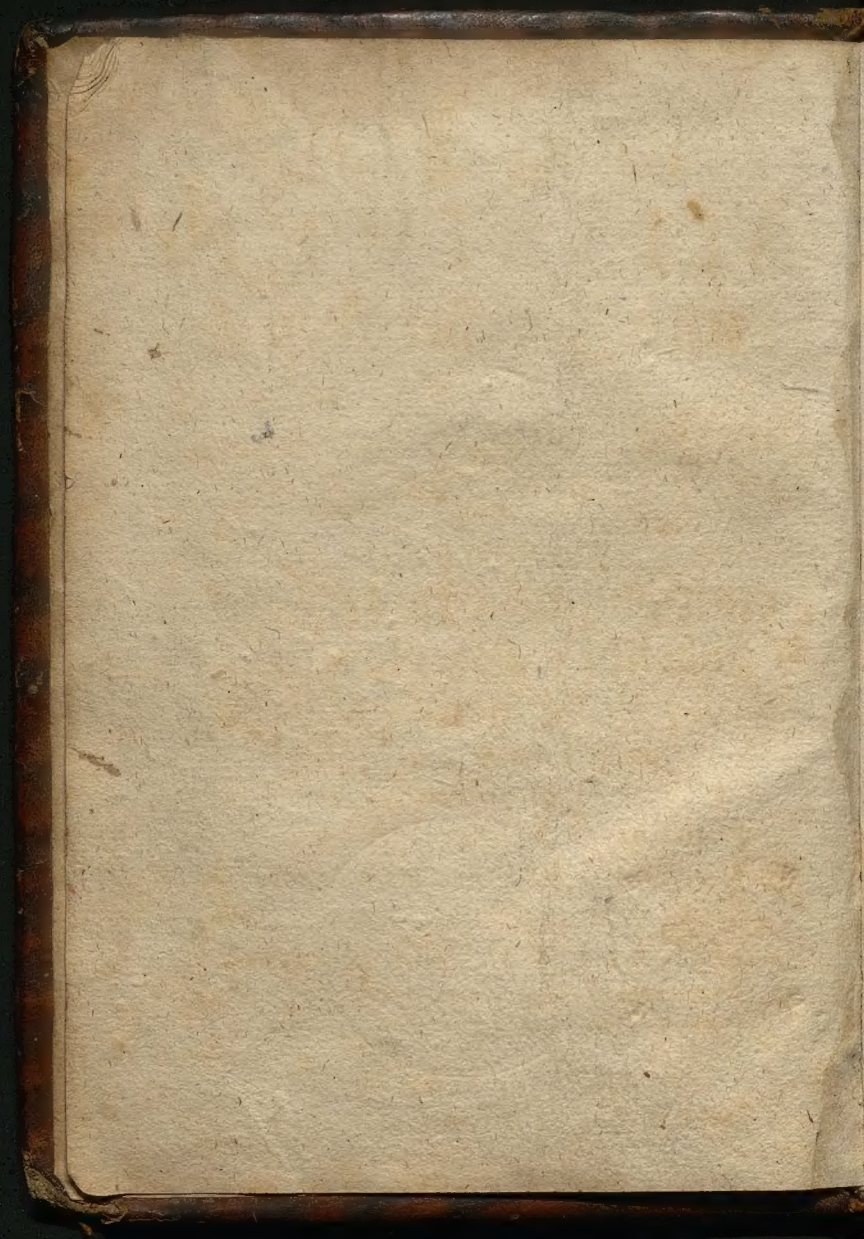
51322

I

XIV. 9. 11.
E. IX. 9.

Leaving
1790

Sonderliche /
Polnisch, Deutsche
MISSIVEN
und Zuschriften /

so auff
Unterschiedliche Begebenheiten
gerichtet sind /

und

Sürnemlich der/
die Polnische Sprache Lieb-
habenden Breslauischen
Jugend /

Zum Gebrauch und Nutzen/
aufgeleget /

und mit einem Register / wovon in einer
jeden Missiv gehandelt wird / versehen /

Durch

JOHANNEM ERNESTI,

Wolverordneten Morgen-Prediger zu S. Hieronymi,
und der Polnischen Schul Moderatorem.

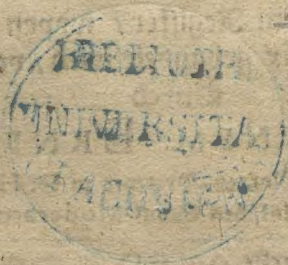

Gedruckt zur L3SSA /
durch Benjamin Friedrich Held / 1705.

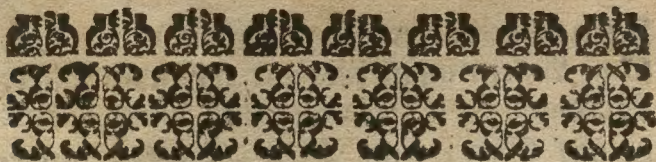
I. Cor. X.

Alles zu Gottes Ehr/
und
des Nächsten Nutz.

57322
I

An einen Hochgeneigten Leser.

Wenn meine Begierde denen meiner Information Anvertrauten / auf alle Art und Weise / alle Beförderung zu thun / ihren Zweck zu erreichen / nicht so aufrichtig und beständig wäre / würde ich diese Missiven / zum Vorschein zu bringen / unterlassen haben; alldieweil nichts so gut gemeinet kan werden / das vom Tadel / Ubelgeneigter / kan befreyet bleiben. Jedoch / weil damit nur / auf die Unerfahrenen in der Polnischen Sprache / gesehen wird / damit Sie Anlaß bekommen / Polnische Briefe zu schreiben / und einem jeden seinen gebührenden Titul zu zuetignen; so lebe ich des Vertrauens / daß gute Gemüthher mein Unterfangen geneigt werden entschuldigen: Ohne Ruhm zu erwehnen / so werde ich ihnen / daß denen Anfängern mein Donat, der zum rechten Lesen/

Lesen / Decliniren / Conjugiren / Reden / satz-
same Anleitung giebet / gar erbaulich fällt;
So werden die 50. lange / und zwanzig kurz-
ze auf Ein- und Ver- Kauffe unter-
schiedlicher Waaren gerichtete Gespräche/
von denen / die sie nöthig haben / gar nütz-
lich gebraucht; und also ist Hoffnung / daß
diese Briefe denen nicht mißfällig werden
seyn / welche derselben zu ihrem Besten
werden wollen anwehhen. Wenig Kauff-
manns- Briefe sind hiebey anzutreffen. Es
kan aber der Mangel leichtlich ergänzt
werden / wo diese nicht unangenehm wer-
den seyn. Ich empfehle hiemit alle meine
geneigte Gönner Gottes überreiche Gnade
und Schutz / mich aber ihrer bestän-
digen Gunst und Gewo-
genheit!

1

Najjaśniejszy Miłościwy Krolu, Panie,
Panie moy Miłościwy,

W Afzey Krolewskiej Mości, Me-
mu Miłościwemu Krolowi y
Pánu przez to jáko nánizey u-
páść do Nog przywodzi (przyniewała
mię) Szkoda wielka, przez Pána N. N. mi
zadána, gdyż dwa, Towarámi roznemi, do
Gdańska jadące Wozy záhámował (zá-
trzymał) z tákiem Przydátkiem, że onych
rychley puścić niechce, aż mu Welná jego
powrocona będzie, (Welney swojey na
będzie) ktoram tu we Wrocławiu Zydowi
Káliskiemu powściągnął. A sprawa ta tak
się ma, (zachowuje) á nie ináczey. Zyd
Faybus kupił ode mnie za sześć set Tálá-
row twárdych różnego Gatunku Sukná, á
one już w przeszły Jármárk S. Janá,
w Przytomności Zydow inszych, jako
krewnych swych pewnie záplácić objećał,
lecz w Objetnicy swey się nie uiszczył;
ále záwsze swoje do Wrocławia przywie-
zione Towáry Kupcom innym przedał,
á Towáry od nich kupione gotowemi zá-
raz Pieniędzmi záplácił á odjáchał, co mię
w prawdzie bolało, jednak odmienić nie
wie-

Durchläuchtigster / Großmächtigster König /
Allergnädigster König und Herr.

Ihre Königliche Majestät / meinem Allergnädigsten Könige und Herrn / hierdurch in tieffster Demuth zu Füsse zu fallen / dringet mich der grosse Schaden / welchen mir der Herr N. N. zugefüget / da Er zwey / mit unterschiedlichen Waaren beladene / nach Dantzig fahrende Wagen angehalten / mit einem solchen Beyfatz / daß Er dieselben nicht eher wolte loß lassen / biß Er seine Wolle würde wiederbekommen / die ich hier einem Calissischen Juden zurücke behalten habe. Womit es sich so und nicht anders verhält.

Der Jude Faybus hat mir für 600. Rthl. allerhand Gattung Tücher abgekauft / und dieselben schon in dem abgewichenen Johann-Marckt / in Beyseyn anderer Juden / als seiner Bluts-Freunde / gewiß zu zahlen versprochen / sein Versprechen aber nicht gehalten; sondern stets seine nach Breslau gebrachte Waaren andern Kauffleuten verkauft / und die Ihnen abgekauften Waaren baar bald bezahlet / und davon gefahren; welches mir zwar wehe gethan / jedoch nicht zu ändern gewußt.

wiedziałem. Za temem nie zaniechał Affi-
 stentow jego, jako Rękoymio w napominać,
 aby go do Zápłaty mieli, jeśliby niechcieli,
 abym jch miało niego do Płacenia przymu-
 sił. To tak wiele pomogło, iż chcąc się
 Niewczásu uchronić, czułe ná niego Bacze-
 nie mieli, á mnie, jako w Jármárk (w kupczy-
 ny) S. Elżbiety sto pięćdziesiąt kámieni Weł-
 ny do nas przywiozł, onę Frankofurtskiemu
 Kupcowi zá gotowe sprzedał Pieniądze, o-
 znaymili, gdzie ja nieodwłócznie Pieni-
 aże urzędownie árestował, y Spósobem tá-
 kiem Zápłatę wymógł. Tem się Zyd obru-
 szywszy, chcąc się ná mnie pomścić, do wy-
 zey mianowánego Szláchćicá się udał, á iż
 mu Wiádomo było, że Towáry moje przez
 Wieś jego powiozą, dwánaście mu Tálá-
 row bitych dał, aby Wozy záciiągnął, uda-
 wając, że Wełná, którą Faybus we Wro-
 cławiu sprzedał, á ja Pieniądze zá nię do sie-
 bie przyáciiągnął, jego była, tak Towárow
 zátymáných rychley puścić niechce, áż
 Fortuny swojey dostąpi. A iż to jednak Wy-
 myśl wykrętny, á to Prawdą istotna, że Zyd
 Wełnę od Szláchćicá kupił, Gotowiznę zá-
 raz oddał, zá nię, zwiászczá Zydowi ká-
 mien

Inzwischen habe ich nicht unterlassen seine
 Beystände / als Bürgen zu erinnern / daß Sie
 Ihn zur Zahlung anhalten solten / wo sie nicht
 wolten / daß ich sie an statt seiner zu zahlen zwin-
 gen solle. Dieses hat so viel gefruchtet / daß sie
 allem Unfuge zu entgehen / wachsame Achtung
 auf Ihn gegeben / und mir / da Er in dem Cru-
 cis Markt 150. Stein Wolle zu uns gebracht /
 und einem Franckfurtischen Kauffmann sie umb
 baar Geld verkauffet / angedeutet / habe ich un-
 säumlich das Geld gerichtlich arrestiret / und
 Ihm die Zahlung solcher Gestalt abgebracht.
 Darüber hat sich der Jude entrüstet / und sich
 an mir zu rächen / zu dem oben gemeldeten Edel-
 man gewendet / und weil Ihm bewust war /
 daß meine Waaren durch des Edelmanns
 Dorff würden geführet werden / Ihme 12. specie
 Reichsthaler gegeben / daß Er die Wagen ein-
 ziehen solte / mit solchem Vorwand / die Wolle /
 welche Faybus in Breslau verkauffet / und ich
 das Geld dafür an mich gezogen / wäre sein ge-
 wesen / so wolte er die angehaltene Waaren
 nicht eher folgen lassen / biß Ihm das Seinige
 wieder gegeben würde / (biß Er zu dem Seinigen
 wiederumb würde gelangen.) Wenn nun solches
 ein erdichteter Fund ist / dagegen dieses wahr / daß

mień kilką potroynych taniey spuścić, jako to Przyjaciele jego pod Przyśięgą przed naszym J. M. Panem Woytem zeznali: Ja przez tak gwałtowne Repressalia w wielką Szkodę y Koszty wtrącony, tedy Wászey Krolewskiej Mości, mego Miłościwego Krolá y Pána, jak nápokorniey uprąszám, zechćiey Wąszá Krolewská Mość Moy Miłościwy Pan, rozkaz do namienionego Szlachćicá podać, áby nie odwlocźnie ex nunc zátrzymáne Towáry bez Szwan-ku mi wydał, á niepotrzebnie zádané Ek-spenzy nágradził. Tak wielka krolewska Láská mię obowiąze, zá Wászey Krolewskiej Mości, mego Miłościwego Pána długo szczęśliwe Panowanie nieustáwając Májeřtat Boski błágáć, jákož do śmierci zostájąc

Wászey Krolewskiej Mości

Mego Miłościwego Krolá
y Pána

Nániższy Sługá
N. N.

Ná-

der Jude dem Edelmann die Wolle abgekauft /
das baare Geld dafür bald zugestellet / gestalt Er
dem Juden den Stein etliche Silver-Groschen
wolfeiler überlassen / wie es seine Freunde endlich
vor unserm Herrn Stadt-Vogt ausgesaget ha-
ben: Ich aber durch die gewaltthätige Repressa-
lien in einen sehr grossen Schaden und Unkosten
gesetzt worden / als bitte unterthänigst Ewer Kö-
nigliche Majestät / Meinen Allergnädigsten Kö-
nig und Herrn/ Ew. Königl. Majest. geruben Al-
lergnädigst / dem gemeldeten Edelman anbefehlen
zu lassen / daß er unsäumlich so fort die angebalte-
nen Waaren unschadhaft mir folgen lasse / und
die unnöthiger Weise verursachten Unkosten er-
setze. So grosse Königliche Hulde wird mich
verbündlich machen / für Ihrer Königl. Majest.
langwierig- glückliche Regierung unablässlich zu
Gott zu seuffzen / als der ich ersterbe

Ewer Königlichen Majestät

Meines Allergnädigsten Königes
und Herrn/

Unterthänigster Knecht
N. N.

A 4

Dem

Najjaśnieyszemu y Niezwyćieżonemu
Augustowi Wtoremu, z Bożey Łaski
Krolowi Polskiemu, Wielkiemu Książęciu
Litewskiemu, Ruskiemu, Pruskiemu, Máz-
owieckiemu, Zmudzkiemu, Kijowskiemu,
Wolhynskiemu, Podolskiemu, Podlaskie-
mu, Inflantskiemu, Smolenskiemu, Siewier-
skiemu, y Czernichowskiemu.

Dziedzicznemu Książęciu Saskiemu, Ju-
liackiemu, Gor, Angryjskich y Westfal-
skich, Pánstwa Rzymskiego Arcy-Marzał-
kowi, Książęciu Elektorowi, Landgrabi
Turińskiemu, Margrabi Misniskiemu,
także wyższey y niższey Luzacyey, Bur-
grabi Magdeburskiemu, Hrabi Książęciu
Henneberskiemu, Hrabi Marchyey, Ra-
wenszbergu y Barbu, Panu ná Rawensztey-
nie, &c. &c. Pánu Memu Miłościwemu.

II.

Jaśnie Oświecone Miłościwe Książę,
Pánie y Dobrodzieju moy Miłościwy.

Ná Tonia tę, Jaśnie Oświecone Mi-
łościwe Książę, zá Zrządzeniem
Bożkiem, ze mną przyšlo, iż, mo-
gac przed tem innych dzwigac Ubostwem
mojem, sam Ludzi dobrych teraz upraszac
musze,

Dem Durchlauchtigsten und Unüberwind-
lichsten Fürsten und Herrn/ Herrn AUGUSTO II.
von Gottes Gnaden Könige in Pohlen / Groß-
Herzoge in Littawen/ Neussen / Preussen / Ma-
suren/ Samoyten/ Ryjowien / Wolhynien/ Po-
doliem/ Podlachien/ Lieffland / Smolensko / Se-
verien / und Zernichowien.

Erb-Herzogen zu Sachsen/ Jülich / Cleve/
Berg/ auch Engern und Westphalen / des Heil-
Römischen Reichs Erz-Marschallen und Ebur-
Fürsten / Landgrafen in Thüringen / Marg-
grafen zu Meissen/ auf Ober- und Nieder-Lauß-
nitz / Burggrafen zu Magdeburg / Gefürsteten
Grafen zu Henneberg / Grafen zu der Mark/
Ravensberg und Barby / Herrn zu Ravensstein.
Meinem Allergnädigsten Könige und Herrn.

II.

Hochwürdigster in Gott Vater/
Gnädigster Fürst und Herr.

So weit ist's mit mir / Gnädigster Fürst und
Herr/ durch Gottes Verhängniß / können/
daß ich ſo/da vorhin andern mit meinem wenigen
Armuch dienen können / fromme Ehrſten bittlich
angehen muß/ mir nach Dero Mildigkeit/ mit ei-
nem

muszę, aby mię z Szczodroblowości swej
 Ratunkiem jakim jakim wesprzeć zechcie-
 li. Substancyey od Bogami użyżoney y po-
 Rodzicach mych dziedziczoney nie prze-
 marnowałem; Lecz Nieprzyjaćiel Jmienia
 Krześcijańskiego główny Wśi moje szumne
 y osadzone dobrze, w Popioł obrocił. A co
 nążałośniefsza Synow mych dwóch pocią-
 gnał (zabrał) w Niewolę, y przez to Smętek
 moy rozmnożył, zwłaszcza Nádzieję zádneý
 niemam, z nimi się więceý na Swiećie tem
 widzieć. Jednak mi Wászey Książęceý Mi-
 łości po Bogu jedyna Wszędogłośna Do-
 brota dodaje Sercá, ponieważ Wászą Książ-
 żeńca Mość, innych Nędzę klepiących, co
 w Zárówną ábo inszą niespodzianą ząbrnę-
 li Mizeryą, (Biedę, Utrapienie) ćiefzyć nie
 zanie chąwasz, y Osobę mą bląhą według
 wrodzoneý dobroći, Poćiechy nábáwić god-
 nem uznasz, á osobliwie mię Urzędem Se-
 cretárskim po Smierći Nieboszczyka N.N.
 wákującym urádownić nie zanie chasz; ábo
 gdyby już rozdány był, czego się nie spo-
 dziewam, u Wielmożnego Jego Mości Su-
 perintendentá Mego Miłościwego Paná, za
 Poważną W.X.M. Prośbą Celnićwo (Pi-
 sarstwo)

nem Beyschub beyzuspringen. Das von Gott mir verliehene / und von meinen Eltern ererbete Gut habe ich nicht verschwendet ; sondern der abgesagteste Feind des Christlichen Namens hat meine schöne Dörffer in Asch geleyet ; ja was das allerkläglichsste ist / meine zweene Söhne in die Dienstbarkeit genommen / und dadurch mein Leyd vermehret / massen ich keine Hoffnung habe Selbte wiederumb zu sehen. Jedoch richtet mich Ibro Eminenz Hochwürdigst Fürstl. Gnaden weltberühmte Güte auf / weil sie andere Nothleidende / so auf gleiche oder andere unvermuthete Weise ins Elend gestürzet werden / zu erfreuen nicht unterlassen / Sie auch meine Wenigkeit nach Dero angebohrnen Gnade zu consoliren / nicht unwürdig achten / absonderlich aber mir durch den Tod des weyland N. N. entledigte Secretariat-Stelle anvertrauen werden / oder / da sie allbereit möchte vergeben seyn worden / welches ich nicht hoffe / bey Ibro Großmächtigen Gnaden dem Herrn Superintendenten / meinem Gnädigen Herrn / mir durch Dero hochgültige Intercession, das Zöllner-Ampt in Zduny zu wege bringen / damit mein vielfältiger Kummer dadurch gemildert werde / und ich nicht gleich andern Umbläuffern Ibro Hoch. Fürstl. Gnaden / weiter dürfte beschwer-

farstwo) komory Zduńskiej zjednać, aby przez to Troska moja ulżona (uśmierzona) będąc, ja Biegunom innym podobny W. X. M. się daley nie uprzykrzał. Moje z Młodości samey Zachowanie W. X. M. wiadome, iż o Poczciwości mojej wątpić nie trzeba, ale to o mnie wcale rozumieć, że Splendoru starożytney Familiey zachować omni modo się będę starał. Co W. X. Mość za Rzecz nieomylną przyjąć, a mnie nie opuścić zechćiey, ale uniżoney Prośbie mojej Pomoc skuteczną wyświadczyć, Ja za Wielką Pomoc Pańską Modlitwy moje nie ustawiające obiecując, ozywam się zostać

Wászey Książęcey Mości Páná y Dobrodzieja mego Miłościwego

Naniższem Sługa

N. N.

Jaśnie Oświeconemu, Przenawielebnieyszemu Książęciu Jego Mości Panu N. N. Świętego Kościoła Rzymskiego Kárdynałowi, Arcy-Biskupowi Gnieznienskiemu, Legato nato, Krolestwa Polskiego Prymasowi y Pierwszemu Książęciu, &c. &c. Pánu y Dobrodziejowi memu Miłościwemu.

Jaśnie

schwerlich fallen. Mein von Jugend geführter Wandel ist Ihro Hoch-Fürstlichen Eminenz bekand/ daß man an meiner Redligkeit nicht zweifeln darff; sondern gewiß dafür halten/ daß ich meiner uhralten Familie Ruhm zu erhalten mich bemühen werde. Dieses geruhen Ihro Hoch-Fürstlichen Eminenz gnädigst für gewiß zu halten/ und mich nicht hülfloß/ sondern meine demüthige Bitte kräftigen Nachdruck finden lassen/ ich verspreche dafür mein unablässliches Gebeth/ und ersterbe

Ewer Hoch-Fürstlichen Gnaden

Meines Gnädigsten Fürsten
und Herrn

Untertänigster
N. N.

Dem Hochwürdigsten in Gott Vatern/
Fürsten und Herrn N. N. der H. Römischen
Kirche Cardinalen/ Erzbischöffen zu Gniesen/
des Heiligen Apostolischen Stuhls zu Rom Le-
gato nato, auch des Königreichs Pohlen Pri-
mati und Ersten Fürsten. Meinem Gnä-
digsten Fürsten und Herrn.

Hoch

Jaśnie Oświcone Miłościwe Książę,
Panie á Dobrodzieju moy Miłościwy.

A Czokolwiek to z Doświadczenia codziennego znájoma, że Wielkie między Małżonkami różnemi się najądują (wynurzają) Przeciwieństwa. Tedy jednak wątpię, że kogo większa Niewierność od Małżonki potkała jako mię (nád mię). Zwłaszcza ona Ubior niewieści (Ochędostwo) zabrawszy z Porucznikiem mię odbiegła, zostawiwszy mi Dziaćek troje niewychowanych. Jak cięszko mi złość taką nieść przychodzi Wász Książęca Miłość z Łaski swey wyfokiey zrozumieć mozesz. Rodzicom Zeninym ot worzyłem Rzecz całą, mnie mając, iż Postępek tak (prośny) Corki swey tajemnie, niż się rozgłosi, uprzątnąć ábo zatlumić pomoga. Lecz widząc iż więtsze Upodobanie niż dysplicencya w tem mają, tedy chcąc niechcąc Wászey Książęcey Mości Pána mego Miłościwego, o Pomoc Páńską pokornie prosić przychodzi, którą sobie niomylnie obiecuję. Nie tylko mi to wiary godni Ludzie donieśli do Wiadomości, że w Wászey Książęcey Mości Mieście N. N. w Gościńcu pod białą Rożą się bawi, álem

Hochwürdigster Fürst/

Gnädigster Fürst und Herr.

Wiewol es aus täglicher Erfahrung be-
 stand ist / daß grosse Wiedervertigkeiten
 unter unterschiedenen Ehe-Leuten sich er-
 eignen ; So zweifelte doch sehr / daß jemanden
 grössere Untreu von seinem Ehe-Weibe die Zeit
 her begegnet sey/ als mir ; Sintemahl selbtes
 allen Schmuck weggenommen / mit einem Leut-
 nambt von mir davon gegangen / und drey uner-
 zogene Kinder mir hinterlassen. Wie schwer sol-
 che Bosheit zu tragen mir falle / können Ibro
 Hochwürdigst-Fürstl. Gnaden gnädigst abneh-
 men. Den Schwieger-Eltern habe ich alles
 entdeckt / in Meinung / daß sie das unverant-
 wortliche Beginnen Ihrer Tochter / in der Stil-
 le/ ehe es lautbar würde / werden helfen haben
 unterdrücken. Allein weil ich sehe / daß sie mehr
 einen Gefallen/als einen Unwillen daran tragen ;
 So muß ich wieder meinen Willen Ewer Hoch-
 würdigst-Fürstl. Gnaden umb Hülffe angehen/
 welche ich mir unfehlbar verspreche. Nicht al-
 lein haben es mir glaubwürdige Leute beyge-
 bracht / daß Sie in Ibro Hochwürdigst-Fürstl.
 Gnaden Stadt N. N. in dem Gast-Hofe zu
 der weissen Rose logire ; sondern ich habe sie
 selbst

álem y ja samże onę w infze Száty przebrá-
 ną (odżiáną) w Oknie z Milośnikiem swem
 leżącą, tak postępując z sobą, jakby Mát-
 zonkami oddanemi byli. Co jáko Ludzie bo-
 goboyne Rzecz gorsząca, y od żadnego Po-
 bożność miłującego Człowieka pochwaló-
 na bydź nie może. Ták W. X. M. unizenie
 upraszam, ábyś mi W. X. M. ták wielką
 Łaskę (Łaskáwość) wyświadczyć chćiałá,
 á do Páná Burmistrzá Rozkaz tákí dáć, áby
 onę pozwawšy, przykázał, áby wszystko,
 co w Štroju niewieścíem y kámieniách dro-
 gích zábrátá, do niego przyniosłá, á rych-
 ley jey nie uwolnił, áż wszystko, comem ná
 Pápierze wyrażít, á W. X. M. tu podájé
 stáwiłá. Dostápiwšy tego, pokorná do W.
 X. M. wniošé Prošbę o informacyá, jako
 się dáley będę spráwować miał. Boć Oso-
 by tákíey, osławíoney przy Boku mojem
 więcey wíedzieć nie žádam. Jákož y Prze-
 wielebny Konzyftarz tego po mnie nie bę-
 dzie žádał (áfektował) onę przyjac zno-
 wu. Uwodzićiel (Uwodnik) byłby go-
 dzien, żeby go śmíerć ścięta potkáłá,
 (miecz gardziel jego przeniknął) áby niko-
 go więcey nie uwiodł Wáśzá Książęca
 Mość

selbst/ verkleidet / in dem Fenster mit dem Galan
 sehen liegen / und sich so bezeigen / als wenn sie ge-
 treute Eheleute wären. Solches wie es frommen
 Christen ärgerlich/ und von keinem Gerechtigkeit
 liebenden kan gebilliget werden. So bitte Ewer
 Hochwürdigst. Fürstl. Gnaden unterthänigst/
 mir die grosse Hoch-Fürstliche Gnade wiederfab-
 ren zu lassen / und dem Herrn Bürgermeister an-
 zubefehlen / daß Er Sie für sich fordern lasse/ ihr
 schaffe / daß sie alles / was sie an Schmuck und
 Kleinodien mit sich genommen / dahin bringe / ja
 nicht eher loß lasse / biß alles / was ich specificir-
 ret/ Ewer Hochwürdigst. Fürstl. Gnaden hier
 überreiche/ von Ihr wird deponiret seyn: Wenn
 das wird geschehen seyn / werde ich Ihro Hoch-
 würdigst. Fürstlichen Gnaden demüthigst anfle-
 hen/ wie ich mich ferner werde verhalten sollen.
 Ich begehre eine solche beschriebene Person an
 meiner Seite nicht mehr zu wissen. Wie denn
 ein Hochwürdiges Consistorium mir nicht wird
 zumuthen können/ sie wieder anzunehmen. Der
 Entführer wäre werth / daß man Ihn eine
 Spanne kürzer machte/ hiemit nicht mehr durch
 Ihn verführet würden. Ewer Hochwürdigst-
 Fürstl. Gnaden werden dem Ubel wissen zu be-
 gegnen.

Mość Według Rozsądku wysokiego bę-
dziesz wiedziałą w to potrafić (temu za-
bieżeć.) Ja jak naniżey o Pomoc Páńską
upraszając, za nie aż do Śmierci zostanę

Wászey Xiążęcey Mości
Páná y Dobrodziejá
mego Miłościwego
N. N.

Jáśnie Oświeconemu y Przenáwieleb-
nieyszemu Książęciu JEgo MGi N. N. Bi-
skupowi Krákowskiemu, Książęciu N. N.
Pánu y Dobrodziejowi memu Miłościwe-
mu.

IV.

Jáśnie Wielmożny, Przenáwielebniejszy
Mości Księżę Biskupie,
Panie y Dobrodzieju moy Mościwy.

Ná WMMWM. Páná y Dobrodziejá
miłościwe (łaskáwe) Zrządzenie
dałem Czarownice wsadzić, y, po-
nieważ się nie winnemi, y tak czystemi, já-
ko Słońce ná Niebie, mniemały bydz, stá-
wiwszy im kátá tem Oznaymieniem, ze o-
nemu Spósoby takie wiadome, według
których, ná upornych Ludziách dopytać się
umie

Ich bitte unterthänigst umb gnädigste De-
ferirung / dafür werde ich mich stets nennen

Ewer Hochwürdigst. Fürstl.
Gnaden

Unterthänigst. Gehorsamer
N. N.

Dem Hochwürdigsten Fürsten und Herrn/
Herrn N. N. Bischoffen zu Cracau und Her-
zoge zu N. N. Meinem Gnädigsten Fürsten
und Herrn.

IV.

An einen Bischoff / der nicht als ein Fürst
tituliret wird.

Hochwürdigster und Erlauchter/
Gnädigster Herr /

Auf Ibro Hochwürdigsten Gnaden gnädigste
Verordnung habe ich die Heyen setzen lassen/
auch / weil sie unschuldig / und rein als die
Sonne an dem Himmel / vermeinten zu seyn / ih-
nen den Scharff-Richter fürgestellt / mit der
Andeutung / daß Er solche Mittel wüßte / Krafft
derer Er aus denen verstockten Leuten bringen
B 2 Königl

umie tego, czego Dobrocią wyznąć nie
 żądają. Postrach taki, jako niczego niech-
 ciał pomoc, (niepłonny był) tedy ta, którą za-
 nąstąrszą y nąprzedeyszą poczytano ną
 Pytki podaną, a stopnie wszystkie Męki
 wytrwała, spodziewając się, że Zywotem
 uydzie; Lecz przed trzemá Dni jey ten dał
 Záplátę przyzwoitą, ktoremu prez lát tak
 wiele służyła. Zwłaszcza w Więzieniu zde-
 chła, nalazszy postrzeżono, iż jey Szyją za-
 kręcona była. Wywleczoną do Szubienice
 kátowczycy ziemią zárzucili, ponieważ ną
 prętce, (ną Pośpiechu) w Niebytności (Ab-
 sencyey) W m m w m: Paná y Dobrodziejá
 Miłościwego żadnego inszego Sposobu jać
 się nie wiedzieliśmy, W m m w m: Pan y Do-
 brodziey zechcesz nas decyzyą swojá ura-
 czyć. Co się jeszcze żyjacey Czárownice
 tycze, tedy się raz dała ciągnąć, ale się dal-
 szemu Ciągnienu poddać niechciała, ale ob-
 jęcała, wszystko dobrowolnie wyznąć, co
 by jey wiadomo było, że się złego dopu-
 ściła, co się też tak stało. Z Początku się
 przyznała do tego, że W m m w m: Paná By-
 dło ną Folwárku oczárowała, że pozdy-
 chać musiała, co y Włodárzá potkáć miało,
 ale

fönte/ das/ was sie in Güte zu bekennen nicht be-
geheten. Solch Schrecken/ als es nichts ver-
schlagen wollen/ ist die/ welche man für die älteste
und fürnehmste geachtet hat/ der Tortur unter-
geben worden/ und hat alle Stufen der Marter
ausgestanden/ ihr die Hoffnung machende/ daß sie
mit dem Leben werde davon kommen; Allein
der hat ihr vor drey Tagen den gebührenden Lohn
gegeben/ welchem sie so viel Jahr gedienet. Ge-
stalt man sie in dem Gefängniß todt gefunden/
und angemercket/ daß ihr der Hals verdrehet war.
Sie ist zum Galgen geschleppt/ und von dem
Puckel-Knechten mit der Erden bedeckt/ weil
man in der Eyl/ in Abwesenheit Ibro Hochwür-
digsten Gnaden kein anderes Mittel zu er-
greiffen gewußt/ Ibro Hochwürdigsten Gna-
den werden ihren Endschluß uns zu er-
theilen gnädigstes Belieben tragen. Was die
noch lebende Hexe betrifft/ so hat sie sich einmahl
ziehen lassen/ aber sich weiterem Recken nicht wol-
len unterwerffen/ sondern versprochen/ alles gut-
willig zu bekennen/ was ihr bewust wäre/ daß sie
böses begangen/ welches auch erfolgt: Anfangs
hat sie sich darzu bekennet/ daß sie Ibro Hoch-
würdigsten Gnaden Viehe auff dem Vorwerck
N. bezaubert/ daß es verrecken müssen/ welches
auch dem Vogt begegneten sollen/ aber nicht ange-

ale się nie nadało, to za Pomocą Márciną
 swego zjednała, iże Niewiasta jego na Ręce
 y na Nogi ochramiała (wniwecz shaleciała)
 y Członkiem żadnem władac nie może.
 Może jednak przez kápanie z Ziół pewnych
 nárządzone (zgotowane) tego Złego poz-
 bawioną bydz y do Zdrowia pierwszego
 przywroconą. Teraz W m m w m: Paná Roz-
 kazu łaskawego czekamy, jako się tu dalej
 spráwować (zachować) mamy, przydawszy
 Przyczynę nápokornieyszą, abyś W m m w
 m: Pan y Dobrodziey z łaski swey onę Ła-
 ską tą udarować, aby jey głowę pierwey
 ścięto, a za tem spalono, abo żeby Trup od
 spálenia całé uwolniony został. Oto W m m
 w m: Paná Rodziná całą Złoczynce jak ná
 niżey (pokorniey) uprásza, ba wszystko Po-
 spolstwo w tey zostaje Nádziejey, że W m
 m w m: Pan y Dobrodziey, poniewaz zwie-
 dziona y z Sercá żałuje, za to cokolwiek
 złego popełniła, (czego cokolwiek się dopu-
 ściła) z wrodzoney swey Ludzkości y Do-
 broci, łaskę tę wielką nie tak dalece Zło-
 czyncy samey, jako całemu zacnemu Gmi-
 nowi wyświadczyć zechcesz, czem W m m
 w m: Pan y Dobrodziey wszystkich a mnie
 z osobna

gangen / dieses hätte Sie durch Hülffe ihres
 Mertens zu wege gebracht / daß sein Weib an
 Händen und Füßen verlahmet wäre / und keines
 Gliedes mächtig ist. Sie kan aber durch ein
 Bad / von gewissen Kräutern zugerichtet / von
 dem Ubel befreyet / und zur ersten Gesundheit
 gelangen. (gebracht werden) Jego erwarten
 wir Ibro Hochwürdigsten Gnaden gnädigsten
 Befehl / wie wir uns weiter verhalten sollen / mit
 Anfügung einer demüthigen Fürbitte / Sie geru-
 hen gnädigst Sie zu begnaden / daß ihr erst der
 Kopff abgeschlagen / und hierauf verbrant wer-
 de / oder der Körper gänglich von dem Verbren-
 nen befreyet bleibe. Darumb belanget Ibro
 Hochwürdigsten Gnaden die ganze Freund-
 schafft der Sünderinn (Ubelthäterinn) aufs de-
 müthigste / ja die ganze hiesige Gemeine le-
 bet der Hoffnung / weil sie verführet / und
 hertzlich bereuet / was sie übel gethan / daß Ibro
 Hochwürdigsten Gnaden nach Dero angebohr-
 Lentseeligkeit und Güte / die hohe Gnade nicht
 so wohl der Ubelthäterinn selbst / als der ganzen
 löblichen Gemeine / zu erweisen gnädigstes Ge-
 fallen werden tragen / wodurch alle / und ich / zu
 Dero treuen Diensten werden verbunden ge-
 machet werden.

zo sobna do Usług wiernych sobie obowią-
żesz. Jákoż ja się W m m w m: Pánu pod-
nożkiem ścieląc, dożywatnie zostaje
W m m w m: Pána y Dobrodzieja

Naniżenšzem Sługą
N. N.

Jáśnie Wielmożnemu, Przenáwie-
lebnieyszemu JEgo Mości Księdzu N. N.
Biskupowi N. N. &c. Pánu y Dobrodzie-
jowi memu Miłościwemu.

V.

Jáśnie Wielmożny Mości Pánie Wojewodo,
Pánie moy Miłościwy y Dobrodzieju.

ZŁoczyńcá, który dłużey niż Rok
w Więzieniu zostaje, żałuje bárzo,
że się Ludziom złym náмовić, y
Nádziejá dáremną karmić dał, iże W m.
m w. m. Pán, poslawszy do W m. m w.
m. Páná suplikę nápokornieyszá, onego
Zywotem udárujesz, rozkaz do Zwierzch-
ności Mieyskiey poslawszy, áby go z Wię-
żenia wyzwoliłá. Jednak ponieważ W m.
m w. m. Páná Rezolucya pozad zostaje, te-
dy

Wie ich denn zu Ithro Gnädigsten Würden
 Füße niederfalle / und Lebenslang bleibe
 Ewer Hochwürdigsten Gnaden

Unterthänig - Gehorsa-
 mer Knecht
 N. N.

Da der Bischoff nicht als ein Fürst
 tituliret wird.

Dem Hochwürdigsten und Erlauchten Herrn
 Herrn N. N. Bischoffen zu N. N. 1c. Meinem
 Gnädigsten Herrn.

V.

An einen Woywoden.

Erlauchter / Hoch / Wohl / Geborner und
 Großmächtiger /

Gnädiger Herr /

Er Ubelthäter / welcher über ein Jahr im
 Verbaß gehalten worden / beklaget es sehr /
 daß er sich böse Leute bereden / und vergeb-
 liche Hoffnung machen lassen / wenn er an Ewer
 Großmächtigen Gnaden eine demüthigste Bitte
 würde gelangen lassen / daß Sie ihm das Leben
 schencken / und der Stadt-Obrigkeit anbefehlen
 würden / ihn auf freyen Fuß zu stellen. Weil
 aber Ithro Erlauchten Gnaden gnädige

dy poczuwa, że przywyroku Zwierzchności tuteżney zostanie, a że jak na dłużey będzie kołowany (pogruchocą kości jego) ábo też ćwiertowany, y po Granicách innym wierutnym Lotrom na Pastrách wystawiony, (zawieszony) á Głowá jego na koło wpleciona. Od czasu tego, jako Suplikę do W. M. M. W. M. Pána posłał, Sumnienie uciskające (dokuczające, doskwierające) bez Męki go przyniewoliło wypowiedzieć, że Troje Niewiaśc brzemiennych rozerznąwszy, Sercá Niemowiatek pożarł, przez co się śmielszem stał, Ludzie insze zabijając. Nad to w Obecności (Bytności) wielu Ludzi wyznał, że nad te, na Pytkách (w Torturze, kwestyach, teskliwych) przestępstwa wyznane, y Kościół Przechowski wytupił, Dwór Pánski zapalił, bá wiele frogich Występów (Rzeczy; Uczynków) się dopuścił, te Przyczyną są (sprawują) Mów rospaczających, (desperackich) Częstoć prosi, áby mu Powroz jaki dano, na obieszenie się, ábo Noż jaki áby go w sobie utopić (przebić się, przekłóć się nim) mógł, á tak Uciśnienia swego pozbył (pozbawił) zwłászczá sobie przypomina, że ci pretko umarli,

Resolution ausbleibet/ so mußtmasstet er/ daß es bey dem ersten Ausspruch der hiesigen Obrigkeit/ werde bleiben/ er außs längste gerädert/ oder auch geviertheilet/ und an die Strassen andern bösen Buben zur Abscheu/ aufgesteckt/ der Kopff außs Rad gelegt werden. Sind dem Er seine Bittschriffte an Ihro Erlauchten Gnaden abgehen lassen/ bat ihn das ängstende Gewissen genöthiget/ ungefoltert heraus zu sagen/ daß Er drey schwangere Weiber aufgeschnitten/ die Herzen der kleinen Kinder aufgefressen/ dadurch er thürstiger worden/ andere Menschen zu ermorden. Über dieses hat er in Gegenwart vieler Leute bekennet/ daß er über die andern/ in der Tortur ausgesagte Mißhandlungen/ auch die Kirche zu Przekowa beraubet/ dem Edelman seinen Rittersitz angesteket/ ja viele grausame Thaten begangen: Die verursachen/ daß er verzweifelte Reden führet. Offters bittet er/ daß man ihm einen Strick geben wolle/ hiemit er sich aufhängen/ oder ein Messer/ daß Er sich erstechen könne/ und also von seiner Angst abkomme/ gestalt er sich erinnerte/ daß die jenigen geschwinde wären gestorben/ die er erschlagen/ und die er aufgehangen hatte/ in
etli-

li, ktorých zabił, a ktorých obieścił, w kilku Minutách (za kilka Minut) Zywoť skonczyli. Lecz on się wewnątrznie od Nágá-bania, a zewnątrz od Robactwa we Dnie y w Nocy trapić y ciemieżyć (dręczyć) dać muśi. A iż przed kilka Dni mię do siebie dał zaprosić, z czegom mu się względem Urzędu mego wytámac nie mogł, y tego po mnie (uśilnie) áfektował, ábym W^{M. MW. M.} Pána y Dobrodziejá ják nápilniey (ná bárziey, wzruszájac) prośił, ábyś W^{M. MW. M.} Pan przebaczywszy onemu jego nierozważne Podjęcie, tuteczney mieyskiey Zwierzchności rozkazał, áby raz ferowány Dekret, dla tak wielu wierutnych Uczynkow, Złodzieystw, zápalenia Owczárni, wytłopienia Kościołow wykonał (skutkował) ná nim. Chce to zá wielką przyjac Łaskę, tem czásem się ná Smierć przygotować, tey niewatpliwey będąc Nádzieje, że mu Bog z łáski popełnione Przestępstwa odpuści, Duszę jego, jáko pokutującego Lotrá do Rájú przyjmie. Ja Požadaniu jego chcąc dosyć uczynić, W^{M. MW. M.} Pan będziesz wiedział postąpić w tey mierze, áby się ják náprętsza Eksekucyá stála. Zá tem W^{M.}
MW.

etlichen Minuten das Leben geendet hatten. Er aber mußte sich innerlich von den Anfechtungen/ und eusserlich von dem Ungezieffer Tag und Nacht ängstigen und plagen lassen. Wenn er mich denn vor etlichen Tagen zu sich erbitten lassen/ ich Ampts wegen ihm nicht entfallen können/ und von mir inständig begehret/ Ewer Großmächtigen Gnaden aufs beweglichste zu bitten/ daß sie geschehenes unbedachtsames Unterfangen gnädigst verzeihen/ und hiesiger Stadt-Obrigkeit anbefehlen/ daß sie das einmahl gefällte Urtheil wegen der so vielfältigen Missethaten/ Diebstahle/ Anzündung der Schöfferey/ Beraubung der Kirchen/ an ihm vollziehe. Er wil es für eine grosse Gnade erkennen/ sich indessen zum Tode geschickt machen/ und der ungezweifelten Hoffnung leben/ Gott werde ihm aus Gnaden alle seine Ubertretungen verzeihen/ seine Seele/ wie des bußfertigen Schwächers in sein Reich aufnehmen. Seinem Verlangen habe ich ein Genügen wollen thun/ Ewer Großmächtigen Gnaden werden wissen/ wie hierinnen zu verfahren/ damit die Execution ehestes erfolge. Diesem nach übergebe.

MW.M. Páná Boskiey poruczywszy Do-
 brotliwości, zostaje dożywotnie,
 Jáśnie Wielmożny Pánie Wojewodo,
 WM.MW.M. Paná y Do-
 brodziejá

Nániższem Sługa
 N.N.

Jáśnie Wielmożnemu JEgo Mości Pánu
 N.N. Wojewodzie &c.
 Pánu y Dobrodziejowi memu Miłości-
 wemu.

VI.

Wielmożny Mości Pánie Stárosto,
 Mòy wielce Mości Pánie y Dobrodzieju.
Nie tájno mi, że się WM.MW.M. Pan
 wDrogę wybierasz, y takbym słu-
 żnie Doległość (prywatną Spráwę moję)
 aż doPowrotuWMWM.Páná szczęśliwego
 odłożyć miał. Lecz ponieważ Káspar Lem-
 mer mi Szółtystwą przedanego rychley u-
 stąpić niechce, aż mu Retentę (Resztę) sze-
 ściu dzieśiat twárdych położę, co jednak
 zKontráktem nászem wyraznem się nie zgá-
 dza, ja kupcowi ustąpić z Domu mego do
 tąd

übergebe ich Ewer Erlauchten Gnaden Gottes
Güte/ und verharre Lebenslang

Ewer Erlauchten Gnaden

Unterthänig - gehorsa-
mer Knecht

N. N.

Titul.

Dem Erlauchten / Hoch-Wol-Gebohrnen
und Großmächtigen Herrn / Herrn N. N.
Woywoden 2c. 2c.

Meinem Gnädigen Herrn.

VI.

An einen Starosten oder Hauptmann.

Hoch- Wohl- Gebohrner Herr Starost/
Gnädiger Herr.

Unbekand ist es mir nicht / daß Ewer Gna-
den reisefertig sind / und also solte ich mein
Anliegen billich / biß zu Ibro Gnaden glücklichen
Wiederkunfft verschieben. Allein weil der Ca-
spar Lemmer mir die verkauffte Schulzerey nicht
eher abtreten wil / biß ich den Rückstand der 60.
Rthl. werde erleget haben/ und solches wieder un-
fern

tad ośiádłego powinien , á tak niewiem do-
 kąd się z Zoną y z Dziećmi , bá wszystkiem
 mojem Sprzętem Domowem , niemniey y
 Bydłem obroćić mam. Tedy m Nádzieje
 tey , że W^{m.} M^{w.} M. Pan tego za żadne Ná-
 ćieranie (Przynágłanie) nie poczytasz , ále
 raczey według Rozumu swego wysokiego
 Sprawę (Potrzebę) tę tak rozeymiesz (ro-
 zeznász , rozstrzygniesz) áby m áni z Kup-
 cem mojem w Przeciwność (Zátargę) áni
 z Lemmerem wszkodliwą Nieprzyjaźń nie
 zászedł. On , jáko W^{m.} M^{w.} M. Pan rozwa-
 żyć możesz , Przyczyny żadney nie ma się
 przeciwnem stáwić. Nikt mi tego práw-
 dziwie nie będzie mógł dowieść (dokazać)
 żem kogo przez wszystek Zywoť moy u-
 krzywdził (komu czego ubliżył ,) á tak te-
 raz uniego niepoczne , jnaczy się spráwo-
 wáć , jáko moja Sława pozwála. Cnotę mo-
 ję nád wszelkie dobrá docześne przekła-
 dam. Tak też W^{m.} M^{w.} M. Pan wiadomość
 łáskawą raczysz mieć o mnie , że Interes-
 sów nie rad kupię (gromádcę) rádniey je
 przed Czásem oraz z kapitálną Summą kła-
 dcę , kiedy tylko bez Ulymy (Uśczerbku)
 Zywienia mego się stáć (bydź) może. Te-
 razem

fern ausdrücklichen Contract läuffet/ ich meinem
 Käuffer mein bishero bewohntes Wohnhaus zu
 räumen verbunden bin / und also nicht weiß / wo-
 bin mich mit Weib und Kindern / ja allem mei-
 nem Hausrath und Viehe hinwenden soll: Als
 hoffe ich / Ewer Gnaden werden es für keine Un-
 gestimmigkeit annehmen/ sondern vielmehr nach
 Dero hohen Verstande meine Angelegenheit so
 mitteln / damit ich weder mit meinem Käuffer in
 Biedertwertigkeit / noch mit dem Lemmer in
 schädliches Unvernehmen gerathe. Er / wie
 Ewer Gnaden ermessen können / hat keinen Zug
 sich wiederseßlich zu erweisen. Niemand wird es
 mir mit Warheit dardun können / daß ich jeman-
 den mein Lebetage verfortheilet habe / und so wer-
 de ich jeko an ihm nicht den Anfang machen/ mich
 anders zu verhalten/ als mein gutter Name es zu-
 läßet. Meine Ehre achte ich höher / als zeitliche
 Güter. So wird Ewer Gnaden gnädige Wis-
 senschaft beywohnen / daß ich ungern die Interes-
 sen anwachsen lasse / lieber gebe ich Sie vor der
 Zeit/ und das Capital zugleich / wenn es ohne Ab-
 bruch meiner Nahrung geschehen kan. Jeko bin
 ich/ Gott sey Danck! mit keinen Schulden be-
 hafftet. Rein Mensch wird sich finden / der eine
 Anforderung an mich habe. Aber daß ich unter-
 schiede-

razem, Dzięká Bogu, żadnemu niczego nie
 winien. Nie naydzie się żaden Człowiek,
 ktoryby Pretenzya jaką do mnie miał. Lecz
 że różne Reszty miedzy Ludźmi mam, sa-
 memu Lemmerowi wiadomo. Atoli jednak
 przez to się dekláruję, ponieważ Lemme-
 rowi Znájomkowie o nim udáwają, że bár-
 zo zádłużonym, co mi się Rzeczą niepo-
 dobną zda bydz, iż przeciw Objetnicy
 swey wolę postąpić, á z Rátyhábiczą Wm.
 mw.m. Paná wyžey námienione sześédzie-
 siąt Tálarow w Cesarskiey Monecie dáć,
 niżeli Wm.mw.m. Pána dálej w tey przy-
 krey (niesmaczney) spráwie obciążać. Racz
 Wm.mw.m. Pan mi Urzędową Pomoc y
 Asfistencją pokázáć. Ja życzę, ábyś Wm.
 mw.m. Pan Droę przed się wziętą według
 Požadánia włásnego szczęśliwie odprá-
 wiwszy przy dobrym Powodzeniu powro-
 cił, o to do Pána Bogá wzdychać nie zanie-
 cham. Jego Boskiey Opátrznosci Wm.mw.
 m. Pána poruczywszy, zostáje dożywotnie

Wm.mw.m. Pána y Dobrodzieja

Nániższy Sługa
 N.N.
 Wiel-

schledene ausstehende Schulden unter den Leuten habe/ ist ihm Selbst dem Lemmer bewust. Jedoch erkläre ich mich hiedurch so / weil des Lemmers Bekandten von ihm fürgeben / daß Er in grossen Schulden stecke / welches mir unglaublich vorkommet/ daß ich lieber/ wieder mein Versprechen verfahren/ und mit Ewer Gnaden Genehmhabung die obenbenenneten 60. Reichshaller an Kayserlicher Münze geben wil / als Ewer Gnaden weiter in dieser verdrießlichen Sachen beschwerlich zu seyn. Ewer Gnaden geruben mir Obrigkeitliche Hülffe und Beystand zu erweisen. Ich wünsche / daß Ewer Gnaden die vorhabende Reise nach eigenem Verlangen glücklich verrichten und gesund wiederkommen mögen. Darumb wil ich zu G D Z zu seuffzen nicht unterlassen / dessen himmlischen Vorsorge Sie ergebende / verharre ich Lebenslang

Ewer Großmächtigen Gnaden

Untertänigster
Knecht
N. N.

Wielmożnemu á mnie wielce Mościwemu
 Panu JEgo Mości Panu N.N. Stároście
 N. Memu wielce Mościwemu Panu y Do-
 brodziejowi.

VII.

Wielmożny MCi Pánie,
 Mnie wielce MCi Pánie.

Zechcesz WM. MW. M. Pan sobie ná Pa-
 mięć przywieść, gdy WM. MW. M.
 Pána dla Długu y Przyczyn inszych
 w Poznaniu arestem trzymano, jákom się
 uściłował WM. MW. M. Pána wyręczyć, y
 dwiema Sty Tálarow gotowych wspomóc,
 iżeś WM. MW. M. Pan bez Závady Droge
 swá ná Májétności swe odprawić mógł.
 Lecż jákoś się WM. MW. M. Pan w Słowie
 swym uścił Sumnienie to WM. MW. M. Pá-
 nu oznaymi. Ja wszytkiego zámilczę.
 Atoli jednak poniewážeś WM. MW. M. Pan
 nie tylko ná moje do WM. MW. M. Pána
 dyrygowáne Listy niczego nie odpisał, áleś
 też ná moje oštátne Písanie taką dat deklá-
 racyá, ktora mię zniewála do Trybunału
 WM. MW. M. Pána pozwać, tedy to ná Ro-
 zważanie (Rozbieranie) WM. MW. M. Pánu
 podaję, jeśli WM. MW. M. Pánu ná Sławę y
 umy-

Dem Hoch-Wol-Gebohrnen Herrn / Herrn
N. N. Hochverordneten Herrn Hauptmann.
Meinem Gnädigen Herrn.

VII.

Hoch- und Wolgeborner Herr und Ritter/
Gnädiger Herr.

Euer Gnaden belieben zurücke zu gedencken/
da sie in Posen Schulden und anderer Ur-
sachen halben verarrestiret waren/ wie ich es
mir habe angelegen seyn lassen / Sie uns zu Bür-
gen/ und 200. Rthl. baar vorzuschießen / daß Sie
ungehindert Dero Reise auf ihre Gütter haben
fortsetzen können. Wie aber Ewer Gnaden De-
ro gegebenen Parol nachgekommen / wird Ihnen
Dero Gewissen andeuten. Ich wil alles mit
Stillschweigen übergehen. Jedoch/ weil Ihre
Gnaden meine erste an Sie abgelassene Briefe
nicht nur unbeantwortet gelassen haben / sondern
auch auf mein letztes Schreiben eine solche Erklä-
rung gethan/ die mich nöthiget vor das Tribunal
Ihro Gnaden zu citiren/ so gebe ich es Ihre
Gnaden zu erwegen/ ob es Ihnen zum Ruhm
und Dero vorhabenden Mariage zur Beförde-
rung

umysłonego Matrzeństwa Zalecenie poy-
dzie, kiedy W^{M. MW. M.} Pána listowną O-
bligacya, y insze spisane Listy przytożę.
Niż jednak Zámysłu mego dowiodę, o-
znajmuję wprzod intencya moję, ábyś
W^{M. MW. M.} Pan nápotym nikomu Przy-
czyny, jako sobie sámemu niemógł przy-
czytać. Nie nábędęli mego nádaley zá
dwie Niedziele, tedy to zá Rzecz pewná
W^{M. MW. M.} Pan miey, iże się W^{M. MW. M.}
Pan ná Mieysce námienione będziesz musiał
ná Spráwowanie stáwić, y pozwolić, że
nowym Arestem W^{M. MW. M.} Pána przy-
cisná. Czego ja W^{M. MW. M.} Pánu nie ży-
czę, ále raczey wszego fortunnego Powo-
dzenia, nie trác go W^{M. MW. M.} Pan samże
umysłnie. Ná to poruczam W^{M. MW. M.}
Pána w Opiekę Bożą, ozywając się ná
záwsze

W^{M. MW. M.} Ciego Pána

Zyczliwy Przyjaciél
N. N.

Wielmożnemu á Memu wielce Mości-
wemu Pánu Jego Mości Pánu N. N. Memu
wielce Mościwemu Pánu.

Wiel-

rum gereichen werde / wenn Dero schriftliche Obligation und andere Briefe abgeschrieben be-
legen werde. Ehe ich aber solches bewerkstellige/
schreibe ich vorhero meinen Vorsatz Ihnen zu/ da-
mit sie niemanden anders / als Ihnen die Schuld
hernach dürfen geben. Bekomme ich das Rei-
nige zum längsten in vierzehn Tagen nicht / so
mögen Ibro Gnaden gewiß dafür halten / daß
Sie an den gemeldeten Ort sich zur Verantwor-
tung werden stellen müssen / und geschehen lassen/
sich mit einem neuen Arrest zu beschwingen. Wel-
ches ich Ibro Gnaden nicht wünsche / sondern
vielmehr allen glücklichen Wolstand / Sie ver-
scherger ihn nur selbst nicht vorseglisch. Im übrigen
übergebe ich Ibro Gnaden in Gottes
Schuß / und verharre stets

Ewer Gnaden

Geneigter Freund
N. N.

Dem Hoch- und Volgehohrnen Herrn und
Ritter N. N. Meinem Gnädigen Herrn.

Wielmożny Mości Pánie,
Moy wielce Mości Pánie y Dobro-
dzieju.

Pisánie de 15. Marca W^{M.} M^{w.} M. Paná
poznaymuje, (opiewa) że się W^{M.} M^{w.}
M. Pan obáwiasz, iże mi ná wáfceci
M. M. Paná nie miło, żeś W^{M.} M^{w.} M. Pan
z Odesłaniem pozyczonych stu Tálerow
czásu słusznego nie trzymał. Tedyć słu-
szna, gdy się kto uiszcza Ludziom, co im
objecuje, áby wiarę záchował. Lecż trze-
ba ná Osoby wzgląd mieć, zktoremi Sprá-
wę kto ma. W^{M.} M^{w.} M. Pán dotąd ná
terminowánego Czásu Zapłaty nie omię-
szkał, (przestrzegá) á takem się względem
Zwłoki nie stárał. Zwłászczam ja zá Rzecż
pewną miał, iż W^{M.} M^{w.} M. Pan kredytu
swego umyslnie nie utracisz, á jákom po-
myślał (tuszyl) tak się powiodło, iżeś
W^{M.} M^{w.} M. Pan Summę pieniężną z Płutá-
mi (Interesámi) posłał. Prágniejsz W^{M.}
M^{w.} M. Pan Zástáwy Powrocenia, tębym
Oddawcy Pieniędzy oddał był, gdybyś
W^{M.} M^{w.} M. Pan nie pisał był jeśli zá Rzecż
poradną uznám. A te Słowá mię wzruszy-
ly,

Hoch/ Gebührner Herr Baron/
Gnädiger Herr.

Ihro Gnaden von dem 15. Martij bezeuget/
daß Sie in Sorgen stehen / ich werde unge-
halten seyn/ daß Sie die Zeit mit dem Wie-
derschicken der vorgeliehenen 100. Rthl. nicht in-
ne halten. So ist's wol billich/ daß man dem nach-
kommet / was man verspricht / wenn man den
Credit behalten wil. Allein man muß auf die
Personen sehen/ mit welchen man zu thun hat.
Ihro Gnaden haben bishero/ die angeraumte
Zeit der Zahlung in acht genommen / und so bin
ich wegen des Aufschubs unbesorget gewesen. Al-
lermassen ich gewiß dafür gehalten / daß Ewer
Gnaden sich vorseghlich umb den Glauben nicht
bringen würden / und wie ich gemuthmaßet / so
ist's erfolgt / daß Sie das Geld gesand haben/
nebst den Interessen. Sie begehren ihr Pfand
zurück / dasselbe hätte ich dem Überbringer des
Geldes zugestellet/ wenn Ihro Gnaden nicht ge-
schrieben hätten / wie ich es für rathsam erachte.
Und diese Worte haben mich bewogen / biß zu ei-
ner andern Gelegenheit dasselbe bey mir zu behal-
ten. Die Strassenräuber sind nicht ungemein.
Unlängst hat man einen Handwercksmann auf

ły, aż do Czaśu inszego onę u siebie zatrzy-
 mąć. Zboyce potoczni. Czaśu niedawne-
 go zabitego Rzemieślniká w Drodze nále-
 ziono, o którym ci, którzy go ználi, mówią,
 (powiádają) że wielkie Pieniądze u siebie
 miał. Ták też inszego Podróznego ze
 wśzystkiego obráli; y tákby się kurforowi
 (Posłowi) powiodło było (toby potkało
 było) gdyby się na baczeniu nie miał był,
 á w chroście skrył był, żeby mu worek
 z węgierskiemi Złoty, który w zánádrach
 miał, zábráli (odebráli) byli, ábo żywotá
 pozbáwili. Zkąd Rzecz niebezpieczná pod
 ten czas komu co powierzyć. Zá Pożycze-
 nie nie trzebá WM. MW. M. Pánu dzie-
 kować: Wiádomo WM. MW. M. Pánu, że
 káždemu według Možności rad służyć.
 (wygádzam) Skoro mię Rozkaz jáki od
 WM. MW. M. Pána doydzie, że Zástáwę
 posłać mam, nieomieszkánie onę puszczyć.
 Ná ten Czas WM. MW. M. Pána odda-
 wfzy w Opiekę Boską, zostáję
 WM. MW. M. Pána y Dobro-
 dziejá

Do Usług obowiązany
 N. N.
 Wiel-

dem Wege erschlagen gefunden/ von welchem die/
welche ihn gefant haben/ sagen / daß er ein Stü-
cke Geldes bey sich gehabet haben sol. So haben
sie auch einem andern Reisenden alles / was er ge-
habet hat/ genommen; Und so wäre es auch ei-
nem Bothen ergangen / wenn Er sich nicht vorge-
sehen hätte gehabet / in einen Strauch verstecket/
daß sie ihm eine Post Geldes (Ducaten) so er in
dem Busen gehabet / weggenommen / oder auch
gar das Leben genommen hätten / woher es ge-
fährlich ist jeziger Zeit jemanden etwas anzuver-
trauen. Für das Darlehen dürffen Ihro Gna-
den nicht dancken / Sie wissen / daß ich nach mei-
nem Vermögen jederman gern diene. So bald
einen Befehl von Ihro Gnaden erhalte / daß ich
das Pfand schicken soll / wil ich ungesäumt folgen
lassen. Vorjeko Sie in Gottes Schutz erge-
ben / verbleibe

Ewer Gnaden

Dienstergebenster
N. N.

Dem

Wielmożnemu á memu Wielce Mości-
wemu Panu N. N. Báronowi
Memu wielce Mościwemu Pánu y Dobro-
dziejowi.

IX.

Szláchetny á Mościwy Pánie Burmistrzu,
Moy Mości Pánie á Przyjácielu zacny.

CZás dtugi (nie máty) będzie żesmy się
z sobą nie widzieli, á jeszcze dtużey
(dtuższy), zem się listownie zá Powodze-
niem WMM M. Paná y Familiey kochá-
ney wászczci nie wywiádował, á podobno-
by jeszcze dtużey trwało było, do WMM
M. Pána Burmistrzá cokolwiek piśać, gdy-
by Wdowa tá, jáko Oddawcá Listu tego,
mię do tego nie przywiodła była, (była Po-
wodem.) Już ná czwarty Rok u mnie, zá
Piaśtunkę służyła, á przez Czas taki, tak się
záchowała, iż jey Swiádectwo niepodeyrzá-
ne Obcowánia (Postępkow) jey dobre-
go udzielić mogę (attestacyá niepodeyrzá-
ná opátrzyć mogę). Bo gdy Niewiásty
pierwsze Małżonkę moję częstokroć nie-
bacznemi swemi Słowy do Gniewu pobu-
dzały, Dzieci źle (niedbále) opátrowały,
klnieniem swym, Słowy sprosniemi, do
Niecnót

Dem Hoch- und Volgebornen Herrn/ Herrn
N. N.

Freyherren

Meinem Gnädigen Herrn.

IX.

Edler / Wol-Ehrenfester / Wolwelfer und
Wolbenamter/

Mein Insonders Hochgeehrter Herr/
und werther Freund.

Eine geraume Zeit wird es seyn/ daß wir einander nicht gesehen haben / und noch länger ist/ daß ich mich nicht schriftlich nach seinem und der lieben Seinigen Wolstande erkündiget habe / und würde vielleicht noch länger angestanden haben/ etwas an meinem Hochgeehrten Herrn Bürgermeister zu schreiben / wenn die Wittib / als Überbringerin dieses Briefes / mich nicht darzu angebracht hätte. Es hat Selbte in das vierdte Jahr vor eine Kinder-Wärterin bey mir gedienet / und sich die Zeit über so verhalten / daß ich Ihr ein unverdächtiges Zeugniß ihres gutten Wandels ertheilen kan. Denn da die vorigen Weiber meine Ebeliebste zum öftersten mit ihren unbescheidenen Worten zum Zorn gereizet/ der Kinder übel abgewartet / Sie mit ihrem Fluchen/ schandbaren Worten / zu dergleichen Untugenden

Niecnót takowych zawodziły, tak ta, jako na Służebnicę dobrą należy, wszystko polepszyła, rano y na wieczor z Dziećmi pilnie się modliła (Pacierz mówiła) y do Cnot (obyczajów) przystoynych napominała. Czym nas Rodziców tak bärzo kontentowała, iżbyśmy radzi byli gdyby bez męża (nieomężona) u nas na Służbie została była. Jednak iż się Wdowiec znalazł, (ozwał) który ją za Zonę pojąć żądał, tedy za mojem y Małżonki mojej Zdaniem y Radą na Małżeństwo zezwoliła. Teraz gdy Welele do Skutku ma przysć, jdzie o to, jeśli Rodu cnotliwego. A ponieważ to Zwyczaj Rzemieślniczy, nieśie, iż nie tylko Mężowie ale y Zony jch Listami rodnymi opatrzone bydz muszą. Mąż jey pierwszy Pártaczem (Pokątnikiem, Rzemieślnikiem pokątnym) był, za tym się nie pytał a ona też o to się nie starała. Prosiła mię, jako słuszną, ponieważ jey wiadomo, że z WMM M. Pánem, jako Głową Miasta Wászećców w dobrej żyję Przyjaźni, abym onę jak nalepiey WMMM. Pánu zalecił, a ona tym rychley Odprawę swą mieć (Odprawy swej, dostać mogła: A iżem się dla wy-
żey

genden verleitet haben / so hat sie als einem frommen Dienst-Bothen zusehet / alles verbessert / des Morgens und Abends mit den Kindern fleissig gebethet / und Sie zu anständigen Tugenden angehalten. Womit sie uns Eltern so vergnügt / daß wir gern gesehen hätten / wenn sie unverheyrathet / bey uns in Diensten wäre geblieben. Indem sich aber ein Wittiber gefunden / der sie zu verheyrathen verlangt hat / Sie Ihm mit meinem und meiner Ehe-Frauen Gutbefinden und Rath die Ehe versprochen. Jezo da die Hochzeit soll fortgestellt werden / stösset es sich daran / ob sie ehrlicher Geburth ist. Und weil es Handwercks Gewohnheit ist / daß nicht nur die Männer / sondern auch ihre Ehe-Weiber mit Geburths-Briefen müssen versehen seyn. Ihr erster Mann ist nur ein Pfuscher gewesen. Darnach nicht gefragt / und Sie auch deßhalben unbekümmert gewesen. Jezo hat sie mich gebührend ersuchet / weil ihr bekand ist / daß ich mit meinem Hochgeehrten Herrn / als dem Haupt ihrer Stadt / in guttem Vernehmen lebe / daß ich Sie meinem Hochgeehrten Freunde bestens empfehlen wolte / und Sie desto ehender die Abfertigung erhalten könnte. Wenn ich nun wegen oben ange-

ge.

żey wyrażoney Przyczyny, wyłamać nie
 mogł, tedy wnoszę uśilną Prozbę moję do
 W M M M. Pána, racz wászeć, jey ile moż-
 na, do tego dopomoc, dla czego (o co) się
 do Waszmościow nie bez kosztow udał,
 (zápuścił.) Jáko niektorzy z Ziemkow
 jey onę upewnili, tedy z jey krzesnych
 Oycow jeszcze jeden żyje (żyw) y dway
 stárzy Mieszczanie, ktorzy gdy jch W M M.
 M. Pan do siebie dasz pozwać, ná przy-
 zwoitym Mieyscu pod Przysięga čieleśną
 Rod jey cnotliwy potwierdzą. Pomoc
 wszelka oney wyświadczona, obowiąże
 mię do wzajemnych powolności (wzajem
 się powolnym ná Usługi) W M M M. Pána
 stáwić. Zá tym Obronie W M M M. Pána
 Bożey oddawszy (poruczywszy) zostaje

W M M M. Pána

Sługa powolnym

N. N.

Slá.

geführten Ursachen Ihr nicht entfallen könne / als
 bitte ich fleißig / der Herr beliebe / so viel möglich /
 ihr behülfflich zu seyn / in dem / warumb Sie nicht
 ohne Unkosten zu Ihnen sich begeben. Wie
 einige ihrer Lands-Leute sie vergewissert haben /
 so lebet noch einer von ihren Paten und zwey
 alte Bürger / welche / wenn Sie mein Hochge-
 Ehrter Herr zu sich wird fordern lassen / an ge-
 bührendem Ort / bey Körperlichem Eyde / ihre
 ehrliche Ankunfft bestetigen werden. Alle ihre
 erwiesene Hülffe wird mich verbündlich machen /
 meinem Hochgeehrten Herren hinwiederumb
 zu gefallen zu leben. Indessen übergebe ich Sie
 in den Schuß Gottes / und verbleibe

Meines Hochgeehrten Herrn
 Bürgermeisters

Bereitwilliger Diener

N. N.

D

Ant.

Mnie wielce łaskawy Pánie,

Nieznámie przychodzi mi, ná wásze-
 cin do nášzego Niebošczyká Pána
 Burmistrzá dyrygowány (ekspedyowány)
 odpisáć. Ktoregobym się odpieczetowác
 nie ważył (podjął) był, gdyby mię Jey
 Mość nášza Páni Burmistrzowa do tego nie
 nápominátá bytá, oznaymujác, že onego
 Summá taká bédzie, ktora całego Zgromá-
 dzenia Radzieckiego (cáley Rady) Głos béd-
 dzie wyciągátá (ná co wšyſcy Jch Mość
 Panowie Raycy będą mieli przyzwolić,) á
 tak się též náázło, že przeczytawšy on,
 Zadánie wászećine (W MMM. Pána w Ses-
 syey Rádzieckiey proponowáne bydź mu-
 śiátło, rozważywšy wšyſtko dobrze, (ba-
 cźnie) ſtánęli dway cnotliwi Mieszczańe
 w Mieście nášzym z Owdowiáná Katáryzná
 przed Rádą całą, y przyſięźnie (pod Przy-
 ſięgá) podniozšy dwa Pálce zeználi, že
 Rodzicow jey z Młodoſći ználi, ktorzy się
 ſpráwiedliwie y pocźciwie u nas záchowáli,
 y Corkę ſwá zczyſtego Małżeńſtwá ſpłó-
 dzili. Zaczym jey Swiadećwo ná Potwier-
 dzenie jey cnotliwego Rodu (Urodzenia)
 udzie-

Hochgeehrtester Herr /

Unterschiedlicher Weise kommet mir zu Ihnen auff dero an unsern seeligen Herrn Bürgermeister abgelassenes / zu antworten. Welches zu erbrechen ich mich nicht unterfangen hätte / wenn die Frau Bürgermeisterinn mich nicht darzu angemahnet hätte / andeutende / daß ein solcher Inhalt dessen würde seyn / darzu das ganze Raths. Collegium die Stimmen würde beytragen müssen / und hat sich auch so befunden / daß nach Überlesung desselben / in der Raths. Session dero Begehren hat müssen vorgetragen werden. Da man nun alles reifflich überleget / sind zwey ehrliche gefessene Bürger in unserer Stadt nebst der verwittibten Catharina vor dem ganzen Rath erschienen / und haben eydlich mit zwey erhabenen Fingern ausgesaget / daß Sie ihre Eltern von Jugend auf gekennet / die sich ehrlich und redlich allhier verhalten / auch die Tochter aus einem leuschen Ehe-Bette gezeiget. Wesswegen man ihr dieses Zeugniß zur Beysteuer ihres guten Herkommens / ertheilen wollen un-

udzielone, pod Pieczęcią Miasta naszego. To tak sporządzone, (ogárnione) iż nikomu o jey Rodzie cnotliwym wątpić nie będzie trzeba. Zyczyłbym żeby nasz Pan Burmistrz żył, y na ten List sam odpisać był mógł, lecz on przed trzema Niedzielnymi Ręką Bożą (Powietrzem) ruszony, doczesne z wiecznym odmienił. Mieszczanie y wszyscy ktorzy go znali żałują go barzo dla Szczerości Poczciwości. Panie Boże zasądź Mieysce jego osierociąle Mężem Bogoboynym. (Osobą Bogą się bojącą.)

XI.

Szláchetny,

A mnie wielce Laskáwy Pánie.

MAm całé za to, że Wm. nášzego Pána Poborce Pisanie doszło, á żeś wászec z niego zrozumiał (doszedł) iż moje wászeći powierzone Rzeczy żadam widzieć. Ná toś Wm. do tąd niczego nie odpisał, czemu się wszyscy, á osobliwie Jego Mość Pan Poborcá dziwuje. Ja nie mogąc się dłużej bez tych Rzeczy obejść, tedy zatrudnionym będąc barzo, to listownie do Wiádomości donieść muszę, jeśli ná to
Wm.

ter dem Innsiegel unserer Stadt. Dasselbe ist so verfasst / daß niemand an ihrer ehrlichen Geburt wird einen Zweifel tragen dürfen. Wünschen wolte ich / daß unser Herr Bürgermeister gelebet / und den Brieff selbst hätte beantworten können; allein es ist derselbe vor 3. Wochen von einem Schlag-Fluß berühret worden / und hat das Zeitliche mit dem ewigen verwechselt. Er wird von der ganzen Bürgerschaft / und allen die ihn gekennet haben / wegen seiner Redlichkeit sehr beklaget. **GOTT** ersetze seine entledigte Stelle mit einem Gottfürchtigen Manne. **GOTT** befohlen.

X I.

Edler /

Hochgeehrter Herr /

Als ich es gänglich / daß Ihme un-
sers Herrn Steuwer-Einnehmers Schrei-
ben wird eingehändiget seyn worden / und
Er daraus verstanden haben / daß ich meine ihm
anvertraute Sache zu sehen verlange. Darauf
hat der Herr biß dato nichts geantwortet / wel-
ches alle / sonderlich den Herrn Rentschreiber
höchlich befrembdet. Wenn ich aber der Sa-
chen nicht länger entberen kan; so muß bey mei-
ner grössersten Unmuß dieses schriftlich Ihm bey-
bringen / wo der Herr auf dieses nicht antwortet /

Wm. nie odpiszesz, a Plenipotencyą komu zlećisz, w Niebytności wászećiney Miejszkanie wászećine otworzyć, a wydać, co mnie przynależy, że według Zwierzchności nąwyższej dekretu postąpię. Jzbę y wszystko otworzyć dam, aby mego dostąpił. Jeśli to Wm. ną Stawę wynidzie, (pądnie) rozważ Wm. to sobie. Ja wászeći nie pragnę despektować, lecz wászeći wprzod oznajmuje, co mi Urząd przyznał czynić. Nie dasz się Wm. pobudzić, mię Dobrocią ukontentować, (uspokoić) niechże się wászeći podoba, gdy Obći (cudzi) Rzeczy wászećine obeyrzą, którychś Wm. przed tym nikomu nie dał widzieć. (żądał pokazać.) To kończąc przydaje, iż nądaley Niedziel czterech z tąd do Oyczyzny mojej się udać (wyjachać) myślę, z kąd, ną to Mieysce, za kilka lat się wrocić, nie myślę. Zączym racz wászeć ną tym bydź, aby Przyjaźń nąsza od wielu Lat záchowána, nierozzerwana została. Ja wászeći ásfekuruję wszelkiej Szczerości, zostając
WMM. Páná

Do Usług gotowy Przyjaćiel
N. N.

Szláchetnemu JEgo Mości Pánu N. N.
Memu wielce Láskawemu Pánu.

und jemanden die Vollmacht auferäget / in seiner
Abwesenheit seine Wohnung zu öffnen und her-
aus zu geben / was mir zustehet / daß ich nach der
hohen Obrigkeit Abschiede verfabren / die Stube
und alles wil öffnen lassen / damit ich des Reini-
gen habhaft werde : ob solches dem Herrn zum
Ruhm wird gereichen / überlege Er selbst. Ich
verlange Ihn nicht zu schimpffen / sondern mache
ihm vorher kund / was mir von Rechts wegen
zuerkannt ist worden / zu thun. Wird sich der
Herr nicht bewegen lassen / mich in Güte zu be-
friedigen / so lasse er sichs gefallen / wenn frembde
seine Sachen werden besichtigen / da Er vor die-
sem niemanden hat begehret zu zeigen. Dieses
füge ich schließlich hinzu / daß zum längsten in vier
Wochen von hinnen in mein Vaterland begeben
wil / von wannen ich an diesen Ort in etlichen
Jahren nicht meine zurücke zu kommen. Weß-
wegen der Herr darob zu seyn beliebe / damit un-
sere von vielen Jahren gepflogene Freundschaft
unzerreißlich bleibe / ich versichere dem Herrn al-
ler Aufrichtigkeit / und verharre
Meines Hochgeehrten Herrn
Crackau den 11. Januarii,

1703.

Dienstfertiger Freund.

Dem Edlen und Wolbenambten Herrn N. N.
Meinem GeEhrten Herrn.

XII.

Mości Pánie,

TEgo WMMM. Pánu zá zlé mieć nie
mogę, że WMMM. Pán Nieupodobá-
nie swe, względem mego pozad zostátogo
odpisu na List Jego Mości Poborce wyra-
żasz. Jednakem tey Nádzieje, że WMMM.
Pán zláski swey wyrozumiesz, gdy W M.
MM. Pán rozważysz, że teraz nie według
Woli mey, ále według Pryncypałá mego
Rozkázú się sprawować (postępować) mu-
szę. Co WMMM. Pánu podobno niewiádomo
będzie, zem Wielmożnego Jego Mości Pána
Kucze wskiego, koniuszzego Krolá Jego Mo-
ści Pokojowym, á tak mi dotąd niepodobna
była, ozwać się, ponieważ Spráwy po te
Czasy gromádne y rózne były. Oslátnie
Pisánie by téz od daty II. Stycznia tego Ro-
ku zámilczane zostáło byto, gdyby poł
dnia pozniey oddáne byto, ponieważ
w pewnych Prywatách (Spráwách) Wiel-
możnego Jego Mości Koniuszzego do Pozná-
nia wyjeżdżam. A żebym teraz wszystko
opuścić, (minąć) tedy to wászećine deside-
rium, abyś ják náprędzey (nárychley)
swych, miedzy mojim Sprzętem domo-
wem się, naydujących Rzeczy nábył.

Te

Cum Tit.

GeEhrtester Herr/

Dieselben kan ich es nicht übel deuten / daß
 Er sein Mißfallen wegen meiner zurücke
 gebliebenen Antwort auf des Herrn Stewer-
 Einnehmers Brieff / andeutet. Jedoch hoffe ich/
 daß er es gütlich werde deuten / wenn er erwogen
 wird/ daß ich jeko nicht nach meinem Willen/ son-
 dern nach meines Principalen Befehl mich ver-
 halten muß. Welches Ihm vielleicht nicht un-
 bewußt seyn mag / daß ich Ihro Gnaden des
 Herrn Kuczewski Königlichen Stallmeisters
 sein Kammerjuncker (Meister) bin; Und so ist's
 mir bisher unmöglich gefallen / mich zu melden/
 weil die Verrichtunge die Zeit her sehr häufig und
 unterschiedlich gewesen. Das letzte von dem 11.
 Januarii dieses Jahres wäre gleichfalls mit Still-
 schweigen übergangen worden/ wenn es einen hal-
 ben Tag langsamer wäre übergeben worden / all-
 dieweil in gewissen Angelegenheiten nach Posen in
 Ihro Gnaden des Herrn Stallmeisters verschick-
 et werde / und damit ich alles übergebe; so ist
 des Herrn sein Begehren / seiner unter meinen
 Mobilien befindlichen Sachen chestes habhafte
 zu werden. Dieselben wird Er von meinem

Te odbierzesz wászeć od mego Pána Bratá
(Rodzonego) Onemum nápisát, gdzie jedne-
go y drugiego poszukać ma przy tymem
mu klucze do Jzby y Skrzyni postať : Zá
tym życze ábyś wászeć swoję zámierzoną
(zámysloną) Droęę szczęśliwie odpráwi-
wszy swych Powinowátych przy dobrym
Powodzeniu zástať, á jeśli Májeřtatowi
Boskiemu się podoba, ábyřmy się z sobą ná
tym Swiećie we Zdrowiu (zdrowi) uirze-
li, zlekka się řtanie, że wászeći Sámże
w Oyczyźnie wászećiney náwiedze, zwła-
řzczá Jego Mořć Pan Koniurzy Dłużniká
ma w teyże krájinie (Okolicznořći), á czę-
řto wzmiankę czyni, do niego mię wystać
(wypráwić) luboć watpię, że długo ná
Służbie u niego zořtaneć, gdyż mi się rořne
Rzeczy nie podobáją, chybaby te znieřio-
ne były. Przy tym w Boską oddawřzy
Obronę, zořtáję
WMMM. Pána

Do Usług powolnym
Przyjáćielem
N. N.

Sła-

Herrn Bruder überkommen. Ihme habe ich geschrieben / wo er eines und das andere suchen soll / dabey habe ich Ihm die Schlüssel zu der Stube und Kasten geschicket. Indessen wünsche ich / daß Er seine vorhabende Reise glücklich verrichte / und die Seinigen in gutter Wolfahrt antresse / und wo es seiner himmlischen Güte gefällig / daß wir einander in dieser Welt gesund sehen mögen. Vielleicht geschiehet es / daß ich den Herrn selbst in seinem Vaterlande ersuche / gestalt der Herr Stallmeister einen Schuldmann in derselben Gegend hat / und oft erwehnet / mich zu ihm zu schicken. Wiewol ich zweifele / daß ich lange in seinen Diensten verbleiben werde / indem mir unterschiedliche Dinge mißfallen / es wäre denn / daß dieselben aus dem Wege geräümet würden. Hierbey in Gottes Schutz übergeben / verharre

Meines Hochgeehrten Herrn

Dienstwilliger Freund
N. N.

Ehren.

XIII.

Sławetny á mnie wielce łaskawy Pánie.

Wyrobiwszy Dzięká Bogu , z większey części Juchty , ktorem w Jarmárk (kupczyny) świętey Elźbiety dostał, chcąc się do Wászećiów ná śrzodopośtny Jarmárk (śrzodopośtne kupczyny) wybrać, żadáje Zona moja wstret, ktora Porodzeniem (Połogiem) groźi, gdyż pomyśláła, że zá cztery Niedziele dopiero z Jarzma wyzwolona będzie, (się wyłamie) zkąd Drogę przeciwko Woli mojęy odmienić mi przychodzi. Bądź wászeć tak dobrym (łaskawy) á pošli mi wászeć przez kmotrą mego trzy Centnary śrzedniego, á dwa Centnary najlepszego gatunku Juchtow. O Pieniądze się wászeć nie stáray, dostániesz (odbierzesz) je wászeć, záraz po chrzcínách. Terazbyś je wászeć , według Objetnicy mojęy miał być mieć ; Lecż poniewáz niewiem , jákie się niespodźiane Wydatki pódáć, (naleść moga,) tak się niechcę z Pieniędzy ogołócić, (wyikrzyć) ále ná Podporę (Protrzebę) nieco gotowizny záchowáć, áby mi tu nikogo nie trzeba obciążáć, mię czym záłożyć. (podeprzeć) Wždy wásze-

Ehrenfester und Wolbenamter /

Hochgeehrter Herr /

Indem ich / Gott sey Dank / die Tuchten /
welche ich in dem S. Elisabeth Markt be-
kommen habe / meistens verarbeitete ha-
be / und mich auf den Mittfasten Markt zu Ihm
aufmachen wil / thut mir meine Ehegenossinn ei-
nen Inhalt / welche mit der Niederkunfft drauet /
da sie nicht gedacht / daß vor 4. Wochen das Ge-
wölbe brechen werde. Westwegen meine Reise
wieder meinen Willen zu ändern genöthiget wer-
de. Der Herr sey so gutt / und schicke mir durch
meinen Gefatter 3. Centner Tuchten von der
Mittel-Gattung / und 2. Centner von den be-
sten. Für das Geld Sorge er nicht / Er soll es
stracks bekommen / so bald nur das Lauffen wird
vorüber seyn. Jegund hätte es der Herr / mei-
nem Versprechen nach / sollen haben; Allein weil
ich nicht weiß / was für unvermuthete Ausgaben
sich finden möchten / so wil ich mich vom Gelde
nicht entblößen / sondern einen baaren Heller im
Vorrath behalten / auff daß ich hier nicht jeman-
den beschweren dürfte / mir etwas vorzuschiffen.
Ists doch dem Herrn bekand / daß ich bishero
allermahl alles richtig gemacht habe / wenn Er
mir

ci wiadomo, żeś dotąd (do tego czasu)
 zawsze płacił, kiedyś mi wászeć cokol-
 wiek kredytował, a tak y teraz wászeć się
 nie zawiędziesz (nieukrzywdzonym bę-
 dziesz) (nie zawiode wászeći). Racz mi
 wászeć tylko wygodzić, będę wdzięczn.
 Nie rad bym sobie llymę ządał, (nie rad
 bym sobie Uszczerbkiem był) ponieważ
 Żołnierze Botow ku Ruszeniu się będą po-
 trzebowali, y takbym się rad Robotą taką
 opatrzył, (o taką postarał Robotę) która się
 wszystkim godzi. Nie wątpię o Gotowo-
 ści wászećiney, álem pewien, że wászeć
 mieysce dasz Pożądaniu memu, co mię tym
 bárziefy záchęci, wászeći za pierwszym rá-
 zem ukontentować. Za tym wászeći przy
 Oddaniu Pokłonu, w Opiekę Boską poru-
 czam, zostając

Wászeći mego łaskawego Pána

Do Usług gotow
 N. N.

XIV.

Odpis.

Uczciwy kochány Przyjácielu,

DOszedł mię wászećin List od Daty
 dwudziestego y szóstego Lutego
 przez

mir etwas getrauet hat / und so wird der Herr
auch für dieses mahl ungefäbrt bleiben. Der
Herr willfahre mir nur / ich werde danckbar
seyn. Ungern wolte ich mir etwas entgehen
lassen / alldieweilen die Soldaten (Reuter) Stie-
feln gegen dem Aufbruch nöthig werden haben/
und so wolte ich mich gern mit solcher Arbeit ver-
sorgen / die allen dienlich ist. Ich zweifele an
des Herrn Willfährigkeit nicht / sondern bin ge-
wiß / daß Er meinem Begehren statt wird fin-
den lassen / welches mich desto mehr antreiben
wird Ihn mit ersten zu contentiren. Indessen
übergebe ich ihm / bey Ablegung eines dienstlichen
Befehls / in Gottes Schutz / und verharre
Meines Hochgeehrten Herrn

den 26. Febr.

1703.

Dienstgeflissenster
N. N.

XIV.

Antwort.

Erbarer /

geliebter Freund /

Ich habe seinen Brief von dem 26. Febr. durch
seinen Gefatter erhalten / und aus demselben
ver-

przez kmotrą wászećinego, z tegom, zrozumiął, że wászećinę przed się wziętą Drogę Zlegnienie wászećiney Gospodyni przerwało, (powściągnęło) a Prągnienie wászeći listownie mi oznaymić (do Wiądomości donieść) przyniewoliło. Jáko z Sercá życzę, aby Małzonka wászećiná szczęśliwie rozwiązána była, a wászeć wespoł wszyscy według Pożądania swego pocieszeni (rozradowáni) byli. Tákbym rad był, gdybyś wászeć Pieniądze, za pierwsze przed tym odebrane Juchty posłał był, zwłaszcza teraz Czasy takie, w których za wsze Pieniędzy używać może. Atoli jednak poczekam jeszcze Niedziel kilką, spodziewając się, że wászeć nie tylko Dług stary bez zwłoki (niezwłocznie) zapłaciysz, ale też ná te teraz przywiezione Juchty, z ktoremi się wászeć, zapewne dobrze popiszesz (obstąniesz) Połowicę Pieniędzy przyłożysz. Niech Pan Bog wászeći Juchty bez Szwanuku da odebrać, a dobry Pożytek ná nich mieć, abyś wászeć ná Jármárk (kupczyny) świętego Janá więcey potrzebował. Oczekiwam za Niedziel kilką więcey Juchtow z Kijowá, ktore jáko mi Znájomek moy oznaymuje daleko pięknieysze będą. Ale też

Centnar

verstanden/ daß seine vorhabende Reise zu uns die
Niederkunft seiner Ehemirchin gehemmet / und
er nur sein Begehren schriftlich wissend zu ma-
chen genöthiget worden. Wie ich nun herzlich
wünsche / daß seine Ehegenossin glücklich-entbun-
den / und sie allesammt nach ihrem selbst eigenem
Verlangen mögen erfreuet werden ; So hätte
ich es gerne gesehen / daß Er das Geld für die vor-
hin empfangene Tuchten gesendet hätte / aller-
massen jezo solche Zeiten sind / da man das Geld
allermahl brauchen kan. Jedoch wil ich noch etli-
che Wochen warten / hoffende / Er werde nicht
nur die alte Schuld unverzüglich richtig machen ;
sondern auch auf die jezt mitkommenden Tuch-
ten / mit welchen er gewiß wol bestehen wird.
(die Helffte Geld zulegen wird.) Gott lasse
Ihm die Tuchten ohne Unglück überkommen/
und gutten Nutzen daran haben / damit Er auf
den Johann-Marczt mehr bedürffe. Ich er-
warte in etlichen Wochen aus Kijoto mehrere
Tuchten / die / wie mich mein Kundman berich-
tet / weit schöner seyn werden. Allein es wird
auch ein Centner 3. Athl. theurer seyn / als diese/
die ich jezo schicke. Ich schliesse mit der Erin-
nerung / die Zahlung nicht aufzuschieben / damit
E ich

Centnar trzema Tálárámi droższy będzie,
niż (nád) te, ktore teraz posyłam. Kończę
nápomináníem tym, zápláty w Niepámięć
nie puszczać, ábym się záwsze gotowym
stáwić mogł ná desiderium wászećine To-
wárámi obestác. Po oddániu Pokłonu, po-
ruczam wászeći w Opiekę Boską (Opiece
Bożey) ozywájac się byđź

Wászeći Przyjácíelem dobrym

N. N.

X V.

Tit:

Mnie wielce Láskawy Pánie Bráćie.

PRześwięciwszy Pan Szwágier moy
z swojá całą Fámilią Uroczyść wiel-
konocną, y udawszy się przed kilką Dni do
Májetności swey, gruchnęło coś w Miáste-
czku moim, jákoby hultaystwo (Ciuro-
wie) o milę od jego Wsi w Gęstwinie ná
niego się porwało (nápadło, rzuciło się)
Skrzynie rozbiwszy, (Stroy, ubior niewie-
ści) Pánine Ochędostwo y Száty zábráło,
Dziewkę (Służebnicę) z kárety wypchnę-
ło, iż Rękę práwą złámáła, á gdyby Páni
samá z Wozá nie wyskoczyła, w Krzewinie
się skryła była, latwie by tak Ciurowie
mogli

ich mich allezeit bereit könne finden lassen / auf
sein Begehren Waaren zu senden. Nach ab-
gelegten Gruß übergebe ich Ihn in Gottes
Schutz / und verharre

Deffen gutter Freund

N. N.

XV.

Tit:

Hochgeehrtester Herr Bruder.

Indem mein Herr Schwager die Ofter-
Feyertage nebst seiner ganzen Familie bey
mir gehalten / und sich vor etlichen Tagen
auf sein Gut begeben / ist in meinem Städtlein
etwas erschossen / als wenn ihn unterwegs ein
Dumpelein / eine Meile von seinem
Dorff / in ein Geybüsch angefallen / auf Ihn ge-
troffen / die Kasten aufgeschlagen / der Frauen
Kleider-Schmuck und Kleider genommen / ein
Mensch von dem Wagen gestossen / daß es den
rechten Arm gebrochen / und wenn die Frau
selbsten nicht wäre von dem Wagen gesprun-
gen /

mogli byli znią poślapić, jako łońskiego
 Roku z Urzędniczką, którą zgwałcili. Pan
 Szwágier, jako mówią, mężnie się bronił,
 (zaśtałwił się mężnie, dał Odpor mężny)
 y jednego w Obronie zaśtrzelił, Woźnicą
 też Zboycę (Rozboyniką, Wydziercę) za-
 bił. Lecz jako się wystrzącił był, a kordem
 nie wiele mógł sprawić, musiał tył podać,
 zwłaszcza Słudzy Panu na Pomoc (Pośitek)
 przysć nie mogli, gdyż jednemu Palec
 wielki u prawey Ręki ucięty ma bydź, a
 drugi przez Nogę lewą postrzelony. (prze-
 strzelony). Dobrze by było, gdyby temu
 tak nie było, (Rzecz się tak nie miała) a ze-
 by to Wymysł szczery (wymysłona
 Rzecz) był. Lecz ponieważ Żyd z Pozna-
 nia tu przejeżdżając, rzekł, że Towa-
 rzyszowi jego pod Káliszem z kilkanaście
 set złotych z Szkatułą y niektórymi Cyro-
 grafami zabrali, tedy oczekawam co go-
 dzinę od Pána Szwagra mego pewnieyszy
 y okolicznieyszy Wiadomości o wszyst-
 kim. Zyczył bym jednak, że by na tey
 Wieści ni cnie było. Proszę mię uwiadomić
 (upewnić) jesliście Wászeć swych Go-
 ści przykrych pozbyli. A za tym zostaje
 W M M M: Pána Brata

Mości

gen / sich in den Busch verstecket / hätten sie leicht
mit ihr so verfahren können / als von einem Jahr
mit einer Ampt-Frau / die sie genothzüchtigt
haben. Der Herr Schwager hat sich / wie ge-
redet wird / tapffer zur Gegenwehr gesetzt / auch
einen in der Gegenwehr erschossen / der Kutscher
auch einen Räuber erschlagen / allein da er sich
verschossen hatte / und mit dem Degen nicht viel
ausrichten konnte / hat Er die Flucht ergreifen
müssen. Die Diener kuntten dem Herren nicht
zu Hülffe kommen / weil einem der Daumen an
der rechten Hand abgehauen soll seyn / und der
andere durch den linken Fuß geschossen. Gute
wäre es / wenn es sich nicht so verhielte / und daß
es ein lauterer Gedicht wäre ; Allein weil ein
Jude / so von Posen hierdurch gereiset / und ge-
saget / daß sie seinen Gefehrten unter Kalisch etli-
che 100. Gulden / und die Schatul nebst etlichen
Handschriften genommen hätten / so erwarte ich
stündlich von meinem Herrn Schwager eine ge-
wissere und umbständlichere Nachricht von al-
lem. Wünschen möchte ich aber / daß nichts an
dem Geschrey wäre. Indessen bitte ich mich zu
verständigen / ob sie ihrer beschwerlichen Gäste
sind loß worden. Indessen bleibe ich

Meines Hochgeehrten Herrn Bruders

S. T.

XVI.

Mości Pánie Brácie,

Plsanie Wm. mw m. Pána Bráta czytałem z Zatrwożeniem wielkim zrozumiałwszy, że waszećinego Pána Szwágrá z Pannią Małżonką. Nieszczęście takie potkąc miało, ktorego by się z żadney Strony spodziewać nie było trzeba. Jednak się wszędzie Niecnoty naydują, ktorzy Podrożnych z Własności jch obierają. Co się okoliżności nászey tycze, to codziennie (co dzień) słychać, że tu y tám, raz temu raz owemu iściznę odebrali. Z ktorey Przyczyny Jármárk náš (kupczyny nasze) ledwie (z trudnością) ten raz będzie trzymány dla Niebespieczeństwa wielkiego. Goście naši nas raz opuścili tak, iż więcej z sobą zabrali niż przywieźli, co ubogim Ludziom odebrali. Wozy dobrze nákladli (ládowali), niektóre ośmiorokoni, niektóre tez tyle y więcej Wołow ciągnęło. W drodze nápadliná nászych, (trafili się z nászymi) ktorzy się okopáli byli, za Rzeką niejakaś, á jako Most przez nią kłaść chcieli przez usta-wicznie Strzelanie nászych przeszkodzeni będąc, część Nieprzyjaćielskiego Woyská,
iż

S. T.

Des Herrn Bruders Schreiben habe ich mit grosser Bestürzung gelesen / da verstanden / daß dessen seinem Herrn Schwager / nebst seiner Frau Eheliebsten ein solch Unglück soll begegnet seyn / welchen man von keiner Seite sich sollte versehen. Jedoch finden sich allenthalben leichtfertige Vögel / die den Reisenden das Ihrige rauben. Was unsere Gegend betrifft / so höret man täglich / daß sie und da / bald diesem bald jenem das Seinige genommen haben. Woher unser Jahrmarkt / dieses mahl / schwerlich wird gehalten werden / wegen der grossen Unsicherheit. Unsere Gäste haben uns endlich verlassen / so / daß sie mehr mit sich genommen / als sie gebracht haben / welches sie den armen Leuten alles entwand. Sie haben den Wagen wol beladen / einige haben 8. Pferde / einige auch so viel und mehr Ochsen gezogen. Unterwegens sind sie an die Unsrigen gerathen / welche sich verschancket hatten über einem Fluß. Und als sie eine Brücke über denselben legen wolten / sind sie durch das stete Schüssen der Unsrigen verhindert worden / ist ein Theil der Feinde / daß es die Unserigen nicht gemercket / auf eine halbe

iż nasi nie postrzegli, na poźmiele ułapi-
 ła, tamże Most wystawiwszy, skoro się
 Woysko (Lud) przeprawił, (przeprawiło)
 uderzyli z Dział, y przez to (takim spo-
 sobem) takiego Strachu naszych nabawili, że
 Okopy opuściwszy, piętami się wysiekli, do
 Miasteczka schronili, mniemając w nim
 bezpiecznymi być, a że Nieprzyjacieli się
 za nimi nie popędzi, (w Pogonią pojedzie),
 przybył Nieprzyjacieli w Nocy, wziął nie-
 których w Pojmanie, niektórych Mieczem
 zagubił (zatrącił) y Zdobycz (korzyść)
 znaczna w Nádrożne (Podrożne, strawne)
 odniósł.

XVII.

Mości Pánie.

BArzoby mię to ucieszyło, gdybyś Wm
 m. Pan Uroczyść Wielkonocną
 z większym Ukontentowaniem obchodził
 był nad mię. Bo nie tylko Synaczek moy
 najmłodszy nadwatłonego, (nádwerężone-
 go) Zdrowia był, ale y Zonka moja ko-
 chana z Łózką nie wstała (rozchorzała się)
 nad to mi na Przykrościach (Tesknościach)
 innych nie schodziło. Jednak iż wszystko
 od Bogá pochodzi, tedy nie żądam prze-
 ciwko

Meile gewichen/ hat daselbst eine Brücke geschla-
gen / und so bald das Volk mit den Stücken
über die Brücke kommen/ die Stücke gelöst/ da-
durch den Unserigen eine solche Furcht eingejaget/
daß sie die Schanzen verlassen und reißaus ge-
geben/ sich in ein Städtlein begeben / vermei-
nende darinnen sicher zu seyn/ und daß der Feind
ihnen nicht würde nachsetzen / allein da sie sich
schlafen gelegt hatten/ kam der Feind in der
Nacht/ nahm etliche lebendig gefangen/ etliche
hat Er mit der Schärffe des Schwerdts erle-
get/ und also eine merckliche Beute zur Weg-
zehrung erhalten.

XVII.

Tit.

Monseigneur,

Göchlich würde es mich erfreuen/ wenn Selb-
ster die Oster-Ferien vergnügter / als ich
möchte zugebracht haben ; denn nicht nur
mein jüngstes Söhnlein etwas aufstößig gewe-
sen ; sondern auch meine liebe Ehegenossinn ist
bettlägerig worden / über dieses hat es mir an
andern Verdrißlichkeiten nicht gefehlet. Weil
aber alles von Gott kommet / so begehre ich
darwieder nicht zu murren / sondern wil es ge-

ciwko temu szemrać, ale zniosę cierpliwie,
w Nádzieij, że on bárzciey ućiesz, niż
zasmuca. Kápeluszek dla śrzedniego Syn-
ká mego bárzo przyjemny, Pieniądze wy-
łożone zań przesyłam przy tym z Dzięką,
z parą kaczek dzikich wászećiney Páni Mát-
żonce za Pracę (Trudność) mianą objecu-
jąc, że wzajem w Okázyách innych rádži
jey przysłużyć się zechcemy. Fásieczkę
z Pszenną Mąką raczcie wászeć z Rydwá-
narzem pierwszym do Wschowy zástać, a
kážcie Wm. siedmnaśtak będący przy dru-
gich Pieniędżách onemu dać, aby fásieczkę
na dobrym miał Baczeniu, a przy Liście
onę zápewnie oddał, ośtatka Mojej Pániey
Małzonki Páni Siostrá dołoży. Za tym
wászeći z Famiłią wászeći pokłoniwszy się
pilno, w Opiekę Bożą poruczam, zostając
W M M M Pána

Do Usług powolny
N. N.

XVIII.

MCi Pánie,

Náwiedzenie mię W M M M: Pána list-
owne powinna, uznawam Dzięką,
krotko nánie oznajmując, że mię to bárzo
zasmu-

die tragen / in dem Vertrauen / Er werde mehr
erfreuen / als Er betrübet. Das erkaupte Hüt-
lein für mein mittleres Söhnlein ist sehr ange-
nehm / das ausgelegte Geld dafür schieße hiebey
mit Danck / nebst einem paar wilden Entvogel
dessen Frau Eheliebsten für gebabte Mühe wal-
tung / mit dem Anerbitten / daß Ihr in andern
Begebenheiten hinwiederumb gern zu willen
wollen seyn. Das Fäßlein mit dem weissenen
Mehl wollen sie belieben mit dem ersten Land-
Kutschen nach Fraustadt zu schicken / den 17 X.
so bey dem andern Gelde sich befindet / lassen sie
Ihm geben / damit Er das Fäßlein wol in acht
nehme / und nebst dem Briefe gewiß abgebe / das
übrige wird meiner Ehe-Frauen ihre Frau
Schwester da ersetzen. Hiemit sey der Herr
nebst seinem ganzen Hause von uns fleißig ge-
grüßet / und in Gottes Schutz ergeben / ich ver-
harre

Mhbn.

Dienstergebener Freund
N. N.

XVIII.

Antwort.

Mein Herr /

Sessen schriftliche Besuchung erkenne ich mit
schuldigem Danck / und gebe kürlich darauf

zasmuciło, coś W M M M: Pan o swojey Pá-
ni Małżonce y Dziecięciu obwieścił, iże o-
boje Nieposobnością Zdrowia y Choroba
zjęte, bá wászeć samże, Przykrościami nie-
wczasowány. Miło mi jednak, iże W M:
skromnie wszystko wiesz znośić, y w Do-
ległościach swych ná Dobroć Bożą się spu-
szczasz. Abowiem on W M. Poćiechy swey
y Pomocy nie pozbáwi (nie odstąpi W M.
Poćiechą y Pomocą) ále ućieszy (rozweseli-
li) jáko według niewybádaney swey Mą-
drości uzna że dobrze. Jam z mymi, Dzie-
ká Bogu wtę Wielką Noc zdrow był, y tak
obchodził, żeśmy wszyscy Dom Boży ná-
wiedzać mogli, á luboć Ciotká moją kochá-
na wielkie Bole zębów y Głowy miała, te-
dy jednak kázania żadnego nie omieszkála.
Zá przesłanie kacice ja á osobliwie Zonká
moją piekną oddájemy Dziękę, y zeznać
muszę, iż nam bárzo przyjemne były, nie
żebyśmy je sami jedli byli, ále żeśmy one-
mi innego dobrego Przyjácielea obesłać, y
jákikolwiek Znáł Wdzięczności naszey zá
Dobrodzieystwo odebrane wyrażić (wy-
stawić) mogli. Fásieczkę z Máką wziął
z sobą Wschowski Rydwanarz, Jmieniem
Andrzej

zu verstehen / daß michs sehr betrübet / was Er
 von seiner Frau Eheliebsten und Kinde gemeldet/
 daß Sie beyde mit einer Unpäßlichkeit und
 Kranckheit überfallen / ja der Herr mit Ver-
 driesßlichkeiten beunruhiget worden / lieb aber ist
 mir auch / daß Er in alles bescheidenlich sich weiß
 zu finden / und sich in seinem Anliegen auf Got-
 tes Güte verlässet / denn der wird Ihn mit
 Trost und Hülffe nicht verlassen / sondern er-
 freuen / wie Er nach seiner unerforschlichen Weiß-
 heit wird erkennen / daß es gutt ist. Ich nebst
 den Reinigen habe / Gott sey Danck / die heili-
 gen Oster-Feyertage gesund mich befunden / auch
 so begangen / daß wir alle das Haus des Her-
 ren besuchen können / und ungeachtet meine liebe
 Muhme grosse Zahn-Schmerzen und Haupt-
 Wehe gehabt / so hat sie doch keine Predigt ver-
 absäümet / sondern des Gottes-Dienstes abge-
 wartet. Für die überschickten Entvogel statte
 ich und sonderlich meine Eheliebste schönen
 Danck ab. Ich muß gestehen / daß sie uns sehr
 angenehm gewesen / nicht daß wir sie selbst genos-
 sen hätten / sondern weil wir Sie einem andern
 gutten Freunde zuschicken / und einige Erkänlig-
 keit / für empfangene Wohlthat / haben zu verste-
 hen können geben. Das Täßlein mit dem Wehl
 bat

Andrzej obiecawszy tak dobrze wyrzadzić, (sprawić, ekspedyować) jakoby jego własną była. Skoro sam przyjedzie, a Odpis przywiezie, nieodwłocznie wászeći przez Posztę pośle. Za tym wászeći z Pánią Małżonką wászećiną pokłon niski oddawszy poruczam w Boską Obronę, zostając

Wm:P:

do Usług gotowy Przyjacieli
N. N.

XIX.

Mości Pánie,

D Otądem niechciał wierzyć, (Wiary dać) żeś Wmm: Pan bárzo nie uczynny; Lecż teraz będę musiał, z innymi mowić (rzec) że wászeć nie tak łatwo komu cokolwiek kwoli czynisz, gdy wászeć niewiesz, że wászeć Pożytek jaki możesz mieć. (że się cokolwiek może oberwać) Coby jednak bydz nie miało, ponieważ kázdy Bliźniemu swemu służyć obowiązany (powiniem) ile można, bez jedynego w zględu (Respektu) Nágrody jakiej, a tak wászeć sobie możesz od inszych Powolność równą (w zájemną) obiecować. (spodziew-

hat der Fraustädtische Land-Kutsche Andreas mit
 sich genommen / und versprochen / daß Er es so
 wol bestellen wird / als wenn es sein eigen wäre.
 So bald Er wird anher kommen / und ein Ant-
 wort-Schreiben mitbringen / wil ich es dem
 Herrn unsänmlich durch die Post zuschicken.
 Inmittelst sey der Herr nebst seiner Frau Ehe-
 liebsten / bey abgelegten schönen Empfehl / in
 Gottes Gnaden-Obhut ergeben / ich verharre
 Wbhn.

Bereitwilligster Freund
 N. N.

XIX.

Mein Herr /

Ißhero habe ich nicht glauben wollen / daß
 Er sehr undienstbafft sey. Aber jeko wer-
 de ich dieses nebst andern müssen sagen:
 Daß Er so leicht auf jemanden etwas zu gefallen
 thut / wenn Er nicht weiß / daß Er einen Nutzen
 davon kan haben. Welches aber nicht seyn sol-
 te / alldieweil ein jeder seinem Nächsten zu dienen
 verbunden ist / so viel möglich / ohne einige Absicht
 einiger Entgeltung / und also kan Er sich von an-
 dern gleicher Willfährigkeit getrösten. Das er-
 weget

dziewać się Gotowości, Uczynności.) Tego
 wászeć nie rozwázasz (rozbieraszą) ále tym
 tylko bywasz gwoli (tym deferujesz, wy-
 gadzasz tym) ktorzy wászeći Usługi do-
 brze opłacają. Tegom času niedawnego
 pobáczył, posłáwizy do wászeći kobiel
 z Rrzczeni niektórymi zápieczętowaną u-
 praszając onę przez Furmána Pożnańskiego
 ják naprędzey fontować, y wyłóżyć, co
 przydzie Furmánowi. Tákeś wászeć ko-
 biel niepostáwizy ją zostáwił z žádney in-
 ney Przyczyny, jedno, żeś się wászeć obá-
 wiał, iże wászeći Pieniędzy wyłózonych
 nie powrocę. Co daremna troská bo luboć
 to wászeći od innych potkało, tedyś wá-
 szeć jednak tego z strony mojej nie do-
 znał, żeby nie był gotow, to z Dzięką
 oddać, y nágródzić, wczemiś mi wászeć
 wygodził, á żeby kobiel pozad nie zostála,
 lecz za pierwszą okázyą dyrygowána by-
 ła, tedy posyłam potroynych (Czeskich)
 dzieśięć, dla Furmáná, á gdyby nie wystar-
 czyły (wynosiły) tedy racz wászeć ostat-
 ká dolizzyć, y za pewną mieć, iże nie zá-
 niechám Wydatku wdzięcznie powrocic.
 Posyłam, wászeći tym czasem w Kuchnię
 poł

weget der Herr aber nicht; sondern Er willfahret nur denen mit allem Willen / welche Ihme seine Dienste wol belohnen. Dieses habe ich neu-lich angemercket / da ich dem Herrn einen Kober mit einigen Sachen versiegelt zuschickte / bittende Selbstn je eher je lieber durch einen Posnischen Fuhrman zu befördern / und auszulegen / was der Fuhrman würde müssen haben. So hat Er den Kober ungeschicket gelassen / umb keiner andern Ursache willen / als aus einer Beysforge / daß Ihme das ausgelegte Geld nicht würde wieder zugestellet werden. Welches aber ein vergeblicher Kummer. Denn ob gleich dem Herrn solches von andern möchte begegnet seyn / so hat er es doch von meiner Seite niemals angemercket / daß ich mich nicht willig hätte finden lassen / das mit Danck wiederumb zu zustellen / und zu ergängen / worinnen Er mir gewillfahret / und damit ja der Kober nicht zurücke bleibe / sondern mit der ersten Gelegenheit bestellet werde / so schicke hiebey 10. sgl. für den Fuhrman / solte es nicht austragen / so beliebe der Herr das übrige zu zulegen / und gewiß dafür zu halten / daß ich nicht unterlassen werde / die Auslage danckbarlich wieder zu geben. Schicke indessen in die Küche einen halben Scheffel Weizen-Mehl / eine Mege

połkorcá maki Pszenney, macę co nawy-
bornieyszey perłowey kásze, jáko y wier-
tel pospolitey Pyszki. Niechćiey wászeć za
złe mieć, ále to sobie objecować, ize wá-
szećiom według możności przysłużyć się
gotowymi będziemy. Teraz wászeć z Do-
mownikámi wászećinymi pokłoniwszy się,
w Obronę Boską wászeći poruczam, ozy-
wając się bydz

WMMM: Pána

Gotowym do Usług
N. N.

XX.

Mości Pánie,

BEz wątpienia Wm. będziesz pragnął
Wiadomości nábydź, jáko Wesele
JE°: MCi Pána N. się odprawiło. Te-
dy to Wm. oznajmuje wprawdzie, że
Wesele było zacne. Jedzenia y Pića Do-
státek był wielki (było do Bogá) Potrawy
dobrze były przypráwione, á luboć
Zwierzyny Zbyteczność większa była,
nad Káptuny, Indyki, szpikowane Gołębie
tedy jednak tymi się Goście przytomni bár-
żiey kontentowali niż ona, ponieważ
Zwie-

von der schönsten Perle-Graupe / wie auch ein
Viertheil von der gemeinen. Sie wollen es nicht
übel deuten / sondern dafür halten / daß wir Ih-
nen nach aller Möglichkeit zu dienen werden be-
reit seyn. Jezo sey Er und die Seinigen freund-
lich begrüßet / und in Gottes Schutz ergeben/
ich verharre

Mhbn.

Bereitwilliger
N. N.

XX.

Mein Herr /

Ausser allem Zweifel wird Er Verlangen
tragen / eine Nachricht zu überkommen / wie
die Hochzeit des Herrn N. abgegangen sey.
So verständige den Herrn mit Wahrheit / daß es
eine honette Hochzeit gewesen. An Essen und
Trinken war ein grosser Überfluß / die Speisen
waren wol zugerichtet / und ob wol mehr Wild-
pret vorhanden war / als Kapbanen / Türkische
Hühner / gespickte Tauben / so haben die anwe-
senden Gäste mehr Vergnügen an diesem als an
jenem gehabt / alldieweil das Wildpret so sehr
gerochen / daß jederman einen Eckel gehabt / et-
was davon zu genießen. An guttem Wein war

Zwierzyná tak bárzo cuchnęła, iż się wszelki (każdy) brzydził czegokolwiek zażywać. Ná Winie dobrym nie schodziło; Pánowie niektorzy miernie pili, áby po Objedzie z fraucymerem táncując ućieszyć się mogli, wiele z żaproszonych, ktorzy tak wiele w się lali, jákoby Woda pospolita była, tak osłabili, iż jch, ponieważ Káret nie było, do Domu powlec y zanieść musiano. To jednak, jáko y co więcey ná tronę puszczam, á krotko piszę, czego się nasz Pán Czekawski podjął. O nim Pokrewni jego to twierdzili, że się nie będzie żenił, lecz onym wszystkie swoje ruchome y nieruchome Dobrá odkaże. Lecz zawiędli się ná Nádziej. (Grzanka jch Omyliła) Zá cztery Niedziele (Niedziel cztery) Wesele odprawi. Do tego się dał Przyjaciół niektorych Zárty ucźciwymi pobudzić przy jedzeniu. Skoro po Objedzie było, oznał się z pobożną ále ubogą Pánną, z ktorą táncował, á jáko się z kupczykiem w Tániec dostała, y on ją do Domu záprowadził, oddalił (odmienił) myśl swoją, y do Wdowy młodey się udał, Ona spyta-
wszy

kein Mangel / etliche Herren haben mäßig ge-
truncken / damit sie nach der Mahlzeit mit dem
Frauen-Zimmer im Tanzen sich erlustigen kön-
ten; viele unter den Eingeladenen / die den Wein
in solcher Menge in sich gegossen / als wenn es
gemein Wasser wäre / sind so schwach worden /
daß man sie / weil keine Wagen verhanden wa-
ren / nach Hause hat schleppen und tragen müs-
sen. Dieses aber / wie auch ein mehreres lasse ich
bey seite gesezet bleiben / und schreibe in aller
Kürze / wessen sich unser Herr Czekawski ein-
mahl unterfangen. Von Ihm haben seine
Freunde allezeit das gemuthmasset / und gesaget /
daß Er nicht freyen / sondern Sie zum Erben
aller seiner fahrenden und liegenden Güter
würde einsetzen. Allein ihre Hoffnung ist zer-
ronnen. Innerhalb vier Wochen wird er Hoch-
zeit halten. Dazu hat er sich einiger Freunde
Scherz-Reden über dem Essen anbringen las-
sen. So bald es nach der Mahlzeit / hat er sich
mit einer frommen aber armen Jungfer be-
gahret / mit derselben getanzt / und / da sie
mit einem Rauff-Diener ins Tanzen gerieth / und
von demselben nach Hause gebracht wurde / hat
Er sein Gemüth von ihr abgewendet / und zu
einer jungen Wittib gesezet. Da dieselbe ihn ge-

wszy go, czemu by się nie żenił, jeśli się boji Zonę pojąć, albo jeśli sobie nie dowierza pożywić Zony, y jakie między nimi Mowy się znalazły. (podąty) To Wdowa zartem wniosła, (wtrąciła) ponieważ Pierścień kosztowny na Palcu miał iż znakiem był, że poślubiony, (zrękowány) a taji. Na to Wdowie odpowiedź dał, gdyby jey się Pierścień podobał, że do Usług (na Usługi) jey má bydz. Na to zleknawszy się y zacierwieniawszy rzekła, że go nieżądała tak kosztownego pozbawić Pierścienia, tak też nie wiedziała zarownego onemu ofiarować Podárunku. On zjawszy Pierścień z Pálca swego, prosił, aby mu pozwoliła, on na Palec jey wetknąć. Zbraniała się nieco, ale nie nązbyt barzo, nąmniey, że Pierścień jey z Pálca jey zjął, a na swoy wetknął Palec. Zą tym wstał, tańcował zą drugimi y przodkował drugim znią, prosząc aby raczyła usieść. Chcąc wdalszą się udać Rozmowę, pociągnął go Wuj jego do Alkierza do innych Znájomkow, tām się zabáwił. Tym cząsem powstała Páni Mátká jey, która dziwaczką bydz ma, Káretę, w tej musiała

nie

fraget/ warumb Er nicht beyrathete/ ob Er sich
 fürchte ein Weib zu nehmen/oder ob Er sich nicht
 getraute ein Frauen-Zimmer zu erhehren/ und
 was etwa für Reden unter ihnen vorgegangen
 sind. Unter andern hat die Wittib im Scherz
 eingewendet/ weil er einen schönen Ring an dem
 Finger hatte/ daß es ein Zeichen wäre/ er wäre
 versaget/ und hielte es verborgen. Darauf gab
 Er der Wittib zur Antwort/ wenn ihr der Ring
 gefiele/ so wäre er zu ihren Dienste. Darüber
 erschrak sie/ wurde roth/ und sagte/ Sie wolte
 Ihn eines so kostbaren Ringes nicht berauben/
 darzu wüßte sie ihm mit einem gleichgültigen
 Geschenke nicht entgegen zu geben. Er zog den
 Ring von dem Finger/ bathe/ wenn sie ihm er-
 lauben wolte/ denselben auf ihren Finger zu ste-
 cken. Sie weigerte sich etwas/ aber nicht zu sehr/
 am allerwenigsten/ daß Er ihren Ring von ih-
 rem Finger zog/ und auf seinen Finger steckte.
 Darauf stund Er auf/ tankete so wol nach/ als
 vor/ mit Ihr/ bat sie nieder zu sitzen. Indem Er
 aber weiter mit Ihr reden wolte/ zog Ihn sein
 Herr Ohm in das neben-Stüblein zu den an-
 dern Bekandten/ daselbst verweilte Er sich. In-
 dessen bekam ihre Frau Mutter/ die ein wunder-
 lich Weib seyn soll/ einen Wagen/ mit derselben

nie odwłócznie do Domu jácháć, ták, iż się ledwie z kim pożegnać mogła. Czego on, jáko mu powiedziało, bárzo żałował. Na zájutrz, jáko sobie wszystko lepiej rozważył, pośłał Wdowie Pierścień jey, żądając swego názasd. A jáko mu odpowiedź tę odniesiono, że jey Pierścień nie ná Powrocenie ále ná pojęcie ofiarował, zkad nie ma rozumieć, że siebie ná despektować da. Usłyszawszy takie słowa deklarował się ták: Niechże tak zostanie, poy-
mę tę Wdowę, wždy dobra (pobożna) Niewiaśta, jest Sercá cnotliwego, nigdym nie styżał, co złego o niey gádać, szedł do Wdowy, wziąwszy z sobą tańcuszek złoty, Pierścień kosztownieyszy nád pierwsz-
wszy, Mánel parę, sześć Sznur Peret, zmówili się z sobą w Przytomności Oblubienicy Pániey Mátki y Pána Bratá jey o wszystkim, ták iż zá cztery Niedziele Wesele ma bydz odpráwione. Niech Pánu Bogu tá Święta Spráwa się podoba, niech jch pożegna, á w latá długie w Miłości nie-rozerwanej pospołu chowá.

Mości

musste sie unsäumlich nach Hause fahren / so / daß sie fast von niemanden einen Abschied nehmen kunte. Welches / da man es ihm sagte / er sehr be-
thauerte. Auf den Morgen / als Er sich besser besann / schickte Er der Wittiben ihren Ring / und begehrte seinen zurücke. Da Er aber ei-
ne solche Antwort zurücke bekam / daß Er ihr den Ring nicht aufs Wiedergeben hätte præ-
sentiret / sondern sie zu heyrathen. Woher er nicht meinen dürfte / daß sie sich wolte schimpf-
fen lassen. Da Er solche Worte hörte / erklärte Er sich also: Ey so bleibe es so / ich wil die
Wittib in Gottes Namen heyrathen / Sie ist ein frommes Weib / hat ein ehrliches Gemüthe /
niemals habe ich jemanden etwas böses von ihr hören reden ; gieng zu der Wittib / nahm eine
güldne Kette / und noch einen kostbarerern Ring / als der erste ist / Arm-Bänder / und sechs
Schnur Perlen mit sich / haben alles in Bey-
seyn der Braut Frau Mutter und ihres Herrn Bruders so abgeredet / daß die Hochzeit inner-
halb vier Wochen soll angestellet werden.
GOTT lasse ihnen das heilige Werck gefallen /
segne Sie / und erhalte Sie lange Jahr in einer unzerreißlichen Liebe beysammen.

Mości Panie.

Nie moyci to Zwyczaj, o innych są-
 dzić (Rozsądek czynić, zdanie swe
 prywatne otworzyć) ábo też li-
 stownie do Przyjaciół inszych, o cudzych,
 co przykrego pisać. A to z Przyczyny tey,
 ábym przeciwko Miłości Chrześciańskiej
 nie wystąpił, ktora złego nie ma podeyrze-
 nia o kim, y też ábym niepotrzebnie
 w Nieszczęście nie zábrnął. (západł, zászedł)
 Ponieważ pospolicie się trafia, iż ten to sły-
 szyć musi, czego sobie nie zyczył, gdy mowi,
 ábo pisze, co chce, y co mu się podoba. Atoli
 jednak będąc o wászeći pewien, iż wászeć
 Tájemnic nie wydąjesz, tedy ná żądanie
 wászećinę odpiszę, tak, nie żebym grunto-
 wnie to (dowodnie) wiedział, ále jáko mi
 różni opowiedzieli. (oznaymili) Ztąd tego
 áni moja włásna Ręka piszę, áni Jmienia
 mego podpisuję, ábym bez kłópotu został
 (od Zátárgi wszelkiey wolen (Hataśu) był).
 To jednak jest, że Pan ráno wychodząc
 z Domu nikomu niczego nie powiáda,
 gdzieby się za nim pytać trzeba, gdyby go
 kto szukał. Sąsiedzi rozumieją, że się ná
 po-

Mein Herr/

MEin Gebrauch ist es wol nicht / von andern zu urtheilen / oder auch schriftlich an andere Freunde von Frembden etwas wideriges zu schreiben. Und das darumb/ damit ich nicht wieder die Christliche Liebe handele/ welche nichts böses argwöhnet / und auch damit ich mich nicht unnöthiger Weise in Unglück stürcke. Gestalt es insgemein geschiehet / daß derjenige muß hören/ was er nicht wil / wenn er redet / oder schreibet/ was er wil und ihm gefällt. Jedoch weil ich von dem Herrn versichert bin / daß Er die Geheimniß nicht aussprenget/ so wil ich dem Herrn auf sein Begehren mit Worten/ so / nicht daß ich es gründlich weiß/ sondern wie es mir unterschiedliche beygebracht haben ; woher ich dieses weder mit eigener Hand schreibe / noch meinen Nahmen drunter setze / damit ich ausser allen Händeln bleibe. Dieses aber ist's / was insgemein die Leute sagen: Der Herr gehet des Morgens aus dem Hause/ und saget niemanden nichts / wenn jemand nach ihm fragen möchte/ wo man Ihn suchen solle. Die Nachbarn mutmassen / daß Er an einem verdächtigen Ort sich begiebet / wo zwar Brandwein ver-
kauft

podeyrzane udaje miejsce, gdzie Gorzałkę przedawają, ale wszeteczna biała Pyec (kobiety) się chowa. (żywi) Tam sobie jeść daje gotować, a musi za Objad dwie siedmnaśtki płacić.

Ku Wieczorowi zaſtają go w Piwnicy Swidnickiej, ztamtąd znika Ludziom z Oczu, iż nikt doſić nie może dokąd jdzie (chodu jego poſtrzedz niewie). W Nocy ſtawia ſię o jedenąſtey albo o dwunąſtey. Laje y klnie, iż tym, ktorzy ſłyſzą włoſy na Głowie wſtawają. (powſtają) To małżon-
ce nie miło, (márkotno, przykro) ma Męża w podeyrzeniu (poładza męża) a patrzy też, aby ſię do Towarzyſtwa takiego do-
ſtała, gdzie roſkoſźnie żyją, zkad Ludziom Powod (Przyczynę) podaje, że o ſobie mowić. (gadać) Bo luboć ſię nic złego po-
niey nieſpodziewają, tedyby jednak nale-
piey (naſpoſobniey) było, gdyby Domą zo-
ſtawſzy, doglądała Goſpodarſtwa. Z wła-
ſzcza Kupcy ſię od niey odzwyczajają (od-
ſtają) Żywność teraz nie tak potężna, jako
gdy ſtara Mátka żyła. Nie żeby Przyja-
ciele poſtapili, gdyby onę o to ſtrofowali
y nąpomináli, aby z Mężem mile obcowá-
ła,

set wird/ aber leichtfertiges Weibs. Volck seinen
 Aufenhalt hat. Da lasset Er sich Essen zurich-
 ten/ und muß vor die Mahlzeit mit dem Trin-
 cken zwey siebzeben Creuzer zahlen. Gegend
 Abend trifft man Ihn in dem Schweidnischen
 Keller an/ von da verleurt er sich/ und niemand
 kan hinter seine Gänge kommen. Des Nachtes
 stellet er sich umb 11. oder zwölffe ein. Schilt
 und flucht/ daß denen/ so es hören/ die Haare
 auf den Köpfen in die Höhe steigen. Solches
 verdreust die Frau/ verdencet den Mann/ und
 siehet auch/ daß sie zur Gesellschaft komme/ wo
 es lustig zugehet/ woher sie Anlaß den Leuten
 giebet/ übel von Ihr zu reden. Denn ob man
 Ihr gleich nichts böses zutrauet/ so wäre es doch
 am geschicktesten/ wenn sie daheim bliebe/ und
 der Wirthschaft abwartete. Allermassen
 die Rauffleute von ihr abgewehnen/ die Nah-
 rung jeko nicht so starck ist/ als da die alte Mut-
 ter lebte. Nicht übel thäten die Freunde/ wenn
 sie ihr zuredeten/ und vermahneten/ sie solte mit
 dem Manne freundlich umgehen/ und Ihn
 durch ihre Freundlichkeit gewinnen; daß Er zu
 Hause bliebe/ seines Berufs fleißig abwartete/
 und sich der liederlichen Gesellschaft entschläge.
 Et.

ła, (obchodziła, spotkowała) a przez ludzkość swoją onego pozyskała, aby Domą zostawszy Powołania swego patrzył, (prze-
strzegał) a Towarzystwa ledajakiego się chronił.

Nie stanieli się to, tedy się obawiać trzeba, iż oboje w nędzę wielką wpadną. Ta trochę bowiem, którą dziedziczył po Rodzicach swych, łatwo przemarnowana (utrącona) być może.

Ona niczego nie miała, z gołymi do niego się dostała Rękoma, a takby nie miała fukać, ale ustępować Mężowi. (zmilczeć) Stanie się to, tedy według Zdania mego dobrego z niego będzie miała Męża. Nie stanieli się też, a oboje tak postapia, jako poczęli, tedy Zguby swej (Zniszczenia swego) ale zapozno pożalują, nikt się nie nayedzie (ozwie), coby ich wspomógł. A terazby się Upadku swego jeszcze uchronić mogli, gdyby Ludzi dobrych Rady słuchać chcieli. Więcej pisać nie poradna. Wszak jako rozumny Przyjaciół będziesz wiedział w to potrafić. Ja zaś ci porucza w Opiekę Bożą.

Geschiehet es nicht/ so ist's zu besorgen / daß Sie beyde ins grössste Armuth gerathen werden. Denn das wenige / was Er von seinen Eltern geerbet hat / kan leichtlich durchgebracht werden. Sie hat nichts gehabet / sie ist ganz arm zu ihm gekommen / und also solte sie nicht trogen / sondern dem Manne nachgeben. Wird das geschehen / so wird sie nach meinem Gutdüncken einen guten Mann an ihm haben / und wird eine Frau bleiben. Geschiehet es nicht/ und sie werden es so beyde treiben / als sie angehoben haben/ so werden sie ihren Untergang / aber zu spät/ beklagen / und wird niemand sich finden/ der ihnen forthelffe. Jegund aber könnten sie noch dem Unglück entgehen / wenn sie guter Leute Rath wollen annehmen. Ein mehrs zu schreiben / ist nicht rathsam. Der Herr / als ein verständiger Freund / wird am besten wissen/ wie in der Sache zu verfahren. Ich übergebe Ihn in Gottes heilige Bewahrung.

Mein

Mości Pánie,

JAkoś się wászeć spodziewał, ná swoy
od dáty 20. Májá Odpis ode mnie ode-
brać, takem ja też sobie objecował, że ná
daty 22. Mieściacá tego mié Odpis od wá-
szeći doydzie. Aleć tak Nádzieja z obu
stron płonna. (daremna) Bom áni ja ná Wá-
szećin, nie odpisał, ániś wászeć ná moy: A
tak jeden drugiemu nie będzie miał
co zárzuć. Luboć zá to mam, iż ná List
moy potrzebney było odpisać, niż ná wá-
szećin. Co ná stronę puściwszy przydaje
to, zem poczćiwiey o Przyjacielu wiado-
mym pisać wolał, niż Rzecz sam pozwála.
Jednak rozumiem że to Spráwa Chrześciań-
ska, o Bliźnim dobrze á nie źle (opacźnie)
sądzić. Mylimy się w tym, rychley, śnádniey,
Iżey się z tego wywieść możemy, niż nie-
winnie Czći komu ujmujac. (umnieysza-
jac) Zá tym wielce proszę, ábyś wászeć
spósob wynalazł (spósobu szukał) z No-
wożeńcami pomowić, á onym Szczęście y
Nieszczęście przedłożyć, czego się spo-
dziewać mogą, jeśli w Małżeństwie swym
inaczey sobie nie postąpią, jáko poczeli. Já
prze.

Mein Herr /

Wie Er wird gehoffet haben / auf seines
 von dem 20. Maji eine Antwort von mir
 zu erhalten / so habe ich mich gleichfalls
 versehen / daß auf meines von dem 22. dieses
 Monats von dem Herrn eine Antwort erfolgen
 würde. So aber ist die Hoffnung auff beyden
 Theilen vergeblich. Denn weder ich habe sei-
 nes beantwortet / noch Er meines / und so wird
 keiner dem andern von uns etwas auszustellen
 haben. Wiewol ich dafür halte / daß mein Brief
 nöthiger gewesen einer Antwort als seiner.
 Welches ich aber dahin gestellet seyn lasse / und
 setze dieses hinzu / daß lieber ehrlicher von dem
 bewußten Freunde habe schreiben wollen / als die
 Sache fast duldet. Jedoch meine ich Christli-
 cher zu seyn / von dem Rehesten wol und nicht
 übel zu urtheilen. Geht man darinnen / so ist's
 eher zu verantworten / als wenn man jemanden
 seinen ehrlichen Namen ohne Schuld schmälert.
 Inzwischen bitte ich höchlich / daß der Herr Ge-
 legenheit suche / mit den neuen Eheleuten zu re-
 den / und ihnen ihr Glück und Unglück vorzu-
 stellen / wessen sie sich zu getrösten haben / wo sie
 ihren Ehestand nicht anders führen werden / als
 sie

przestrzegę Powinności swej , á , skoro się będzie mogło stać , (ułacnię się) y sam do nich zjadę . Rozumiejąc więcey ustnie sprawić , niż listownie . Słowa ná wiatr jda , á Piśanieby ná Przykrość (Mierziaczkę) moję schowane bydz mogło . Po Otworzeniu Zdania mego , zostaje

---

X X I I I .

Monfieur.

Nie radci wászeći obciążam , mając Wiadomość o wászećinyh Wielorá-
kich Zábáwach . (Spráwách) Jednak
ponieważ mi przytem Gotowość wászeći-
ná , Ludziom wygádzáć , nie tajna , jestem
Nádzieje tey , że mi to wászeć kwoli uczy-
nisz , y do Złotniká , ná Ulicy kowálskiey
mieszkájacego zechcesz wstąpić , pytając
go jeśli Rzeczy umowione zgotował . Już
mię ode trzech Niedziel onemi przez Zydá
nászego Szymoná zástáć miał , ále się nie stá-
ło . Wátpliwem tedy zástáwam , jeśli jch
Zyd niechciał z sobá wziąć , ponieważ
gdzie indziew pojachał , ábo jeśli Złotnik
infze Rzeczy tem czásem ná Zgotowanie
dostał , moje położywszy ná Stronę , iż jch
ná

sie angefangen haben. Ich wil meine Schuldigkeit in acht nehmen / und / so bald es wird geschehen können / mich abzumüßigen / Selbst zu Ihnen kommen. Da mündlich achte mehr auszurichten / als durch Schreiben. Worte verschwinden / aber das Schreiben könnte aufgehoben werden zu meinem Verdruß. Nach Entdeckung meiner Meinung / bleibe ich

XXIII.

Mein Herr /

Urgern beschwere ich wol den Herrn / in dem mir seine vielfältige Geschäfte bewust sind / jedoch weil mir dessen Bereitwilligkeit den Leuten zu willfahren dabey beband ist / lebe ich der Hoffnung / Er werde mir das zu gefallen thun / zu dem Gold-Schmiede / welcher auf der Schmiede-Brücke wohnet / einsprechen / Ihn fragen / ob die bestellten Sachen verfertigt sind. Er hat mir schon vor drey Wochen dieselben durch unsern Juden den Simon senden sollen / aber es ist nicht erfolgt. Bin also im Zweifel / ob sie der Jude nicht hat annehmen wollen / weil er anderstwhin gefahren ist / oder ob der Gold-Schmied andere Sachen indessen

na Czas namieniony wystawić nie może,
przydzie mi oczekiwać, jaką przytoczy
(wniesie) Wymowkę. Rzeczy (Státki)
które od niego mieć mam, są te następujące:

1. Umywadlnik z Nalewką dwunastolotowej Proby.
2. Pożyczana (pożłociła) kwartowa kokenka także dwunastolotowej Proby.
3. Gotownia dziesięć lotowej Proby.
4. Tobákokierka ta osmaście lotów trzyma a trzynastolotowa. Na tom mu wszystko ządał dwadzieścia twárdych po trzydziestu potroynych (czeskich) ráckujac. Ná to dostał trzydziści lotów dziewięć lotowego Srebrá, to miał na dwunasto lotowe Srebro przerobić, a sześć potroynych od Roboty za lot mieć. Za tym się chćiey wászeć przepytáć (bádáć) a mnie prez umyślnego Postańca Spráwę dobrá dáć. Pracę przy Odbieraniu tych Rzeczy Cwiertnią Mąki pszenney nágródzę. Bogu poruczywszy, zostaje
Wászeći

dobry Przyjáciel

N. N.
Mości

zu verfertigen bekommen hat / meine liegen lassen / und auf angedeutete Zeit nicht liefern kan / muß erwarten / was er für eine Entschuldigung einwenden wird. Die Sachen / welche von Ihm haben soll / sind nachfolgende :

1. Ein Handfaß mit einem Gießbecken zwölf- löthiger Probe.
2. Eine verguldete Quart- Kanne gleichfalls zwölf- löthiger Probe.
3. Ein Servies zehen- löthiger Probe.
4. Ein Toback- Büchlein / so 18. Loth hält / und 13. löthig ist.

Auf dieses alles habe ich ihm 20. Rthl. zu 30. sgl. gerechnet / gegeben. Über dieses hat Er 30. Loth alt 9. löthiges Silber bekommen / dasselbe soll Er in 12. löthiges verarbeiten / und 6. sgl. Arbeits- Lohn für ein Loth haben. Hiernach wolle der Herr fragen / und mir durch einen expressen Boten guten Bericht abstaten. Die Mühe wil ich bey Abforderung der Sachen mit einem Scheffel Weizen- Mehl vergelten. Gott befohlen / verbleibe

Des Herrn

gutter Freund

N. N.

Mości Panie,

Z W M M M: Pána do mnie dyrygowáne-
go zrozumiałem Prágnienie (Pożadá-
nie) W M M M: Pána, aby m się od Złotniká ná
Ulicy kowálskiey mieszkájacego wywie-
dzieć chciał, czem (co) się dzieje z Rze-
czami, ktore dla wászeći zgotować powi-
nien, y one czásu pewnego postać. Affektá-
cyey W M M M: Pána dosyć uczyniwszy, tá-
kam od niego odniosł Odpowiedź, z kto-
rey nic pewnego zrozumieć nie mogłem.
Raz się wymáwia tem, że ná Chiragrę się
roz niemógł, y tá mu robić nie pozwolił,
i że mu ná Srebrze takim schodziło, z kto-
rego Náczyńia takie zrobic przyobjeć.
Srebro stáre uśiłował w tem przerobić ná
dwunaśtolotowe, ále się nie zdárzyło, bá
wniwecz się obrociło. Jákom ná wszystko
według Potrzeby y jáko słuszná odpowie-
dział, zmilknáwszy rzekł, iż mu nie po-
dobná, Rzeczy W M M M: Pánu tak stáwić,
jákoście wászeć z sobą umowili byli. Zkąd-
by Szkodę (Utratę) poniosł wielká, bá cále
z ubožał, Zárzut ten jákom oddalił (zbił)
rzekšzy, kiedy Rzeczy te według Umowy
zgoto-

Monsieur,

Alls dero an mich abgelassenem habe ich dero Verlangen verstanden / daß mich erkundigen wolle bey dem auff der Schmiede-Brücke wohnendem Gold-Schmiede / wie es umb die Sachen stehe / welche Er für Sie zu verfertigen schuldig / und dieselben in gewisser Zeit schicken sollen. Deroselben Verlangen habe ich ein Genügen gethan / und eine solche Antwort von ihm erhalten / aus welcher ich nichts gewisses abnehmen können. Bald entschuldiget Er sich mit dem / daß Er das Zipperle in den Händen gehabet / und nichts arbeiten können / daß es ihm an einem solchen Silber gemangelt hätte / aus welchem Er die Gefäße zu verfertigen hätte versprochen. Das alte Silber hätte Er sich bemühet in zwölfstüdiges zu verwandeln / aber es hätte nicht gerathen wollen / ja es wäre zu nichts worden. Da ich ihm alles nach Nothdurfft / und wie es billich ist / beantwortete / so verstummte Er / und sagte / daß es ihm unmöglich wäre / Ihnen die Sachen also zu liefern / als sie es miteinander abgeredet hätten. Denn er würde grossen Schaden leyden / ja zum armen Manne werden. Da ich diese Einwendung

zgotowane będą, a on by Utrąte mógł skutecznie pokazać, (dowieść) że pewien ma bydz, iż wászeć MCi Pan one tak nágro-
dzisz, że W m m m: Pána chwalić będzie miał Przyczynę. Gdy bys W m m m: Pán do Złotniká sam nápiśać raczył nie zaśko-
dziłoby, choćby List jak náostrzey zkon-
cypowany (spisány) był. Jam gotow we
wszelkich Okazyách służyć; ná ten raz
Obronie Boskiey poruczywszy, zostaje
Naniższy Sługá
N. N.

XXV.

Mości Pánie.

PRzy Powinszowaniu wszego pomysł-
nego Powodzenia, donoszę wászeći
w m P. do Wiádomości, że według Ordy-
nanśu W m m: Páni Lekárstw posłanych Jey
Mość Páni chorująca używała, ktore to
spráwiły, że kłócie około Sercá ustało;
Lecz Bole w Nodze prawey ná tych miał
tak frogie, iże we Dnie y w Nocy trwája,
y ná Sen żaden nie pozwalája. To czuje
(postrzega) gdy Nogę Wodeczką maża,
że Ulżenie jákiekolwiek następuje, lecz
ledwie

ablehnete / und sagte / wenn die Sachen nach der
Abrede würden fertig seyn / und Er den Scha-
den könnte dathun / so sollte Er versichert seyn/
daß Sie denselben so werden ersetzen / daß Er sie
zu rühmen Ursach wird haben. Wäre es Ih-
nen beliebig an den Gold-Schmied selbst zu
schreiben / möchte es nicht schaden / wenn gleich
der Brief aufs allerschärffste verfasst würde.
Ich bin bereit in allen Begebenheiten zu dienen/
vorjeko in Gottes Schutz ergeben / bleibe

Dero

Gehorsamster Knecht
N. N.

X X V.

Hochgeehrter Herr /

Bey Anwünschung alles ersinnlichen Wol-
Bergehens füge ich Ihnen zur Nachricht/
daß nach dero Verordnung die gesendeten
Argneyen die Frau Patientinn gebraucht / wel-
che so viel gewircket / daß das Stechen umb das
Hertz nachgelassen; aber die Schmerzen in dem
rechten Schenckel dagegen so groß / daß sie Tag
und Nacht wahren / und ihr keinen Schlaf ge-
statten. Dieses mercket sie / wenn das Bein
mit dem Wasserlein bestrichen wird / daß einige

ledwie tak długo trwa, jako mазanie. (nа-
mazanie) Nаd to Wodeczkа z większey
Części wymazana. Rozumiałbyś W M M M:
Pan Doktor, iżby dobrze było, gdyby
Chustkę w Wodeczkę wmoсzono (wmo-
czona była) а о Nогę (około Nogi) ob-
winiona była, tedyby trzeba daleko wię-
tszą Banieczkę postać. Z Synem się niechce
odmienić, na Bol Głowy ustąwicznie się
uskårza, tak też nа Tårganie w Zywoćie.
Klistery niektore mu aplikowane, te wiele
flegm zabrały, lecz liche polepszenie się
pokazuje (nayduję) Zolądek bårzo strąty,
Pokarmy od niego odchodzą, jako je przyj-
muje. Omdlewanie (Mdłość częsta) czę-
sto go popada, która dłużey nаd Godzinę
trwa. Wiele jch radzi, aby się do Cieplic
udał. Do tych on jednak żadney nie ma
Chęci, ale Ufnosć swą w Bogu pokłada, y
Nądzіeje tey jest, że przez Lekårstwa (zа
Pomocą Lekarstw) W M M M: Páną Dokto-
rą Zdrowia dostąpi. (nаbędzie) Proszę te-
dy abyś W M M M: Pán dla oboygа Pacyen-
tow medykamentow postać zechciał, y
pilnie oznaymić, jako zązywáne byдź má-
ją. Zа tem w Obronę Boską poruczy wszy.

MC.

Linderung erfolge/ aber fast nicht länger wehret/
als das Streichen. Darzu ist das Wässerlein
mehrentheils verbrauchet. Meinete der Herr
Doctor/ daß es gut wäre/ wenn ein Lüchlein in
das Wässerlein getunctet / und umb das Bein
gebüllet würde/ so müste ein weit grösseres Glasß
dessen gesendet werden. Mit dem Sohn wil es
sich nicht ändern/ Er klaget stets über Haupt-
Wehe/ so auch über das Reißen in dem Leibe.
Etliche Elistere hat man Ihm beygebracht/ die
haben viel Schleim weggenommen/ aber wenige
Besserung findet sich. Der Magen ist sehr
verderbet/ die Speisen gehen so von Ihm/ als
er sie annimmt. Ofte überfällt ihn eine sol-
che Ohnmacht/ die mehr als eine Stunde anhält.
Viele rathen / daß er sich in das warme Bad
solle begeben. Darzu aber hat er kein Belieben/
sondern sezet auf Gott sein Vertrauen/ und
hoffet / daß er vermittelst des Herrn Doctoris
Medicamenten zur Gesundheit gelangen wer-
de. Bitte demnach/ für beyde Patienten durch
den Nothen Arzney zu schicken/ und fleißig zu
berichten/ wie sie sollen gebrauchet werden.
Hiemit in den Schutz Gottes übergeben.

Mein

MC. Pánie.

WEdług Umowy nászej, Skrzyneczka, jáko się spodziewam, zgotowana (zrobiona) będzie, iże Oddawca Lišta tego onę z sobą przywieść, á Jey Mość Páni Stárościna z sobą będzie mogła do Pániey Siostry wziąć. A nie miałaby Skrzyneczka, czego się niespodziewam, gotowa bydz, tedy racz wászeć gotową, ktorą u wászeći zostawił, Urzędnikowi dać, od ktorego wászeć ten odbierasz. Obawiałbyś się wászeć Skrzyneczkę z Kałamárzem srebrnem wydać, tedym Písanie Jey MCi Páni Stárościney przyłożył, z ktorego Rozkáz wyraźny (wyróżliwy) do mnie zrozumieć będziesz mógł. Przy Pośłaniu Skrzyneczki racz wászeć oznaymić, zem sześćdziesiąt Grzywien Srebrá stárego u wászeći zostawił, á że stopiwłzy je onego dziewięć y pół lotá nie dostaowało. Zjachawłzy do Wászećiów ná przysłży Targ Wełni z Wełną Zimową, rozsławimy się z sobą, jákoż też Jey Mość Páni Stárościna cztery Niedziele po wielkiej Nocy myśli powrócić do Domu, y co więcey

Mein Herr/

Unserer Abrede nach/ wird hoffentlich das Kästlein fertiget seyn / daß der Überbringer dieses es mit sich wird bringen / und die Frau Lands-Hauptmanninn zu ihrer Frau Schwester nehmen können. Solte aber das Lädlein / welches nicht hoffen wil/ nicht fertig seyn/ so wolle Er das fertige / welches ich bey Ihm gelassen habe / dem Altmann zustellen / von welchem Er dieses empfänget. Solte Er aber Bedencken tragen/ das Kästlein sammt dem silbernen Schreib-Zeug heraus zu geben / so habe der Gnädigen Frauen ihren Brief beygelegt / daraus Er ihren ausdrücklichen Befehl an mich wird abnehmen können. Bey Übersendung des Kästleins / wolle der Herr melden / daß ich 60. Marc alt. Silbers bey ihm gelassen habe/ und daß an demselben / als es geschmolzen worden / 9. und ein halbes Loth abgegangen. Wenn ich auf die künfftige Wollenschaaer / mit der Winter-Wolle zu ihnen werde kommen / wollen wir Richtigkeit machen / wie denn auch die Frau Lands-Hauptmanninn vier Wochen nach Ostern meiner wiederumb nach Hause zurücke zu kommen / und etwas mehrs wird machen lassen. Er wolle voriezo dieses
 schi.

więcey da zrobić. Chciey wászeć tem cza-
sem to postać, o com prosił. Za tem w O-
brone Wm: P. Bożą poruczywszy, ozy-
wam się bydź

W M M M: Pánu

do Usług gotow
N. N.

XXVII.

MCi Pánie,

Z Ostátniego wászeći, od dąty 27.
kwietniá zrozumiałem, żeś wászeć
z Fámilią swojā zdrow, á o naszym
Powodzeniu Wiádomośći jakiey nábydź
prágniejsz. Jáko z Sercá życzę, ábyś Wm.
w długie láta wszelakich sámopożądanych
Fortun zażywał; ták wászeći do Wiádo-
mośći donoszę, ze z Strony nászey Boska
Dobroć stáwić przyczynę mámy. A luboć
tego pisać nie mogę, żeśmy od kłopotu u-
wolnieni, tedy ten jednak znośny. Wiádo-
mo nam, iże Chrześciánie bez Utrapienia
żyć nie mogą ná tem świecie; Lekárstwo
od tego Cierpliwość miła. Więc zadasz
wászeć ode mnie się dowiedzieć, jeśli mi
to zá radno uznáwam, ábyś ná miejscu tem
został,

(III.)

schicken / warumb ich geberthen habe. Indessen
in Gottes Obhutt übergeben / verharre

Des Herrn

Dienstwilliger
N. N.

XXVII.

Mein Herr /

Aus dessen lezten / von dem 27. Aprilis habe
ich ersehen / daß Er sich nebst den Seinigen
wol auf befindet / und von unserm Zustande
eine Nachricht zu erhalten verlangt. Wie ich
nun herzlich wünsche / daß Er lange Jahr selbst-
erwünschter Glückseligkeit genüssen möge; so
verständige denselben / daß wir unser Seits/
Gott für seine Güte / Ursach zu preisen haben.
Und ob ich wol dieses nicht schreiben kan / daß wir
ohne Kummer uns befinden / so ist doch Selbter
erträglich. Wir wissen / daß Ehrsten ohne
Trübsal nicht leben können auff dieser Welt. Die
Argney wider dieselbe / ist die liebe Geduld.
Sonsten begehret der Herr von mir zu verneh-
men / ob ich es für rathsam erkenne / daß Er an
dem Ort verbleibe / wo er jekund wohnet / oder in
eine

został, gdzie walczyć teraz mieszkaś, albo do Miasta innego pociągnął, gdzie Nauka prawa słynie. Tedy zeznać muszę, że na to prawego nie wiem Odpisu. Walszećiney Páni Matzonki Przyjaciele (Pokrewni) chcą, abyś walczyć u nich został, a na cudze miesysce się nie udał. Lecz ponieważ Bog wszędzie najlepzem Przyjacielem, tedy na tego patrzyć trzeba, a tak się sprawować, aby na nas łaskaw został. Rozważyć walczyć musisz, jeśli tam Pożywienie dobre y Obeście (z Potrzeby swey) masz, (masz się strawy) gdzie walczyć teraz mieszkaś. Jest temu tak: nie trzeba by walszeć tak łatwo odmienić, ponieważ niepewna, jeslibyś to walczyć załtał (nalał) co walczyć opuszczasz. Doświadczenie to oświadcza, (potwierdza) że Obywatele starchy Przychodniow nienawidzą, y sposobem wszelkiem prześladują, aby jch uciskali. (tłumili) Rozbierz walczyć wszystko wprzod, niz walczyć Dom swoy przedasz, a gdzie jndziey się postanowisz. Tylem z szczerego Zdania pisać, chciał chćiey walczyć dobrze zrozumieć. Ja walszeć w Obronę Bożą poruczam.

Moy

eine solche Stadt ziehe/wo die reine Lehre anzutreffen. So muß ich gestehen / daß ich hierauf nicht recht zu antworten weiß. Seiner Frauen Freunde wollen / daß Er bey ihnen solle bleiben / und sich nicht an einem frembden Ort begeben. Allein weil Gott allenthalben der beste Freund ist / so muß man auf den sehen/ und sich so halten / damit Er uns gnädig bleibe. Der Herr muß erwegen/ ob Er da gute Nahrung und sein Auskommen hat / wo er jegund wohnet. Ist so / so dürfte er nicht leicht ändern / alldieweil es ungewiß ist/ ob Er da das antreffen möchte/ was Er fahren läffet. Die Erfahrung bezeuget es / daß die alten Inwohner die Neukömmlinge hassen / und auff alle Weise verfolgen / damit sie sie unterdrücken. Alles überlege er vorher/ ehe er sein Haus verkauffet / und anderwärts sich niederläset. So viel habe ich aus aufrichtiger Meinung schreiben wollen. Er nehme es in gutten auff / ich übergebe Ihn in Gottes Schutz.

XXVIII.

Moy Pánie Szoltyśie,

W Am y Domownikom wáśzym ży-
 czę wszego ná Duszy y ná Ciele
 zbáwiennego Powodzenia. A bę-
 dziecie to sobie Pánie Szoltyśie ná Pámieć
 przywieść wiedzieli, jákom się w Zapuśty
 z jednym Stárfzych wáśzych zgodził, że mi
 zaráz po Wielkiey Nocy miał sosnowych
 Drów przywieść. Ná to spuściwszy się,
 pomyślałem że się, jáko Człowiek cnotli-
 wy w Objetnicy uiszczy. Lecz Skutek (ko-
 niec) przeciwny uczy inaczey. Od Samśiá-
 dá jego tę mam Wiadomość, że Drwáko-
 mu inszemu przedał, ktory mu kilká cze-
 skich więcey dał, jákom ja się z nim zgo-
 dził. Ponieważem mu jednak, jáko to wam
 sámemu Pánie Szoltyśie wiadomo, dwa
 gładkie (ślaskie) Táláry na Drwá ządał, á
 ón mi Rękę dawszy, jáko Człowiek cnotli-
 wy objećał, skoro po wielkiey będzie No-
 cy, Drwá przede Drzwi moje przywieść,
 tedy proszę chćieycie go nápomináć, áby
 mi Drwá przywiozł, jeśli niechce ábym się
 do Zwierzchności udał, á stał (nálegał)
 o Satisfakcyá. Bo nie tylko do tego będzie
 przy-

Mein Herr Schulz/

Euch und den Eurigen wünsche ich alles zu
 Seel und Leib erspriessliches Wolseyn. Ihr
 werdet euch/ lieber Herr Schulz/ zu entsin-
 nen wissen/ wie ich mich in der Fasten mit eurem
 Gerichts-Geschwornen verglichen habe/ daß Er
 mir bald nach Ostern das lieferne Holz liefern
 sollte. Darauf habe ich mich verlassen/ und ge-
 meinert/ daß Er/ als ein ehrlicher Mann/ seine
 Zusage werde halten. Allein der Ausgang leh-
 ret das Widerspiel. Von seinem Nachbar ha-
 be ich die Nachricht/ daß Er das Holz einem an-
 dern verkauffet habe/ welcher ihm etliche Sil-
 ber-Groschen mehr gegeben/ als ich mit ihm eins
 worden. Wenn ich ihm aber/ wie es euch
 Herr Schulz selbst bewußt ist/ 2. schlechte Tha-
 ler auf das Holz gegeben habe/ Er mir mit ei-
 nem Handschlage/ als ein redlicher Mann ver-
 sprochen/ so bald die Oster-Feyertage würden
 vorbey seyn/ das Holz vor meine Thür zu
 bringen/ als bitte/ Ihr wollet ihn vermahnem/
 daß Er mir das Holz bringe/ wo Er nicht wil/
 daß ich mich zu der Obrigkeit wende/ und umb
 Satisfaktion anhalte. Denn nicht nur wird er
 angehalten werden/ die Abrede zu halten/ son-

przymuszony, Umowy dotrzymać, ale y pokutować (pokutę dać) będzie musiał. Ja Szko-
dy jego nie żądam, chce się on sam na Nie-
szczęście podać (wrazić) tedy ja nie wi-
nien. Bo po was Pánie Szoltyśie tego ża-
dam daley, abyście go Nieszczęścia ostrze-
gali y mieć go do tego chcieli, aby mię u-
kontentował. O Szczerości wászey niech-
cę wątpić, ale się spodziewam wszelakiey
dobrej Przyjaźni, y obiecuję zanię zostać
Wászem dobrem Przyjacielem

N. N.

XXIX.

Moy Pánie,

PRzez Párobkã wászego dáliście mię
prosić, abym wam trzy Achtele Pi-
wã białego, á Achtel jeden czarnego
ná Kiermasz wász posłał, obiecując, iż mi
zá to przed tem posłane, y teraznieysze Pi-
wo zaráz po Kiermasie Pieniądze chcecie
oddąć. Lecz ponieważście mię zãwsze
tãk cieszyli, á nigdyście Słowom wászym
dosyć nie uczynili, tedy to zã nápewniey-
szã mam, wam rychley Piwem nie wygo-
dzić, az mi zã pierwey posłane Piwo Pie-
niądze gotowe posłacie. Wiemci ja, cze-
mu

der auch Straffe geben müssen. Ich verlange
seinen Schaden nicht / wil Er aber sich selbst in
Unglück setzen / so kan ich nicht dawieder. Denn
deswegen ersuche ich euch nochmahls / Herr
Schulz / daß Ihr Ihn vor Unglück warnen
und anhalten wollet / mich zu befriedigen. An
eurer Aufrichtigkeit wil ich nicht zweifeln / son-
dern verseehe mich aller gutten Freundschaft /
und verspreche dafür zu bleiben

Euer

gutter Freund

M. M.

XXIX.

An einen Dorff-Kretschmer.

Durch euren Knecht habet ihr mich ersu-
chen lassen / euch drey Achttheil Weiß-Bier
und ein Achttheil Schöps gegen eure Kirch-
meh zu schicken / mit dem Versprechen / daß ihr
mir so wol für das vorhin als das jezige Bier /
bald nach der Kirchmeh das Geld wollet zustel-
len. Allein weil ihr mich stets also vertröstet ha-
bet / und niemals euren Worten nachgekommen
seyd / so achte ich es für das sicherste / euch nicht
eher mit dem Bier zu willfahren / als biß ihr mir
baar Geld / für das vorhin geschickte Bier zustel-

mu mi nigdy Pieniędzy moich za Piwo moje nie posyłać. Sąsiedzi wasi mi za Rzecz powiedzieli pewną, żeście kmotrowi waszemu nad sześć dziesiąt twardych za Piwo winni, a temu dajecie Pieniądze, wyszynkowawszy Piwo moje. Za czem ja Piwo moje wolę otrzymać niz takim sposobem wydać (wyszałować) Pszenice, Słodu, Chmielu nie mam darmo, Czeladzi trzeba załatwić oddać, która nie pyta jeżeli Długi moje odbieram; ale każde swego żąda. To rozważcie sami, a ukontentujcie mnie strony pierwszego, tedy macie Piwem dobrem na Kiermasz wasz opatrzeni bydz. Pewniem że Wieśniacy wasi się gdzie indziej nie udadzą, ale we Wsi swojej zostaną, a z innych Wsi Sąsiedzi do was na dobre Piwo się stawią, ja wam wszego dobrego życzę, a zostaję

Waszem Przyjacielem

XXX.

Laskawy Panie.

DOsycby mi było na waszećcinem nie-laskawem Odpisie, chociażbyśmi walczyć przez Párobka mego nie dał był ustnie oznaymić, iż mi walczyć rychley y
czwart-

let. Ich weiß wol / warumb ihr mir niemals mein Geld für mein Bier schicket. Eure Nachbarn haben es mir für gewiß gesagt / daß ihr eurem Gevatter über sechzig Reichsthaler für Bier schuldig seyd / und dem gebet ihr das Geld / wenn ihr mein Bier verschencket habet. Woher ich mein Bier lieber behalten wil / als auf solche Weise verthun. Den Weizen / Malz und Hopffen habe ich nicht umbsonst / das Gesinde muß ich lohnen / welches nicht fraget / ob ich meine Schulden einbekomme; sondern es wil ein jedes das Seinige haben. Dieses erweget selbst / und befriediget mich wegen des ersten / so sollet ihr mit guttem Bier auf eure Kirchmehß versorget werden. Ich bin gewiß / daß eure Dorff-Leute sich nicht anderwärts wenden werden / sondern daß sie in ihrem Dorff bleiben / und von andern Dörffern die Nachbarn zu euch zum gutten Bier sich einfinden werden. Ich wünsche euch alles Gutes / und verbleibe

Euer

Freund.

XXX.

Mein Herr /

Enug hätte ich an seiner unfreundlichen schriftlichen Antwort gehabet / wenn er mir gleich

czwartkiey, nierzkac achtela Piwá powier-
 zyc niechcesz, aż wászeći za pierwsze, Pie-
 niądze oddam. Nie máto mi to dziwno, iż
 mi wászeć tak máto wierzysz, gdyżem wá-
 szeći jeszcze nie oszukał. Ukontentowałem
 wászeći przed tym, jákom wászeći więcey
 winien był, niż teraz, tedy to wászeć wierz
 bezpiecznie, że wászeći y za to nic zostanę
 dłužen (winien) ale wypłacę, co ná cnotli-
 wego należy Człowieká. Przyczynę, którą
 wászeć wtrącasz, ná Powietrzuś wászeć
 zachwycił. (załapił) Boś wászeć z Pokre-
 wnem swem tak postąpił, żeś wászeć co
 zmyślił, jákbyś wászeć od inszych co sty-
 szał był, a wyjáwiło się, żeś wászeć
 Sprawcą Wieści był. Jest jednak tak temu,
 jáko wászeć w Liście swem wzmiankę czy-
 nisz, tedy wászeć oznaymi Człowieká te-
 go, jam gotow się wywodzić. Tym cza-
 sem pytay wászeć kmotrá mego Człowie-
 ká cnotliwego, jeślim mu co winien. Mam
 to za Rzeczą pewną, iż się przyzna do te-
 go, że dwa Małdry Pszenicę ode mnie do-
 stał a Pieniędzy za nie jeszcze nie dał. Cze-
 go ná Zelżenie (Deszpekt) jego nie piszę,
 ábo jákobym ná dobrej jego Zapłáćie
 wąpił,

gleich nicht durch meinen Knecht mündlich hätte
 beybringen lassen / daß er mir nicht eher einen
 Vierling / geschweige denn ein Achtentheil Bier
 trauen wil/ biß ich ihm für das erste das Geld wer-
 de zugestellet haben. Nicht wenig befrembdet es
 mich / daß Er mir so wenig trauet / da Er doch
 noch nie von mir angeseket worden. Habe ich ihn
 vorhin / als ich ihm mehr schuldig gewesen / denn
 jekund / contentiret / so glaube Er sicherlich / daß
 ich ihm für dieses auch nicht werde schuldig blei-
 ben / sondern entrichten / was einem ehrlichen
 Manne zustehet: Die Ursache / welche Er ein-
 wendet / hat er in der Luft aufgefangen : Denn
 so ist er mit seinem Bluts-Freunde auch umge-
 gangen / daß er etwas erdichtet / als wenn Er es
 von andern hätte geböret / und ist doch an den Tag
 kommen / daß Er selbst der Urheber der Sage
 gewesen. Ists aber so / als der Herr in seinem
 Briefe erwehnet / so melde er den Mann / ich bin
 bereit mich zu verantworten. Indessen frage er
 meinen Herrn Gebatter / den ehrlichen Mann /
 ob ich ihm etwas ausständig bin. Ich halte ge-
 wiß dafür / daß er es gestehen wird / daß er zwey
 Malder Beizen von mir bekommen / und das
 Geld mir dafür noch nicht zugestellet. Welches
 ich Ihn nicht zu schimpffen schreibe / oder als wenn

watpił, tylko abyś uznał, jacy grzyzostł-
wi (pokatni, tajemni, Czci Uwłoczyście))
się na świecie naydują, ktorzy Stawy u-
właczać (umnieyszać) Ludziom y na Nie-
stawę onych podać, Sumnienia sobie nie
czynią (Sumnienia nie mają). Ja, abyś wá-
szec widział, iże żadnemu winien zostać
nie żadam, posyłam wászeći Pieniądze,
dziękując, żeś mi wászec po te Czasy wy-
gądzał, daley nie żadam Piwa od wászeći
brać. Pan Jerzy na nowem Rynku chce mi
nie tylko trzy ale y dwadzieścia Achteli
poborgować, kiedy jch żadam. Zá tem
wászeći w Obronę Bożą poruczam

XXXI.

Wielmożni á Mnie wielce Mościwi Pá-
nowie,

Moji Mościwi Pánowie y Dobrodzieje
wielcy.

Gdy na tem stąnęło, że Urząd, przez
Zeście śmiertelne (ustąpienie) z tego
Świata, niegdy Stawnego Pána
N. N. osieroćiały, w krotce dla gęsto przy-
padających Spraw, má bydź Osoba do te-
go sposobną opátrzone, á Mowá tá pospo-
litowaná, choć wiele Zábiega tego Dosto-
jeństwa,

ich an seiner gutten Zahlung zweiffelte / sondern
 daß der Herr erkenne / was vor Ehren - Diebe
 sich in der Welt finden / die redlichen Leuten den
 gutten Leumund zu schmälern / und in Unglimpff
 zu setzen / sich kein Gewissen machen. Ich / damit
 Er sehe / daß ich niemanden nichts schuldig zu blei-
 ben begehre / schicke Ihm sein Geld / bedanke
 mich / daß Er mir die Zeit hero gewillfahret / wei-
 ter begehre ich nicht mehr Bier von ihm zu neh-
 men. Herr George auff dem Neu - Marckt wil
 mir nicht drey / sondern 20. Achten - Theil borgen /
 wenn ich sie verlange. Hiemit in den Schutz
 Gottes übergeben.

XXXI.

Noch. und Wol. Edelgeborne / Gestrenger
 Hochbenamte /

HöchstzuEhrende Gebittende Herren.

Wenn es an dem ist / daß die / durch des
 Weyland Herrn N. N. tödtlichen Hin-
 tritt aus dieser Welt / entledigte Stelle /
 wegen der häufig vorfallenden Verrichtungen /
 ehestes mit einer darzu geschickten (tauglichen /
 tüchtigen) Person / muß ersetzt werden / und die
 gemeine Rede ist / ob gleich viele Competenten
 sich darumb bewerben / daß sich bey unterschied-
 lichen

jeństwą, że się uroznych takie Niedostátki (Niedoskonałości) naydują, dla których Szlachetna Rada (W_{MM} M. Pánowie) się obáwiałą Urząd ten zlecić ktoremu z nich.

Tedym ja doświadczywszy się (bádając się) jeżelim zdolny Urzędu takowemu, postrzegł ze zá Láską Bożą z niemnieyszą Sławą on odprawić będę mógł, jáko Nieboszczyk Pan N. N. Záčzem W_{MM} M. Pánow ják nánižey uprášžam, ábyście W_M M. M. Pánowie raczyli mi Urząd ten powierzyć, (zlecić) á pewnemi tego bydz, że Wdzięczności mojej, zá tak Láskę wielką wyświadczenie, nieuśtálej (nieuśtájacej) Pilności przytożę, Spráwy mnie przyzwoite (przynáleżyte) tak odprawowác, że żaden sposobem dobrem się ná mnie uskáržác nie bédžie mógł, áni W_{MM} W_M M. Pánowie Nietáskę przeciwno mnie dla tego chowác, oczekiwam ná to láskáwey deklarácyey, názywájac się

W_{MM} W_M M. Pánow y

Dobrodziejow wielkich

Nánižszy Slugá

XXXII.

MCiwi Pánowie,

Iž się Bogu Láskáwemu (Dobrotliwemu) tak

lichen solche Mängel ereignen / umb welcher wil-
len Euer Gestr. Bedencken tragen / das Ambt
einem unter Ihnen aufzutragen. (zu conferiren)

So habe ich mich selbst bey mir erforschet / ob
ich einem solchen Ambt gewachsen bin / und befun-
den / daß durch Gottes Hülffe / nicht mit weni-
gerem Ruhm dasselbe werde verwalten können /
als der selige Herr N. N. Westwegen Euer
Gestr. gehorsamst ansehe / mir dasselbe anzuver-
trauen / und sich vergewissert zu halten / daß mei-
ne Danckbarkeit für die grosse Gnade zu bezeu-
gen / ich unermüdeten Fleiß anwenden werde / die
mir zukommende Verrichtungen so zu beobach-
ten / daß von Niemanden einige Beschwerung /
mit guttem Fuge über mich wird können gefüh-
ret / und Ihr. Gestr. einigen Widerwillen wie-
der mich deswegen zu hegen. Hierauf erwarte
ich hochgeneigte Deferirung / und nenne mich
Ewer Hoch-Edlen Gestr. meiner

HochzuEhrenden Gebittenden Herren

Demüthigster Knecht

XXXII.

S. T.

HochzuEhrende Herren /

Nachdem es dem gnädigen Gott gefallen /
den

tak podobało, Pána N. z tego Swiátá powo-
 łać, y Urząd jego próżnem uczynić, on
 jednak jáko o tem trzymają, w krotce oso-
 ba inszą do Urzędu takiego dowcipną osła-
 dzony będzie. Tedy się odważam, ponie-
 ważem pod ten czas niebezpieczny, różnem
 sposobem, ná Nieszczesne Razy napadł, á
 handlu mego dálej prowadzić mi nie po-
 podobna, do WMMWM: Pánów się uciekać y
 prosić, ábyście WMMWM. Pánowie ná Bła-
 hość moję z Łáski swey respektować, á jeśli
 można, urząd taki mi poruczyć. Asseku-
 ruje WMMWM. P.P. że łáskę tak wielką
 Dzięką uznám realną, á jáko ná cnotliwe-
 go y szczerego (nie obłudnego) przynale-
 ży Człowieká, o wszystkim tak zawiado-
 wać, (wystkiego dogłądać) áby się Przy-
 czyná żadná nie náwinęła, pożalować, ize-
 ście WMMWM. Pánowie mi Odpráwowa-
 nie Rzędu tego poruczyli (zlećili). Já zá-
 wsze do Pána Boga będąc wzdychał, áby
 Pánowanie WMMWM. P.P. poszczęścić, á
 z przezacnemi Fámiliámi WMMWM. Pánów
 w kwitnacey przeżegnanej Słáwie zácho-
 wać raczył, który bez tego dożywotnie
 zostaje

WMMWM. Panow y Dobrodziejow

Sługa uniżony

den Herrn N. von dieser Welt abzufordern / und
die Ampts-Stelle zu entledigen; dieselbe aber/wie
dafür gehalten wird / im kurzen durch eine an-
dere zu solchem Ambt taugliche Person wird er-
setzet werden. Als erühne ich mich / weil bey der
gefährlichen Zeit / auf unterschiedliche Weise / in
Unglück gerathen bin / und meine Handlung
nicht weiter kan fortsetzen / E. Gestr. gehorsamst
anzugehen und zu bitten/Sie geruhen meine We-
nigkeit in hochgeneigte Consideration zu nehmen/
u. wo möglich/ mir die Function aufzutragen. Ich
versichere E. Gestr. daß so grosse Gnade mir
würcklichem Danc erkennen / und als einem
redlichen aufrichtigen Manne zustehet / alles so
beobachten werde / daß Sie nicht Ursach werden
bekommen / zu bereuen / daß mir die Verwal-
tung übergeben worden. Ja ich werde stets zu
Gott seuffzen / daß Er Ihro Gestr. Regie-
rung beglücken/ Sie nebst dero Hoch-Adelichen
Angehörigen in gesegnetem Flor erhalten wolle/
der ich ohne dieß Lebenslang verharre

E. Hoch-Edlen Gestr.

Ergebenster Knecht
N. N.
Edler

Mości Pánie , Pánie y Dobrodziewu.

U Sługi moje unizone przez to Piśanie W^{MMM}. Panu ofiarować, zaniechać nie mogę, iż mi znajomo, że W^{MMM}. Pán z Jego MCią, N. N. w ściśtey żyjesz Przyjaźni, á Jego Mość Mężá mego więźnić dał, jakby z Pokojowem jego dobre mając Porozumienie, Rzeczy pomógł ukrądzione przeszálbierować. On jednak niewinny w tem będąc, y namnięszey nie mając Wiadomości o Złodzieystwie (krádziży) á Jego Mości opáczną o tem dano Spráwę. Tedy ze Dwoygiem Dziełek moich do W^{MMM}. Páná pokorną wnoszę Suplikę (Proźbę) racz W^{MMM}. Pan mi zá powážną swojá Przyczyną (Instancya) tyle zjednáć, áby Mąż moy z Więzienia wypuszczony Sposobu nábył Niewinność swą pokázac, á wszelki widział, że niesłusznie odniešiony. (obwiniony) Láskę tak wielką W^{MMM}. Páná, on ze mną y Dziełkami nászemi nie tylko będzie widział sławić, ále też dożywotnie obowiązani zostániemy, która się ná zawſze ozywam byđź

W^{MMM}. Páná y Dobrodziewá

Nániższą Służebnicą

Edler und Wolbenamter /

Mein Hochgeehrtester Herr /

Ihnen hierdurch gehorsamst aufzuwarten
 kan ich nicht unterlassen / alldieweil mir be-
 kand ist / daß Sie mit Ibro Gestr. dem
 Herrn N. in gutter Freundschaft lebe / und Er
 meinen Mann in Verhaft bringen lassen / als
 hätte er mit seinem Cammer - Diener ein guttes
 Verständnuß gehabet / und die ihm gestohlene
 Sachen verpartiren geholffen / Er aber unschul-
 dig darinnen ist / auch die geringste Wissenschaft
 von denen Diebs - Stücken nicht gehabet / der
 Herr dagegen unrecht berichtet worden. Als er-
 suche meinen HochzuEhrenden Herrn hierdurch
 demüthigst mit meinen zwey unerzogenen Kin-
 dern / Sie geruchen durch Ibro hochgültige Inter-
 cession so viel bey dem Herrn zu wege zu bringen /
 daß hiemit mein Mann wiederum auf freyen Fuß
 gestellet werde / und er Gelegenheit überkomme /
 seine Unschuld darzutun / und jederman erfahren
 möge / daß er zur Ungebühr angegeben worden. So
 grosse Gnade wird er nebst mir u. meinen Kindern
 nicht allein hoch zu rühmen wissen / sondern auch
 Lebenslang dafür verharren / wie ich den ersterbe
 Meines Hochgeehrtesten Herrn

Demüthigste Magd.

J

Hoch.

Wielmożni á mnie Wielce Mościwi Pá-
nowie,

Moji Mościwi Pánowie y Dobrodzieje.

WAszmościom Mojim Mościwym Pá-
nom do Wiądomości donieść zda-
ło mi się Rzeczą bydz' rádną, co się wczorá
w Domu mojem powiodło. Woznicá moy
gdy nie mógł dla nieuchronnych Spraw,
rychley jáko dobrze w Noc (w sáme Noc)
Kárety w Dom włóczyć, że wláztła weń
biáta Głowá y według Wyznania jey, iż
myślała, że Káreta zostánie przez Noc ná
Ulicy, á że w niey, ponieważ jey nikt nie-
chciał do Gospody przyjác, bezpieczná y
spokoyná zostác będzie mogła od złych
Ludzi. Coby też łatwie się stác było mo-
gło, żeby jey z Domownikow moich za-
den Krzywki (Złości) nie wyrządził był,
á niby jey też żaden nie postrzegł był,
gdyby Sługá cudzy czekájac ná Listek pie-
niężny zámiańny, (bántierski) nie słyszał
był oney chrobotác, á spytał był Wozni-
cę, kogoby w kárecie kryjomo chował. Ten
w niczem złem się nie czując przystápi-
wszy śmieie do Kárety, á zoczywszy Nie-
wiąstę w niey, przełękł się z rázu, jedná-
k jey

Hoch- und Wol-Edle/ Gestrenge/ Hochbenamte/
NochzuEhrende Herren.

Euer Hoch-Edlen Gestr. zu hinterbringen
habe ich vor rathsam erachtet / was gestern
sich in meinem Hause begeben. Da mein
Kutscher wegen unumbgänglicher Verrichtung
den Wagen nicht eher / als biß in der sinkenden
Nacht ins Haus hat können schieben / hat sich in
denselben ein Weibes-Volck versüßet / dem Be-
känntniß nach / daß es gemeinet / der Wagen wür-
de über Nacht auf der Gasse stehen bleiben / und
daß es in demselben / weil sie niemand beherber-
gen wollen / sicher und ruhig für den bösen Men-
schen darinnen würde können verbleiben. Wel-
ches auch leichtlich erfolget wäre / daß ihr von den
Reinigen keiner ein Leyd hätte angethan / noch
ihrer wäre gewahr worden / wenn nicht ein
frembder Diener / so auf einen Wechsel-Brieff ge-
wartet / sie hätte in dem Wagen gehöret rascheln /
und den Kutscher gefragt / wen er in dem Wa-
gen verborgen hielte. Der / weil Ihm nichts bö-
ses bewußt war / trat beherkt zu dem Wagen / und
als Er des Weibes ansichtig wurde / erschrock Er
anfangs / jedoch fragte er es so fort mit harten

jey pytał zaraz Słowy surowemi, coby
 wkarcie za Sprawę miała, a jako się od-
 ważyć śmiała, do niey się udać: Na to Py-
 tanie taką Odpowiedź dała, że z żadnego
 Względu, czego złego się dopuścić (co
 złego zbroić) nie uczyniła, lecz że onę so-
 bie za Gospodę obrąć musiała, ponieważ
 żadney inżey mieć nie mogła. A luboć Strá-
 chem zjęta była, jako Káretę do Sieni wtá-
 czano, tedy jednak u siebie postanowiła
 milczeć, a na ząjutr, gdy Drzwi sienne ot-
 worzą z Domu wyniść, a gdyby jey kto
 postrzegł, wszystko rospowiedzieć (wy-
 liczyć) co się znią stało. Tem czasem mo-
 ga ją wytrząsnąć (zmacać) wszędzie, po-
 czują (obaczają) że nikomu szkodzić nie u-
 myśliła była. Ochrona ta (to sprawowanie
 się) ma Pozor Prawdy (podobna Práwdzie)
 jednak jey w Serce zayrzeć nie podobna.
 Proszę tedy W Ciow MWM. Pánów o
 Rádę, jeśli Niewiaśłą tę Wolno puścić
 mam, ábo do Tárafu (Więzienia) za pro-
 wadzić. Zostaję

WMMWM. Pánów

Uniżony Sługá
 N.N.
 Mnie

Worten/ was es in dem Wagen zu schaffen hatte/
und wie es sich erkühnen darffen in denselben zu
verfügen. Das Weib beantwortet die Frage sol-
cher Gestalt / daß es aus keinem Absehen / etwas
böses auszuüben gethan hätte / sondern denselben
zur Herberge erwählen müssen / weil es keine an-
dere hat haben können. Und ob es wohl voller
Angst geworden / da man den Wagen ins Haus
geschoben / so wäre es doch Sinnes worden stille
zu schweigen / und auf den Morgen / wenn sie die
Haus-Thüre aufschließen würden / zum Hause
heraus zu gehen / und so dessen jemand gewahr
würde werden / alles zu erzehlen / wie es ihr wä-
re ergangen. Indessen könnten sie sie allenthalben
besuchen / sie würden innen werden / daß sie nie-
manden Schaden zu zufügen ihr vorgenommen
hätte. Die Verantwortung hat zwar einen
Schein der Wahrheit / jedoch kan man ihr ins
Herze nicht sehen. Bitte demnach E. Gestr.
umb Rath / ob ich das Weib soll lassen gehen / oder
in den Stock führen lassen / verbleibe

E. Hoch-Edlen Gestr.

Gehorsamster

N. N.

S.T.

Mnie wielcé Mościwi Pánowie y Dobrodzieje.

WZiawfzy tę Pewność, że przez Ze-
ście z tego Swiátá N. N. Mieysce
w tutecznem Celniśtwie (komorze Rzeczy
pospolitey) wákuje, á ná tem jest, że Służbá
taká nie długo prozną zostánie, ále inszá do
tego godná Osobá od WMMWM. Pánów
będzie osádzona. Tedy pokorná moję do
WMMWM. Pánów wnoszę Proźbę, áby-
ście WMMWM. Pánowie moję podłá O-
sobę oná uraczyć zechcieli. rozważając że
pod te trudne (ciężkie) Czasy, (w tych ku
Pożywieniu trudnych Czasiech) y wielkieu
Liczbie Cechu nášzego mnie niepodobna
wskorác (dorobić się Chlebá) choć się ják
nábarżiey uśiłuję, uczciwie y cnotliwie
z moją Familią się żywić. Co się Rękoy mi
(Záručznikow) tycze, tedy takich sławię
Záručznikow, ktorzy tak májety (przemo-
żyści) będą, Szkodę wszelką, ktorą Pan
Bog z Łáski swey oddali, miásto mnie ná-
grodzić. Co w tem od WMMWM. Pá-
now mnie z leconem Urzędzie, ná mię bę-
dzie przynależáło, tak odprawię, iż mi O-
myślek zadnych nie będzie trzebá wyślá-
wić (żadney nie będzie trzebá dáć Nágány)

S. T.

HochzuEhrende Herren.

Nachdem ich die Gewißheit eingezogen / daß durch den Hintrit aus dieser Welt deß N. eine Stelle in diesem Zoll-Plint offen worden/und es an dem ist / daß solcher Dienst nicht lange wird offen bleiben; sondern mit einer von E. Gestr. darzu tüchtigen Person wird besetzt werden. So gelanget hierdurch an Euer Gestr. mein demüthigstes Bitten/ daß Sie meine wenige Person damit begnaden wollen/ in Betrachtung/ daß bey dieser beschwerten (nahrlosen) Zeit / und grosser Anzahl unseres Mittels mir unmöglich ist zu recht zu kommen / ob ich es mir gleich noch so sehr angelegen seyn lasse/ redlich und ehrlich nebst den Reiningen mich zu nehren. Was die Bürgen betrifft/ so wil ich solche Bürgen stellen / die vermögend werden seyn/ allen Schaden / welchen Gott in Gnaden verhilffen wird / statt meiner zu ersetzen. Ich werde aber dem mir von Euer Gestr. anvertrauten Ampte so obliegen / daß man mir keine Mängel wird aussetzen können / sondern Euer Gestr. an meiner Danckbarkeit und Fleiß ein

ále WMMWM. Pánowie Wdźięcznoścía
y Pilnoścía moja zupełnie będą kontento-
wáni. Ja Pańskiey się W Moścíow zalecá-
jąc Łáscę, ozywam się do Smierci zostíć
WMMWM. Pánow y Do-
brodźiejow

Sługa nániższy

XX XVI.

Wielmożni á mnie wielce Moścíwi Pá-
nowie,
Moji wielce Moścíwi Pánowie y Do-
brodźieje.

ZE się ninieyszą Suplikę WMMWM. Pá-
nom podać odważam, pochodzi ztąd,
ponieważ N. N. Stroż bramny w Miko-
łayskiey Brámie zszedł z tego Swiátá, á in-
fzy ná Mieysce jego postáwiony (z rzádo-
ny) będzie musiał, ja ták w Języku pol-
skiem, biegły, jáko y Ráchunku niemniey y
Pisánia dobrze świadom będąc, nisko upá-
dam przez to do Nog WMMWM. Pánow,
ják (pokornie) nániżey uprászając, ábyście
WMMWM. Pánowie tą wielką mię udáro-
wać raczyli Łáská, á mnie ná taką Służbę
przyjąc, żebym przy mojem domowem U-
trapieniu jakiegokolwiek Ulżenia nábydź
mógł,

sattſames Vergnügen haben werden. E. Geſtr.
Gnade mich ergebend / erſterbe

Euer Hoch-Edlen Geſtr.

Demüthigſter Knecht

XXXVI.

Hoch- und Wol-Edelgeborne / Geſtrengel/
Hochbenamte /
Meine Hochzuehrende Herren.

Als dieſes mein demüthiges Memorial
Euer Geſtr. zu übergeben mich unterſtehe/
rühret daher / weil der N. N. Thorſteher
in dem Niclas-Thor mit Tode abgegangen / und
ein anderer die entledigte Stelle wird bekleiden
müſſen / ich ſo wol in der Polniſchen Sprache / als
im Rechnen und Schreiben wol gegründet. Als
habe Euer Geſtr. hierdurch Fußfällig werden/
und auß allerdemüthigſte bitten wollen: Sie
wollen die groſſe Gnade mir wiederfahren laſ-
ſen / und mich zu ſolchem Dienſt annehmen / da-
mit ich eine Erleuchtung bey meinem groſſem
Haus-Creuz überkommen möge / geſtalt nicht

mogł, zwłaszcza nie tylko moja ukochana
Małżonka, już ode dwu Lat Ręką Bożą
ruszona, (dotknięta) w lewy Bok na Rękę
y Nogę tak ochramiała, iż z Łoża wstać
nie może, ale też y dwoje nędznych Dzia-
tek mam, które niczego zarobić nie mogą, a
mnie jey żywiź przychodzi, co W M M W M.
Pánowie do Serca przypuścić, a mnie przed
innemi przerzeczoną (námienioną) Służbą
udarować zechćieycie. Ja na tem cále bę-
dę, abym wszystkiego wiernie doglądał, a
nigdy o Przedłużenie Żywota y Bogosła-
wione Powodzenie W M M W M. Pánów Bo-
gá prosić nie zaniechał, jako ten kory do-
żywotnie zostaje

W M M W M. Pánów

Nániższy Sługá

XXXVII.

Mnie wielce M Ciwy Pánie,

Moy wielce M Ci Pánie y Dobrodzieju.

Nie zrozumiałem (trzymiałem, mniema-
łem) jako W M M W M. Pána Pokojowy
tak Rok (łóńskiego Roku) przyszedłszy do
mnie, żądając abym dla Pocholkow W M
M W M. Pána (Dworzanów) Sukno od Su-
kiennika wybrał, na Bárwę, a Száty dla nich
zgoto-

nur mein liebes Weib schon vor zwey Jahren/
von der Hand Gottes berührt/ auf der rechten
Seite an der Hand und Fuß so gelähmet ist / daß
sie aus dem Bette nicht kan aufstehen / sondern
auch zwey elende Kinder habe / die nichts verdie-
nen können / und von mir müssen ernehret wer-
den. Das geruchen Euer Gestr. zu Herzen zu
nehmen / und mich vor andern mit dem gedach-
ten Dienst zu begnaden. Ich werde eusserst
darob seyn/ alles treulich in Acht zu nehmen/ und
Gott umb Verlängerung dero Lebens / und ge-
segnetes Wolergehen zu bitten / als der Ich ver-
harre

Euer Gestr.

Demüthigster Knecht

XXXVII.

Hoch- und Wol-Gebobrner Ritter und Herr/
Gnädiger Herr.

Ich habe nicht vermeinet / als Thro Gnaden
Cammer-Diener vor einem Jahr zu mir
kommen/ und begehret/ für dero Hoffbedien-
ten Tuch bey einem Tuch-Händler / zur Liberey
aus-

zgotowawfszy (zrobiwfszy), 'ciesząc mię,
kiedy (gdy) Száty gotowe będą, ja záraz
zupelną kontentacyą tak zá Sukno, Je-
dwab, Gużiki, Borty (Pásamony, ná Suknie
Bramy) y zá Robotę moję mieć miałem, że
nad Rok się miała zwlec Záplatá. A iżem
dotąd uftnemi Prozbámi niczego nie mógł
spráwić, ále záwsze tą Nádzieją kármiony,
gdy Łodzie z Miedzią, Żelázem, Ołówną
Piáną (Gletą) Solą przybędą (przyptłyną)
ja przed innemi Zaplátę moję dostanę (kon-
tentacyey mojej nabędę). Tedy przez to
W^{MMWM}. Pána uniżenie uprászam, po-
niewaz Łodzi Towáry przywiozły, ná
które z wielkiem Prágnieniem (z wielką Za-
dością) jch wiele czekało (po nich tesknili)
ábyś W^{MMWM}. Pan według przyłożonych
wypisów, przynależące Pieniądze mnie
dáć, ábo Urzędniká do Kupca, ktory Miedź
dostał, ze mną postać raczył, z tem Zrzą-
dzeniem (ordynánsem,) áby mi Jmieniem
W^{MMWM}. Pána te sto czterdzieści y czte-
ry Táláry Śląskie oddał. Przez to W^{MMWM}
M. Pan Kredyt swoy u Kupców zachowasz,
y mnie obowiążesz, ná Rozkaz swoy, odło-
żywfszy, (położywfszy ná Stronę) infszych
Robo-

auszunehmen / und Kleider für Sie zu verferti-
gen / mich vertröstende / wenn die Kleider werden
verfertigt werden seyn / ich alsbald die völlige
Contentirung / so wol für das Tuch / Seyde/
Knöpfe / Borten auf die Röcke / als auch für mei-
ne Arbeit solte haben / daß dieselbe über ein Jahr
anstehen solte. Indem ich nun durch mündliches
Bitten nichts habe schaffen können / sondern im-
mer vertröstet worden / wenn die Schiffe mit dem
Kupffer / Eysen / Glätte / Salz ankommen wür-
den / ich vor allen andern meine Zahlung über-
kommen solle. Als habe hiedurch Euer Gnaden
demüthig bitten wollen / weil die Schiffe die
Waaren gebracht haben / wornach viele ein Ver-
langen gehabt haben / daß Sie vermöge der bey-
gefüigten Auszüge / mir das gehörige Geld zustel-
len / oder den Amtman zu dem Rauffman / der
das Kupffer bekommen hat / mit mir schicken wol-
len / mit der Verordnung / daß Er mir im Na-
men Euer Gnaden die 144. Thl. Schlesisch zu-
stellen / Euer Gnaden werden hiedurch Ihren
Credit bey den Rauff-Leuten erhalten / und mich
verbinden / auf dero Befehl / mit Hindansetzung
anderer Arbeit / die Kleider für Sie / Dero Frau
Gemahlinn / so fort zu verfertigen.

Er

Robotę, dla wászeći Mościwego Pána, Jey
Mości Pániey Małżonki WMMWM. Pána
zaráz (nie zwłocznie) zgotować. (zrobić)
Ná to oczekiwam skuteczney kontentácyey
ozywając się bydz
WM. MW. M. Pána

Nániższy Sluga

XXXVIII.

Mnie wielce Łaskáwy Pánie,

Zwielkiem Zdumieniem się z Listu
wászećinego dáty ostatniego Dnia
Kwietnia zrozumiał, że nie tylko
wászeći sámego, jákoś (gdys) wászeć z Krá-
kowá wyjáchał, źli Ludzie w Gospodzie
okradli, á żebyś wászeć zywoť swoy utrą-
cił był, gdyby Stárosta nadjáchawszy, nie
záchował był zdrowo. (wybáwił od Zgu-
by.) Lecź że y wychodzącá (na Zdobycz
wyjeżdżająca) Rotá, przed trzema Nie-
dzielmi się ważyła (podjęła) pod Wársz-
wą Furmanow obráć że wśzystkiego y To-
wáry wászeći z Paczká mnie náleżącą ode-
bráć. Pierwszego co się tycze, tedyć temu
táć, iże o tem wątpić nie trzebá, ále ży-
czyć, áby Pán Bog wászeći daley (po tem)
więcey ná Nieszczęście tákie y Niebespie-
czeństwo nie dáł nápaść, á utrátę hoynem
Bło-

Erwarte hierauf würckliche Contentirung/
und verbleibe

Ihro Gnaden

Gehorsamster Diener
Martin Negler/
Bürger und Schneider.

XXXVIII.

Hochgeehrter Herr/

Wie grosser Bestürzung habe ich aus dessen
von dem letzten Aprilis erschen/ daß Er
nicht nur selbst/ als er aus Cracau ausge-
fahren/ von bösen Leuten in der Herberge bestoh-
len worden/ und umb sein Leben wäre gekommen/
wenn nicht ein Hauptmann kommen/ und Ihn
beym Leben erhalten hätte; Sondern auch daß
eine streiffende Rotte vor drey Wochen sich unter-
standen unter Warschau die Fuhrleute zu berau-
ben/ und des Herrn Baaren/ samit dem mir zu-
gehörigen Päcklein wegzunehmen. Das erste
betreffende/ so ist's wol damit so bewand/ daß man
daran nicht zweifeln darff/ sondern zu wünschen/
daß Gott den Herrn ins künfftige in dergleichen
Unglück und Gefahr nicht gerathen lasse/ und den
Ver.

Błogosławięstwem nagrodził. Drugie przydzie Furmanom dowieść. Bo czasu niedawnego przyjechał sam Rydwánarz z Pomorskiej Ziemi, który Kupcom niektórym Pieniądze miał oddać, tenudował, że Żołnierze w Drodze w Borze najachawszy na niego, Skrzyneczkę jego rozbiwszy, Pieniądze zabrali. Co się jednak potem tak nalażło, że on sam Pieniądze przesłałbierował, a takim sposobem mogą y Furmani ci sprawcami (Czynicielmi) bydz, co Towary waszećine przedali, a teraz na inszych skłádają. (zmawiają) Jakoż koncząc dokładam tego, (to przydaje) że Gospodarz w Gremblowie na Gárdło siedzi, ponieważ podroźnego Kupcá zabił w Noccy, trup w Piwnicy zakopał. Zaboy Párobek jego wydał, iż mu za máło Pieniędzy zabitego dał. Tak się wiedzie na Swiećie, że Człowiek niemał nigdziey przed Ludźmi złemi bezpiecźnem bydz nie może. Pán Bog niech WMMWM. Pána Obroną wszędzie będzie, ktorego Dobroćci Oy-cowskiej WMMWM. Pána oddawwszy, ozywam się bydz WMMWM. Pána

do Usług powolny
Mnie

Verlust mit reichem Seegen ersetze. Das andere
 aber müssen die Fuhrleute erweislich machen/
 denn unlängst ist ein Land-Rutscher aus Pom-
 mern anher kommen / welcher einigen Rauff-Leu-
 ten Geld hat liefern sollen / der gab für / daß die
 Soldaten unterwegs in einer Heyde ihn über-
 fallen / sein Kästlein aufgeschlagen / und das Geld
 weggenommen hätten / welches aber hernach sich
 so befunden / daß er das Geld selbst hat verparti-
 ret. Und so dürfften auch wol die Fuhrleute selbst
 die Thäter seyn / welche des Herrn Baaren ver-
 kauffet haben / und jeko schieben sie es auf andere.
 Wie ich denn dieses schließlich bepfüge / daß der
 Wirth in Gemplowo auf den Hals sitzt / weil er
 einen reisenden Rauffmann in der Nacht erschla-
 gen / und den Körper in den Keller vergraben. Den
 Todschlag hat sein Knecht verrathen / weil Er
 ihm zu wenig von des erschlagenen Gelde hat ge-
 geben. So gehets in der Welt / daß der Mensch
 fast nirgends für bösen Leuten sicher seyn kan.
 Gott sey allenthalben sein Schutz / dessen väter-
 lichen Güte ich Ihn empfehle / und verbleibe
 Meines Hochgeehrten Herrn

Dienstergebener

R Hoch:

Mnie Wielce Mościwy Pánie,
Moy Mści Pánie.

TEym Nádzieje nieomylney, żeś W^M.
M^{WM}. Pan moy datey szóstego Dnia
Mája, przez Zydá Káliskiego, z Pierścienia-
mi dwiema, jeden dla Jey Mości Pániey
Małzonki wáśz Mości mego Mościwego
Pána, á drugi dla Jey Mości Pánny Corki
W^{MMWM}. Pána, odebrał. Jednak iżem
przez Pofztę o Odebraniu żadney nie o-
trzymał Wiádomości, tedy wątpliwem zo-
staje jeśli oddány. Zaczem jak nárychley
o tem uwiadomiony bydz prágne. Wyło-
żone Pieniądze, zá Láncuszek złoty y Má-
nele, ná blisko przyszły Wełni targ mi
W^{MMWM}. Pan niepochybnie (nieomylnie)
kazesz oddać, jáko y cztery twarde, kto-
rem Złotnikowi od Roboty dáć musiał. Co
się tycze Prace mojej (Trudu, Trupánia
mego) tedy ná Grzeczność W^{MMWM}. Pána
podaje. W^{MMWM}. Pán sobie ná Pámięć
przy wieść zechcesz, jákom się bárzo starał
(uśiłował o to w tem) Pierścienie y Stroy
(Ochędózkę biátogłówską) dla drugiey
Jey Mości Pánny Corki. W^{MMWM}. Pána,
według Upodobánia W^{MMWM}. Pána zje-
dnąć.

Hoch-Wol-Gehobrner Ritter und Herr/
Gnädiger Herr.

Der unfehlbaren Hoffnung lebe ich / daß Ibro
Gnaden meines von dem sechsten Maji,
durch den Calisschen Juden / nebst den beyden
Ringeneinen für dero Frau Gemahlinn/ und den
andern für dero Fräulein Tochter / werden erhal-
ten haben. Jedoch weil ich von dem Empfange
durch die Post nichts erhalten habe / so wil ein
Zweifel entstehen wegen der Übergabe. Dannen-
hero ehestes davon versichert zu seyn verlange.
Das ausgelegte Geld für die güldene Kette und
Armbänder/ werden Euer Gnaden auff der inn-
stehenden Wollen-Schaar mir unfehlbar zustel-
len lassen / wie auch die vier Reichsthaler / so dem
Gold-Schmiede für die Arbeit geben müssen.
Was meine Bemühung betrifft / so stelle ich es
Euer Gnaden Höflichkeit anheim. Sie werden
sich gnädigst erinnern / wie sehr ich mich bemühet
habe / die Ringe und andern Schmuck für dero
anderes Fräulein Tochter / nach dero Gefallen / zu
wege zu bringen. Wie oft ich zu dem Gold-
Schmiede lauffen / und mit Bitten anhalten müs-
sen / daß Er alles auf die bestimmte Zeit verferti-

dnąć. Ják częřtom do Złotniká biegáć y
z Prořbą onemu nalegáć muřiał, iże wřzy-
řtko ná czás náznáczony zgotował, z Cię-
řzkořcią (ledwie) W M M W M. Pán będziesř
wierzył. Porucřam W M M W M. Pána w O-
bronę Boską zostájac

W M M W M. Páná

Nápostusřniejszy Sługá
N. N.

Memu wielce Mořciwemu Pánu y Do-
brodřiejowi JEgo MořciPánu N. N. Pánu
Dziedzicznemu ná Krotkiey Wři,

Memu wielce Mořciwemu Pánu y
Dobrodřiejowi.

X L.

Mnie wielce Mořciwi Pánowie,

Moi wielce Mořciwi Pánowie

Ořtátnia Niewola (náńácięřsza Nędzá)
mię do tego przywodzi , do W M M W
M. Pánów przez to się ućiec. Trzydřięřci
Lat temu, że Niebořczyk Małzonek moy
á ja po řmierći (zeřćiu z tego řwiáta) jego,
mieyskie Cięřzary (Pobory oddáć) przy tem
Mieřćie sławnem ták popłáciłá , iże się
Dług řáden do Placenia nie naydzie. Sta-
nem Wdowi teř ták wiodłá , że Ludřie
dobrzy

get / werden Euer Gnaden schwerlich glauben.
Ich übergebe Sie in Göttlichen Schutz und
verharre

Euer Gnaden

Gehorsamster Diener
N. N.

Dem Hoch-Wohl-Gebornen Ritter und
und Herrn/ Herrn N. N. Erb-Herrn auf
Kuchdorff.

Meinem Gnädigen Herrn.

XL.

Hoch-Edel-Gebornen / Gestrenger / Wol-Ed-
ler / Edle / Ehrenveste / Hoch- und Wolbenambte /
HochzuEhrende / GeEhrteste Herren.

Die euserste Noth dringet mich / Euer Ge-
str. Herrschafften / GeEhrteste Herren/
hierdurch demüthigst anzugehen. Dreyßig
Jahr finds / als mein seeliger Mann und ich nach
seinem Tode 10. Jahr die bürgerlichen Beschwer-
den bey hiesiger löblichen Stadt so abgeführet ha-
be / daß kein Rest zu zahlen sich ereignen wird. In
meinem Wittiben- Stand habe ich auch so gele-
bet / daß fromme Leute nichts denn alles Gutes

R 3 von

dobrzy nic innego, jedno wszystko dobre o mnie mówić, Przyczynę będą mieli. Pomysłając jednak Żywot mój (swoy) tak skończyć, iż żadnego o Pomoc prosić mi nie będzie trzeba, uznawam przed się Rzecz przeciwną. (Przeciwney Rzeczy przed się doświadczam) Bo wygadzając innym Ubóstwem mojem, samą się w Ubóstwo największe wtraciła. Niektorymem po stu Talerach na Słowa gołe wierzyła; Innym na Lancuski Złote, manele sto y pięć dzieriąt Talarów twárdych pożyczyla, mniemając (rozumiejąc) że szczerze Złoto, postrzegam jednak, doświadcżając się, iże pozłożony Mośiadz, Zate tak wiele dostańę, jako ktorychem na Szczerosc y Wiare założyła. Stryjowim memu na ławę trzy-sta Talerow pożyczyla, ten przyśiągł, iże nikomu nie był winien, jako mnie te namienione Pieniądze, a już przed tem więcej od innych na tę Ławę wybrał był, niż warta (godna) Pieniądze moje mu się na Nádronne (strawne) przydały, a ja bez onych się obeisć muszę. Nád tomem ręczyła za Zięcia mego na sześ set Talerow, jako jch położyć nie mogł, jam Uboga musiała Pieniądze

von mir zu reden Ursach werden haben. Indem ich aber mein Leben also zu beschliessen gemeinet/ daß Niemanden umb Hülffs-Mittel zu belangen werde nöthig haben/ erfahre ich doch jegund das Widerspiel. Denn in dem andern nach meinem Armuth gedienet/ bin ich selbst in das höchste Armuth gerathen. Einigen habe ich zu hundert Thalern auf bloße Worte getrauet. Andern habe ich auf guldene Ketten/ Armbänder/ 150. Reichsthlr. vorgeliehen/ in Meinung/ daß es recht Gold sey/ bestünde aber/ da es probire/ daß es verguldeter Messing sey. Dafür bekomme ich so viel wieder/ als denen ich auf Treu und Glauben verleget habe. Meinem Vetter habe ich auf die Banck 300. Thlr. vorgeschossen. Der schwur/ daß Er niemanden nichts schuldig wäre/ als nur das jetzt benannte Geld/ hatte aber vorhin von andern mehr auff die Banck ausgenommen gehabet/ als die Banck werth ist/ mein Geld hat Ihm zur Wegzebrung dienen müssen/ und ich muß es darben. Über dieses habe ich für meinen Eydam auf 600. Thl. caviret/ da Er solche nicht entrichten können/ habe ich ärmste das Geld erlegen müssen/ wodurch ich vollends umb mein Armuth kommen. Wenn aber ein hochlöbliches Allmosen- Ambt die Personen/ so auf solche und derglei-

dze dać, przez comem cale podupádła. (ná ostatnią ze mną przyszło, ná nácieższą Nędząc się dostać) A iż jednak W_{MMWM}. Pánowie (Sławny Urząd jałmużni) osoby te, ktorychtákiem y temu podobnem Spósobem się Nędza jęta, bez Pomocy nie zostáwia, ále dźwiga, iże Dobroć W_{MMWM}. Pánstwa stawić Przyczynę ma. Zá czem wnoszę Proźbę moję nápokornieyszą do W_{MMWM}. Pánów, ábyście mię Wmość moji Mościwi Pánowie tą Łaską uraczyć chcieli, ábym dáž roczną płacić mogła. Dobrodzieystwo takie Pan Bog nágodzi, jako która zá W_{MMWM}. Pánstwa niemniey y zá całego Miasta Powodzenie sławne Majestat jego błagać będę.

XLI.

Szláchetny, Sławetny,

á mnie wielce Łaskáwy Pánie.

CZasum niedawnego się przed wasze-
cinem Pánem Brátem nániетrefne
Ziemká mego Przedsięwzięcie uskársał.
Teraz też muszę listownie Wmości oznay-
mić. (wzmiankę uczynić) Iż nie záwsze
(co raz) dobre Rozumienie źli dobrze po-
czytywają (ná dobre obracają). Zwła-
szcza gdy już przed tem Wasnią Mściwo-
ścią

chen Weise ins Abrecht kommen/ nicht hülflos
läffet/ sondern so aufrichtet/ daß sie Ursach haben/
dero Güte danckbarlich zu rühmen. Als bitte
auß demüthigste / Ein hochlöbliches Almosen-
Ambt geruhen hochgeneigt / mich / wie andere/
dero Gnade zu würdigen/ daß ich die Wohnungs-
Zinsen jährlich abführen könne. Gott wird sol-
che Wolthat belohnen/ als der ich so wol für dero
sämtliches/ und der ganzen Stadt florirenden
Wolstand/ zu Ihm zu seuffzen niemals unterlas-
sen werde.

XLI.

Edler / Wol- Ehrenvestor und Wolbenamter/
Hochgeehrtester Herr.

U Nächst habe ich mich vor seinem Herrn
Bruder über meines Landsmannes unge-
reimtes Beginnen beklaget; Jezo muß ich auch
schriftlich dem Herrn Meldung thun/ daß nicht
allermahl ein guttes Absehen von Bösen wol auf-
genommen wird/ zumahlen wenn sie schon vor-
hin ein mit heimlichem Groll / Rachgier und
Reid

ścia, (Nienawiścią) Sercá nápełnione mie-
wają ku Bliźniemu, tedy onym y námniey-
sza zdająca się Przyczyná Słuszną (Sprá-
wiedliwą) bydź musi, choć onę wszyscy
dobrzy nie obojętni (szczerzy) za niesłu-
szną uznawają. Mnie u Ludzi despektuje
(lży) á nie rozważá, że ná Zelżywość jego
własną się obraca. Ponieważ wielom zna-
jomo, że z Pokrewnemi swemi przed tem
tak postępował, á mnie teraz srodze bárzo
obraził. Námawia się jednak, że kłámstwa
jego w większey Wadze (Ceni) będą mie-
li, niż ná Prawdę przystaną. Mnie rozu-
mie Boleść (Przykrość) żądać, lecz iż mię
Sumnienie moje z Obwinienia wszego (Po-
rwarzy) jego fałszywego uwolnia, (wy-
puszcza tego) lekce ważę, szydę z Obmo-
wek jego opacznych. Bom ja nigdy umy-
ślnie nie żądał Przykrości jakiey onemu
wyrządzić Pánu Bogu Spráwę całą zlecam,
ten Czásu swego Zle (złość) mi zadane bę-
dzie wiedział mścić. Za tem mi to Prze-
stroga będzie, czásem inszem ostrożniey
postępować. Przyjaciółom ci się to podo-
ba, gdy się jm według Woli jch wygodá
stawá. Lecz gdy Spráwa Trybem (torem)
jdzie

Neid angefülltes Herz gegen dem Nächsten haben. Da muß ihnen auch die geringste scheinende Ursache rechtmäßig seyn/ ob sie gleich alle fromme unpartheyische Leute für unbilllich erkennen. Mich schimpffet Er bey den Leuten/ und erweget nicht/ daß es ihm zu seinem eigenen Nachtheil gedeyet/ weil vielen bekand/ daß Er mit seinen Bluts-Freunden vorhin so umbgegangen ist/ und mich jeko aufs höchste beleidiget hat. Gleichwol überredet er sich/ daß man seinen Lügen mehr werde glauben/ als der Wahrheit beypflichten. Mir meinet er wehe zu thun/ aber weil mich mein Gewissen von allen seinen falschen Auflagen loß spricht/ so verlache ich sein verkehrtes Lästern. Denn niemals habe ich Ihm vorsetzlich einen Verdruß begehret zu erweisen. Dem Gerechten Gott empfehle ich die Sache/ der wird zu seiner Zeit das mir angethane Ubel wissen zu rächen. Inzwischen wirds mir eine Warnung seyn/ auf ein andermahl vorsichtiger zu verfahren. Freunden gefället es wol/ wenn man ihnen nach ihrem Willen willfahret. Allein wenn die Sache übel ausschläget/ so ziehen sie die Köpffe aus der Schlingen/ und blasen in ein Horn/ wie das gemeine Sprichwort lautet/

und

jdzie opaczne, tedy się wywiewają, a
Tchem jednym wszyscy potrzebują. (na je-
dne biją (zamiarują) Jąte, jako Wieść po-
spolita brzmi (słynie) a mają Upodobanie,
w pomieszanych (za wiktanych) kłotniach,
zawieruchach) kruk krukowi Oką nie wy-
kubi. Więcey nie przydaje, tylko to,
żem jest

WMMM. Pána

Sługa

XLII.

Szlachetny, Sławetny a mnie wielce
Łaskawy Pánie y Dobrodzieju.

Oder :

Mości Pánie,

Mnie wielce Mści Pánie y Dobrodzieju.

Nie mając do niczego inszego więk-
szej Chęci jako do Kupiectwa, usil-
niem Pánów Opiekunów moich o
to prosił, aby mi tę łaskę wielką wyświa-
daczyć, y do Kupcá takiego, który Towará-
mi różnemi kupczy, dopomoc zechcieli. A
iż Jchmść. przy inszej Opiece (Pieczołowá-
niu inszem) o moje Powodzenie, y w tey
Mierze jako Oycami memi się sławili: a za-
lecić mię WMMM. Pánu z Łaski swey wiel-
kiey

und haben ein Wolgefallen an den verworrenen
Händeln. Mehr setze ich nicht hinzu / als daß
ich Sie in Gottes Schutz übergebe / und ver-
barre

Mhbn.

Diener

XLII.

Edler / Ehrenvestor und Wolbenamter /
Hochgeehrter Herr und Patron.

Indem ich zu nichts anders grössere Lust tra-
ge / als zur Handlung / so habe meine Herren
Vormünde inständigst darumb ersuchet / daß
Sie mir die grosse Gunst erweisen / und zu ei-
nem Rauffmann / der mit allerhand Waaren
zu thun hat / verheiffen wolten. Wenn nun
Selbte / bey anderer Vorsorge für mein Wol-
ergehen / sich auch in diesem Fall als Väter zu er-
weisen / und mich Meinem Hochgeehrten Herrn
zu empfehlen großgünstig geruhet haben / als er-
kenne ihre Gewogenheit nicht nur mit schuld-
gem

kieyraczyli. Uznawam Zycżliwość jch ku
sobie nie tylko Dzięka powinna, ale się
przez to przed W M M M. Pána z Powolno-
ścią Usług moich sławie poważam, (o-
śmielam) uniżenie upraszając, mnie tą wiel-
ką Łaską udarować (uraczyć) a za Kup-
czyczką swego mię przyjąć lubił. Powin-
ności mojej co się tycze, tedy za Łaską Bo-
żą objecuję y obliguję się, według Pożąda-
nia W M M M. Pána dobrze, posłusznie y
wiernie (dobrem, posłusznem y wiernem)
się zachować, y temu według Możliwości
dosyć czynić, co Powinność moja po mnie
będzie wyciągała (chciała) abyem Łaski
W M M M. Pána nie postradał, a Rodzinie mo-
jej zacney Niesławy (Sromoty, Niepoczci-
wości) nie jakiey nie ządał. Oczekawam
Wászećnego Rozkazu, kiedy się sławie
mam, na to poruczywszy W M M M. Pána
zprzezacnem Domem W M M M. Pána Bo-
skiey Protekcyey, ozywam się bydz do
Smierci

W M M M. Paná

Sługa uniżonem

Szla-

gem Danc / sondern erlühne mich hierdurch
 Meinem HochgeEhrtesten Herrn gehorsamst
 aufzuwarten / und demüthigst zu bitten / mir die
 grosse Gnade zu erweisen / und mich zu de-
 r Handlung-Jungen anzunehmen. Was meine
 Pflicht betrifft / so verspreche und verbinde ich
 mich vermittelst Göttlicher Gnade / nach Mei-
 nes HochgeEhrten Herrn Verlangen / fromm/
 gehorsam und treu zu verhalten / und dem müg-
 ligst ein Genügen zu thun / was meine Schul-
 digkeit von mir erfordern wird / damit ich mich
 Meines HochgeEhrten Herrn Gunst nicht ver-
 lustig mache / und meiner Freundschaft einen
 Schand-Fleck anbänge. Erwarte von Mei-
 nem HochgeEhrten Herrn einen Befehl / wenn
 ich mich einstellen soll / und empfehle Ihn samst
 dessen werthen Hause / in Gottes Schutz / er-
 sterbende

Meines HochgeEhrten Herrn

Demüthiger Diener

Edler /

Szláchetny, Sławetny,

á Mnie wielce Łáskáwy Pánie y Przy-
jácielu.

Gdybyś mię W M M M. Pán inszem Rze-
czą sám obaczył (uznał, postrzegł)
był, jakimem się Słowy ku W M M M. Pánu
udawał (deklarował) obawiaćby mi się
trzebá (przyszło) iż mię W M M M. Pán za-
pletliwego (lekkomyslnego (Plotkarzo)
poczytasz Człowieká, gdyżem objećał
tak ustnie jáko y listownie za Niedziel trzy
(trzy Niedziele) do Waszmościow się stá-
wić, y wszystko pięknie uprzątnąć (rozsprá-
wić, rozrządzić) á w temem się jednak nie
uiszczył. Lecz nie tylko tem Czásem ná-
státe Niebepieczeństwo, ále y Zál niespo-
dziány, który mię przez nágle Zeście z te-
go Swiatá mego Syná nástárszego potkał,
wszystkie moje Zámysły odmienił. Udał się
był szóstego Wrześniá z tąd z wielá ro-
żnych Towárow do Obozu, które z Poży-
tkiem rozprzedać się spodziewał, ponieważ
Drogá pierwsza mu się dobrze nádála
(zdarzyła), y Pracę nágrodziła. Ujachá-
wszy z tąd Mil kilká, y do Miástečká ná-
bliższego przyjáchwszy, zaszła go Ogra-
zká,

Eder / Wolbenamter /

Hochgeehrtester Herr und Freund.

Wenn mich der Herr jemals anders in der
 That befunden hätte / als ich mich mit
 Worten gegen ihm erkläret ; müste ich
 mich besorgen / Er halte mich für einen Aufschnei-
 der / indem ich versprochen nicht nur münd- son-
 dern auch schriftlich innerhalb drey Wochen /
 mich bey ihnen einzufinden / und alles in gutte
 Richtigkeit zu bringen / und doch dem nicht nach-
 gekommen : Allein nicht nur die in solcher Zeit
 sich ereignete Unsicherheit ; sondern auch das un-
 verhoffte Leyd / welches mir durch den plöglichen
 Hintritt meines Eltesten Sohnes aus dieser Welt
 begegnet / hat alle mein Vorhaben geändert. Er
 hatte sich den 6. Septembris von hier mit vielen
 unterschiedlichen Waaren in das Lager begeben /
 welche Er mit Nutzen anzuwenden gehoffet / weil
 ihm die erste Reise wol gelungen / und die Mühe
 wol belohnet war. Da Er nun etliche Meilen
 von hier gefahren / und in das nächste Städtlein
 gelanget war / hat ihn ein Schauer überfallen /
 eine Stunde darauf hat ihm ein Schlag-Fluß
 auf die lincke Seite so hart gerühret / daß Er nur

zka, godzinę za tem ruszyła go Ręka Boża
w Bok lewy tak środze (tego) iż tylko Sło-
wa te przerzekł: Panie JEzu, tobie zle-
cam moję drugo okupioną Duszę w Ręce
twoje wierne. Jako mię to przez jezdnego
doszło Posłańca, nieomieszkać się tam
wybrał, a według tamiecznego Mieysca
Zwyczaju Obrzędami Chrześcijańskimi a
przystoynemi onego pochować dać musiał.
Przy Powrocie mojem do Domu, znalazzy
(zaślawszy) List Wászećin y wászećine
Pożądanie z niego zrozumiawszy, dałem
Skrzynię wászećinę przez mieyskiego Slo-
sarza (Zámkarza) otworzyć, ponieważ
klucz posłany nie do tego Zámku należał,
wybrałem z niego, o czemeś W M M M. Pán
pisał. To zapieczętowawszy w Krobce
(Pudełku) od Rydwánarza odbierzesz.
Więc się wászeći memu Mościwemu Pánu
nie trzeba kłopotić strony wászećinych
u mnie wstawionych Rzeczy, zwłaszcza ta-
kie u mnie tak schowane zostają, jakby mo-
je własne były. Skoro się z moich Przy-
krości wywiążę, a bezpiecznie będzie ja-
chać, stawię się do Wászmościow. Boże
użycz na Każdych Mieyscach (we wszyst-
kich Krájach) Pokoju y Wytchnienia (Be-
spie-

die Worte gesprochen: **H**err **J**esu/ dir übergebe ich meine theur-erkauffte Seele in deine treue Hände. Da mir nun alles durch einen reitenden Boten hinterbracht wurde / habe ich mich unsäumlich dahin aufmachen / und ihn des Ortes Gebrauch nach mit Christlichen anständigen Ceremonien beerdigen müssen lassen. Nachdem ich bey meiner Rückkunft nach Hause / des Herrn Brief angetroffen / und dessen Verlangen daraus ersehen / habe ich seinen Kasten durch den Stadt-Schlosser öffnen lassen / weil der geschickte Schlüssel nicht zu dem Schloß gehöret / und das heraus genommen / wovon der Herr geschrieben. Das wird Er versiegelt in einer Schachtel von dem Land-Rutscher empfangen. Sonsten darff sich der Herr wegen seiner bey mir eingesezten Sachen nicht kümmern / massen solche so wol bey mir aufgehoben bleiben / als wären sie mein eigen. So bald ich mich von meinen Verdrießlichkeiten werde losgewircket haben / und es sicher wird zu reisen seyn / werde ich mich zu ihnen einstellen. **G**ott gebe an allen Orten Friede und Ruhe / daß ein jeder bey den Seinen ungehindert leben könne.

spieczeństwa) aby każdy bez Przeszkody
(Zawady) przy swem żyć (zostać) mógł.
Za tem poruczam W M M M. Pána Boskiey
Opiece

XLIV.

Ślawetny á mnie wielce Łáskawy Pánie
y Przyjáciielu.

Nie názyt dawno, jáko Pokrewny
moy od Wászećiow do Domu przy-
jáchawszy, mię o Przyjáciielu zápewnie u-
wiadomił, że Stan swoy odmieniwszy, z Pe-
ruczniká Gościnnem się stał. Tom zá Plotki
(Baykę) przyjął, ponieważ sobie przypo-
minam, że często powtárzał, Odmiany Po-
żywienia rzádko szczęśliwy koniec biorą.
Teraz za pewną to przyjac muszę, (wier-
zyć) ponieważ też to wászeć w swem osta-
tniem potwierdzasz Pisaniu. Boże uchoway
(záwáruj) aby Ostaćká swego nie utrácił. Zá-
luję, że go záraz z Początku swego nowego
Gospodárstwa to wielkie potkáto Nieszczę-
ście, á Zołnierz (Wojak) go zwiódł, á on
wszystkich Węgierskich Złotyich wprzod
nie obeyrzał, wszystkie dobrze zważył, niż
mu bieżącą (currentem) Monetę ná nie dał.
Ták postrzega, iż mięszká ruszać przycho-
dzi, kiedy kto Oczu nie otwárza. Zyczę,
aby

Hierauff übergebe ich Ihn Gottes Obhut / und
schreibe mich des Herrn

XLIV.

Ehrenfester und Wolbenamter/
Geehrter Herr und Freund.

Nicht gar zu lange ist es / als mein Bluts-
Freund von Ihnen nach Hause ist kom-
men / und mich von dem Freunde für ge-
wisß verständiget / Er hatte seinen Stand geän-
dert / und wäre aus einem Paruckmacher ein
Gastwirth worden. Solches habe ich für eine
Fabel angenommen / alldieweil ich mich erinnere/
daß er offte hat pflegen zu wiederholen / die Ver-
änderungen der Nahrungen schlagen selten glück-
lich aus. Jezo aber muß ich es für gewisß glau-
ben / weil es der Herr in seinem letzten Schreiben
an mich bestetiget. Gott behüte / daß er sich
nicht vollends umb das Seinige bringe. Ich
beklage / daß ihn bald im Anfange seiner neuen
Wirthschafft das grosse Unglück betroffen / der
Soldat ihn hinter das Licht geführet / und er nicht
vorher alle Dukaten besser besehen / alle wol ge-
wogen / ehe er Ihm das current Geld darauf ge-
geben. So aber wird er innen / daß man den
Beutel

aby to jego pierwsze y ostatecznie było Nie-
szczęście, a żeby Pan Bog Utrąte jego in-
szem a obfiszem Błogostawieństwem na-
grodził. Pozdrow a ostrzegay go wafzeć
Jmieniem mojem, aby napotem Gościom
takim ni nazbyt (za wiele) wierzył choć się
za Żołnierzow udawaja. Bo moga takimi
Rzezimieszkami bydz, jakim ten był, kto-
ry Węgierskie Złote cnotliwym Ludziom
ukradł, a nie na Woynie od Nieprzyjacie-
lu z Dobyczy nabył. (na nie się z dobył)
Bogu poruczywszy ozywam się bydz
Wafzeći

Przyjacielem

XLV.

Uczciwy a Przekacny,

Mnie wielce Łaskawy Panie.

Nie tylko ja, ale y inni cnotliwi Lu-
dzie, Człowieka takiego nienawi-
dza, ktory w Przytomności Przyja-
ciół dobrych objecuje, że wszystkim, oso-
bliwie Znajomkom dobrym wygadzac go-
towem jest, a potem Rzeczą samą niczego
nie dokazuje. Będziesz to WMMM, Pán
w dobrej chował Pamięci, jako Człowieka
tego (ktorego mianowac niechce) Małżon-
ka,

Beutel ziehen muß / wenn man die Augen nicht
aufthut. Ich wünsche / daß das sein erstes und
lestes Unglück möge seyn / und daß Gott seinen
Verlust mit anderwertigem und reicherem See-
gen erseze. Der Herr grüsse und warne Ihn
von meinestwegen / daß Er ins künftige solchen
Gästen nicht zu viel traue / ob sie sich gleich für
Soldaten ausgeben. Denn es möchten wol sol-
che Beutel-Schneider seyn / als dieser gewesen/
der die Dukaten ehrlichen Leuten gestohlen / und
nicht im Kriege von dem Feinde erbeutet. Gott
befohlen / verbleibe

deß Herrn

Freund

XLV.

Ehrenfester und Wolgeachter /

Großgünstiger Herr und Freund.

Nicht allein Ich / sondern auch andere ehrliche
Leute sind solchem Menschen gram / welcher
in Gegenwart gutter Freunde verspricht / daß
er allen / sonderlich gutten Bekandten zu willen zu
leben bereit ist / und hernach in der That nichts
darthut. Dem Herrn wird es unentfallen seyn /
wie des Mannes (den ich nicht nennen wil) seine
Ehe-Frau sich gegen meine Ehe-Liebste erbothen /

ká, Małżonce mojej ofiarowała, iże we-
 dług jey podanego Nápisu (memoryála)
 wszystko, jak nataniego, czego jey na Połog
 będzie trzeba (potrzebowała), nakupić
 chciała, y przez znajomego Rydwanárza
 oney postać, z ktoremby wyłożone Pienią-
 dze zaścić mogła. Lecż Słowa płonne by-
 ły, ponieważ od czasu tego ani pisała, ani
 też postała. Zaczem na mojej Małżonki
 uśtawiczne Náleganie się do Wászećiney
 Páni Małżonki, ktorey się napięknieny kła-
 niamy (którą pozdrawiamy) obracamy,
 prosząc jey uniżenie przez W^{MMM}. Paná,
 aby tak dobroczynną stáwić (pokazać)
 się raczyła, y dla Małżonki mojej, która
 nad Niedziel trzy nie myśli chodzić, ále się
 rychley rozwiązana bydz spodziewa,
 Dwie Belki Płotná, Belkę po trzech Tale-
 rách bitych, siedm Łokci Płotná cienkiego,
 Łokieć po trzynastu ábo czternastu potroy-
 nych (czeskich) czternaście Łokci Koron-
 kow, Łokieć po dwudziestu Czeskich, choć
 y drożey kupitá. Aby zázywać mogła, tak
 do Kortyny (Zástony, Cienniká) jako y do
 Wiencáokoło połogowego Łożá, niemniej
 y do Powijniká. Ciotká jey chciała ją ná-
 mowić, która się też brzemienná bydz ro-
 zumie

daß sie ihr nach ihrem mitgegebenen Aufsatze alles
 aufs allerleichteste / was sie gegen ihren Sechswochinn nöthig hat / einkauffen / und ihr durch einen bekanten Land - Rutschen zuschicken wolte / mit welchem sie das ausgelegte Geld überschicken könnte. Allein es sind leere Worte gewesen / weil sie sind der Zeit weder geschrieben / noch ichtwas geschicket. Woher auf meines Ehe - Weibes unablässliches Anhalten / mich zu dessen Frauen Eheliebsten / die wir zum schönsten grüssen / wenden / und dienstlich durch den Herrn ersuchen lassen müssen / Sie wolle so gütig sich erweisen / und für meine Frau / die über drey Wochen nicht meiner Zeit zu haben / sondern wol eher hoffet entbunden zu werden: Zwey Bällchen Leinwand / eines für drey Reichsthaler / 7. Elen feine Leinwand / eine Ele zu 13. oder 14. Silber Groschen / 14. Elen Spitzen / eine Ele zu zwanzig Silber Groschen / ob gleich auch theurer kauffe / damit sie solche brauchen könne / so wol zu dem Vorhange / als auch zu dem Kranke umbs Sechswochen - Bette / und zu der Bindel - Schnur. Ihre Ruhme hat sie bere den wollen / die sich auch gesegnet / in ihrer Ehe / befindet / sie solle ihr Tafft und güldene oder silberne Spitzen bringen lassen. Allein sie hat ihr

żumie , áby sobie kitayki złotych y srebrnych koronkow dała przywieść. Lecz jey w Odpowiedz dała, kiedy tak wiele dochodow (Perceptow) będzie miała, jako ona, tedy się stanie, teraz się dąleiy (szerzyć) nie trzeba, jako kołdra pozwala. O wyłożone Pieniądze nie trzeba się wászeći frąłowác, zaraz po Odebraniu Rzeczy nakupionych nieodwłócznie (bez Odwłoki, nieomieszkánie) z Dzięką wielką, mają byđż przestáne. Tak też krzćinne Osobki pozad nie zóstaną. To do Wiadomości donoszę, że Pánna mniemána pod Wieńcem jeszcze chodźi, Przyśięga, że niepocźciwem (nierządne) zaszła Płodem. Czas náuczy, jako Opuchliná udáwana utęchnie. Stáre Babsko jey strzeże, áby sobie Zywoťá nie odjęła, á Płodu nie zátraćić. Zá tem wászećiów mile pozdrowiwszy, Boskiey Opiece oddawszy, zostáję

XLVI.

Mnie Wielce Łaskáwy Przyjácielu.

PRzyczyn wiele przytáczać, dla ktorychem według Umowy nászej, po stárą y nową Káretę, ná Czas zámierzony (námieniony) nie mogł posłać, zá Rzecź niepo-

zur Antwort gegeben / wenn sie so viel wird ein-
zunehmen haben / als sie / so wirds geschehen. Jeho-
dürfften wir uns nicht weiter breiten / als die Decke
zulasset. Umb die Auslage sey der Herr unbesor-
get / sie soll bald nach dem Empfange der einge-
kauften Sachen unverzüglich mit grossem Danck
geschicket werden. So wird auch das Rindel-
Brod nicht rückständig bleiben. Dieses füge ich
zur Nachricht hey / daß die vermeinte Jungfer
noch im Kranke gebet / sie schweret / daß es un-
richtig mit ihr solle seyn. Die Zeit wirds leh-
ren / auf was Weise die vorgegebene Schwellst
sich wird sehen. Ein altes Weib hüttet sie / daß
sie ihr nicht selbst ein Leyd thue / oder die Frucht
umbbringe. Hiebey Sie allerseits freundlich
gegrüßet / in Gottes Schirm übergeben / ver-
harre

XLVI.

Erbarer

und gutter Freund.

Wiele Entschuldigungen einzuwenden / war-
umb ich / unserer Abrede nach / den alten un-
neuen Wagen auf angesezte Zeit / nicht ha-
be abholen lassen / achte ich unndthig / diessell Ihm
auffer

potrzebną mam. Ponieważ wam bez (krom) tego naszego kraju Kondycya lepiej wiadoma będzie, niżeli ja ją wam opisać wiem. (mogę) Nigdzieysny niemal bezpieczeni, wszędzie się Natarcia (Najazdu, Wtargnienia) obawiać przychodzi. Oto jednak nie stojąc, wyprawuję tego Posła do was, wywiadując się jeśli ta Káretá na cztery Osoby gotowa, ábo jeśliście ją komu inszemu spuścili mniemając, że mię zabitó (zagałuszono), á że wam tę sześćdziesiąt Talárow rzeskich na Robotę wászą zádane zostaná. Zkąd się ozywam, że Dzięká Bogu jeszcze żyję, poki Májestatowi Boskiemu się będzie podobało. A jeśli byście Spišek, jako Woz nowy zgotowany ma bydz zarzucili, ábo zgubili, tedy nad ten zarowny posłać chciałem, jáko zadam mieć nową Káretę. Aby Niebo (Wierzch) nápięknieyszą czápową Skorą był opátrzony, á Gzemfy wzwyż przystoynemi ćwieczkami obite były. A jeśli Ozdobá jáka na Wierzchu Kárety potrzebna będzie, tedy już będziecie wiedzieli, jákich ćwieczkow záżywać będziecie mieli, kulki nad Wozem na Rogách (końcach) mają pięknie toczony
y pozło-

ausser dem unsers Orthes Zustand/ besser be-
 wird seyn/ als ich Ihm denselben beschreiben kan.
 Fast nirgends ist man sicher / allenthalben muß
 man sich für einem Überfall befürchten / dessen
 ungeachtet fertige ich gegenwärtigen Boten zu
 euch ab / mich zu erkündigen / ob der Wagen auf
 4. Personen fertig sey / oder ob Ihr ihn jeman-
 den anders überlassen habet / in Meinung / daß
 ich erschlagen sey / und euch die auf eure Arbeit
 gegebenen 60. Rthlr. bleiken werden. Woher
 mich melde/ daß ich / Gott sey Danck! noch le-
 be/ so lange es der himmlischen Majestät gefällig
 wird seyn. Soltet ihr aber das Verzeichniß/
 wie der neue Wagen soll verfertigt werden/ ver-
 worffen oder verlohren haben/ so habe zum Über-
 fluß wiederholen wollen / wie den neuen Wagen
 verlange zu haben. Daß der Himmel oben mit
 dem schönsten Zopff-Leder versehen / und der
 Simß oben mit anständigen Zwecken beschla-
 gen werde. So einige Zierath oben auf dem
 Wagen wird nöthig seyn / so werdet ihr schon
 wissen / was für Zwecken ihr werdet sollen ge-
 brauchen / die Focken über dem Wagen an den
 Ecken / die müssen schön gedrehet und verguldet
 seyn/ und welches nöthig ist / daß die wüchs-
 erne Leinwand nicht vergessen werde. Inntwendig wil
 ich

y pozłoczone bydz, á co potrzebna, tedy
 płotná woskowanego nie trzeba zabaczyć.
 Wewnątrz chcę, áby wszędzie czerwono-
 nem Aksámitem obita była, y świeczkami
 złotemi, w pośrodku, patrzyć, áby Wie-
 niec, w ktorem (z ktorego) ma pięknie tká-
 na jedwabna Wstęga wisieć, jako ná-
 kształtowniejszy był. Siedzenia, ktore wár-
 zoną sierścią nátkane bydz mają, Aksámi-
 tem także, takim niemniej y Poduszki
 postronne obite bydz muszą, pod sie-
 dzenia, o ktorychem będąc u was ustnie
 wspomnął, dacie Skrzynki, ktore wycią-
 gać może, Stolarzowi zrobić, tak áby do-
 brze Zamki y Obicie dobre było. Skrzy-
 dła Kárety możecie Czerwaną szają obić,
 á Szklarzowi najlepszego Wenetskiego
 Szkla poł Okien dać wprawić, Zewnątrz
 dacie ná Drzewczkach Herb moy, ktorym
 Malárzowi tutecznemu dał wyrazić, posta-
 racie się świeczką mi złotemi wykształto-
 wać. Siedzenie Woźnice wokoło czerwono-
 nem Trypem, pięknemi czerwonymi je-
 dwabnami Fráncłami obite bydz muszą.
 W tyle gdzie podróżne Skrzynki stawiają,
 y Tłomoki ná nich przywiązują, będziesz
 wászeć tak jáko y inne Rzeczy niemniej y
 stara.

ich sie allertthalben mit rothen Sammet beschla-
 gen haben mit gelben Zwecken / in der mitten/
 wollet ihr zusehen / daß der Frank / darinnen ein
 schönes gewirektes seidenes Band hängen soll/
 außs zierlichste sey. Die Sige/ so mit gekochten
 Rebebaaren ausgestopft sollen seyn / müssen auch
 mit solchem Sammet / wie nicht weniger die
 Küssen an den Seiten beschlagen seyn. Unter
 den Sigen habe ich mündlich / da ich bey euch
 war/ erwehnet / wollet ihr Kästlein / die man
 ausziehen kan/ den Tischler machen lassen/ so daß
 gutte Schösser und der Beschlag gutt sey. Die
 Flügel der Carete könnet ihr mit rothem Sa-
 fian beschlagen / und den Glaser/ von dem besten
 Venedischen Glase/ halbe Fenster einsetzen lassen.
 Auswendig werdet ihr an die Thürlein mein
 Wapen/ welches hier durch einen Mahler reißen
 lassen / mit gelben Zwecken euch bemühen abzu-
 bilden. Der Sig des Rutschen wird auch mit
 rothem Trip rund herum mit schönen rothen
 seidenen Frangen beschlagen müssen werden.
 Hinten/ wo man den Reise-Kuffer zu setzen / und
 den Bett-Sack darauf zu binden pfleget / werdet
 ihr so wol als andere Sachen / wie nicht weniger
 die alte Carose zu verfertigen wissen / daß andere
 nicht werden dürfen sagen / sie seyn nach der al-
 ten

stara Káretę zgotować wiedział, iż innym
nie będzie trzeba rzec, że według stáro-
świeckiey fozy zrobione, ale wászeći ra-
czej zalecąc, żeś wászeć dobrem Rzemie-
slnikiem (Robotnikiem). Daycie mi znać
przez tego Postáncá, kiedy po Káretę mam
posłać, áby koniom u waś nie trzeba długo
zostać, wiesz wászeć sam, że u wászećciow
droga stráwa. Zalecam się zostając

W M. dobrem Przyjácielem

XLVII.

Láskáwy Pánie,

BywŹszy Czáfu niedawnego na Pogrze-
bie Senátorá Krolewskiego w Sámsie-
ctwie, Postrzegłem przy Okázalem (po-
zornem) Zgromadzeniu (Zjeździe) Pánów
zacnych Wyśławę (Pompę Wspaniałość)
nie podła, á między innemi Niepospolito-
ściami Káretę na cztery osobył zrobioná,
ktora bárzo śliczna (kudna) była. A iż mi
się bárzo podobála, dałem się przez mego
Pokojowego wywiádować, gdzieby Ka-
retá ta robiona była. (gdzie tę Káretę ro-
biono) A wziąwszy Wiádomość, iż ją Sio-
dlarz w Legnicy ná Ulicy Ruskiey mieszká-
jący zgotował, dorozumiewam się, że wy
Sprawcą

ten Weise gemacht/ vielmehr aber euch rühmen/
daß ihr ein künstlicher Arbeiter seyd. Lasset mich
durch diesen Boten wissen / wenn ich die Carosse
soll abholen lassen / damit die Pferde nicht lange
bey euch bleiben dürfen. Dann ihr wißet
selber / daß bey euch theuer zu zehren ist. Ich
befehle Euch Gott / und verbleibe

Euer gutter Freund

XLVII.

Günstiger Herr/

Indem ich unlängst auf eines Königlichen
Herren Raths in der Nachbarschaft Leich-
Begängniß gewesen/ (begewohnet) habe
ich bey der ansehnlichen Versammlung vorneh-
mer Herren eine grosse Pompe (Pracht) ange-
mercket / und unter andern Selksamkeiten eine
Carosse auf vier Personen/ die sehr schön war ge-
macht / erblicket. Wenn mir solche sehr ge-
fallen / habe ich mich durch meinen Kammer-
Diener erkundigen lassen / wo die Carosse gema-
chet wäre. Und nachdem ich erfahren / daß sie
in Lignitz ein Sattler / auf der Keußischen Gasse
wohnhaft/ hätte fertiget/ muthmaße ich / daß
ihr der Angeber solcher Carossen seyn werdet/

M

und

Sprawcą Kárety tey będziecie, á takem umysłnego tego do was wyprawił, jak náprzedzey o wszytkiem žádając upewniony (uwiadomiony) bydz, ješliście wy Káretę tę zrobili, y ješli zá Niedziel sześć nádáley Káretę taką rozumiecie (myślicie) wystawić. Tobym ábo sám do Legnicy zjáchał, ábo Slugę mego stárszego do was wyprawił, áby z wámi się zgodził, (zjednał) á wy według zgody w Słowie się uiszczyli. Możecie się tem Czásem z Obrázoborcą (obrázodlubaczą) rozmowić, co ábo ják wiele od Roboty będzie žádał. Bobym rad Káretę taką miał, u ktoreyby Kozły y infze drewniane Náleżytość ják náozdobnieyszey (nákszałtownieyszey) rzezáney Roboty były, á Malarz także náślicznieysze (nágrzechnieysze) Krajopisy wyráził. Skoro Odpis od was odbierzę, postáram się, ják prętko się tylko będę mógł wybrać, ábym u was mógł bydz. Záraz po wielkiey Nocy muszę ná Mojey Máłżonki Jey Mości Pánny Siostry Wesele jáchać, ktora zá Stárościcá jdzie, á takbym rád ná takiey Kárecie wjáchał, zá ktoraby mi się wstydzić nie trzeba. Myślcie tedy o tem, gdyby można była, ábyście

und so habe ich diesen Expressen zu euch abgefertiget / (abgeschicket) ehestens von allem berichtet zu seyn verlangende / ob ihr die Carosse gemachet habet / und ob ihr innerhalb sechs Wochen aufs längste solche Carosse meinets zu liefern. So möchte entweder selbst nach Liegnitz kommen / oder meinen ältesten Diener zu euch schicken / daß er mit euch einen Vergleich machen soll / und ihr Krafft dessen eurem Wort nachkommet. Ihr könnet auch unterdessen mit einem Bildschnitzer euch unterreden / was oder wie viel Er von der Arbeit begehren wird. Denn ich wolte elne solche Carosse haben / da das Gestell und andere hölzerne Zugehör von zierlicher Schnitzer - Arbeit wäre / der Mahler auch die schönsten Landschaften vorstelle. So bald ich eine schriftliche Antwort von euch erhalte / wil ich darob seyn / so bald ich mich nur werde ausrüsten können / daß ich bey euch seyn könne. Ich muß bald nach Ostern auf meiner Gemahlinn Fräulein Schwester / welche eines Hauptmanns Sohn heyrathet / Hochzeit fahren / und so wolte ich gern auf einem solchen Wagen einkommen / dessen ich mich nicht schämen dürfte. So bemühet euch / wenn es möglich wäre / daß ihr die Carosse biß aufs beschlagen verfertiget / so lönte

abyście ja aż na Obicie zgotowali , takby
wszystko po tem snadniey sprawić się mo-
gło , wewnątrz fijołkowem Akłamitem ma
bydź obita. Pátrzcíe też áby Drwá (Drze-
wo) nie były obłomiste , á żebyście ja jak
náporządniey (nákształtniey) zrobili. Do-
staniećcie od Pánów inszych Káret więcey
do Robienia. Srzeźćcie się tylko , ábyście
mnie nie zwiedli. Ja zostaję

Wászem Przyjácíelem

Jákub Pennicki,
Wojewodá Káliski.

XLVIII.

Stawetnie Urodzony ,

Mnie wielce Láskawy Pánie y Przy-
jácíelu Drogi.

DOnoszę WMM. Pánu przez to do
Wiádomości , iżem Przyjácíelowi
Wiádomemu (znájomemu) tak ná Potrze-
bę (Spráwę , Prywatę) jego odpisał , jákoś
mi WMM. Pan ná Wefelu Kmotrá ná-
szego rádził , żebym życzył , gdyby przed
połRokiem o takich Perłách Wzmiankę u-
czynił był , iżbym się postárał był , Pożą-
daniu jego wygodzić. (dosyć czynić) Lecż
teraz Sposobu żadnego niewiem one roz-
przedać. Bo jako Porządek szátny wpro-

Hernach alles leichter geschaffet werden / inwendig
soll sie mit Viol-braunen Sammet beschlagen
werden. Sehet auch zu / daß es nicht splitte-
richt Holz sey / und ihr sie aufs anständigste und
zierlichste machet. Ihr werdet von andern
Herren mehr Caroszen zu verfertigen bekom-
men. Nur hüttet euch / daß ihr mich nicht ver-
führet. Ich bleibe

Euer Freund

Jacob Pennicky,
Calistischer Woywode.

XLVIII.

Wol-Ehrenvester / Wolbenamter /

Mein Insonders Hochgeehrter Herr
und werther Freund.

Derdurch mache ich dem Herrn wissend / daß
dem bewussten Freunde durch die Post in sei-
ner Angelegenheit also geantwortet habe / wie
Er mir auf unsers Herrn Bevatters Hochzeit ge-
rathen hat / daß ich wünschte / wenn Er vor einem
halben Jahr etwas von dergleichen Perlen gemel-
det hätte / daß ich mich bemühet hätte / seinem An-
suchen ein Genügen zu thun. Jezo aber wüßte ich
keine Gelegenheit dieselben an den Mann zu brin-
gen. Denn nachdem die Kleider-Ordnung einge-
führet wäre / so muß sich ein jeder nach seinem

M 3

Stan-

wádzony, tedy kázdy według Stánu swego
 nośić się (ubierać się) powinien. Przed tem
 Płecz białá pospolita miewałá daleko pię-
 knieysze y kosztownieysze Perły, niż czę-
 stokroć u zacnych bá nazacnieyszych po-
 strzeżono. Osoby Stánu przednieyszego
 przestáwały ná Perłách podłych, rozumie-
 jąc, iż jch kázdy zá takie poczyta, że im y
 ná nákosztownieyszych Perłách schodzić
 nie mogło, kiedyby się w nich kocháły.
 Czem te záwstydzily, ktore się nád Stan
 swoy strojily. A iż Zwierzchność Szláche-
 tna nie tylko Drukiem wyrażila, jako się
 wszelki (kázdy) według Stanu swego
 w Száciech y w Stroju (Ubierze, Ochędo-
 stwie) zachować ma, y Przeciwni, wyra-
 żoną (naznaczoną) Winę położyć (dąć)
 muszą, pod (Przegrożką) Pogrożką suro-
 wá, iż jeszcze raz tak wiele dąć mają, jeśli
 postapia się przeciw (zástawić się) tedy
 wiele Bojázni takiey nábwieni, iż wolá
 Winy pozbáwieni bydź, niż źle o sobie
 mówić, á od Zwierzchności strofować (tá-
 cinę wziąć, gromić się) dąć, á Sposobem tá-
 kiem Te, ktorym wolno Perły kosztowne
 nośić, rychley (prędzey) niż przed Czásem
 krotkiem,

Stande tragen. Vorhin hat das gemeine Frauen-
Zimmer weit schönere und kostbarere Perlen ge-
habet/als wol oftmahl bey den Vornehmen/ja bey
den Vornehmsten nicht angemercket worden.
Standes-Personen haben sich an geringen Per-
len vergnügt/meinende/das jederman dafür wür-
de halten/ das es Ihnen an den allerkostbarhesten
Perlen nicht könnte mangeln/wenn sie an denselben
ein Belieben hätten. Womit sie die beschäme-
ten/ welche sich über ihren Stand erheben.
Nun eine Edele Obrigkeit nicht nur drucken las-
sen/ wie ein jeder seinem Stand gemäß sich in
Kleiden und Schmuck verhalten soll/ und auch
die Widerspenstigen die ausgesetzte Straffe er-
legen müssen/ mit der ernstest Bedrängung/ das
Sie noch einmahl so viel geben sollen/ wo sie
fortfahren werden/ sich zu wiederlegen/ so sind
viel in solche Furcht gebracht worden/ das sie der
Straffe lieber überhoben seyn wollen/ als übel
von sich reden/ und von der Obrigkeit Verweise
geben lassen. Und solcher Gestalt werden die/
welchen kostbare Perlen zu tragen es frey stebet/
eher/ als vor einer kurzen Zeit/ das Geld an Per-
len zu wenden/ ein Belieben tragen. Dieses ha-

krotkiem, Pieniądze na Perty obroćć (ważyć) będą lubiły. Tomem Przyjacielowi objećat, iż się przez Wendetarki dam wywiadować, jeśliby się komu takie Perty Oryentalskie godziły, nalaźtoby się co pewnego, tedybym mu nie zwłocznie listownie oznaymił (go uwiadoimił). Za tem W M M M. Panu z Familią Wászećiną Boskiey poruczywszy Opieće, przy Pokłoćnie, piśzę się

W M M M. Pána

XLIX.

Mnie wielce Łaskawy Pánie,
 Szczęście mi tak przyjázne dotąd nie było, aby m W M M M. Panu osobą swą (obecnie) Służby swe oddać był mógł; Tak z Łáski swey wysokiey W M M M. Pan zechcesz, Pożądanie moje krotko z przytomnego Listu zrozumieć. Teymem Nádzieje nieomyłney, choćby moje w Roku przeszłem nie były oddáne Listy, ześ W M M M. względem swey, Razy różnemi uczynioney Objetnicy, z jch Mośćiami Pány interesentami pomowił, y za poważnem Záleceńiem, Sercá jch pozyskał, ku Forytowaniu mojej dobrej Jntencyey. Wiele jch stáwi

W M

be ich dem Freunde versprochen / daß mich durch
die Zendlerinnen wil erkündigen / ob jemanden
dergleichen Orientalische Perlen anstehen möch-
ten / würde sich etwas gewisses ereignen / wolte
ich es ihm unsäumlich schriftlich zu wissen thun.
Indessen sey der Herr mit den Seinigen in
Gottes Obhut ergeben und gegrüßet / ich
schreibe mich

Deß Herrn

X L I X.

Hochgeehrtester Herr /

Das Glück hat mir die Zeit her nicht so wol
gewolt / daß Meinem Herrn Persönlich
hätte aufwarten können; als werden Sie
hochgeneigt geruhen / mit wenigen Worten mein
Verlangen aus gegenwärtigen zu vernehmen.
Der unfehlbaren Hoffnung lebe ich / ob gleich
meine in dem erschienenem Jahre nicht möch-
ten eingehändiget seyn worden / daß dennoch
mein Herr nach seinem zu unterschiedenen ma-
len hochgeneigtem Versprechen / werde mit de-
nen Herren interessenten geredet / und durch de-
ro hochgültige Recommendation ihre Gemü-
ther gewonnen haben / mein gutes Ansinnen zu

M 5 se,

WMMM. Paná, żeś WMMM. Pán w jch
 Przywátách się jm fláwił Pomocnikiem.
 Tak Proźbę moje uniżenie ponáwiam, racz
 WMMM. Pan y mnie Łáski swey ućiesźnie
 dáć uznać, rozważając, żeby to Dziaćkom
 ośieroćiałym ku Pożytkowi, (Dobremu)
 wyszło (padło), gdyby Jch Mość Pánowie
 Opiekuni Pieniędzy gotowych nábywszy,
 one ná interesy wydać (wyłożyć) mogli.
 Bądź WMMM. Pan pewien, że Dobroć
 WMMM. Pána mnie pokázana niemniej
 wdzięcznem Sercem chwalić będę wie-
 dział, y też dożywotnie obowiązánem się
 uznawał Wászeći y Fámiliy Wászećiney
 wszelákie podobne (możne) Usługi poká-
 zować. Zátem życzę WMMM. Pánu y cáte-
 mu zacnemu Domowi samopożádanych
 Szczęśliwości, á po Pokłonie oddánem,
 zostaje

WMMM. Paná

do Usług powolnem Przyjácielem

L.

Mości Pánie,

W Tydzień przeszły doszła nas o Mieście
 sámśieckiem (postronnem, pográní-
 cznem) Nowiná nieprzyjemna, iż miano-
 wicie

Secundiren. Viele rühmen den Herrn / daß Er ihnen in ihren Angelegenheiten behülfflich gewesen. So bitte nochmahls dienstfleißig / Er wolle mich seine Gunst auch erfreulich empfinden lassen / in Erwegung / daß es absonderlich denen verwandten Kindern zum besten ausschlagen würde / wenn die Herren Vormünde baar Geld in die Hände bekämen / und dasselbe auf interesse ausleyhen könnten. Es sey der Herr versichert / daß dessen mir erwiesene Güte nicht weniger als andere danckbarlich zu rühmen werde wissen / und auch mich Lebenslang verbündlich zu halten / Ihme und den Seinigen alle mögliche Dienste zu leisten. Indessen wünsche dem Herrn sammt seinem ganzen Hause alles selbst verlangende Wolseyn / und / nach abgelegtem Empfehl / verharre

Deß Herrn

dienstwilliger Freund

L.

S. T.

Hochgeehrter Herr /

Die verschiedenene Woche haben wir von einer benachbarten Stadt die unangenehme Zeitung gehabet / daß nemlich in derselben und

wicie w nim y około niego (w tey Okoli-
czności) Powietrze morowe im daley tem
bárziesy się wzmága. (síli) Lecż Podroźnik
ktory dżisía ráno z Posztą z Księstwá táme-
cznego przyjáchał, oznaymuje, że tam o
żadney tákiey zaráźliwey Chorobie nie
słuchać y czuć. Ale to Rzecz nie przaca,
(sprzecżna) iż Gospodarze niektorzy ná
párną pomárli Chorobę, (ná cięższą Cho-
robę pałającą) á to Człowiek złośliwy
(Złośnik) rozśiał, (rozgłoślił, roztrząsł) iż
tám mor taki, że Domow wiele wymarło
y zábito, co nas tu tak zátrwożyło (pomię-
szało) że z Kupcow nászych żaden Towá-
row jákich tám nie posłał, áni też Towá-
row z támtąd przywieżionych przyjać nie
żadał. Jż jednák wieść tá niepewna, Bogu
náwyższemu bądź Dzięká! ná Wiátr po-
szła, (zátlumiona) á Oficyr u nas rożnych
wojennych Oręzy (Rynsztunków) náku-
piwšzy, onych Wozow kilká nákładał, przy
ktorych się 20 Jezdcow nayduje, ktorzy Wo-
zow bronić (obronić) máją, Rydwánarz się
do nich udał, przyłączył, tedy m mu Skrzy-
neczkę z Rzeczmi kosztownemi dotąd u
mnie będącą (zostającą) powierzył, tey bę-
dąc Nádzieji, że wszędzie bezpiecznie prze-
jedzie.

und umb die Gegend die Pestilenz - Seuche je mehr und mehr umb sich greiffe. Allein ein Passagierer/der heute frühe mit der Post aus dortigem Herkogthum ankommen ist / berichtet / daß daselbst von solcher contagiosen Kranckheit nichts gehöret und verspüret wird. Dieses aber wäre unläugbar / daß unterschiedliche Wirthe an einer hiesigen Kranckheit gestorben / und das hat ein übelgesinnter Mensch so ausgesprenget / daß die Contagion daselbst so groß wäre / daß viel Häuser ausgestorben / und zugeschlagen wären / dasselbe hat uns allhier so bestürzt gemacht / daß keiner von unsern Radssleuten etwas von Waaren dahin zu schicken / noch auch die von da ankommende Waaren anzunehmen begehret hat. Weil aber der ungegründete Ruff / dem Allerhöchsten sey Danc! sich zuschlagen / und ein frembder Officirer bey uns allerhand Kriegs - Rüstungen aufgelauffet / etliche Wagen damit beladen / bey dem 20. Reuter sich befinden / die die Wagen beschirmen sollen / der Land - Rutscher sich zu ihnen gesellet / als habe Ihm das bey mir bißhero gestandene Kästlein mit denen Pretiosen anvertrauet / in der Hoffnung / daß Er allenthalben sicher wird durchkommen. Der Herr wird nach Empfang desselben Ihn mit einer gutten Discretion

jedzie. (się przebiję) Po Odebraniu oney
 będziesz go wászeć wiedział Upominkiem
 ukontentować. Tu się pokazuje, jakby Zy-
 wność (Strawą) szczipać poczyną, po-
 nieważ y Bázarnicy y Mielczanie wiele
 skupują, a do Obozu wożą. Miasto nasze,
 ponieważ obronne, Osada Potrzebami ro-
 żnymi jako można opatruje, aby Nieprzy-
 jącielowi przybliżającemu się odpor dać
 (wstęć uczynić) y odegnąć mogła. My
 nie wiemy czego się spodziewać mamy.
 Musimy Czasu czekać, a Obrona (Asfy-
 stencyą, Pomocą) Bożą się cieszyć.

LI.

Przyjacielu Ukochany.

Ponieważem zwykły, niemając Máteryey
 godnieyszey, (sposobnieyszey) o tem
 do Wászeći pisać, co się trefunkiem, tem
 częśem, pokimem Piorko odłogiem zostá-
 wił, przydało, tak się y ten raz dzieje.
 Tydzień prawie żałosny, ten się kończący
 (do końca się zbliżający), w ktorem listek
 ten krotki do wászeći wysyłam. Ponieważ
 się Zaboje niektóre stały. W Kárczmie grá-
 li dway z sobą Kárty, ábo Wárcáby, y Go-
 dżin kilką zgodnie się zachowali. (sobie po-
 czynáli) Na Koniec jednak jeden, który się
 upił

secretion wissen zu vergnügen. Hier läſſet es sich an/ als wenn die Mund-Kost wolte sparsam werden/ weil die Marketender/ auch Bürger viel aufkauffen/ und in das Lager führen. Unsere Stadt/ weil sie haltbar ist/ versehen die Eingepartirten aufs möglichste mit allerhand Nothwendigkeiten/ damit sie einen herzunahenden Feind abhalten und abtreiben können. Wir wissen nicht/ weſſen wir uns zu versehen haben. Müssen der Zeit abwarten/ und Göttlichen Beystandes getrösten.

LI.

Geliebter Freund/

Weil ich gewohnet bin/ in Ermangelung einer geschickteren (würdigeren) Materie/ das Ihme zu zuschreiben/ was sich ungescheh/ in der Zeit/ als ich die Feder habe ruhen lassen/ begeben/ so geschiehet es auch vor dieses mahl. Eine recht betrubte Woche ist diese zu Ende gehende/ in welcher ich dieses kurze Briefflein an den Herren abgeben lasse. Alldieweil sich einige Morde zugetragen haben. In einem Bier-Hause haben zwey miteinander der Karten oder in dem Brettspiel gespielt/ auch etliche Stunden verträglich

upił był, (podpiwszy łobie) Mieszczáninowi wyrzucił ná Oczy (ządał) iż Matzonką jego w Niebytności jego pospolitując z cudzemi, onego żonydudą czyni. Ten niczego ná Zátrzut taki nie odpowiadając, wziąwszy Łaskę trzcinną przepasał go smolnie, á wypchnąwszy go z jzby zamknął Drzwi za niem. Ten mścić się y Drzwi rozbić usiłując, y nie mogąc niczego sprawić (tego dokazać) dobywszy Kordá swego, pchnął przez spárę y przebodł (zakłół) niewinnego, który się przytulił był do Drzwi (oparł o Drzwi) niechcąc go wpuścić. Nicnotą uciekşy do Klasztorá przebrawşy się (oblekşy się) w Száty niewieście, á tak uszedł Zyw. (Zywotem) Nie ktore (kilká) Dni po tem poswárzyli się dway w Winnicy, cżczy prosił, áby go Słowy nie obrażał uszczypliwemi, Pijany pijąc do Towárzysza swego zá (przez) Zdrowie dobre Potentatow niektórych, lżył Czcżego Pryncypála, rzuciwszy Kieliszek przed niem ná Ziemię, który náwet, baczác że Słowá jego dáremne (płonne) były, áby mu nie zádawał Záłości, Miecżá dobywszy, przebił go, iże upadşy nie ruszył się więcey. Ten nie czekał (báwił się) długo

lich sich verhalten. Letztlich aber hat der eine/ so
 sich betruncken / einem Bürger vorgeworffen/
 daß seine Frau in seiner Abwesenheit mit Fremb-
 den buhlete/ und Ihn zu einem Hanrehe mache-
 te. Welcher auf solchen Hirtwurf auf nichts
 antwortete / sondern einen Rohr- Stab ergrieff/
 Ihn derbe abprügelte / und zur Thür hinaus
 stieß / und die Stube hinter ihm zuschmies. Da
 Er sich zu rächen und die Thür aufzurennen
 bemühet / es aber nicht schaffen konnte/ zog er sei-
 nen Degen aus/ stach durch ein Ritz / und er-
 stach einen Unschuldigen / der sich an die Thür
 lehnete/ ihn nicht einzulassen. Der Bösewicht hat
 sich ins Kloster salviret / in Weibes- Kleider ver-
 kleidet / und also mit dem Leben davon kommen.
 Etliche Tage hierauf haben sich zwey in einem
 Wein-Hause mit einander verunciniget / der
 nüchterne hat/ er solte seiner mit stichlichten Wor-
 ten verschonen / der Trunkene brachte seinem
 Cameraden in Gesundheit etlicher Potentaten
 aus/ und schmähet auf des nüchtern seinen Prin-
 cipalen/ und schmiess das Glas vor Ihm nieder.
 Welcher endlich / da Er sahe/ daß seine Worte
 nichts verfiengen/ er solte ihn ungekränckt lassen/
 zog von Leder / und durchstieß Ihn/ daß Er dar-
 nieder fiel / und maußtodt bliebe. Der aber war-
 N tete

długo ale porzuciwszy Talar bity na Stoł
za Wino wyszedł z Jzby, a wsiadł na ko-
nią (koń) a odjechał. Tak mi też wczora
za rzecz pewną powiedziano, jako Szlá-
chćić Zacny z Stypy, podpiwszy sobie do-
brze, na Woz wsieść y do Domu jáchać
chćiał, że Rufznica kulami dwiema nábita
puściwszy, onego tak tknęła (ruszyła), iż
Wznák z Wozá spadł na ziemię nie ruszy-
wszy się. Tylem wászeći na ten raz do
Wiádomośći donieść chćiał. Zyj wászeć
dobrze. Zostań wászeć zdrow, a na mię
łaskaw.

LII.

Mości Pánie,

Z Zatrwożonemem Sercem z Wászeći-
nego do mnie expedyowánego zro-
zumiał, iż bezecny Niecnótá N, z Więzie-
nia, ktore się u nas zowie (názywa) Czy-
żykoycem, się wysłisnął (ulzedł), a to za
Pomocą Stroża. Godźienby był jeden já-
ko drugi, aby tak skárani byli, jako Wy-
stępek (Przestępstwo) wyćiąga. Lecz lubo
obá Urzędowey Mocy (Władzy) się uwle-
kli, tedy się jednak wszędzie ze niespo-
koynem będą, wlec musieli Sumnieniem,
ktore

tete nicht lange / sondern schmiß einen harten Reichsthaler für den Wein auf den Tisch / gieng zur Stube heraus / sagte sich aufs Pferd / und ritt davon. So ist mir auch gestern dieses für gewiß gesaget worden / als ein vornehmer Edelmann von einem Trauer. Wahl wol berauscht sich auf den Wagen setzen / und nach Hause fahren wollen / daß ein gespanntes Rohr / so mit zwei Kugeln geladen war / losgegangen / und Ihn so getroffen / daß er rücklings von dem Wagen gefallen auf die Erde / und sich nicht gerühret. So viel habe ich Ihm zur Nachricht vor diesem mahl beybringen wollen. Er lebe wol. Bleibe gesund / und mir günstig.

LII.

Hochgeehrter Herr /

Mit bestürztem Gemüth habe ich aus dessen an mich abgelassenem Briefe ersehen / daß der leichtfertige Vogel N. aus dem Gefängniß / welches man bey uns das Zeißgen-Gebauer nennet / entwischt ist / und zwar durch Hülffe des Wächters. Werth wäre einer und der andere / daß sie so abgestraft würden / wie es das Verbrechen erfordert. Allein ob gleich beyde der Obrigkeitlichen Gewalt entgangen / so werden sie sich doch allenthalben mit einem unruhigen

które jch dosyć będzie kátowało. Jákoż Obcowanie, (Zywot) które z Zoną teraz prowadzi Koniec dobry wziąć nie może. Ona co nácelnieyszą (názacnieyszą) Ozdobę przedatá, y z Mężem do Połkowniká nieożenionego się udatá. On zá Urzędniká, á ona zá Ochmistrzynię. Oboje przy Stole Páńskim jedzą, (jadąja) spią też ná (w) Zamku. Ale kázde osobno. A iż Połkownik wiele ma Szlachty u siebie ná Liczbie zostávájacey, tedy go ná Wyciąganie Długów wysłał. A tak y náprościeyszy Człowiek łatwie twierdzić może, jáko się będzie działo (powodziło). Oná według Nálogu swego tem bezpiecniey będzie mogła gámratować. A on także Sumieniem się nie poráchując z podeyrzanemi Niewiaściami oznáć nie zaniechá: Obáwiać się przychodzi, że oboje Koniec taki wezmą, jáko bezecny (czćitratny) Ofzust, który ná Gnoju żywot swoy skończył, á ona Chorobą francuską zarázona takim Smrodem zjéta, iż się przy niey nikt ostáć nie mógł, w Psiarni zdechtá. Boli mię w Sercu, choć mię Summy nie mátey pozba-
wił, slysząc, że Pokrewni jego wiśielcem
(Zło-

Gewissen schleppen müssen/ welches sie zur Genüge hencfern wird. Wie dann der Wandel / welchen Er jeko mit seinem Weibe führet/ keinen guten Ausgang nehmen kan. Sie hat ihren besten Schmuck verkauffet / und sich mit dem Manne zu einem freyledigen Obersten begeben. Er für einen Haubtmann; Sie aber für eine Hofmeisterrinn. Beyde speisen an der Herren Taffel/ schlaffen auch beyde in dem Schlosse. Aber ein jedes absonderlich. Und weil der Oberster viel außständige Schulden bey den Edelleuten hat/ so hat Er Ihn dieselben einzucassiren ausgeschicket/ und da kan auch der allereinfältigste leichtlich erachten/ wie es zugehen wird. Sie wird ihrer Gewohnheit nach desto freyer courtisiren können/ und Er wird gleichfalls sich kein Gewissen machen/ mit gemeinem Frauen-Volck sich beband zu machen. Und ist zu besorgen/ daß beyde ein solch Ende nehmen werden / als der ehrvergesene Betrüger / der auf dem Rist sein Leben geendet/ und Sie an den Frankosen in solchem Gestanck/ daß niemand bey ihr bleiben können / in einer Hundshütte dahin gefahren. Mir thut es in dem Herzen wehe / ob Er mich gleich umb so ein grosses Stück Geld gebracht hat / wenn ich höre/ daß seine Freunde ihn einen ungehangenen Dieb/

(Złodziejem nieobieszonem) Arcykłámcy nazywają, nic o niem wiedzieć nie żądają, y dają mu zakazywać, aby się nie wychwalał, iż jch sięga Przyjacielstwem. Lecz się tym tak wiedzie, ktorzy codzień rozrzućnie żyją, Pożywienia (Profesfyeey swey) nie doglądają, że się wyśiec Piętami, niewidzialnemi stać, ba Przyjaciół cnotliwych Towarzystwa chronić y wystrzegać (stronić od Ludzi) przychodzi. Pánie Boże rządź wszystkich, aby Handel swoy tak sporządzali, aby nikomu wprowadzić o nich nie trzeba źle mówić, a oni wszystkim bezpiecznie na Oczy wystąpić śmieli.

LIII.

Mości Pánie,

Dzięką to uznawam obowiązana, coś mi wászeć o Odmianie Jarmárku (Kupczyn) wászećciow listownie obwieścić, iż Zwierzchność wászećciow wyższa dálej niechce pozwolić, aby Tárgi jakiegokolwiek ábo Jarmárki (Kupczyny) w Niedziele (Dni Niedzielne), były trzymane. Ale że Tárgi na Poniedziałek, Czwartek, Sobotę, a Jarmárki jako Przodkowie sławni za dobre uználi, na Srzodę odłożone

einen Erzh-Betrüger schelten / nichts von ihm zu wissen begehren / auch ihm verbitten lassen / daß er sich nicht rühmen solle / Er gebe sie an. So aber pflegets denen zu gehen / welche täglich im Sause leben / ihrer Nahrung nicht abwarten / daß sie davon lauffen / und unsichtbar werden / ja ehrlicher Freunde Gesellschaft fliehen und meiden müssen. Gott regiere alle / daß Sie ihre Handlung so anstellen / auf daß Niemand mit Warheit übel von ihnen reden dürffe / sie aber allen Leuten frey unter Augen gehen dürfen.

 LIII.

Wol-Ehrenvestler / Vor-Achtbarer und Wol-benambter /

Mein insonders Hochgeehrter Herr /

Eh erkenne es mit verbundenem Danck / was Er mir von der Enderung ihres Jahrmärckts zur Nachricht beygebracht hat / daß eine hohe Obrigkeit daselbst nicht mehr gestatten wil / daß Märckte oder Jahrmärckte an denen Sonntagen sollen gehalten werden; sondern daß die Markt-Tage auf den Montag / Donnerstag / Sonnabend / und die Jahrmärkte / wie es löbliche Vorfahren für gut befunden haben / auf die Mittwochhe sollen verlegt bleiben / und solches

N 4. aus

zone mają zostać, a to z rozładnego Nara-
dzania: Ponieważ Bog nie do Południa, ale
przez cały Dzień, Niedziele, świętami,
Niebieskimi y Boskimi Sprawami y Cwi-
czeniem chce święcone wiedzieć: Co się
pod Czas Jarmarku nie sława, gdyż jch nie
mało Myślami takimi narabiać zwykło,
Kupców Towarami podejść wiotchemi, a-
bo drożey rozprzedać, niż słuszna (Słuszność
sama pozwala). Gzem się Bog brydźi,
Mieysc wiele Pogorzeniem skarał, y w Po-
pioł obrocił. To wiele poruszyło, iż Strze-
lanie do Ptaká ábo do Tarcze w Niedziele
y świąteczne Wtorki znieśli, a na jakikol-
wiek Dzień po Troycy świętey odłożyli.
Jakoż to Zwierzchności Szlachetney Miasta
sławnego Przyczyna było, iż Rzeźnikom
więcey nie ma wolno bydz zapuścić
w Niedziele pierwszą Postu, ale Tydzień
przed Zapusy, jako inni Rzemieślnicy czy-
nia (postępuja). A jako słuchać (Wieść się
rozeszła) tedy Rzemieślnicy jako y Rze-
mieślniczekowie nie żądaja więcej Schadzk
(Schadzek) swych we Dni Niedzielne ale
w Poniedziałek odprawować, zatrudnione
Sprawy uprzatąć, niezgodnych (pognie-
wa-

aus reiffem Berathschlagen: Dietweil Gott die Sonntage nicht halb/ sondern den ganzen Tag/ mit heiligen/ himmlischen und göttlichen Sachen und Übungen wil gefeyret haben / welches zur Zeit des Jahrmarkts nicht geschiehet/ weil ihrer nicht wenig mit solchen Gedancken umbzugehen pfliegen/ die Käuffer mit verlegenen Waaren zu hintergehen/ oder theurer zu verlauffen / als es der Billigkeit gemäß ist. Woran Gott ein Brenel hat/ viele Derter mit Brand gestraffet/ und in die Asche gelegt hat. Dasselbe hat viele bewogen/ daß sie das Schießen nach dem Vogel oder Ziel/ in denen Sonntagen und Pfingst-Dienstag eingestellt haben/ dagegen einen Tag in der Woche nach dem Fest der Heiligen DreyEinigkeit beliebt haben zu erwählen. Wie denn ein Westrenger Rath in einer vornehmen Stadt veranlasset worden/ den Fleischhackern nicht mehr zu gestatten/ Fastnacht zu halten in der ersten Woche der Fastnacht/ sondern acht Tage vor Fastnacht. Und wie man vernimt/ so begehren die Handwercks-Leute und die Handwercks-Pursche ihre Zusammenkunfftten nicht am Sonntage/ sondern am Montage zu verrichten/ die verworrene Sachen benzulegen / und die Uneinigen zu vergleichen. Und so ich es glauben soll/ was mir ein

wanych) pogodzić (pojednać). A jeśli wierzyć mam (wiarę dać) co mi Szoltyś wieyski Czaśu niedawnego powiedział, tedy Szlachta w Okoliczności swej, po Wsiach y po Majętnościach swych chce do tego przywieść (to sprawić), aby Szoltyśowie nie w Niedziele ale robotne Dni Gromad nakazywali. Co niech Pan Bog da (poszczęści) a Chrześcianow (Chrześciani) wszystkich rzadzi, aby żaden Sabbatu (Dnia Pańskiego) upornie nie gwałcił (plugał, profanował) y Pána Boga do Gniewu nie pobudzał. Ja poruczywszy W M M M. Pánu Bogu, ozywam się bydz

W M M M. Pána

do Usług powolny

LIV.

Mnie wielce Mości Pánie,

Moy wielce Mości Pánie y Przyjacielu.

Jak bierzom ná tem jest, (o to się usiłuję) szczerze we wszystkim postępować: y o wszystkich trzymam, iż się tak zachowują, (sprawują) aby Słowa swe Skutkiem (Rzeczą samą) potwierdzili. Tak jednak częstokroć postrzegam, (poznawam) że Ludzie inaczey mówią, niż mniemają. (ro-

Dorff-Kretschmer unlängst gesagt hat / so wol-
len die Edelleute in ihrer Gegend auf ihren
Dörffern und Güttern es dahin bringen / daß
die Schulken die Gemeine nicht im Sonntage/
sondern in den Wochen-Tagen sollen zusammen
fordern. Welches Gott geben/und alle Christen
regieren wolle / damit keiner den Sabbath des
Herrn seines Gottes freventlich entheilige/
und Gott zum Zorn reize. Gott empfohlen
verbleibe

Des Herrn

Dienstwilliger

LIV.

Ehrenvester und Wolbenambter /

Mein insonders Geehrter Herr und Freund/

So aufrichtig ich mich in allem zu verhalten
mir angelegen seyn lasse / und von allen ur-
theile / daß sie so verfahren / damit sie ihre Worte
mit der That bekräftigen. So werde doch viel-
mahls innen/ daß die Leute anders reden/ als sie es
meinen. Dem Herrn wird es unentsallen seyn/
wie er sich in Beyseyn vieler ihm wolthollenden
Freunde erkläret hat / daß Er auf den Johann-
Markt

zumieja) Nie wyszło to W^{MMM}.Pánu (nie-
 wypuścíteś tego W^{MMM}.Pán) z Pánięci,
 jákoś się W^M. w Bytności (Obecności,
 Przytomności) wielu W^{MMM}.Pánu zyczli-
 wych Przyjációł deklarował, iż się W^{MMM}.
 Pán zá pewnością ná Jármárk (Kupczyny)
 świętego Jána do nas zjachać, á z Pánna
 znajomą u jey Páná Stryjá się oznąć, Pogo-
 dny Czas upátrzyć, bá ósmielić się samże
 jey spytać, jeśli by rádnier (wolać) zá U-
 czonego, ábo zá Kupcá takiego jsć, który
 żadnych cudzych Pieniędzy ná interesy
 (ná ráty) má, ále Handel swoy Pieniędźmi
 własnemi prowadzi, y ktorego Kupczenie
 na rozmaitych Towárach záwisło. Co się
 tknie wáfzeći, tedyś wáfzeć nie takiego U-
 myśłu, jáko wielu, ktorzy mówią (máwia-
 ja) niech będzie káleka (kulawa), gárbata,
 krzywooka (rozooka, świdrząca) ále nie-
 kształtowna (szpetna) jaką chce, tedy im
 się má podobać, gdyby tylko bogata była.
 Bo jáko Małżeństvá takowe, rzadko się
 zdarzája, gdzie Bogoboyności, Pobožno-
 ści, Cnoty nie upátruja, (o Bogoboyność,
 Pobożność, Cnotę nie stoja), ále ná Pienia-
 dze pátrza (Wzgląd mája). Tak W^{MMM}.
 Pán do Páná Bogá wzdychał, áby W^{MMM}.
 Paná

Marcß getwiß anher kommen / und mit der be-
 kanten Jungfer / bey ihrem Herrn Vetter be-
 kand zu werden / Gelegenheit nehmen wolte / ja
 sich erkühnen / sie Selbst zu fragen / ob sie lieber
 einen Gelehrten / oder einen solchen Rauffmann
 heyrathen wolte / der kein frembd Geld auf In-
 tereßen hätte / sondern seine Handlung mit etze-
 nem Gelde führete / und dessen Handel in aller-
 hand Waaren bestünde; Er seines Theils wä-
 re nicht so gesinnet / wie viele / die da sagen / die
 möchte krüpplicht / bücklicht / schielend / oder sonst
 ungestalt seyn / wie sie wolte / so wolte er sie ihm
 gefallen lassen / wenn sie nur reich wäre.
 Denn wie solche Heyrathen selten wol gerathen /
 da man nicht Gottesfurcht / Frömmigkeit / Tugend
 achtet; sondern das Geld ansiehet: So betet
 er zu Gott / daß Er Ihn mit einer solchen Le-
 bens-

Páná takim dożywotnem Towárzyszem
 (sáka dożywotná Towárzyszká) nádarzyć
 raczył, która się go boji, y według Woli
 jego świętey życ pomyślá (stára się), y tak
 ona, jáko y Rodziná jey u Ludzi dobrych
 sławná. Miałaby Pieniądze, nie pogárdził
 byś onemi, ále byś raczy W M M M. Pán Pá-
 nu Bogu tem bárziefy dziékováł, iż z Łáski
 swey ná W M M M. Pána spoyrzał. Teraz już
 Czás od W M M M. Pána zámierzony dáwno
 minął, ále o W M M M. Pánu głucho; ktorzy
 w ten Czás Dekláracyá W M M M. Pána sły-
 szeli, to o W M M M. Pánu rozumieją, że W M
 M M. Pán bárzo odmienny (nieśláteczny)
 bydź musisz. Bá niektory z poufalszych (con-
 fidentissimis) ktorego názwać (mianować)
 niechęć rzekł do drugiego, iż się W M M M.
 Pán obáwiasz, by się W M M M. Pánu tak
 niepowiodło jáko Wdowcowi, który się
 jey zalecał (stárał o iey Przyjaźń), á jáko
 Woli nie miał, Máłpy, z którą, jáko Mąż
 z Zoną kilka lat obcował, oney odpráwić,
 dwornie z Wiéńcem slemianem oddalony.
 Lecz to Zártém zárzucono. Wiádomo to
 Ludziom cnotliwym, że nikt Dziecięcia
 swego (Corki swojej) W M M M. Pánu nie
 odmowi, ponieważ W M M M. Pán tak żyjesz
 (Zy-

bens. Gesellinn begnaden wolle / die Ihn fürch-
 tet / und nach seinem heiligen Willen zu leben
 trachtet / und so wol Sie / als die Ihrigen bey
 frommen Menschen ein guttes Lob hat. Hät-
 te sie Geld / wolte er es nicht verachten / son-
 dern Gott desto mehr danken / daß Er ihn
 gnädig angeblicket. Nun ist die von dem
 Herrn angeraumte Zeit längst verstrichen ;
 aber von dem Herrn höret man nichts. Die
 damals seine Erklärung angehört haben / ur-
 theilen so von Ihm / daß Er sehr wankelmü-
 thig seyn müsse. Ja einer von seinen vertrau-
 testen / den ich nicht nennen mag / sagte zu dem
 andern Freunde / daß Er sich fürchtet / es möch-
 te ihm so gehen / wie dem Wittiber / der umb
 sie angehalten / und / als Er nicht Sinnes war /
 die Zudel / mit welcher Er als Mann und
 Weib etliche Jahr besammen gelebet / ab-
 zuschaffen / mit einem Korbe höfflich abge-
 wiesen wurde. Allein dieses wurde im Scherz
 geredet. Es ist ehrlichen Leuten bekand / daß
 dem Herrn niemand sein Kind versagen wird /
 alldieweil Er einen solchen Wandel führet / an
 wel-

(Zywot wiedziesz), w ktorem BOG á Chrześcíanie pobożni Upodobanie mają. Nienáwidzisz WMMM. Pán takie Ludzie z Sercá, ktorzy się swemi poślubionemi zónámi niekontentują, ále z Nierządnicámi spotkują. Jákoż też o tem mowiono (gádáno), ktory poupáda (niszczeje, ubożeje) iż go Bog o to kárze, ponieważ przed tem wiele Mężow Zon Dudkámi czynił, y Zbrodni tákich się dotąd nie chroni. Zyj wászeć dáley nienágánnie, á nie puszczay WMMM. Pán Szcześcia, byś WMMM. Pan pozko, ále dáremno nie pożáłowát. Jego Mość Pán Posnowski długo przebierał, niż jednę o-brát, á rozumiejąc, że sobie dobrze (nálepiey) porádził (począł), iż nábył czyfley Pánny, nálazło się po Wefelu, iż piętnáście Niedziel rychley musiał Chrzćiny wypráwić, niż Ráchowanie pospolite pozwolito; chćiatli Despektu (Zniewagi) y dalszey Przeciwności (Przeciwiénstwą) przestrzédź przyznáć się musiał, że on Oycem jest. Styszę od drugich, że go Rániuszem, á Dziecię, Rychliczkiem, czy Rychliczką jest, po tájemnie zowią. Já z Części (Strony) mojej nie żádam WMMM. Páná námáwiać, ponieważ WMMM. Pán bliższych masz Pokrewnych,

welchem Gott und fromme Christen ein Wohlgefallen haben. Er ist solchen Menschen von Herzen feind / die sich an ihren anvertrauten Weibern nicht vergnügen / sondern mit Ketts-Weibern zu thun haben / wie denn auch von dem geredet wurde / der ins Abrecht kommet / daß Ihn Gott umb des willen straffet / weil Er vorhin viele Männer zu Hahnreihen gemacht hat / und dergleichen Sünden noch nicht meidet. Der Herr lebe weiter untadelhaft / und lasse das Glück nicht aus den Händen / auf daß es Ihn nicht spät / aber vergeblich / gereue. Der Herr Posnowski hat lange gewehlet / ehe er eine erwehlet / und da Er dachte am besten es getroffen zu haben / er bekäme eine reine Jungfer / befand sichs nach der Hochzeit / daß Er 15. Wochen eher Kindtauffen machen mußte / als es die gemeine Rechnung zuließ / und mußte Schimpff und mehrere Wiederwertigkeit zu verhlitten / es gestehen / daß Er der Vater sey. Höre von andern / daß sie Ihn einen Früe-Vater / und das Kind ein Früe-Bublein / oder es ein Früe-Mädlein ist / heimlich heißen. Ich an meinem Theil begehre Ihn zu nichts zu bereden / weil Er nähere Bluts-Freunde hat / derer Rath Er annehmen / und denen Er folgen wird.

wnych, których Rádę przyjmiesz, y onych
 będziesz słuchał. Nie wspomniał bym też
 niczego był o Ożenieniu wászećcinem, gdy-
 bym z Usł wászećcinych nie styfzał był, żeś
 W M M M. Pan Bezzeństwo odmienic umy-
 ślił y skłonnem jesteś. Dworność moje
 W M M M. Pán z Łáski swey ku dobremu o-
 broćisz (ná dobrá wyłożysz Stronę) mojem
 dobrem y uprzejmem zostániesz Przyjácie-
 lem, jákoż to W M M M. Pan po mnie sobie
 bezpiecznie obiecować możesz, który po
 Poruczeniu Boskiey łáskáwey Opiece do-
 żywotnie zostąje

W M M M. Páná y Przyjácielá

Do Usług powolny

Memu wielce Mości Panu y Przyjácielo-
 wi J M. P. Słáwnemu Mieszczáninowi
 y Kupcowi Miásta Kálifzá,

Memu Mości Pánu oddać náleży

w Kálifzu.

LV.

Kochány Oycze,

Zycząc wam y wśzystkim nászym
 Przyjácielom wśzego sámopożadá-
 nego dobrego Pówodzenia z Serca,
 poczuwam się winną byđź, wam do Wiá-
 domości

Hätte auch jezo von seinem Heyrathe nichts
erwehnet / wenn ich es aus seinem Munde nicht
gehöret hätte / daß Er den ehelosen Stand zu
ändern gesonnen und geneiget wäre. Der
Herr wird meinen Fürwiz geneigt deuten / mein
gutter und treuer Freund verkleiben / wie Er
sich denn dessen von mir sicher zu versehen hat /
als der ich nach Empfehlung in Gottes gnädi-
ge Vorsorge / Lebenslang verharre

Meines Geehrten Herrn und
Freundes

Posen den 16. Junii

1705.

Dienstwilliger

Dem Ehrenvesten und Wolbenamten Herrn
Andreas Statecznowski, Vornehmen Bürger
und Rauffmann in Kalisch /

Meinem Geehrten Herrn und
guten Freunde

ggl.

in Kalisch.

LV.

Geliebter Vater /

Indem ich euch und allen unsern Freunden
alles selbst verlangende Wolseyn von Her-
zen antwünsche / vermercke ich mich schuldig zu

D 2

seyen /

domości donieść, że daley, jakobyście wy temu radzi byli, nie będę służyła, lecz jakom wam krotkimi Słowy gdyście tu ze loem y pacześnem bielonom Płotnem byli, to ná Zrozumienie podała, za Sukienniká poydę. Uda je, choć mu wiele rája, aby je pojał, tedy mu się żadna więcey nie podobá nád mię, y do ktoreyby większą miłość u siebie poczuwał, jako do mnie. Ná takie jego Mowy żadnym mu łagodney (przyjaźliwey) Odpowiedzi nie dała, álem go takimi odprawiła Słowy, mniemając, że Zámysłu swego poprzešťanie (odstąpi, zaniecha), á o inszą się postára. Lecż się zawśze wraca, á zárzuca (wtraca), áczkolwiek Rodźiciel wasz y Rodźina wászą wam odrádzają, ábyście nie szli za mnie, dla tey Przyczyny, ponieważ Kuflarzem y Pijanicą mam bydz, tedyć się przyznać do tego muszę, żem podczaś sobie podpił; álem nigdy Roboty mey (swey) nie zámieszkał; nád to się też nie stało umyślnie, ponieważżem tylko parę Piętakow, ábo jeśli więcey nád cześki nie myślał przepić, á zaraz się do Domu wrocić (do Domu się znówu udać). Stało się jednak, iżem się Towarstwu

seyn/ euch beyzubringen/ daß ich nicht / wie ihr es
gerne sehen möchtet / weiter dienen / sondern wie
ich euch mit wenigen Worten / als ihr mit dem
Flachs und flechsener- gebleichter Leinwand hier
waret/ dasselbe zu verstehen gegeben / den Tuch-
macher heyrathen wil. Er giebet für/ ob ihm
gleich viel angetragen werden / die Er heyrathen
soll / so wäre doch keine/ die ihm mehr gefiele / als
ich / und zu welcher Er grössere Liebe bey sich an-
mercke/ als zu mir. Auf solche seine Reden ha-
be ich ihm keine freundliche Antwort gegeben/
sondern ihn mit solchen Worten abgewiesen/
meinende / daß Er von seinem Vorhaben abste-
hen werde / und sich umb eine andere bewerben.
Allein er kommet immer wieder / und wendet
ein / ungeachtet euer Vater und eure Freunde
euch wiederrathen / daß ihr mich nicht heyrathen
solt / umb der Ursachen willen / weil ich ein
Bier-Bruder und versoffener Kerl seyn soll / so
muß ichs gestehen / daß ich unterweilen ein
Käufschlein gehabet habe / aber doch niemals mei-
ne Arbeit versäümet ; über dieses ist's auch nie-
mals aus Vorsatz geschehen / die weil ich nur ein
paar Gröschlein oder aufs höchste einen Silber-
groschen gemeinet habe zu vertrincken / und mich
bald wieder nach Hause zu begeben. Ist aber

warstwu dał zwiész, y więcey Pieniędzy przepił, niż mi miło (przyjemno) było, á ponieważ mię Tobakárze nápowili, do pićcia (koptenia) Tobáki, do ktoreym się nie przyzwyczájił, (ktoreym niezwyčajny) potkało mię to, iżem nie postrzegszy się upił, czego mi żal tak, iż się teraz tem pilniey wystrzegam, á nápotem wszego Pijaństwa (Opilstwa) się chronić chcę. Dla czego mi się stárac (obáwiać) nie trzebá, iż się Pijaństwem (Łokaństwem) będzie bawił, raczey mu dowierzać, że mi y w námnieyszey Rzeczy się nie uprzykrzy (nie sprzeciwi). Bá uznam (doświadcze się tego) Rzeczą sámą, iż się, jako ná cnotliwego przynależy Człowieká będzie sprawował, á Robotnikiem pilnem się stáwi (okáże). A temu tem większa Wiarcę mogę przypisać, ponieważ Mistrz jego onemu Swiádectwo to dáje, iż już od ćwierci Roku w żadney nie postął Karczmie, ále dał sobie do Domu Piwá przynieść, kiedy żadał pić. To rozważam miły Oycze, prosząc pilnie (uśilnie) raczcież (chćieyćiez) ná to Małżeństwo (omeżenie) pozwolić, przy tem mi Pieniędzmi y Pościelą (Pościółką) wygodzić. Pan Bog to hoynem nágrodzi Błogosławieństwem.

geschehen/ daß ich mich die Gesellschaft habe verleiten lassen / mehr Geld vertruncken habe / als mir lieb war / und weil mich die Toback-Brüder beredet haben zum Toback trincken / dessen ich ungewohnt bin / ist's mir wiederfahren / daß ich unvermerckt truncken bin worden / dasselbe beklage ich so / daß ich jezo mich desto fleißiger hüte / und ins künfftige alle Trunckenheit meiden wil. Weßwegen ich unbesorgt seyn soll/ daß Er dem Sauffen nachgehen würde / vielmehr ihm trauen / daß Er im geringsten mir nicht werde zu wieder seyn. Ja ich würde es in der That erfahren/ daß Er sich/ als einem ehrlichen Manne zustehet / werde verhalten / und sich einen fleißigen Arbeiter erweisen. Und das kan ich desto mehr glauben / weil sein Meister ihm das Zeugniß giebet / daß er von einem viertheil Jahr in sein Kretschem-Haus gekommen ist / sondern sich Bier nach Hause holen lassen / wenn er begehret hat zu trincken. Das erwege ich / lieber Vater / und bitte fleißig / ihr wollet in die Heyrath willigen / dabey mit Gelde und Betten mir rathen. Gott wird es euch mit milden Segen ersetzen. Ich werde für euch Gott zu bitten nicht unterlassen. Dessen Väterlichen

stwem. Pána Bogá za was prosić nie zanie-
cham. Opátzności jego Oycowskiey was
poruczywszy, zostając

Wászą

posłuszną Corką

Brátu, Zenie jego y innym
Przyjacielom Jmieniem mo-
jem pokłonić się proszę.

Począciwemu Piotrowi Wáldemu, Mie-
szczáninowi y Kowalowi Wschowskiemu
K. J. M.

Memu wielce kochánemu

Oycu w pilne należy Oddanie

we

Wschowie.

LVI.

Mnie z Sercá Kochány Rodzicu.

POwinszowawszy wam y Rodzonemu
memu z Matzonką jego y Dziećmi hoy-
nego Błogosławieństwá Bożego, Zdrowiá
státého, y wszego ná Duszy y na Ciele zbá-
wiennego (fortunnego) Powodzenia z Po-
winności Dziećinskiey, y osobliwey szcze-
rey Miłości, podając wam Listownie do ży-
ćzliwey (táskáwey, sprzyjázliwey) Wiá-
domości, zem z uftney Odpowiedzi, która-
ście mi przez Kmotrę (Kmoszkę) wászę,
więc moję dobrą Przyjaciółkę y Znájomkę

dali

Vorsorge übergebe ich euch / und ver-
bleibe

Eure

gehorsame Tochter

Den Bruder / sein Eheweib und
andere Freunde grüßet meiner-
wegen freundlich.

Dem Erbaren Peter Walden / Bürger und
Schmiede in der Königlichen Stadt Fraustadt.
Meinem geliebten Vater werde dieses
in
Fraustadt.

LVI.

Mein von Herzen geliebter Vater.

Wenn ich euch und meinem Bruder sammt
seinem Eheweibe und Kindern Gottes
reichen Segen / beständige Gesundheit / und al-
les zu Seel und Leib erspriessliche Wolergehen
aus kindlicher Pflicht und sonderlicher aufrichti-
ger Liebe gewünschet / so sage ich euch schriftlich
zur geneigten Nachricht / daß ich aus der münd-
lichen Antwort / die ihr mir durch eure Gebatte-
rinn/

dáli opowiedzieć, dostatecznie zrozu miała, iż wy mego Przedsięwzięcia Matzeńskiego niechcecie za dobrze uznać (potwierdzić), a to dla tego, (z t ey P r y c z y n y) ponieważ ten Sukienniczek (Knap) jako u Bratá mego przed dwiema láty robił, nie tak pilnem był, jako ná niego przynależało. Lecz któż bez Wad (Przygan) Nalepiey dawne (stare) Nieprawości Płaszczykiem Miłości przykryć, a to sobie po nim obje cować, co statecznemu Człowiekowi przy zwoita. Ponieważ się teraz tak spráwuje, (sobie postępuje, poczyná) iż go Ludzie cnotliwi chwala (zálecaja). To roztrząsam (rozważam) a mam (trzymam) za Rzecz pewną, iż nie źle uczynię (postąpię) kiedy się z nim omęzę (za niego poydę). Przy jáciele, ktorychem się tu rádźiła, nie odrá dzają mi, ale mi raczey radzą jedno- staynie, abym się z tem Człowiekiem związała, Zaczem proszę was miły (kochá- ny) Oycze, abyście ze zwolili ná to, a nie wymáwiali się, jakobyście mi ani Pienię- dzmi ani Pościelą porádzić (wygodzić) nie mogli. Abowiem nie tylko mnie, ale y in- nym (in szym) Ludziom dostatecznie wiá- domo (znájomo), żeście nie takim ubo- giem

rinn / sonstn meine gute Freundin und Bekandte / habet beybringen lassen / sattsam verstanden habe / daß ihr mein ehrliches Vorhaben nicht wollet genehm haben / und das darumb / dierweil der Tuchmacher-Gesell / als er bey meinem Bruder vor zwey Jahren gearbeitet / nicht so fleißig gewesen / als es ihm zugestanden. Allein wer ist ohne Fehler? Am besten ist / alle Untugenden mit dem Mantel der Liebe zu zudecken / und das von ihm zu hoffen / was einem Erhabren Menschen wol anstehet. Zumahl er sich jegund so verhält / daß ihn ehrliche Leute loben. Dasselbe überlege ich / und halte gänglich dafür / daß ich nicht übel werde thun / wenn ich ihn nehmen werde. Die Freunde / welche ich hier zu Rathe gezogen habe / wiederrathen es mir nicht / sondern rathen vielmehr einmüthig / daß ich den Menschen ehelichen soll. Bitte demnach / lieber Vater / daß ihr euren Willen darein geben wollet / und euch nicht entschuldigen / als wenn ihr mir weder mit Gelde noch mit Betten rathen könntet. Denn nicht nur mir / sondern auch andern Leuten ist's sattsam bekand / daß ihr so arm nicht seyd / als ihr euch stellet. Bedenckets

giem, jakim się pokazujeć (zmyślać) bydź. Rozważcie, miły Oycze, jeśli y ja nie wászem Dziecićciem, jako Brát moy. Tegoście do Szkoły trzymali, dąliście mu się cnotliwego nauczyć Rzemieśta, co was pewnie nie mało stało Pieniędzy. Jam ná tych Miał (ná to Mieysce) z Młodości (z Dzieciństwa) Pożywienia swego między Ludźmi szukać, y z Służby się żywić musiała. Brát jako Wesele miał mieć (odprawić), tedyście mu nie mało kryjomo dodawali, iż Oblubienicę udarować (upominkować) y Rzemieśto zacząć mógł. Rozważcież (rozbierzćiesz) to sami, miły Oycze, á nie opuszczaycie mię. Niech Brát tylko sam w się jdzie, (poráchuje się, ráchuje się z własnem Sumnieniem) á ná Pámięć sobie przywiedzie, jako w młodych swych Látách sobie poczynat, y jakich Dobrodzieystw od was záżył, tedy swego wiewczesnego zaniecha (poprześtanie) Odrádzania. Od was, kochány Oycze, oczekiwam pocieszniefszego Odpisu, niż pierwsza uftna Odpowiedź była (Respons był). Bądźcie pozdrowieni z Brátem, á zostańcie na mię łaskawy. Poruczywszy was Boskiey Obronie, zostąję dożywotnie

Wálza,

posłuszną Corką

Stets doch / lieber Vater / ob ich nicht so wol euer
Kind bin / als mein Bruder. Den habet ihr zur
Schule gehalten / ihn ein ehrliches Handwerck
lernen lassen / welches euch traun nicht wenig
Geld gekostet hat. Ich dagegen habe von Ju-
gend auf / meinen Unterhalt unter den Leuten
suchen / und von dem dienen mich erhalten
müssen. Da der Bruder hat Hochzeit haben
sollen / so habet ihr ihm nicht wenig heimlich zu-
gesteckt / daß Er seine Braut hat beschenken /
und auch das Handwerck anheben können. Das
erweget doch selber / lieber Vater / und lasset mich
nicht Hülfflos. Der Bruder mag nur in sich
selbst gehen / und sich erinnern / wie er sich in
seiner Jugend gehalten / und was er für Wol-
thaten von euch genossen; so wird er von seinem
unzeitigen Wiederrathen abstehen. Von euch
aber / lieber Vater / erwarte ich eine tröstlichere
schriftliche Antwort / als die erste mündliche ge-
wesen. Seyd gegrüßet mit dem Bruder / und
bleibet mir geneigt. Ich empfehle euch in
Gottes Schutz / und verbleibe Lebenslang

Eure

gehorsame Tochter

Liebe

Miła Corko,

PRzy wzajemnem serdecznem Powin-
szowaniu wszego sámopożądanego Po-
wodzenia, dając (oznajmując) przez to, że
mię Piśanie twoje od tego Mieściąca przez
Panią Katarzynę doszło, zktoregom zrozu-
miał, że na Przyjaciół takich Rade, ktorzy
Sprawy tey nie tak, jakoby mieli, rozwážają,
chcesz za Sukienniczką iść. Dziwuję się, jako
Ludziom cudzym więcey ufać żadasz niżeli
mnie. A zaś kiedyś postrzegła, że mci nie tak
szczerze wszego dobrego życzył, (i przyjał)
jako Brátu. Zem na Naukę jego cokolwiek
wazył, y cnotliwego się dał nauczyć Rze-
mieślá, ba, jako Zonę pojąć y Miśtrzem zo-
stać miał, trochą Pieniędzy wspomógł,
chciała tego Powinność moją Oycowska,
niemniey y Posłuszeństwo jego Dzieciń-
skie, ponieważ mi nigdy tak wiele Kłó-
potu nie zadał, jako ty: Obacz się (namysł
się) tylko trochę, jakoś zawnie (ustáwi-
cznie) płakała, y się kryła, kiedyś do Szko-
ły miała iść, y jakieś z Naprawy Ciotki
twojej Mácochę nieboszkę. Przykrości na-
bawiła, iżem przymuszony (zniewolony)
był do cudzych Ludzi cię zadać, (dąć)
nie-

Liebe Tochter/

BEy herglicher Wiedertwünschung alles selbst-
verlangenden Wolstandes/ gebe ich dir
hierdurch zu verstehen/ daß ich dein Schreiben
von der Frau Catharina von diesem Monath
erhalten habe und daraus verstanden/ daß du
auf solcher Freunde Rath/ die die Sache nicht/
wie sie sollen/ überlegen/ den Tuchmachers
Gesellen heyrathen wilt. Wundre mich/ wie
du frembden Leuten mehr zu trauen begehrest/
als mir. Hast du es denn jemals gemercket/
daß ich es mit dir so treulich nicht gemeinet habe/
als mit dem Bruder. Daß ich ihn zur Schule
gehalten/ und ein ehrliches Handwerck lernen
lassen/ ja auch als er heyrathen und ein Meister
werden solte/ ihn mit wenigem Gelde gehol-
fen/ hats meine Väterliche Schuldigkeit erfor-
dert/ wie auch sein Kindlicher Gehorsam; all-
diem Weil er mir niemals so viel Kummer gemacht
hat/ als du: Denn besinne dich nur ein wenig/
wie du allemahl geweinet/ und dich verstecket
hast/ wenn du hast sollen in die Schul gehen/
und wie du auf deiner Ruhmen Anstifften/ der
seeligen Pflege-Mutter allen Verdruß gema-
chet hast/ daß ich genöthiget bin worden/ dich

niechciałim w uftawicznem y codziennem
 Swarze z Nieboſzką żyć. A takci nie trze-
 ba mnie, ale ſobie ſamey Przyczyny przy-
 czytać, że ſię mało co czytać y piſać nau-
 czyła, y rychley na Służbę jſć, niż podo-
 bno Czas był. Wszakci to nie będzie ſzko-
 dziło, aleć pożytecznie będzie. Lepiey cię
 wyćwiczono (wyczofano), niżby ſię Doma
 mogło było ſtać. Czasu ſwego będziesz
 wiedziała mowić, jako Chleb niedzy Ob-
 cemi Ludźmi ſmakuje. Lecż abyſm to
 wſzyſtko puſcił, a na Macierzyńskie (Má-
 ćierzynę, Dział macierzyński) odpisał.
 Tedy wiedz, że mci Poſciel twoję, Ochę-
 doſtwo (Lniankę), Szaty twojej właſney
 Mátki ſchował, jako y Pás srebrny y dwa
 Pierſćienie. Lecż jeſli za opitego Sukien-
 niczka chceſz jſć, tedy niczego niemaſz
 mieć. Wiem bowiem, że wſzyſtko w
 krotkiem Czacie (w krotce) przelotruje
 (przemárnuje), a ty ſię nánędznieyſza ſta-
 niesz. Toć na Rozmyſł podaje, jako y Brát
 z Małżonka ſwoją, odrádzając ci wiernie,
 abyſ ſię w dálſzą Znájomoſć z nim nie wdá-
 ła, ale ſtronila od niego. Modl ſię pilno,
 miey Pána Boga przed Oczymá, ſprawuj ſię
 wſzędzie, gdzie ſłużyſz wiernie. Bog cię
 z Oy-

zu frembden Leuten zu geben / wolte ich nicht in
 stetem und täglichem Zank mit der Seeligen
 leben. Darffst also nicht mir / sondern dir selbst
 die Schuld zuschreiben / daß du wenig lesen und
 schreiben gelernet / und eber zu Dienst geben
 müssen / als vielleicht es Zeit gewesen. Doch
 wird es dir nicht schädlich / sondern nützlich seyn.
 Du wirst besser ausgemustert seyn / als es da-
 heim hätte geschehen können. Du wirst ein-
 mahl wissen zu sagen / wie das Brod unter den
 frembden Leuten schmecket. Aber daß ich das
 alles lasse / und dir auf dein Mutter-Theil ant-
 worte. So wisse / daß ich dir die Bette / weiße
 Wäsche / Kleider deiner leiblichen Mutter auf-
 gehoben habe / wie auch einen silbernen Gürtel
 und zwey Ringe. Allein wo du den versoffenen
 Tuchmacher-Gesellen wilt heyrathen / so solt du
 nichts haben. Denn ich weiß / daß er dir in
 kurzer Zeit alles versauffen und durchbringen
 wird / und du wirst das elendeste Mensch wer-
 den. Das gebe ich dir zu erwegen / wie auch der
 Bruder und sein Ehe-Weib / und wiederrathen
 es dir treulich / daß du dich in keine weitere Be-
 landschaft mit ihm einlässest / sondern ihn mei-
 dest. Bete fleißig / habe Gott vor Augen / sey
 treu allenthalben / wo du dienest. Gott wird

z Oycowskiey swey Opátrznóści nie wy-
puści. Jest tu Rzeźnik Wdowiec, pobożny
gośpodárny Człowiek, który tylko dwoje
Dzieci ma, Chłopiátko y Dziewczátko,
Játki swe zapłacone, nikomu niczego nie
winien, ten już po dwa rázy się za tobą
pytał, gdzie y ukogo służyysz. Ták też ná
Mieyscu pewnem (jednem) tyle mówił,
(rzekł) iżeś mu się nie źle podobátá, jákoś tu
ná Brátowem (Brátá) Weselu była. Co wie-
dzieć jeśli cię niema Woli pojać. Umysli-
łem to (pośtanowiłem u siebie) Znájomká
dobrego uprosić, áby się z dáleká wywie-
dział, jeśli áffekt jáki (áffekcyá jáká) ku to-
bie ma. Zleć wszyřko Bogu, ten będzie
myślił o tobie. Oycowskiey jego Dobrotli-
wości cię poruczywszy zostając
Twem wiernem Oycem

Corce mojej kocháney Máryey Wát-
downey, ná Służbie zostájacey (służacey)
u Pániey Kolkowskiey, należy do Oddánia

w
Wasofzu
ná Ulicy Ruskiey.

Mnie

dich aus seiner Väterlichen Sorge nicht lassen.
Es ist hier ein Fleischer ein Bittiber / ein from-
mer / nahrhafter Mann / der nur zwey Kin-
der / ein Jüngerchen und ein Mägdelein hat / seine
eigene bezahlte Banck / niemanden nichts schul-
dig / der hat nun zu zweymahlen nach dir ge-
fraget / wo und bey wem du dienest. Er hat
auch an einem gewissen Ort so viel gesagt / daß
du ihm nicht übel gefallen hättest / als du hier
auf des Bruders Hochzeit warest. Wer weiß /
ob er dich zu heyrathen nicht willens ist. Ich
habe mir vorgenommen / einen guten Beland-
ten zu erbitten / daß er von weiten solle verneh-
men / ob er einige Zuneigung zu dir hat. Be-
siehl alles GOTT / der wird sorgen für dich.
Dessen Väterlichen Güte befehle ich dich und
bleibe

Dein treuer

Water

Meiner lieben Tochter Maria Waldinn /
dienende bey der Frau Kolkowskinn / gehöret die-
ses abzugeben / in Herrnsdorf

auf

der Reußischen Gasse.

P z

Herrg.

Mnie z Sercá kochány Pánie Oycze
y Dobrodziewu.

Zdárzywszy (przydávszy, ofiarając) mi
się okázya. sposobna niechciátem zá-
niechác przez to Usługi swe Wászeći od-
dác, y z Posłuszeństwá oznaymić, że mię
Łáská Boża do Czásu tego przy Zdrowiu
záchowála. Przy tem pewien jestem (żyć)
żeś Wászeć z Pánią Mátką y innemi Pokre-
wnemi zdrow. Czego z Sercá życzę, y o to
się Pánu Bogu codzién gorliwie modłę. Zá-
tem tajić nie mogę, co mié dolega. Radbym
tu zostáć, y polskiego Języká się náuczył.
(náwykł) Lecz Pán y Páni dziwacy (dzi-
wni Ludzie), nie tylko miedzy sobą
w szczerey Niezgodzie żyją; lecz co ná-
niežnośnieysza, tedy Porzadku żadnego,
kiedy Czás objádować y wieczerzác, (Ob-
jádu y Wieczerzy) nie przestrzegają; kie-
dy Ludzie inni objádowali ábo wieczerzá-
li, tedy my poczynamy, ábo dopiero ma-
my poczáć objádować y wieczerzác, do
tego żadnego świeżego Miesá nie wárzą,
ále z Rosółu. Co pieką, to częstokroć tak
bárzo prześmiárdło, iż onego záżyć nie po-
dobna. (nie może) Rzadko widziemy ná
Stole

Herrlich-geliebter Herr Vater/

Idem mir eine bequeme Gelegenheit vor-
gefallen / habe ich nicht unterlassen wollen/
Ihne hierdurch aufzuwarten und gehorsamlich
anzudeuten / daß mich die Gnade Gottes bis-
dato gesund erhalten. Dabey ich versichert le-
be / der Herr Vater werde nebst der Frau Mut-
ter und andern Blut-Freunden sich wol auf
befinden. Welches ich von Herzen wünsche/ und
täglich zu Gott deswegen inbrünstig seuffze.
Diesem nach kan ich nicht bergen / was mich
drucket. Gern wolte ich hier bleiben / und die
Polnische Sprache erlernen ; Allein der Herr
und die Frau sind wunderliche Leute: nicht nur
leben sie untereinander in lauter Unfriede; son-
dern was das unerträglichste ist / so wird keine
Ordnung / wenn es Zeit zu Mittage und zu
Abend zu speisen ist / in acht genommen ; wenn
andere Leute zu Mittage oder zu Abend gegessen
haben / so heben wir an / oder sollen allererst
anheben / zu Mittage oder zu Abend zu speisen.
Dazu wird selten frisch geschlachtet Fleisch ge-
kocht/ sondern aus der Peckel ; Was gebraten
wird/ das reucht oftmahls so sehr / daß man es
nicht genießen kan. Selten sehen wir Fische

Stole Ryby, ktoreby dobrze przyprawione były, po większey części pośnione są Ryby nie mąstem záprawione, ále z Rosótu, ktorych nikt przy Stole bárzo nie prągnie jeść. Krotko, strułem sobie tákiemi częściami nieprzywykłemi, częściami niesmácznemi Potrąwami tak Zoládek, iż mi z Ust tak cuchnie, że ledwie kto blisko do mnie przystąpić żáda, ále się ode mnie odłączają, y ze mnie szydzić poczynają. Ná co bárzo boleje (gryzę się) y wolałbym dzisia niż jutro gdzie indziey się znaydować. Jednak iż przeciwno Woli wászećiney niechęć postąpić, ále raczey według Zrządzenia (Ordinanśu) wászećinego wszystko sporádzić: Zaczem proszę z Sercá ukochány Pánie Oycze, racz mi wászeć według Upodobánia swego ják nálepiey rádźić. (porádzić) Ja się pod Obroną Bożą ozywam bydz

Wászeći mego z Sercá ukochánego Oycá

posłusznem Synem

Pániey Mátce Pokłon moy
nánizszy proszę oddać.

auf dem Tische / die da wol zugerichtet wären/
 mehrentheils sinds abgestandene / nicht in But-
 ter / abgemachte / sondern im Salze gesottene
 Fische / die niemand bey Tische sonderlich zu essen
 verlangt. Kürzlich / ich habe mir mit solchen
 theils ungewöhnlichen theils unschmackhafftigen
 Speisen / den Magen so umgebracht / daß es
 mir aus dem Munde so reucht / daß kaum je-
 mand nahe zu mir zu treten begehret ; sondern
 sich alle von mir absondern / und mich zum Nar-
 ren zu haben beginnen. Darüber kräncke ich
 mich sehr / und wolte lieber heute als Morgen
 anderwärts mich befinden. Wenn aber wieder
 des Herrn Vaters Willen nicht begehre zu ver-
 fahren / sondern vielmehr nach dessen Verord-
 nung alles anzustellen : Als bitte / liebster Herr
 Vater / er beliebe nach seinem Guttbefinden mir
 am besten zu rathe. Ich verbleibe unter
 Gottes Schutz

Meines Herzgeliebtesten Herrn

Vaters

gehorsamer Sohn

Der Frau Mutter bitte meinen
 Empfehl zu übergeben.

Kochány Synu,

Okázya, przez ktoráś List twoy do
 mnie dyrygowat (posłał, przesłał)
 nie wrociła się ta Droga, ale głębiey (dą-
 ley) do Polskiej jáchał ten Człowiek, a
 Drogę do was nazad inszą obrał, iże na ná-
 fze Miasto nie przyjáchał. Zaczynam z Od-
 pisem mojem ná List twoy Okázyey takiey
 oczekiwać musiał, o ktorey pewien bydz
 mogę, że się Pisanie Rak twojich (twych)
 dostanie. (ze cię niepochybnie Pisanie moje
 doydzie.) Mnieć Uciechá (Rádość) wielka
 y Mátcé twojey, że cię dotąd Choroba za-
 dna nie złożyła, luboś y jáko Pisanie twoje
 opiewa, nie nazbyt Zdrowia sposobnego.
 Więc mi bárzo žal (boleję bárzo) iże to
 Mieysce, ná ktorem cię nie z podłem ko-
 sztem dał, z rozgłoszonem Zaleceniem się
 nie zgádza. Lepšzey jednák Porády wyná-
 leść nie wiem, jedno ábyś się Czásowi áko-
 modować, (przyśposábiąc się do Czásu)
 przywykł, a skromnie (cierpliwie) zniosł, co
 ná pretce (nagle) odmienić się nie może.
 (niepodobna) Abowiem gdybym do Pána
 Gospodarzá twego o Nieupodobaniu twem
 pi.

Geliebter Sohn /

Die Gelegenheit / durch welche du deinen Brief an mich geschicket hast / ist den Weg nicht wieder umgekehret / sondern es ist der Mann weiter in Pohlen hineingereiset / und hernach einen andern Weg zu euch erwelet / daß er auff unsere Stadt nicht wieder gekommen. Woher ich mit meiner Antwort auf deinen Brief auf eine solche Gelegenheit warten müssen / von welcher ich gewiß seyn kan / daß dir das Schreiben unfehlbar wird zu Händen kommen. Mir ist eine Freude und auch deiner Mutter / daß du die Zeit her nicht bettlägerig bist gewesen / ob du gleich / wie dein Schreiben lautet / nicht allzugesund bist. Sonsten beklage ich es sehr / daß der Orth / dahin ich dich nicht mit geringen Unkosten gegeben habe / mit dem bey uns ausgesprengten Lobe nicht einstimmet. Keinen besseren Rath aber weiß ich zu ersinnen / als daß du dich lernest in die Zeit schicken / und geduldig trägest / was in der Eyl nicht kan geändert werden. Denn wenn ich an deinen Herrn Wirth etwas von deinem Mißfallen schriebe / würde es nicht

piśał, nie zostałoby zatąjone (tájemnie), ále-
by rozśiano. Ciebieby Pierścziem, Cyca-
lem názwano, á nasby winowano, żeśmy
cię Doma rozpiesćili. Dla czego bądź cier-
pliwe, miły Synu, nie co. Nie zwierzay
się nikomu, z tych, ktorzy zdáléká (cudzych
mieysc) ábo Ziemkámí twemi są, ále poká-
zuj po sobie, jákobyć się wszystko podo-
bało. Ja częsem tem upátrzę Pogodę (Spo-
sobność Czásu) á rychley (prędzey) tám
będę, niż kto pomyśli, á rzeczą samą tego
się doznam, (obaczę to) o czém wliście
milczeć wolę. Mátkáć posyła siedmnaścák,
ábys sobie podczas Kółacz świeży kupić
mógł, kiedyć się jeść záchce, (cię Głód ná-
pádnie) gdybys taknął. Pozdráwiáją cię
wszyscy mile, á poruczáją cię łásce Bożey,
ja z osobna cię Oycowskiy upewniám (as-
sekuruję) Miłości, ozywajac się bydz

Twojem Oycem wiernem

L X.

Mnie z Sercá kocháni Rodzicy,

ZWiedziwszy przez te sześć Lat, po-
wędrowáwszy z Legnicy, nie jeden
kraj (jedną kráinę) y nie jedne Miá-
sto obaczywszy (oglądawszy) dostałem się

verschwiegen bleiben / sondern ausgebreitet werden. Dich würde man einen Zärtling / Mutter-Söhnlein heißen / und uns Eltern beschuldigen / daß wir dich daheim verzärtelt haben. Dannenhero gedulde dich / lieber Sohn / in etwas / vertraue dich keinem / unter denen / die von frembden / oder deine Lands-Leute sind; sondern stelle dich / als wenn dir alles gefiele. Indessen werde ich eine gelegene Zeit ersehen / und eher da seyn / als vielleicht jemand meinen wird / und in der That das wahrnehmen / wovon ich in dem Brief stillschweigen wil. Die Mutter schicket dir einen Sieben-Zehner / damit du dir denn und wenn einen neubackenen Kuchen kaufen könntest / wenn dir ein Hunger ankäme. Alle grüßen dich freundlich / übergeben dich Gottes Gnade / ich absonderlich versichere dich meiner Väterlichen Liebe / und verbleibe

Dein treuer Vater

LX.

Von Herzen geliebte Eltern /

Indem ich die 6. Jahr über / als ich von Lignitz weggewandert bin / nicht ein Land durchgereiset / und eine Stadt gesehen / bin ich anßer

za Pomocą Bożą do Miasta niżej mianowanego; izem jednak Mistrza takiego nabydź nie mogł, u ktoregoby mi się Robotą podobać była, rozmyślałem się y szukałem Rady u siebie, dokąd się obrocić. Udaję się za Radą (na Radę) Ludzi dobrych Woda do Lubeku, gdzie żadnych Towarzyszów Rzemieślnika naszego nie ma bydź. Tam spątrzę jako mi się będzie podobąło. Luboć tam nie myślę długo się bawić, (przetrwać) tylko abym Czasu swego (kiedykolwiek) rzecz mogł, izem w Mieście tem robił, a zarobiwszy sobie tyle, (tak wiele) cnotliwie się dąleć dostać mogł, powędrowałem precz, a z Furmanami do Lipska puścić. Tamem do Pána Stryja wstąpić umyślił, a ztamtąd do Drezdy jachać y bbeyrzec co to za Twierdza (Forteca). Znajomka tam mam dobrego, który mi przed trzema ląty objechał, jakośmy podle siebie w Auszpurku robili, iż mi wszelką Chęć dobra wyświadczyć chciał, gdybym do jego oyczystego Miasta miał przyść. Nizeli się jednak ztąd gdzie indziej wybiorę, nawiedzam was, z Sercą kochani Rodzicy, listownie (przez list) abyście Wiadomość o mnie mieli, żem

je-

anher durch Gottes Hülffe / in die unten benennete Stadt gelanget / weil ich aber keinen solchen Meister bekommen können / bey welchem mir die Arbeit hätte gefallen: habe ich angestanden / und mich bedacht / wohin ich mich wenden solle. Begebe mich aber auf gutter Leute Rath zu Wasser nach Lübeck / woselbst keine Gesellen unsers Handwercks seyn sollen. Da wil ich sehen / wie es mir gefallen wird. Wiewol ich daselbst nicht lange meine auszutauen / nur daß ich dermahleins sagen könne / daß ich in der Stadt gearbeitet habe / und nachdem ich so viel erarbeitet hatte / daß ich mich weiter habe ehrlich fortbringen können / wäre ich fortgewandert / und mich mit den Fuhrleuten gen Leipzig begeben. Da habe ich mir bey dem Herrn Vetter einzulehren vorgenommen / und von dannen nach Dresden zu fahren / und zu sehen / was das für eine Festung sey. Einen guten Belanten habe ich daselbst wohnende / welcher mir vor drey Jahren versprochen / als wir in Augspurg neben einander arbeiteten / daß Er mir allen guten Willen erweisen wolte / wenn ich in seine Vater-Stadt kommen solte. Ehe ich mich aber von hier anderwärts wegmache / ersuche ich euch / liebe Eltern / schriftlich / damit ihr Wissenschaft von

jeszcze żyw (żyję), a od was się wywie-
dzał, że was Bog do tad przy Zdrowiu
chował. Mnieć Kufznierczyk nie matego
nabawił Strachu, który dwie lecie ná Ru-
skiej Ulicy robił, udawając, żeście się miły
Oycze łonskiego Roku z tem pożegnali
światem, a Mátkę w wiosnę tego Roku po-
chowáno. Lecż Łaźiebniczek, który świe-
żo (niedawno) z Łegnicy sám przyjechał,
Mowę pierwszego zbit, oznaymując, iż
Gwoździarz (Gwoździownik) inszy Go-
spodynią swa dał pochować, a żeście wy
wszyscy zdrowi, która Znájomość mię
wszystkiego Frásunku (Kłopotu, Troski)
pozbawiła. A tak się spodziewam (tey je-
stem Nádzieji), gdy was to moje Pisanie
doydzie, że mi nań odpiszećie, a że ja Od-
pis u Pána Stryjá w Lipsku zaślancę. We-
dług Odpisu waszego, myślę się rzadzić,
(sprawować) y Zamysły moje według Rá-
dy waszey sporządzić. Day Boże, abym
przy Powrocie mojem, tak was, kocháni
Rodzicy, jáko y wszystkich ktorzy nam
wszego dobrego życzą, przy szczęśliwem
(fortunnem) Powodzeniu zaślął, a tem
bárziesy się wespoł ućieszyli. Koncząc, po-
ruczam Was Boskiej Obronie, a pokłoni-
wszy

von mir habet / daß ich am Leben bin / und ich
 von euch vernehme / daß euch Gott biß dato
 gesund erhalten. Mich hat zwar ein Kürschner-
 Gesell erschreckt / der in Liegnitz zwey Jahr auf
 der Keussischen Gasse gearbeitet hat / vorgebende/
 daß der Vater fürm Jahr gestorben / und die
 Mutter wäre im Frühlinge dieses Jahr begrab-
 en worden. Allein ein Bader-Gesell / der neu-
 lich aus Liegnitz anher kommen / hat die Rede des
 ersten niedergeschlagen / berichtende / daß ein an-
 der Nagel-Schmied seine Ehemirchinn hatte be-
 graben lassen / und daß ihr noch alle gesund seyd/
 welcher Bericht mir allen Kummer benommen.
 Und so lebe ich der Hoffnung / wenn ihr dieses
 mein Schreiben werdet erhalten haben / daß ihr
 mir dasselbe werdet beantworten / und ich die
 Antwort bey dem Herrn Vetter in Leipzig an-
 treffen werde. Nach eurer Antwort dencke ich
 mich zu richten / und mein Beginnen nach eurem
 gutten Rath einzurichten. Gebe Gott / damit
 ich bey meiner Zurückkunft so wol euch geliebte-
 teste Eltern / als auch alle / die uns alles guttes
 gönnen / bey dem glücklichen Wolstande finde / und
 uns desto mehr untereinander freuen mögen.
 Schliessende / übergebe ich euch Gottes Schutz/
 und

wszy się wam wszystkim mile, zostaje namięlſzi Rodzicy

Wáſzem

poſtuſznem Synem

Memu z Sercá kochánemu Oycu Marci-nowi Welkerowi, Mieſzczáninowi y Gwoździownikowi Miáſta Krolá J. M. Le-gnicy, do Oddania náleży.

LXI.

Synu moy kochány,

List twoy, ktorym przez Poſztę od Ciebie, w Hamburku piſány (dány) odebrał, mnie y Mátkę twoję tak bárzo ućieszył, (uwefelił, rozwefelił) jak bárzo nas przed cztermá Láty Wieść (Powieść) rozgłoſzona zaſmęciła (zafráſowała) iże Okręt ten, który ze Gdańſká do Ziemi Duńskiey chciał, y ná ktoremeś ty był, ſię rozbil, (rozbity) y wſzyſcy Ludzie, ktorzy (co) w nim byli, potonęli, oprócz Sztyrni-ká, ten uſzedł żyw (Zywotem). A że to wſzyſtko od niepoważnego (nieſtátecznego) Człowieká wymyślono (zmyślono), y miedzy Ludzie dáremnie (prożno) rozſiano (rozgłoſzono) (miedzy Ludźmi roſtrzęsiono) oſwiadcza (pokázuje) Liſt twoy, że żyjeſz, jákoż cię y Odpis moy o Zywocie

und / bey freundlicher Begrüßung aller / verbleibe /
geliebteste Eltern /

Euer

gehorsamer Sohn

Meinem Geliebten Vater Merken Welcker /
Bürger und Nagel-Schmied in der Königli-
chen Stadt Lignitz / werde dieses abgegeben.

LXI.

Geliebter Sohn /

Dein Schreiben / welches ich durch die Post
von dir / in Hamburg datiret / erhalten /
hat mich und deine Mutter so sehr er-
freuet / als uns vor vier Jahren das ausge-
sprengte Gerücht betrübet / daß das Schiff / wel-
ches aus Dantzig nach Dennemarck gewolt / und
auf welchem du dich befunden / wäre gestrandet /
und alle Menschen / so darinnen waren / wären er-
truncken / außer dem Steuermann / der wäre
mit dem Leben davon gekommen. Daß das al-
les aber von einem liederlichen Menschen erfon-
nen / und unter die Leute vergeblich ausgestreuet /
bezeuget dein Schreiben / daß du lebest / wie dich

Q

denn

nąszem upewnić może. Lecz Swągierby
 wolał, abyś się nie wrocił. Już po Kilká
 razy ná mié nácierał strony (względem)
 Ru twárdych, ktoreć twoją Babká, ná Po-
 ścieli śmiertelney, z osobná ná Testámenćie
 zápisála (legowála, odkázála) abym one
 Zenie (Małżonce) jego, jako sześtrze two-
 jey wydał, teraz będzie musiał o tem mil-
 czeć. Bog, który cię dotad ná (po)wšzyst-
 kich Mieysćách, przez Straż swych świę-
 tych Anjołow prowadził, y wszelkie Nie-
 bespieczeństwa od ciebie oddalił (odwro-
 cił,) niechci szczęśliwie do nas dopomoże.
 W Pisaniu twem wspominasz, że według
 Rady mey twe Zamysły, chcesz sporządzić.
 Zaczem cię proszę, skoro do Lipska do Pá-
 ná Stryja zajedziesz, á Odpis ten przeczy-
 tasz, abyś się nigdziey długo nie báwił, ále
 Przyjazdu twego pospieszył (przyspie-
 szył). Jest tu Pánienká grzeczną (nádo-
 bna) ktorey Rodzicy przed półtora Laty,
 Oćiec wprzód á Mátká nie długo po niem
 pomárli, tey Zbior (Substancyá, Májetność)
 ma byđź trzynaście ábo czternaście set ślá-
 skich Tálarow, ma piękny Sprzet domowy,
 y więc inne do Gospodárstwa potrzebne
 Rzeczy. Tey się jch wiele záleca, ále do
 żadne-

denn meine Antwort von unserm Leben verschern kan. Der Schwager möchte es aber lieber sehen / daß du nicht zurücke kämest. Schon etliche mahl hat er an mich gesetzt / wegen der 100. Thl. die dir deine Groß-Mutter auf dem Tod-Bette absonderlich vermachet hat / daß ich sie seiner Frauen / als deiner Schwester geben solte / jeund wird er still davon müssen schweigen. Gott / der dich die Zeit hero an allen Orten durch den Schutz seiner heiligen Engel begleitet / und alles Unglück von dir abgewendet / der helffe dir vollends glücklich zu uns. In deinem Briefe erwehnest du / daß du nach meinem Rath dein Vorhaben wilt einrichten. Dannenhero bitte ich dich / so bald du nach Leipzig zu dem Herrn Vetter kommen / und dieses Antwort-Schreiben gelesen wirst haben / daß du dich nirgend lange aufhaltest / sondern deine Anheimsunft beschleunigest. Es ist ein feines Mägdlein verbanden / derer Eltern vor anderthalb / der Vater vor und die Mutter nicht lange nach ihm gestorben / das vermag dreyzehn oder vierzehn hundert Schlesiße Thaler / hat schönen Hausrath / und sonstn andere Sachen / die zur Wirthschafft nöthig sind. Dem bublen viele / allein es hat keine Lust zu kinem. Sondern wie die Leute vorgehen /

żadnego nie ma chęci. Lecz jáko Ludzie
 udawają woli za Kápeluszniká jsć. Agdyby
 się to nie powiodło (poszczęściło), tedy
 Wdowá młoda się nayduje, która żadnego
 nie ma Dziecięcia, Rękawiczniczka, mają-
 tna (zamożyła, zamożna) o tęby się postá-
 rać przyşzło, będąc tey Poufałości, że nie
 odmowi (od niey odporney Odpowiedzi
 się nie trzeba obawiać). Z jego Mością Pá-
 nem Stryjem á osobliwie z jego Pánią Mał-
 żonką postępuj łagodnie, dobroczynną się
 Pokrewnym Pána Małżonka swego stawia.
 Co wiedzieć jeśli cię Upominkiem jákiem
 podróżnem nie uraczy. Pokłoń się Jmie-
 niem naszemu, á Pan Bog niech będzie z tobą.

 LXII.

Mnie z Sercá ukochány Pánie Oyczynie.

WAszeći z Pánią Mátką y z Siostrami
 życzę wszego fortunnego Powo-
 dzenia. Przytem donoszę (podaję) wászeći
 z Dziecińskiey Powinności (z dziecińskiego
 Posłuszeństwa) do Wiádomości, iżem Dzie-
 ká Bogu! bez Niebepieczeństwa sam
 Zdrow zjachawszy wszystkich w Domu
 mego przeszłego Pána przy fortunnych Suk-
 cesách zastał, álem bázro nieszczęśliwy,
 gdyż

ben/ so wil es lieber einen Nuttmacher. Solte
aber es so nicht angehen/ so ist eine junge Wit-
tib/ die kein Kind hat/ eine Handschumacherinn/
von gutten Mitteln/ da könte man sich bemü-
hen/ in dem Vertrauen/ daß keine abschlägige
Erklärung würde erfolgen. Mit dem Herrn
Vetter und sonderlich mit seiner Ehe-Frauen
verfahre freundlich/ sie soll sich wolthätig gegen
ihres Herrn Freunden erweisen. Vielleicht beden-
cket sie dich mit einem Reise-Pfennige. Grüsse
Sie unfertwegen. Gott sey mit dir.

LXII.

Vielgeliebter Herr Pflege-Vater/

Ihme sammt der Frau Mutter / wie auch
den Schwestern wünsche ich herzlich alles
glückliche Wolergehen. Anbey füge ich Ihme
gehorsamst zu wissen/ daß/ Gott sey Dank!
ohne Gefahr anber gesund gelanget bin/ und
alle in meines gewesenen Herrn Hause in gut-
tem Wolseyn angetroffen habe/ aber sehr un-
glücklich/ indem mich meine Herrschaft nicht hat
wieder annehmen wollen/ vorwundene/ daß die

gdyż mię Państwo moje znówu niechciało
przyjąć, wtracając, że Czały bårzo trudne,
drogo strąwować się (strawno) Pożywienie
słabe (podłe); za czem Gospodárstwo (Rząd
domowy) ściśnąc przymuszeni, a ja przeci-
wnem sposobem niechcąc na Bruku leżąc
(Leżką bydź) musiałem się, o Służbę mnie
przystoyną postarać, osobliwie, iż Rękby-
nia moy dla sprosney Sprawy niewidzial-
nem się stał, y mnie zastąpić (wzdjąć się za
mną) nie mogł. Nabyłem Pána takiego,
ktory Relijey naszey y dobrego Zálecenia,
Pobożności, z nim się podaję do cudzych
krájoy za Pisárczyką. Lecż Prawdę zezna-
jąc, wolałbym od Służby takiey wolnem
zostać (bez Służby takiey bydź) a krotkie
Látá wytrwać. Lecż ponieważ nikogo nie
było, ktoryby Pána mego pierwszego na
Myśli lepsze przywiódł był, nie mogłem
z Niewoli, Kondycyey się podawájacey
puścić. Ukochany Pánie Oycze, gdybyście
na usiłną moję Prozbę zemną byli chcieli
sám jáchać, wieleby Przykrości się nie nála-
zło. (wieleby się kłopotu uchronić było
mogło). A jábym oto nie stałbył, choćbym
był musiał Pieniędzy przydać, bá, choćbym
po cnotliwie dokończonych lećiech służeb-
niczych

Zeiten schwer sind/ theuer zu zehren/ und die Nah-
 rung schlecht/ weßwegen sie die Haushaltung ein-
 zuziehen genöthiget würden/ ich dagegen/ wolte
 ich nicht auf der Beerenhaut liegen/ habe mich
 umb einen/ mir anständigen Dienst/ umbzehen
 müssen/ absonderlich/ weil mein Bürge/ wegen
 greulichen Handel/ sich unsichtbar gemacht/
 und sich meiner nicht hat annehmen können. Ich
 habe einen solchen Herrn bekommen/ der
 unserer Religion zugethan ist/ auch sonsten we-
 gen seiner Frömmigkeit gelobet wird/ mit demsel-
 ben gehe in frembde Länder für einen Schreiber.
 Die Arbeit aber zu gestehen/ wolte ich lieber
 solches Dienstes geübriget seyn/ und meine we-
 nige Jahre ausstehen. Allein weil niemand
 vorhanden war/ der meinen gewesenen Herrn
 auf bessere Gedanken gebracht hätte/ so habe
 ich aus Noth/ die ereignende Gelegenheit nicht
 ausschlagen können. Wenn ihr/ lieber Herr
 Vater/ auf mein inständiges Bitten mit mir
 hättet anher reisen wollen/ so würde vieler Ver-
 druß nachgeblieben seyn. Und ich hätte es nicht
 geachtet/ wenn ich gleich Geld hätte nachgeben
 müssen/ ja/ wenn ich gleich/ nach redlich ausge-
 standenen Dienst-Jahren/ kein Ehren-Kleid hät-

niczych żadnego Ubioru poczęciwego (Poczęciwości) nie dostał. A iż się teraz tak powiodło, muszę na Pána Boga patrzeć a w nim ufąć, iż mię nie opuści. Tego Dobrotliwości wászećciow wespół poruczywszy, proszę uśilnie, aby moje Oyczyste w niwecz się nie obrociło, (nie poszło, z Wiątrzem, się nie rozleciało) ale abyście wiadomą pięknie odnowioną Mąjetnośtkę kupiwszy onę Ludziom nąjęli. A ja przy szczęśliwem Powrocie onę pośieść (dzierzeć) mogł. Pokłoniwszy się wászećciom mile, miejcie się dobrze, a zostanie na mię łaskawi, ja zostaję Wászećci ukochány Pánie Oyczy

Synem wiernem

LXIII.

Mnie z Sercá ukochány Pánie Szwágrze.
Wászećci z Pánią Małżonką Wm. y Fami-
lią ukochaną Wm. życzę uprzeymie
przy Upewnieniu moich ząwŹsze powo-
lnych Usług, wszego na Dufzy y na Ciele
zbáwiennego Powodzenia, a nie mogę tać
frásunku (troski) mego, który mi Syn moy
stárszy zádáje. Wiádomo Wm., iżem do te-
go Czásu żadnych Kosztow (Nákładow)
nie litował (zátował), álem wiele na niego
od.

te bekommen. Nun es so ausgeschlagen/ so muß ich auf Gott setzen / und mein Vertrauen auf Ihn setzen / daß Er mich nicht verlassen werde. Dessen Güte übergebe ich Sie allerseits / bittende fleißig / daß mir mein Vater-Theil nicht zu Wasser gemacht werde / sondern daß ihr das bewusste wolangebaute Gütlein lauffet/ und dasselbe ehrlichen Leuten vermittelt. Und ich bey glücklicher Wiederkunft es selbst besigen könne. Nach freundlichen Gruß gebabet euch alle wol/ und bleibet mir gewogen. Ich verbleibe
 Vielgeliebter Herr Vater euer

treuer Sohn

LXIII.

Tit.

Mein liebster Herr Schwager /

Ihme sammt seiner Frau Ebeliebsten und lieben Angehörigen/ wünsche ich bey Versicherung meiner allezeit willigen Dienste / alles zu Seel und Leib erspriessliche Wolergehen / und kan nicht bergen meinen Kummer / welchen mir mein ältester Sohn machet. Er weiß es/ daß ich bis dato keiner Unkosten gespart habe / sondern viel auf ihn gewaget / damit er die Lateinische

N. 5

Sprache

odważył, (onemu nałożył) aby Język Łacińskiego się nałożył, nawykł (wprawił się w Język Łaciński) w Ráchowaniu biegłem się stał, a jabym mu do Pána takiego dopomoc mógł, u ktoregoby się ábo w Kupiećwo (w Handel) ábo też w Pisarską wprawić mógł, Czasu swego Ludziom służyć (przygodnem bydź) a cnotliwie się żywić. Teraz jákomgo Pánu zacnemu zalecił był, u ktoregoby zápewnie tak w Gospodárstwie jáko w inszych Rzeczách wyćwiczony wielkiey Umiejętności (Bieglomości) nábydź był mógł, tak się zachował, iż się wstydzę rzec, że Synem jest mojem. Nie tylko Pána swego okradł, ale y z Klucznicą zbyt bárzo oznał. A luboćbym go opuścić mógł, ponieważ mię po te Czasy wielkiego Smętku serdecznego (Teskliwości nie małej) nábawił. Jednak muszę jeszcze raz spátrzyć, jeśli się upamięta wszy polepszyć chce. Toć mowi, że załuje bárzo, czego się dotąd dopuścił, a że chce Sukiennictwá się uczyć. Ktore mi się z pewnych Przyczyn nie podoba. Wszakże jednak mi Przyjáciele inni Rádę tę dáli, ponieważ u Wászećiow w Kárálni Sukiennik ma bydź, abym go do niego náRzemięsło ządał, tak aby

Sprache erlernen/ das Rechnen begreifen möch-
 te/ und ich ihn zu einem solchen Herrn helfen
 könnte / bey welchem Er entweder in die
 Handlung/ oder doch in die Schreiberey sich
 einrichten/ dermahleins Leuten dienen/ und sich
 ehrlich ernehren möchte. Jezo da ich ihn bey
 einem stattlichen Herrn angebracht hatte / bey
 welchem er gewiß so wol in der Wirthschafft/
 als in andern Sachen grosse Wissenschaft hätte
 überkommen können / bat er sich so verhalten/
 daß mich schäme zu sagen / daß er mein Sohn
 sey. Nicht allein bat er seinen Herrn bestohlen;
 sondern auch mit der Schleuserinn sich zu sehr
 beband gemacht. Und ob ich ihn wol könnte ver-
 lassen / weil er mir die Zeit her schon viel Her-
 geleid gemacht. Jedoch muß ich es noch ein-
 mahl versuchen / ob er in sich gehen und sich bes-
 sern wolle. Das saget er wol / daß er es sehr
 bereuet/ was er bisher begangen/ und daß er
 wolle ein Tuchmacher-Handwerck lernen/ wor-
 zu ich aus gewissen Ursachen kein Belieben habe.
 Jedoch haben mir andere Freunde den Rath ge-
 geben / weil bey ihnen in dem Zucht-Hause ein
 Tuchmacher soll seyn/ daß ich ihn zu demselben
 aufs Handwerck geben solle; so/ daß er stets in
 dem

aby zawsze w Káralni zostać musiał, a onego nigdy niewypuszczono. Zamyśl ten nie tylko Wm. Pánie Szwágrze, daję Wm. znać (oznájmuje), ale też Wm. pilno proszę (upraszam), racz (chćiey) Wm. z daleka wywiadować się, jeśli go Sukiennik śmie y chce przyjąć. Skoro Wm. Páná Szwágrá Odpis, y Zdanie ná to odbiorę (otrzymam) sam do Wászećiow zjáchawszy dálej się rozmowię. Ná ten raz pokłoniwszy się ják nápiękniey Wm. z Páná Szwágrá Domem cátem Jmieniem naszym, oddaję Wm. Obronie Boskiey, zostając
Wászeći Páná Szwágra

do Usług gotowem

LXIV.

Mnie wielce Łaskawy Pánie Szwágrze,
POdaję (donoszę) to Wm. do przyjaźliwej (Przyjácielskiey) Wiadomości, iżem List Wm. przyjemny od daty szostey Mieściá tego odebrał, y Sercem zdumiałem Smętek wászećin strony Syná wászeći stárszego zrozumiał, niemniey co Wm. Pan Szwágier czynić zamyślasz, miánowicie, że go Wm. Sukiennictwá w Káralniey naszej, chcesz dać nauczyć, a pomnie affektujez,
abym

dem Zucht-Hause bleiben müsse / und niemals
ausgelassen würde. Diesen Anschlag mache ich
dem Herrn Schwager nicht nur wissend ; son-
dern bitte Ihn auch fleißig / Er wolle doch von
weiten forschen / ob ihn der Tuchmacher auf sol-
che Weise dürffe und wolle annehmen. So bald
ich des Herrn Schwagers Antwort und Gut-
achten hierauf erhalten werde / wil ich selbst zu
Ihnen kommen / und mich weiter mit dem
Herrn Schwager unterreden. Jezo sey Er
nebst seinem ganzen Hause / von unsertwegen
zum schönsten begrüßet / und in Gottes Obhut
übergeben. Ich verbleibe

Deß Herrn Schwagers

Dienstergebenster

LXIV.

Geehrtester Herr Schwager /

Demselben füge ich zur freundlichen Nach-
richt / daß ich dessen geliebtes von dem sech-
sten dieses Monats / habe erhalten / und mit be-
stärktem Gemüthe dessen Kummer wegen sei-
nes ältesten Sohnes verstanden / wie auch / was
der Herr Schwager zu thun gesonnen / nemlich /
daß Er ihn das Tuchmacher-Handwerck in un-
serm

abyś się strony tego a Sukienniká wywie-
 dzieć, y tego Wm. ucześnikiem uczynić
 (Sprawę dać, uwiadomić) chciał. Tedy na
 wszystko krociuchno odpisuję. Zátuję z Ser-
 cá, iż Wm. większey Poćiechy po swem
 Synu wyrodnem na Stárość swoję niemasz.
 Miałciby był wászeći Páná Szwágrá, y
 tych, pod których Dozorem po te Látá żył
 (się znaydował) Náuk y Nápominan pil-
 nych sluchać, y jeszcze rozkázania czynić
 (rozkazań, przestregać). Lecż Młodź czę-
 sto rák upárta, (krnąbrna, twardego kár-
 ku) iż Złości poprzestáć się oćiąga. Nie-
 chce wierzyć (Wiary dać) choć kárá Bożá
 ná Złe nie zaráz nástępuje, iż nád spodzie-
 wanie się stáwia (nayduje). Ná kogo jedná-
 k Pan Bog kárę przepuszcza (karze) ten się
 musí chętnie Woli jego łaskáwey poddać,
 y járzmo Utrapienia, ktore go uciska, skro-
 mnie znośić, w tey Nádzieji, iż Pan Bog po
 Ucisnieniu (Doległości) Łaskę swá pokaże,
 dawszy Wm. Pánu Szwágrowi doczekáć,
 że wászeći Páná Szwágrá Syn więcey się
 Duchowi świętemu nie sprzećiwi, ále się bę-
 dzie brzydził Niecnót (Zbrodni) pier-
 wszych dopuścić (popetnić). Zámysł Wá-
 szećin z Synem dobry, á nie zły. Sukiennik
 by,

serm Zucht-Hause wil lernen lassen / und von mir begehret / daß ich mich deßhalben bey dem Tuchmacher erkundigen / und davon eine Nachricht wolte zukommen lassen. So beantworte alles aufs kürzeste. Herglich beklage ich es / daß der Herr Schwager nicht mehr Trost in seinem Alter an seinem ungerathenen Sohn hat. Er solte wol deß Herrn Schwagers / und derer / unter welcher Aufsicht er die Jahr her sich befunden / Lehren und fleißigen Vermahnungen gefolget haben / und noch folgen. Allein die Jugend ist oftmahls so hartnäcklich / daß Sie von dem bösen nicht ablassen wil. Sie wil es nicht glauben / ob gleich die Göttliche Straffe nicht bald auf das Böse folget / daß Sie unverhofft sich einfindet. Wen aber Gott züchtiget / der muß sich willig dessen gnädigen Willen unterwerffen / und die Creuzes-Last / so ihn drücket / bescheidenlich tragen / in der Hoffnung: Gott werde nach der Züchtigung seine Gnade blicken / den Herrn Schwager erleben lassen / daß sein Sohn dem Heiligen Geiste nicht mehr werde widerstreben / sondern Scheu tragen / die vorigen Laster zu begehen. Deß Herrn Schwagers Vorhaben mit dem Sohne ist gut und nicht böse. Der Tuchmacher würde sich auch nicht

by się też nie zbraniał, onego przyjać, lecz
jako Syn wyuczywszy się Rzemieśła Suk-
kienniczego w Káralni by nie został, áleby
Świat przewiedzić musiał: Ták się obáwiać
trzebá, iżby się łatwie (śnádnie), który
z Towárystwá jego rzemieślniczego wa-
żyć śmiał, onemu ná Oczy wyrzucić cokol-
wiek, z kádby Nieszczęście wielkie urość
mogło. Nálepieyby podobno było, gdyby
Syn wáśzećin sám chęć miał ná Woynę się
udáć, ábyście go Wáśzeć puścili. Nie áby
ná Woynie zginał, ále áby trochę okrzosa-
ny (oklektány, szczwány) nátożył się po
Chrześcianańsku żyć (przyzwyczajony był
do pobożniejszego Zycia). Rok temu te-
raz będzie, że się Cudák przed tem (Czło-
wiek rozpustny, światowy) z Woyny wro-
cił, teraz ták powściągliwie (wstrzemięśli-
wie) żyje, iż nikt Występów (Upádków)
dawnych wzmianki nie czyni, ále wszelki
(káždy) w Polepszeniu jego Upodobanie
ma, czego z Sercá życzę, á ták się y z Sy-
nem Wm. powieść może. To Zdanie moje
racz wáśzeć jako Znák mego szczerego (nie
obłudnego) Umystu (Sercá) przyjać. Ja
zostaję dożywotnie

nicht wegern/ ihn anzunehmen; allein / wieder
 Sohn nach erlerntem Handwerk nicht würde
 in dem Zucht-Hause bleiben; sondern in der
 Welt sich umbsehen müssen. So ist zu besor-
 gen/ daß leichtlich einer unter den Purschen sich
 unterstehen dürfte / ihm etwas vorzurücken/
 woraus ein grosses Unglück entstehen könnte. Am
 besten würde es vielleicht seyn / wenn dessen
 Sohn selbst Lust in den Krieg hätte / daß man
 ihn ziehen liesse. Nicht daß er in dem Kriege er-
 schlagen würde / sondern daß ihn die schwarze
 Kube treten/ und er lernen möchte / ein Ehrstli-
 ches Leben zu führen. Es wird nun jäbrig
 seyn / daß ein vorhin wüster Bruder aus dem
 Kriege zurücke gekommen/ der jeko so eingezogen
 lebet/daß niemand der alten Fehler gedencet/son-
 dern jederman an seiner Besserung ein Gefallen
 trägt. Und so kan es auch mit des Herrn Schwa-
 gers Sohn ergehen / welches ich von Herzen
 wünsche. Dieses mein Guttachten nehme Er
 als ein Zeichen eines aufrichtigen Gemüths an.
 Ich verbleibe Lebenslang

Des Herrn Schwagers

treuer Freund

X Mon.

Monsieur.

LXV.

MOje szczerouprzeyme (serdeczne) Wotum (Wiszowanie) to jest, abyś Wm. z swem całym przezacnem Domem we wszelkiem kontentującym Powodzeniu żył. Ja dziękuję Bogu, że mię y Oycą mego starego do Czasu tego (dotych Dob) przy Zdrowiu zachował. Luboćbym wolął, ponieważ Oćiec niczego zarobić nie może, ale z Gotowizny (gotowego) żyje, aby umarł, a ja bym Pienędzy doszedłszy (dostąpiwszy) nabywszy, Zonkę miłą pojawiawszy, Pieniędźmi odłogiem teżącemi, cokolwiek zarobić mógł. Lecz Cierpliwości trzeba. Więc żałuję bärzo, iżem niedawno (Czasu niedawnego) tak niešťczęśliwy będąc, wäszceci w Domu wäszcecinem zašťać nie mógł. Pošťanowiłemci był (umysłitemci był) u siebie u (do) wäszceci Pänä Bratä jeszcze raz wstäpic, y Usługi swe oddać. Aleć czas mi rychley upłynął, niżem się spodźiał. (pomyślał) Tak też Rydwänarz wziął przed się Godzinę pewną, ktorey chciał wyjächäc, teymem przestrzegäc musiał, jeřlim go omiešťkäć niechciał, a to tem bärziey, iż oprócz niego (onego) żadnego nie było. Zjachałszy Czasu inřzego do Wrocławia, nągro-

dz

Monsieur,

Daß Er nebst seinem wertheften Hause in
allem vergnüglichen Wolergehen möge
leben / ist mein herztreuer Wunsch. Ich
dancke Gott / daß Er mich und meinen alten
Vater bis dato gesund erhalten hat. Wiewol
ich lieber wolte / weil der Vater nichts verdienen
kan / sondern von dem bereiten zehret / daß er
stärbe / und ich des Geldes könnte habhaft wer-
den / mir ein liebes Weib nehmen / und mit denen
müßig liegenden Geldern etwas verdienen.
Jedoch Geduld! Sonsten beklage ich höchlich/
daß ich neulich so unglückselig gewesen bin / und
den Herrn in seinem Hause nicht habe antreffen
können. Ich hatte es mir zwar vorgenommen
noch einmahl bey dem Herrn Bruder abzutret-
ten / und ihm aufzuwarten; Aber die Zeit ver-
lieff mir eher / als ich gedachte. So hatte sich
auch der Landkutscher eine gewisse Stunde abzu-
fahren vorgesezet / die ich in acht nehmen muste/
wo ich ihn nicht versäumen wolte / und dieses
umb desto mehr / weil ohne denselben keiner mehr
verhanden ware. Wenn zu andern Zeit nach
Breslau kommen werde / wil ich alles einbrin-

dzę wszystko, y tem pilniey za Powodze-
niem wászećniem się będe wywiadował.
Teraz obśyłam Wászeći przez nášego Pá-
ná Pisarzá Mieyskiego, który w pilnych
Spráwách Urzędowych, y prywátach
swych własných do wászećiow jedzie, parą
Kuropátw, y dwiema páry Cietrzewow,
Járzątkow nie było. (niepodobna była do-
stać.) Napotem obmyśle wászeći m.m. Pána
Mędelem Drozdow, ábo poł kopu Słowi-
kow, bá gdyby się Zájaczek który záciekł
do mnie, odwrocę (odpędzę) go do wá-
szeći. Tem Czásem chćiey (racz) wászeć
ná postáne zyczliwe obroćić oko z Przyjá-
ćioły (Przyjácielmi) dobremi pożywać, á
mem zyczliwem zostać Przyjácielem, który
objecuję zázwsze się zwać (názywać)

Wászeći Pána Brátá

Szczerouprzeymem Sługą
y Przyjácielem

Odpis

L X V I.

Monsieur.

U pewniwszy Wm. Pána Brátá nieod-
mienney mey Miłości, y wszelákich
wzájem zbáwienných Sukcessow powin-
szowawszy, nie mogę zaniechąć Wm. Pá-
nu to zgánić, żebyś Wm. temu rad, gdyby
Wa-

gen/ und nach dessen Wolergehen desto fleißiger nachfragen. Jego schicke dem Herrn durch unsern Herrn Stadtschreiber / welcher in nöthigen Ampts- Geschäften zu ihnen reiset / ein paar Key- und zwey paar Birel- Hühner/ Hasel- Hühner sind nicht zu bekommen gewesen. Künfftiger Zeit wil ich ihn mit einer Mandel Groß- Vogel oder einen halben Schock Lörchen bedenden / ja so ein Häselein einlauffen möchte/ wil ich es zu dem Herrn zurücke treiben. Vor- jego wolle der Herr das geschickte mit geneigten Augen ansehen / mit gutten Freunden genießen/ und mein geneigter Freund verbleiben / als der ich verspreche stets mich zu nennen / dessen

Monseur,

aufrichtiger Diener
und Freund

LXVI.

Antwort.

Monseur.

Wenn dem Herrn Bruder / bey Versicherung meiner unveränderlichen Liebe / allen heilwertigen Wolstand hinswiederumb angewünscht /

K 3 schet/

wászećin Pán Oćiec z mąrt, (umąrt) á wászećbyś Pieniążkow tem rychley nábywszy, onemi według Zdánia wászećinego cokolwiek więcey zárobić mogł. Ja, ile mi się zda, mam zá to, poniewáz się Wm. ná kupiećwie nie rozumiesz, (nie jesteś Wm. biegłem w kupiećwie) iżbyś Wm. Pieniądze tak prętko utrácił, jáko Stryj wászećin, który teraz z Łáski Pokrewnych swych żyć muśi. Záčzem to Wm. poday Boskiey łáskáwey Dyrekcyey (zleć Bożemu łáskáwemu Rządzeniu), á modł się Wm. raczeý, áby wászećin stáry Rodziciel tak długo żył, jáko się Pánu Bogu podoba, á pomysłay Wm. gdy tego Wm. nie uczynisz, iż wászeć rychley umrzeć mozesz, chociażeś Wm. młody, niż wászećin kochány stáry Oćiec. Bo to Wm. wiadomo dobrze iżć stárzy umrzeć muszá, ále młodzi od Smierći uwolnieni nie mogą zostáć. Co ná Stronę puściwszy, oświadczam, iż bázro ná to boleję, (mié to bázro trapi) żem tak nieszczęśliwy był, á z wászećią się rozmówić nie mogł. Jednak iż Nádzieją, że się nápotem stáć może, tedy odkłádam wszytko aż do rádosnego się z sobą uyrzenia. Nádpóstány Czásu niedawnego Udzieć sárni, udáro-

schet/ so kan ihm dieses unverwiesen nicht lassen/
 daß er seinen Vater wil gern sterben sehen:
 Damit er nur der Heller desto geschwinder hab-
 hafft werden / und seiner Einbildung nach mit
 demselben etwas mehreres verdienen können;
 Ich/ so viel mich deuchtet / halte dafür / weil der
 Herr die Handlung nicht verstehet / daß er das
 Geld so geschwinde einbüssen würde / als sein
 Vetter/ der jezund seiner Blutt-Freunde Gnade
 leben muß. Darumb stelle er alles Gottes
 gnädiger Regierung anheim / und bete viel-
 mehr / daß sein alter Vater so lange lebe / als es
 Gott gefället / und dencke / wo er es nicht
 thun wird / daß er eber sterben kan / ob er gleich
 jung ist / als sein lieber alter Vater. Denn das
 ist ihm gar wol bekand / daß die Alten zwar
 sterben müssen / aber die Jungen von dem To-
 de nicht können befreyet bleiben. Welches ich
 an die Seite gestellet seyn lasse / und bezeuge/
 daß ich mich darüber sehr kräncke / daß ich so
 unglücklich bin gewesen / und mit dem Herrn
 nicht habe sprechen können / als er unlängst in
 unserer Stadt gewesen. Weil aber Hoffnung
 ist / daß es ins künftige geschehen kan ; so ver-
 schiebe ich alles bis zu unserm erfreulichen Ge-
 hen. Der Herr Bruder hat mich über die neu-

wałeś mię wászeć Pán Brát przez Wászmo-
 ściow Písárzá Mieyskiego Wiazanką Pta-
 kow. Przyjemne mi, aleć mnie (mi) jednak
 nie miło, iż wászeć dla mnie koszty sobie
 zadajesz, a ja wászeći na ten raz niczego
 na to Mieysce postać nie mogę. To tylko
 czynię, a nápięknieyszą oddaję Dziękę, aż
 Okázyey jákiey nabędę, za którą Propen-
 zya Wm. czemkolwiek przyjemnem będę
 mógł odwdziaczyć. Nie dawno temu, gdy
 mi o Wm. Pánu Bracie to powiedziano,
 (rzeczono) że się Wm. w Języku Czeskiem
 pilno ćwiczysz, to pochwalam (chwalę)
 a jestem z Przyjacielem znacznem tey Ná-
 dzieje, iż on do zacney Promocyey Wm.
 Pomoca będzie. Sekretarza takiego potrze-
 buje bárzo Hrabia Rzeszy Niemieckiey,
 lecz ponieważ dziwnem ma bydz Pánem,
 tedy nie żadam Wm. do niego radzić.
 Wszakże jednak gdybyś Wm. dla Promo-
 cyey dalszey tego pragnął rad się Wm. Pá-
 nu Zaleceniem (Kommendacya) przysłużyć
 Oczekiwam na to wászećiney listowney a-
 bo ustney Deklaracyey. Za tem poruczy-
 wszy Wm. Pána Bratá Obronie Bożey asse-
 kuruję Wm. czem jest

Monfieur

WMMM. Pána y Bratá

Szczerouprzeymem Przyjacielem

lich geschickte Reheul / durch ihren Herrn
 Stadt-Schreiber mit einem Gebund Vögel be-
 schencket. Lieb sind sie mir / aber mir ist's doch
 nicht lieb / daß sich der Herr meinethalben Un-
 kosten machet / und ich dem Herrn vor dieses
 mahl nichts dagegen schicken kan. Das
 thue ich nur / und statte schönen Danc ab / biß
 ich Gelegenheit überkomme / solche Gewogenheit
 mit etwas annehmlichen abzugelten. Unlängst
 hat man mir von dem Herrn Bruder gesagt/
 daß er sich in der Böhmischen Sprache fleißig
 übe / dasselbe lobe ich / und bin mit einem vor-
 nehmen Freunde der Hoffnung / daß solche Ih-
 me zu einer stattlichen Beförderung werde be-
 hülfflich seyn. Eines solchen Secretarii ist ein
 Reichs-Graff sehr benöthiget / allein / weil Er
 ein wunderlicher Herr seyn soll / so mag ich ihm
 zu demselben nicht rathen. Jedoch / so er ande-
 rer Beförderung halben es verlangt / wil ich
 ihm gern mit einer Vorschrift dienen. Er-
 warte hierauff des Herrn schriftt. oder mündli-
 che Erklärung. Indessen empfehle ich Ihn in
 Gottes Schutz / und versichere / daß ich bin

Monfieur

Des Herrn Bruders

Treu-aufrichtiger Freund

X 5

LXVII.

Mości Panie,

Z czegom się przed tem szydząc y ną-
trząsając nasmiewał, tego teraz bole-
śnie żałuję. Tegom ja nigdy na sobie prze-
wieść nie mogł, iż Człowiek na Świecie
żyć, albo za co poczytany bydz może, kto-
ry się w Lekkości (Niestateczności) Bezbo-
żnemi nie rządzi. Tychem ja za nądzielniey-
szych (namiętnieyszych) Mocarzow (Boha-
tyrow) uznawał (miał) (ci mi się nądziel-
neyшими Mocarzami zdali bydz) kiedy je-
den drugiego w Bezbożności przechodził.
Teraz z wielkiem Sumnienia Ucisnieniem
(Udręczeniem) postrzegam, iżem nanie-
szczęśliwyszem, którym Przyjaciół dobrych
Rády przyjać y słuchać niechciał, álem we-
dług Rozumu mego głupiego postępował.
Młot Zákonu Bożego moje dotąd (po te
Czaśy) skąmiáte Serce tak pokruszył, iż cá-
le wierzę, że ci by námniey z Przyjaźni
Bożey cieszyć się nie mogą, ktorzy o Przy-
jaźń Ludzi (Ludzką) przeciwko Zákázaniu
Bożemu, stoja. Memu dotąd w Rospuście
będącemu Towarzyszowi dałem się zwieść,
iżem się z polskiego Mieszczániną Zolnier-
zem stał Cefárskiem. Lecz Nieszczęście je-
go

Mein Herr/

Was ich vor diesem spöttisch (und hönisch) verlachet/ das beklage ich jetzt schmerzlich. Das habe ich mir niemals einbilden können/ daß ein Mensch in der Welt leben / oder für nichts könne geachtet werden / der sich nach den Gottlosen in der Leichtfertigkeit nicht richtet / die habe ich für die tapffersten Helden angesehen/ welche einander in der Gottlosigkeit übertroffen. Jetzt werde mit grosser Gewissens- Angst innen / daß ich der unglückseligste bin / der ich guter Freunde Rath nicht habe annehmen und hören wollen / sondern meinem tummen Kopff gefolget. Der Hammer des Gesetzes Gottes hat mein bißhero stein-hart-gewesenes Herz so zumalmet / daß ich gänzlich glaube / die können im geringsten nicht Gottes Freunde seyn/ welche wieder Gottes Verbot / der Menschen Freunde zu seyn trachten. Meinen bißhero in aller Uppigkeit gewesenen Compan habe ich mich verleiten lassen / daß ich aus einem Polnischen Bürger ein Kaiserlicher Soldat bin worden. Seinen Unglücks-Fall aber lasse ich mir
eine

go mi Przestroga, onego daley (więcey) nie naśladować. Przed kilka dni, jako się upił był, y ná koniá w sieć chciał, wspiąwszy się óń, wierzgnąwszy go tak ruszył w przedsobne Rzeczy, iż umártego do Gospody zaniešiono. Jeździec drugi, który nie trzeźwiem był, uwiązt w Strzemieniu, y tak po Ulicách od koniá wleczony, wrzeszczy we Dnie y w Nocy ná Bole, Rák y Nog, á ponieważ Członki wszystkie w Ciele pogruchotáne, tedy proši, áby go kto zastrzelić y od jego uštáwicznejy Męki owolnić chciał. Biedá tá, którą mi Pan Bog ná (przed) Oczy wystáwia, nápomina mię Oycowská Miłość jego o Przepuszczenie wszystkich moich przeszłych Przestępstw gorliwie wzywać, y prošić, o skuteczne Rządzenie Duchá świątego, ábym Przepis jego uštáwicznie przed Oczymá mąjac, nigdy Sercá mego przewrotnego Náchnienia od niego się nie dał odwrócić. Jákož to W M M M: Pan zá niepochybne Świádectwo mego odmienionego Obcowánia Zywoťá przyjać mozesz, gdy W M M M. Páná nápokorniey uprášzam, ábyś W M. Jmieniem mojem wszystkich, którychem czem goršzył, który mein się uprzykrzył, o Przepuszczenie

nie

eine Warnung seyn/ ihm nicht weiter zu folgen.
 Vor etlichen Tagen / da er sich vollgefressen hatte / auf das Pferd setzen wolte / richtete sich dasselbe auf / schlug hinten aus / und hat ihn das Gemächte so geröhret / daß er todt in die Herberge getragen worden. Der andere Reuter/ welcher nicht nüchtern war / blieb im Steigbengel hängen / und ist so von dem Pferde auf den Gassen geschleppt worden / der schreyet Tag und Nacht über die Schmerzen der Hände und Füße / ja weil alle Glieder in seinem Leibe zuschmettern sind / so bittet er / daß ihn jemand erschießen / und von seiner unablässlichen Marter befreien wolle. Das Elend / welches mir Gott vor Augen stellet / mahnet mich an / seine Väterliche Liebe umb Vergebung aller meiner vorigen Mißhandlungen innbrünstig anzurufen / und zu bitten / umb die kräftige Regierung des Heiligen Geistes / auf daß ich dessen Vorschrift vor Augen stets habende / niemals meines verkehrten Herzens Eingeben mich davon abwendig machen lasse. Wie denn dieses/ mein Herr/ als ein unfehlbares Zeugniß meines geänderten Wandels annehmen kan / in dem ich Ihn demüthigst ansehe / daß Er in meinem Namen alle/ die ich womit geärgert / denen ich zu wieder
 gelebet

nie prosząc, onych uśilnie ostrzegał, takowych Postępkow, onym wiernie rozważając (przekładając) iż się na Mieyscu zadenem Sadow (sprawiedliwych Bożych uchronić nie mogą. Za tem za Rzecz potrzebną mam, (uznawam) oznaymić, jako w Niebytności mojej ma postępowano bydź; tedy chcę, aby tak trzymano, ponieważ Zony mojej Żywot nieprzyystoyny. Postępku mego niestawnego Przyczyną niemniejszy jest, aby Domu z Piwowarstwem, Rolmi y Sądami Człowiekowi cnotliwemu nąjsto, Jzdebkę tylną na Mieszkánie żenie (w Pomieszkánie) wzdáno, podávając jey Dań co ćwierć Roku ku Pozywieniu jey; a żeby Pan Brát (Rodzony) jey, jeśli od codziennego Upijánia się gorzałką, y innych Rodzinie cátey na Zelżywość y Sromotę godzących Niecnót odstąpić, (odwrocić się) chce, onę na Mieysce to zawieść dał, gdzie Ludziom takim nie schodzi, na Gorzałce takiey, która do Ochłody wnętrzney Gorącości bárzo przygodna. Niemiałbym się też z Woyny wrocić, ale jako meżny (dárski) Zołnierz umrzeć Szláchetną Rádą według Statutow (Ustaw) sławnych postąpi, y według ostatniey mey Woli na Domie

sto

gelebet habe / umb Verzeihung bitten / und sie
 für dergleichen Beginnen fleißig (inständig)
 warnen wolle / ihnen treulich einhaltende / daß
 Sie an keinem Ort Gottes gerechtem Gerich-
 te entgehen können. Indessen achte ich es auch
 nöthig zu seyn / anzudeuten / wie es in meiner Ab-
 wesenheit solle gehalten werden; so wil ich / daß
 es so gehalten werde / weil meines Ehe- Weibes
 unanständiger Wandel meines unlöblichen Ver-
 fahrens nicht die geringste Ursach ist / daß man
 das Haus sammt dem Bräu-Orber / Aeckern
 und Obst- Gärten einem redlichen Manne ver-
 mietze / ihr das hinterste Stüblein zur Wohnung
 eingebe / die Zinsen vierteljährig zu ihrem Un-
 terhalt reiche; und daß ihr Herr Bruder / wo sie
 ihn von dem täglichen Vollauffen des Brand-
 weins und andern der gangen Freundschaft
 schimpfflichen und nachtheiligen Lastern ablassen
 wil / an den Ort bringen lasse / wo solche Leute
 keinen Mangel haben / an dergleichen Brand-
 wein / der zur Abkühlung der innerlichen Hitze
 dienet. Solte ich auch aus dem Kriege nicht
 wiederkommen / sondern als ein tapfferer Sol-
 dat sterben / wird ein Edler Rath nach den löb-
 lichen Statuten verfahren / und meinem letzten
 Willen nach / von meiner Verlassenschaft / hun-
 dert

sto twárdych zostáwi, Puścizney mey, áby
interesfy w Szpitalu Ubogim co rok wy-
dzielano, á Jmie moje w Niepámić cále
nie poszło, á to jáko Testament nieodmien-
nie zostáło. Kończąc dziękuje wászeći zá
wszelką Sámsiecką Przyjaźń (sámsieckie
Przyjácielstwo) zostájac

W M.

státem, wiernem Sluga

LXVIII.

Monfieur,

Latwie zrozumieć mogę, dla czegos
W M M M. Pan o szczęśliwem swem Po-
wroćcie do Domu mi niczego nie dał znać,
bo áni ci, ktorzy W M M M. Pána do Domu
witać náwiedzają, áni ci, ktorymés W M M
M. Pan Wizyty oddać powinien, pozwólá,
ná nieobecnego Przyjácíela wspomniec. Nie
stojac o to, oświadczam tem, izem W M M M.
Pána nigdy z Myśli moich nie wypu-
szczam. Przyczem to W M M M. Pánu do Wiá-
domości donoszę, iz, gđziem jáchał, mię Pán
Bog takíemi podroźnemi Towáryszámi
obdárzył, ktorých Rozmowy wdzięczne
(łágodne) Drogi przykre skróćili y słodzi-
li. (lubeml, przyjemnemi czynili) A pámię-
tna ośobliwie, gđysmy się ná jákie Mieysce
do.

bert Reichsthaler/ auff dem Hause lassen / damit
die Interessen den Armen im Hospital jährlich
ausgetheilet werden / und mein Name nicht
gänzlich vergessen werde / und dieses als ein Te-
stament unverändert bleibe. Schließlich dan-
cke ich dem Herrn für alle nachbarliche Freund-
schafft / und verbarre

Deß Herrn

beständiger getreuer Knecht

LXVIII.

Monsieur,

Echtlich kan ich es mir einbilden / warumb
Er von seiner glücklichen Wiederkunft nach
Hause mich nichts wissen lassen : Denn da wer-
den es weder die / so ihn nach Hause zu bewill-
kommen ersuchen / noch die / welchen er eine Vi-
site geben muß / gestatten / sich eines abwesenden
Freundes zu erinnern. Dessen ungeachtet / be-
zeuge ich hiemit / daß ich Ihn nie aus meinen
Gedanken lasse. Wobey ich Ihm dieses wis-
send mache / daß / wo ich gereiset bin / mich Gott
mit solchen Reise-Gesefhrten begnadet hat / derer-
anmuthige Gespräche die verdrießlichen Wege
verkürzet und annehmlich gemacht haben. Und
ist sonderlich merckwürdig / wenn wir an einem

S

Ort

doszali (przyjáchali) gdzie kto, chcąc sobie przed światem Powagę zjednać Zamek jaki fundował, że się tacy należli, ktorzy Władomość dobrą mieli o Archytekcie (Budowniczem). Miedzy innemi rzeczono (rzekło się) żeć bogaty, ale nie Kapitalistem. Pomaga inszych Majętność (Substancya, Zbior) różnemi interesami rozmnażać. Bógdyby temu tak było, jako o tem tákają, iż mu Zyd z dziesięcią tysięcy Talarów twárdych uciekł, tedyby Fámilia jego w Niebezpieczeństwie była. Bógdyby jako Podagryk y Schorzály z światem się miał pożegnać musiałaby z Rękoma czczemy wśzystkiego ustąpić, y Zniwagę (Deszpekt) Pośmiech (Pośmiewisko) odnieść. Z osobnami się to Rzeczą dziwną zdało bydź o sławnem Mocarzu (Bohátyrze, Znamienitem) ktory kilká set tysięcy Talarów z Woyny z sobą przywiozł, y o wielkiem w Rzeczypospolitey Ministrze bezpiecznie Zdanie swe (prywatne) otworzyli, ktorzy nie daleko siebie niepospolite Pałace y Ogrody Włoskie zakładali, że z jch wśzystkiem Budynkiem tak powiedzie, jako z Wieżą Bąbyłońską. Obszernie o wśzystkiem mawiono, lecz wśzystko powtorzyć, Połztá nágle

Ort gelangen sind / da jemand ein neues
Schloß / sich ein Ansehen vor der Welt zu ma-
chen / angeleget / daß solche sich gefunden / die
gutte Nachricht von den Bau-Herren gehabet
haben. Unter andern wurde von einem gesa-
get / daß er zwar reich / aber kein Capitalist wä-
re, Er hülffe anderer Leute Vermögen durch
die Jährliche Interessen vermehren. Ja / wenn
dem also wäre / wie man davon munctelt / daß ein
Jude mit zehen tausend Reichsthälern ihm durch-
gegangen wäre / so stünden die Seinigen in
grosser Gefabr. Denn wenn er als ein Sicht-
brüchtiger und kräncklicher Herr das Zeitliche
geseegnen solte / würden die Seinigen mit leeren
Händen alles abtreten / und Schimpff und Spott
davon tragen müssen. Sonderlich aber hat mich
dieses sehr befremdet / da man von einem be-
rühmten Krieges-Helden / der etliche hundert
tausend Reichsthaler aus dem Kriege mitge-
bracht / und von einem grossen Minister der
Respublle frey urtheilte / welche beyde nicht weit
von einander ungemeine Palatia und Welsche
Gärten anlegeten / daß es mit ibrem ganzen
Bau so zugehen würde / als mit dem Thurm zu
Babel. Weitläufftig wurde von allem gere-
det / allein alles zuwiederholen / läffet die schnell

gle (porywcze) odjeżdżająca nie pozwalała (dopuszcza). To jednak przytaczam, co Chrześcianin pobożny uśmiechając się (w Kompaniey, Towarzystwie) wtrącił. (zárzuć) Ja tak trzymam, mówił, (rzekł) iż ci nąszczesliwiey budują, a że Domy te natrwałsze (natrwałszemi) gdzie Udręczonym (ucisnionym) Cegiel, Drew, y Potrzeb innych dodawać, ani Wdowom ubogim y Sierotom Wapną gaścić. Bo ktorzy tak budują tych Pamiętka (Jmiona Błogosławione zostana) Błogosławiona będzie u Potomkow. Boże zachoway nas wszystkich stałe w tey Oycowskiey Miłości; a day aby Jmioną nasze w Niebiesiech napisane zostały, tak nam wiecznie będzie błogo. Dobroci jego poruczywszy W m m m. Páná, zostając ná zawsze

Szczerouprzeymem Przyjacielem

LXIX.

Mości Pánie,

PRzy Ofiarowaniu moich zawsze gotowych Usług, ponawiam to Listownie, comem przed Cwiercią Roku usłnie wásze. ci obwieścić (ná intender podał), ponieważ niemal co Tydzień w Mieście bydz, gdzie indziey o Gospodę się starać muszę,
zem

abgehende Post nicht zu. Dieses aber füge ich gleichwol anben / was ein aufrichtiger Ehrst lachende in der Gesellschaft einwendete. Ich halte dafür / sagte er / daß die am allerglückseligsten bauen / und daß die Häuser die beständigsten sind / da die Bedrängten nicht genöthiget werden Ziegel / Holz / und andere Nothwendigkeiten herzu zu schaffen / noch die armen Wittiben und Waisen den Kalk zu leschen / denn die also bauen / derer Namen bleibet im Seegen bey den Nachkommen. Gott erhalte uns alle beständig in seiner väterlichen Liebe / und lasse unsere Namen in den Himmel angeschrieben bleiben / so wird uns ewig wol seyn. Deßen Güte übergebe ich den Herrn / und bleibe stets

Sein

treu-aufrichtiger Freund

LXIX.

Monsieur,

Bev Darstellung meiner allezeit bereitwilligen Dienste / wiederhole ich das schriftlich / was ich vor einem viertheil Jahr mündlich zu verstehen gegeben / weil fast wöchentlich in der

S 3 Stadt

zem Dom moy (swoy) (Kámenicę swoję)
 samże pośieść cále postanowił u siebie, á że-
 byś się wászeć o Mieszkanie infze postárać,
 mnie jednak przed Wyprowadzeniem się
 swoim Dań zwyczajną oddać chciał. Te-
 raz się Czas przybliża, (zbliża) iż się każ-
 dy w najęte Mieszkania wprowadzić, go-
 tuje. O wászeći mi Ludzie inni powiádają,
 iż się wászeć wyprowadzić niechcesz, ále
 w Domie tylnem zostać chcesz, o czym ja y
 námniefzey Wiádomości niemam. Zkąd
 (záczem) z nowu (powtornie) wászeći ják
 nátagodniey uprászam, racz wászeć Nie-
 zgodzie (Przećiwności, Sporności) wszel-
 kiej ząbieżeć (zábiegájac) Kownáty (Gmá-
 chy), ktorycheś wászeć ku Wczásowi swe-
 mu dotąd záżywał, mnie zá cztery Nie-
 dziele (Niedziel cztery) tak stáwić, jáko
 wászeći podane są, przy tem też Dań, przed
 Wyprowadzeniem się, położyć. Bo gdy-
 dy się stáć nie miało, przyniewolonyby
 (przymuszonybym) był to wykonać, coby
 mi nie miło było, á wászeći ná Hanbę (De-
 szpekt) wyszło (pádło). Záczem bądź wá-
 szeć ná tem (uśiłuj wászeć w tem), ábysmy
 Przyjációłmi (Przjácielámi) zostáli, co się
 stánie, gdy Stusznóść przestrzeżona będzie.

Stadt seyn / anderwärts mich umb eine Herberge kümmern muß / daß ich mein Haus selbst zu bewohnen fest vorgenommen habe / und der Herr sich umb eine andere Wohnung umthun / mir aber vor seinem Auszuge / die gewöhnlichen Zinsen zustellen wolle. Jezo nahest die Zeit herbey / daß ein jeder die gemietete Wohnungen zu beziehen Anstalt machet. Von Ihm sagen mir andere Leute / daß Er nicht ausziehen / sondern in dem Hinter-Hause bleiben wolle / wovon mir auch das allergeringste nicht bekannt ist. Woher nochmahl den Herrn freundlichst ersuche / Er wolle / alle Streitigkeit zu verhüten / die Gemäcker / so er zu seiner Bequemigkeit bishero gebraucht / mir innerhalb 4. Wochen so liefern / als sie ihm übergeben worden / dabey die Haus-Zinsen / vor dem Auszuge / erlegen. Denn wenn es nicht geschehen sollte / würde ich gemüßiget werden / das zu bewerkstelligen / was mir nicht lieb wäre / und ihm zum Schimpff ausschlagen möchte. Dannenhero sey der Herr darob / damit wir Freunde bleiben / welches geschehen wird / wenn man die Billigkeit wird beobachten. An des Herrn Redlichkeit wil ich nicht zweifeln /

O Poczciwości wászećiney nichcę wątpić,
szczerości mojej upewniając wászeći, zo-
wie się

W M M M. Pána

Przyjacielem

L X X.

Odpis

Mości Pánie.

Zrozumiałem z wászećinego osmnáste-
go Dnia Kwietnia danego, że W M M M.
Pan przy Zámysle swem stále zostá-
jesz, y Dom swoy, w ktoremem już niemal
trzy Látá mieszkał, sam uśieść chceš, co się
mnie podoba. Ná myśl mi nie przyszło,
žem w tylneM Mieszkaniu chciał zostáć. Tá-
kiegom sobia nájął Domu, ktory ku Zy-
wności mojej (Pożywieniu memu) Przy-
jácieli inni tak rážnem bydž mniemáją, (u-
znáwáją) jáko Kámenicę Wászećinę. Gdy
Czás ná Wyprowadzenie przybédžie, tedy
uštápię z Domu á tak uštápię, iż Sędziemu
(Woytowi) nie trzebá bédžie nas miedzy
z sobą rozstrzygnąć, Przyjaźń też niero-
zerwána zostánie. Jákož W M M M. Pána u-
pewniam (ásfekuruję), że nigdy ná Szcze-
rości mey (mojej) nie dam schodźić, jáko
ten ktory zostáje

W M M M. Pána

Sługa

meiner beständigen Aufrichtigkeit versichere ich
ihn / und nenne mich seinen Freund zu seyn.

LXX.

Antwort.

Geehrtester Herr /

Aus dessen von dem 18. Aprilis habe ich erse-
hen / daß Er bey seinem Vorsatz beständig
bleibet / und sein Haus / welches ich nun fast
drey Jahr bewohnet / selbst beziehen wil / wel-
ches ich mir wolgefallen lasse. In den Sinn
ist es mir nicht kommen / daß ich in der Hinter-
wohnung wolte bleiben. Ich habe mir ein sol-
ches Haus gemiethet / welches zu meiner Na-
hung so bequem zu seyn andere Freunde erach-
ten / als des Herren Haus. Wenn die Zeit
auszuziehen wird kommen / so werde ich räu-
men / und so verfahren / daß kein Richter wird
nöthig haben uns voneinander zu bringen. Die
Freundschaft wird auch unzertrennet bleiben.
Wie ich denn den Herrn versichere / daß ich es
niemals an meiner Aufrichtigkeit wil ermangeln
lassen / als der ich verharre

Deßen

Diener

Jaśnie Oświecone Książę y Panie,
 Namiłościwsze Książę á Panie.

Skoroś Wászà Książęca Mość do nášzego
 Miastà wjáchatà, y Domy Sklepu mego
 náblížsze będące ná Rezydencyà swoję o-
 bróc (osieść) utubilà, stàło się, że Wászey
 Książęcey Mości Dwor (Dworzanie) że mnà
 y Domownikami memi się oznać żadnego
 Upodobània niemià; àle Máterye, Suknà,
 Koronki, jedwab y infze tym podobne Po-
 trzeby kupił y wszystko oraz gotowemi
 Pieniędzmi záplácił, iż nie trzebà było, co-
 kolwiek w Księgi Długow wpisać. Zá tem
 jednak notowane (nápisane) Towàry ná
 Kredyt wybràne, pod tą Afsekuracyà, sko-
 ro Pieniądze z Wászey Książęcey Mości
 Májétności (Dobr) przywiozà, iże ná pier-
 wey y przed wszystkiemi infzemi moję nie-
 omylnà Záplátę mam mieć. Oczemem za-
 dna nie wàtpił Miàrà, á ni teraz nie wàtpię,
 àlem pewien, ponieważem jészczé nikogo
 nie słyszał się uskàrzać, àby od Wászey Książ-
 ęcey Mości dla Pretenzyey swey nie miał
 odnieść dostàtniey (dostàteczney) konten-
 tacyey, iż Wászà Książęca Mość Podskár-
 biemu swemu, ponieważ Pieniądze Wászey
 Książ-

Durchlauchtigster Fürst und Herr /

Gnädigster Fürst und Herr.

Sobald E. Fürstl. Durchl. in unsere Stadt
eingezogen / und die Häuser / so unweit mei-
nem Gewölbe sind / zu dero Residentz einzu-
nehmen beliebt haben / ist's geschehen / daß Ibro
Fürstl. Durchl. Hoffstadt sich mit mir und den
Reinigen beband zu machen / kein Mißfallen ge-
tragen; sondern mir Zeuge / Tuch / Spizen/
Seyde und andere dergleichen Nothwendigkei-
ten abgelauffet / auch so fort alles haar bezahlt/
daß unnöthig gewesen / etwas in die Schuld-
Bücher einzutragen. Nachgebends aber sind
aufgeschriebene Waaren auf Credit ausgenom-
men / mit der Versicherung / so bald die Gelder
von Dero Fürstlichen Gütern einlauffen wür-
den / daß ich zum ersten / und für allen andern
meine richtige Zahlung solle haben. Wovon ich
keinen Zweifel getragen / noch jezo trage / son-
dern versichert bleibe / weil ich noch niemanden
habe hören klagen / daß er wegen seiner Anfor-
derung von Ibro Fürstl. Durchl. nicht sollte satt-
sam vergnügnet seyn werden / daß Ibro Fürstl.
Durchl. Dero Schatzmeister / weil Dero Gelder
an-

Książęcey Mości przywieziono , Rozkaz
daśz (rozkażesz) aby mię dla (względem)
przyłożonego wypisu nie odwrotnie
kontentował. Tak wielką Książęcą Łaskę
będę należacem sposobem (należyta Miał-
ra) wszędzie (na każdym Placu) stać wie-
dział, jako który Wászey Książęcey Mości
Pánowania szczęśliwego wszego ustawi-
cznie (za wsze) kwitnącego Książęcego Po-
wodzenia, ba wszystkiego zbawiennego
(fortunnego) czego Wásza Książęca Mość
pragniesz, z Sercą życzę, dożywotnie
zostając

Wászey Książęcey Mości

nauniżeńszy Sługa
(naniższem Sługą)

LX XII.

Mości Pánie,

Ucieszniefszaby mi była (ucieszniefszaby
mi było) z wászeć cnego Listu zrozu-
mieć, żeś W m m m. Pán Lagio zwyczajnego
od Zamiány (Wekslu) zażył był, a nie o-
boygá mární wászeć trzeba było utracić.
Tak mię niemniefszy obeymuje żal jako
wászeć, że wászeć to Nieszczęście potkało.
(Strony Nieszczęścia wászeć potkanego
się niemnief (tak bárzo) smęć jako wászeć.)

Niech

ankommen sind / Befehl werden ertheilen / mich
wegen des beygelegten Auszügeleins / unsäumlich
zu befriedigen. So grosse Fürstliche Gnade
werde ich allenthalben gebührend zu rühmen
wissen / als der ich Ihro Hoch. Fürstl. Durchl.
glückliche Regierung / allen stets florirenden
Fürstlichen Wolstand / ja alles / was Ihro
Fürstl. Durchl. erspriessliches verlangen / von
Hergen wünsche / verharrende Lebenslang /

J. Fürstl. Durchl.

unterthänigster Knecht

LXXII.

Monsieur.

Es freulicher wäre es mir / aus seinem wehr-
ten / zu erschen gewesen / daß er das ge-
wöhnliche Lagio von dem Wechsel hätte ge-
noßen / und nicht beydes hätte schändlich verlieh-
ren dürfen. So aber trage ich ein hergliches
Mitleyden mit dem Herrn / wegen des Ihn be-
troffenen Unglücks. **W D Z Z** lasse ihn ander-
weit

Niech Bog gdzie indziej (ná inšzem Mieyscu) Utrátę tę sowicie nagrodzi. (da powetować) Mnieby przed kilka Niedziel rák niemal się powiodło było, gdybym porywcze Przyjációt inšzych Przykrości (Niewczasów) nie wiedział był ná Oczy wystawić. (ná Pamięć przywieść) Szlachćic Rákuski przyszedszy, udawał, iż od swych Pánów Opiekunów List dostał, w ktorem piszą, że weksel (zamiánę) ode mnie mieć (dostać) miánowiącie sto y pięćdziesiąt Twardych Tálarów, á tobez odwłoki. (nie odwłocznie) Ponieważ Pieniądze te gotowe N. N. we Złocie oddane. Ja ponieważ mi Jmień Kupcá (Kupcowe) nie było znájome, y żadnego z Kupców nászych (miedzy Kupcami nászemi) nie było, ktoryby mi jakąkolwiek dać mógł był Wiádomość, odmowilem Kártę zamiánną przyjac (wnášając, zástániając się tem) poniewazem nigdy z przerzeczonem (miánowanem) Kupcom Handlu żadnego nie prowadził, (nie zwyklem kupczyć) y Listu żadnego od niego nie miał, z ktoregobym się informować (wyczytać) mógł, jako się Spráwa táma we wszystkim, (w jakich Terminách się ta Rzecz zawiera) prosiłem o Cierpliwość

(Pá-

weit sich des Verlusts reichlich erholen. Mir hätte es vor etlichen Wochen fast so sollen ergeben / wenn ich mir nicht in der Eyl anderer Freunde Verdrüßlichkeiten hätte vor Augen zu stellen gewußt. Es kam ein Oesterreichischer von Adel zu mir / der gab für / daß Er von seinen Herren Vormündern einen Brief erhalten hätte / darinnen sie meldeten / daß Er von mir einen Wechsel von 150. Rthl. erheben solle / und das Geld unverzüglich empfangen / weil dasselbe Geld dem N. N. baar an Golde wäre zugestellet worden. Ich / weil mir des Kauffmanns Name unbekand war / auch keiner unter unsern Handels-Leuten verhanden / der mir einige Nachricht hätte ertheilen können / schlug ab / den Wechsel-Zettel anzunehmen / einwendende / weil ich niemals mit dem gemeldeten Kauffman zu negotiiren pflegte / auch keine Schreiben von ihm hätte / daraus ich mich ersehen könnte / was es vor eine Verwandnuß mit allem habe / bate umb Geduld. Er als ein Soldat war
trozig/

(Pácyencya.) On jako Żołnierz groźnem,
(fukliwem) ja za się obowiązałem się (obli-
gowałem się) Słowy łagodnemi, gdy za
Niedziel dwie o wszystkim od Kupcá in-
formowany będę, kiem jest (co zącz) y jáki
Handel prowadzi, tedy mu we wszystkim
wygodzę, co słuszna. Lecż się Szlachćić ten
nie wroćit, zkąd śnádnie kto doićć może, że
Zdráda w tem zátájona byłá. Gdybym kár-
tę zámianną przyjął był, tedybym według
Ustaw nászych (nászego Mieysća, Miástá)
bez Odporu, (Przeczenia) bez wszelkiej
Dzięki) Szlachćica kontentować bydź mu-
siał. Pan Bog niech wászeći dálšzey uchowa
Ultráty, á mnie užyczzy Ostrožnośći (Opá-
tržnośći) ábym się niebacźnie (bez Rozmy-
słu) ná Zgubę nie podał. Boskiey wászeći
poruczywszy Dobroći (Láſce), zostáję

W M M M. Páná

do Usług powolny

LX XIII.

Monſieur,

Cto się Czásu niedawnego Złodzieyſtwá
Cpopelnioneogo tycze, tedy to niech wá-
szeći Mośći Pánu ku lepszey służy Wiádo-
mośći, że Zydźenie Fráncuzá, ále Włochá
okrádli. A to się ták powiodło. Arcy-Zło-
dziey

troßig / ich dagegen obligirte mich mit freundlichen Worten / wenn in vierzehn Tagen von allem von dem Rauffmann besser würde unterrichtet werden / wer er sey / und was es für eine Bewandnuß mit seiner Handlung habe / wolte ihm in allem willfahren / was sich thun ließe. Es ist aber der Edelman nicht wieder kommen / dahero man leichtlich abnehmen kan / daß ein Betrug dahinter gesteckt. Hätte ich den Wechsel-Brief angenommen / hätte ich unsers Ortes Gesekken nach / ohne alle Wiederrede / den Edelman vergnügen müssen. Gott behütte dem Herrn für fernerm Verlust / und mir verlehe Er Vorsichtigkeit / damit ich mich nicht unbedachtsam ins Verderben stürze. Gottes Güte ergebende verbleibe

Wbhñ.

Dienstergehener

LXXIII.

Monsieur,

Was den unlängst geschehenen Diebstahl betrifft / so lassen Sie ihnen dieses zur bessern Nachricht dienen / daß die Juden nicht den Franzosen / sondern den Welschen bestohlen haben. Und das ist so ergangen. Der Erg-Dieb stellte sich umb halb neun mit zwey Kerlen in die Stube ein / so von ihm vorgaken / daß er ein Baron wäre. Er ließ sich anfangs Ali-

lant

lant

dziewy stał się o poździe wiątey z dwiema
 Sługami, ktorzy o nim udawali, że Baronem
 był. Dał sobie z początku (zrazu) Alikantu
 kwartę, potem połgárníć Malwazyey nalać.
 Cwierć Godziny po nim przyszedł drugi
 Rzeźmieszek. Ten usiadłszy na Rogu Stołu
 kazał sobie Winą Hiszpańskiego (Peterzy-
 mentu) dla swego strutego Zoladka przy-
 nieść. Pił prętko, a postrzegłszy, że Baron
 mniemany się z Gospodarzem udał w Ro-
 zmwę, o nabytem Zwycięstwie w Italiei
 (w Włoszech), Chłopiec także w Kacie sie-
 dzący, drzemał, niebawił się długo, ale za-
 płaciwszy za Wino, wyszedł z Izby, a jako
 obaczył, iż nikt za niem nie szedł, wlaźł za
 Fasy wyproznione, ktorych nad ośm w Sie-
 ni wystawionych było. Baron słyszac Ze-
 gár bijący, pytał jednego z Sług swych, wie-
 leli Zegár uderzył. Ten odpowiedziałwszy,
 że Zegár dziesięć bił, rozgniewawszy się,
 ofuknął wszystkich, czemu by mu rychley
 nie opowiedzieli byli, że tak pozno, jakby
 im tajno było, iż jutro z otworzeniem Brá-
 my z Miasta wyjáchac muszą, a patrzyć,
 aby drugich doścignęli (dojáchali). Na po-
 żądanie jego przyniosł Chłopiec Cytryn,
 Pomorancz, Owocu takiego nakupił nad
 dwu-

fant ein Quart / hernach einen halben Topff
 Malvasser eingieffen. Eine viertheil Stunde
 nach ihm kam ein ander Beutel-Schneider / setzte
 sich an die Ecke des Tisches / und ließ sich Spa-
 nischen Wein für seinen verderbten Magen brin-
 gen. Er tranc geschwinde / und als er innen
 wurde / daß der vermeinete Baron sich mit
 dem Wirtbe in ein Gespräch einließ von der be-
 suchtenen Victoria in Welschland / der Junge
 gleichfalls in dem Winkel saße / schlummerte/
 verweilte (hielte) er sich nicht lange auf / son-
 dern / da er den Wein bezahlet hatte / gieng zur
 Stube heraus. Und da er gewahr (innen)
 wurde / daß niemand hinter ihm käme / (ihme
 nachfolgte) kroch er hinter die leeren Fässer/
 derer über acht in dem Vorhause stunden. Der
 Baron / da er den Zeiger schlagen hörte / frag-
 te einen von seinen Dienern / wie viel wol der
 Zeiger geschlagen hätte. Der antwortete / daß
 der Zeiger zehen geschlagen hat; worauf er böse (zor-
 nig) wurde / fuhr alle an / warumb sie ihm nicht
 eher gemeldet hätten / daß es so spät he ist / als
 wenn es ihnen verborgen wäre / daß sie Morgen
 mit dem Thorschluße aus der Stadt reiten müs-
 sen / und sehen / daß sie die andern einholen. Auf
 sein Begehren brachte der Junge Citronen/Pome-
 rangen / solcher Früchte hat er über ein Duzend

dwunastek (Tużin), a niżeli się ruszył, kazał Studze każdemu kwartę Wina Węgierskiego po ośmiu czeskich nalać. Zapłaciwszy wszystko, poszedł z Stugami swemi. Gospodarz utrudzony będąc z Drogi, nie pytał za Gospoda Gości swych. Złodziey zatajony mając na wszystko Baczzenie dobre, a bącząc, że się wszyscy pokładli, posnęli byli, wskrześliwszy Ogień, zapalił palce u Ręki człowieka zmarłego, otworzył Drzwi sienne, a wpuścił drugich Urwipotciów. Ci się niebawiąc, Wytrychami swemi y inszemi Naczyniami Drzwi, Zamki po otwarzali, a zabrali, co się im podobąło y godziło. Woźnicą na jutrz wstawszy widząc Drzwi otwarte (pootwierane) udał się do Jzdebki Pisárskiej, a iż Kłotki ode Drzwi odbite były, wszedł prętko do starszego Kupczyka do Sypialni. Ten usłyszawszy od Woźnicy, co się przydało było w Domu, wyskoczywszy z Łoża, ledwie się ubrać mógł przyszedszy na Doł, oglądając się wszędzie, nalażł Kárteczkę po żydowskiu pisaną na Proguleżącą. Tak się wszyscy poczęli dorozumiewać, iż to pewnie (bezpochyby) Złodzieje byli, co w przeszły Wieczor na Winie byli. Gospodarz pełen

Strá.

gekauft/ und ehe er sich aufmachte/ befahl er einem jeden Diener ein Quart Ungerif. Wein vor 8. Böhmen zu gehē. Als er alles gezahlet hatte/ gieng er mit seinen Dienern fort. Der Wirth/ welcher müde von der Reise war/ fragte nicht nach der Herberge seiner Gäste. Der verborgene Dieb gab auf alles Achtung/ und da er merckete/ daß sie sich alle geleet hatten/ eingeschlaffen waren/ schlug Feuer/ steckte (zündete) die Finger an einer todten Hand an/ schloß die Hausthüre auf/ und ließ die andern Salgen-Schwengel ein; die säumeten sich nicht/ schlossen mit ihren Nachtschlüsseln/ und andern Werck-Zeugen/ die Thüren/ Schösser auf/ haben alles weggenommen/ was ihnen gefiel/ und diente. Da der Kutscher auf den Morgen aufstund/ die Thüren aufgeschlossen sahe/ wendete er sich zu der Schreib-Stube/ und weil die vorhandene Schösser von der Thür weggeschlagen/ gieng (ließ) geschwinde zu dem ältesten Rauff-Diener in die Schlaf-Kammer. Da er von dem Kutscher hörte/ was sich begeben hatte/ sprang er aus dem Bette/ kunte sich kaum anlegen/ kam herunter/ sahe sich allenthalben umh/ fand ein Jüdisch geschriebenes Blättlein/ so auf der Schwelle lag. Da fiengen an alle zu muthmaßen daß das gewiß Diebe gewesen wären/ die den verschiedenen Abend zum Wein sind gewesen. Der Wirth

Strachu, rzekł, tu nie trzeba długiej Zwłoki, ale jdz jedno do Oderskiej, drugie do Swidnickiej, a trzecie do Mikołayskiej Bramy, a pomow poćichu z Strażą. Gdyby Pácholcy tacy a tacy chcieli wyjáchac, aby jch niepuszczono, ale zadržmano. Kupczyk się ledwie dostał do Bramy Oderskiej, ałiści Baron Jego Mość z Orszakim swem przybył, a Studzy za nim. Kupczyk widząc, że się przewlekli byli, bez Perukow na koniach siedzieli, rzekł do Żołnierzow: Pátrzcie, ci są ci Żłodzieje, co Dobrodzieja mego tey Nocy okradli, ten ma Bliżnę nad Okiem, a on Szubienicznik ma lisowate Włofy. Spuśćcie Kráty żelazne. Zrzućcie jch z Koni a odbierzcie im Broń. Nieboracy widząc się ze wszech stron obtočení bydź Mężami zbroynemi, a iż trudna była wysliznac się, zsiadzy z Koni, szli w pośrzodku mieyskich Sług do Tárafu. Jako się daley z wiśielcami powiedzie, a mnie práwie będzie Wiádomo, nie zaniecham oznaymić. Francuz, ktorego przed cztermá Láty okradziono, taki teraz w Domie swem (w Kamienicy swojey) Porządek (Rząd) ma (trzymam), iże Drzwi śienne, skoro się poczyną zmierzchać, daje zamykać. Kołace (zakolace)

voller Schrecken / sagte / hier ist ein langer Verzug unnötig / sondern es gehe eines zum Oder / das andere zu dem Schweidnischen / und das dritte zu dem Niclas Thor / und rede mehlich mit der Wache. Wenn solche und solche Pursche wolten ausreiten / daß sie sie nicht lassen / sondern anhalten solten. Der Rauff-Diener erreichte (kam) kaum das Oder-Thor / da kamen Ihro Gnaden der Freyherr mit seiner Schaar / und die Diener Ihm nach. Der Rauff-Diener sahe / daß sie verkleidet / auf den Pferden ohne Paruquen sassen / sagte zu den Soldaten: Sehet / das sind die Diebe / die meinen Herrn die Nacht bestohlen haben / der hat ein Wahl über dem Auge / und jener Galgenvogel ein rothes Haar. Lasset die Fall-Gatter ab. Werffet sie von den Pferden herunter / und machet sie wehrlos. Die armen Tropffe / da sie sahen / daß sie von allen Seiten mit bewehrten Leuten umgeben waren / nur daß es schwer war zu entwischen / stiegen von den Pferden ab / und giengen mitten unter den Stadt-Dienern in den Stock. Wie es weiter mit den Galgen-Vögeln ergehen / und mir recht bewußt seyn wird / werde ich nicht unterlassen anzudeuten. Der Frankose / welcher vor vier Jahren ist bestohlen worden / hält in seinem Hause jezo solche Ordnung / daß er die Haus-Thüre / so bald es beginnet dunkel zu werden / (die Demmerung

ce) kto, nie dąje rychley otworzyć, aż Ko-
 łacący opowiada, (powie) kiem jest, od ko-
 go przychodzi, kto go posyła, czego y do
 kogo chce. Niżeli spać jda, musi Czeladź
 pątrzyć, jeśli Drzwi zamknięte, (zawarte)
 zaparte, ábo w Zamku, Kłotki, Kluczą wy-
 ciągnąć nie zabaczano (zapomniáno), Zło-
 dziey jaki gdzie skryty (tajny zawarty)
 się nie nayduje. Náostatek sam Pán Gospo-
 darz się wszędzie przechodzi, á ogląda się,
 jeśli Czeladź prawie wszystkiego doyrzali.
 Tak Ludzie po Szkodzie bywają y stávají
 się mędrszemi. Oddáymy się záwsze Opie-
 ce Bożey prosząc (modląc się) áby nas Pán
 Bog Nieszczęścia wszelkiego (wszego) u-
 chować, á nas przy tem, co nam z łaskiey
 swey dąje, zachować raczył. Obronie Bo-
 skiey nas wespół oddávšy, zostając
 W m m m. Pána

do Usług záwsze gotowy
 Przyjaciół

LXXIV.

Mnie wielce Mości Pánie!

A moy wielce Mości Pánie y Przyjác-
 ieliu zacny!

Oddávca Listu tego / jest jeden z mych ná-
 staršych y náwiernieyšych Kupczykow.
 Tego!

einfällt/) läſſet zuſchließen. Klopffet jemand an/
läſſet er nicht eher aufſchließen / biß der Klopffende
anſaget/ wer er iſt/ von wem er kommet/ wer ihn
ſchicket/ was oder zu wem er wil. Ehe ſie ſchlaffen
geben/ muß das Geſinde ſehen / ob die Thüren ge-
ſchloſſen / verriegelt / oder ob aus dem Schloſſe/
vorhangendem Schloſſe / der Schlüssel zu ziehen
nicht vergeſſen worden / ob nicht wo ein gottloſer
Mensch verborgen ſich befinde. Legtlich gehet der
Herr Wirth allenthalben herum/ und ſiehet ſich
umb/ ob das Geſinde recht auf alles geſehen habe.
So pflegen die Leute nach dem Schaden klüger
zu ſeyn und zu werden. Laſſet uns ſtets der Ob-
hut (Vorſorge) Gottes empfehlen/ und flehen/
daß uns Gott der Herr vor allem Unglück be-
wahren/ und uns bey dem / was er uns aus ſeiner
Gnaden giebet / bewahren wolle. Dem Schutz
Gottes uns inngesamt ergebende / verharre
Mhbn.

Bereitwilliger Freund

LXXIV.

Edler / Ehrenveſter / Wolkenamter/
Hochgeehrter Herr/ und vornehmer Freund;
Uberbringer dieſes Briefes iſt einer von meinen
älteſten und treueſten Dienern/ demſelben/ als
er vor 14. Tagen nach der Polniſchen Liſſa gereiſet/
25 und

Tego/ jako jachał (jadać) przed dwiema Nies
dzielnymi do Lesna Polskiego/ y na Ruskiej Ulic
cy pod Strusiem złotem noclegował (przez
Noc został)/ co portkało Nieszczęście / iże Kze
żmiehet onemu / jego podle siebie z Pieniez
dzmi stojąca Szkatule od Bołu odjął / z ona
do Stajni się udał/ Zamek dytrychem otworz
zył / Worek z Siedmynasiakami y Złotowemi
(dziesięćzłotowemi) wyjąwszy / Kłotkę ode
Drzwi odbił / a z Pieniedzmi uciekł. Jż go też
dy pewna došla Wiadomość / że Niecnote
(Złodziej) dla (z) inzego Podeyrzenia u Wás
heciow wsadzono niezwalając (bez Zwłoki)
w Droge do Wásheciow się obrocił (udał)
Wziawszy z soba List przyczynny do Rady
Szlachetney. A luboaby od innych Przyjaciół
Listow dosyć mógł być mieć / do Ludzi tak
kich / ktorzyby na wielki jego Pożytek godzili
byli. Tedy mie jednát prosił / abym mu przez
Pisanie moje do Wmm m. Pana Propenzyey
(Zyczliwosci) Droge torować chciał. Tegom
mu odmowić nie mogł / lecz względem jego
mnie zaroke wiernie wyświadczonych Usług
spełnić musiał. Prośbe (uprąsam) tedy wiel
ce/ chciey go Wmm m. Pán Rada skuteczna
wesprzeć [Rady dodać zdrowey) jako w Do
ległości swey się sprawować / y gdyby prá
ktyka prawnego (Práwniká) potrzebował/
(zazyc musiał) do ktorego się obrocić/ y zwier
zyć się onemu ma. A jako reypoufalosci (Ná
dzieji) jestem / że Wmm m. Pan dla (względem

und auf der Reußischen Wasse / bey dem gülden
 Strausse übernachtet / das Unglück begegnet / daß
 ein Beutelschneider / Ihme / seine neben sich stehen-
 de Schatul mit dem Gelde von der Seite entwen-
 det / in den Stall mit derselben begeben / das Schloß
 mit einem Nachschlüssel aufgemachet / das Säck-
 lein mit den siebenzeben Creuzern und Zehen Böb-
 mern heraus genommen / das vorhangende Schloß
 von der Thür weggeschlagen / und mit dem Gelde
 davon gelauffen. Wenn er nun gewisse Nachricht
 erhalten / daß man den Schalek umb eines andern
 Verdachts willen bey Ihnen gesezet / hat Er sich
 unverzüglich auf den Weg zu ihnen aufgemachet /
 und von unserer Fürstlichen Regierung ein Re-
 commendation - Schreiben an E. Westr. Rath
 mit sich genommen. Und ob Er wol von andern
 Freunden Briefe genug hätte haben können / an
 solche Leute / die ihm sehr nützlich wären gewesen ; so
 hat er mich doch ersuchet / daß ihm zu des Herrn
 Wolgewogenheit durch mein Schreiben bähnen
 wolte. Solches habe ich ihm nicht abschlagen kön-
 nen / sondern in Ansehung seiner mir stets treu-ge-
 leisteten Dienste / gezeigen müssen. Bitte dem-
 nach höchlich / der Herr beliebe ihm mit würcklichẽ
 Rath beyspringen / wie er in seinem Anliegen ver-
 fahren / und wenn er einen Rechtsgelehrten brau-
 chen müste / zu welchem er sich wenden und anver-
 trauen

dem) nąſzey ſtárey Znajomości y Przyjaźni
Wierność wyrzadzić będzie raczył. (zechceſz)
Tak uperwiam W m m m. Pana / iż wſyſtko
według Możności odwodzieczyć (odſługować)
ſie poſtaram. Na koniec/ przy Pokłonie przy-
jácielſkiem ſámiliey W m m m. Pana cáley po-
ruczam W m m m. Pana Majeſtatorwi Boſkie-
mu / zoſtając ná záwſe

W W W R. Pana

do Uſług gotowem y życziwem
Przyjácielom

Memu wielce Moſci Pánu y Przyjácielo-
wi Zacnemu JEgo Moſci Pánu N. N. Mie-
ſzczáninowi y Kupcowi Sławnemu Miáſta
Cefárskiego y Krolewskiego Wrocławia.

Memu wielce Moſci Pánu, w łáskáwe ná-
leży oddanie

We
Wrocławiu.

L X X V.

Mnie wielce Moſci Pánu/

Moy Moſci Pánie y Przyjácielu
nieſzacowany.

Żal mi tego z Serca / że W m m m. Pana
Rupczyka ták wielkie poſtáło Nieſzczéſcie/
ā onemu w Goſćincu / gdzie beſpiecznem ſie
bydź ſpodziewał/ Pieniádze z Szkatuły utrá-
dzone. Wiecey mi żal/ iżem Požadání wáſze
ćinemu ták wygodzić nie mogł / jáko Wotum
moje było. Bobym to bárzo rad widział był/
(temu bárzo rad był) gdyby Dzierzawcá ſwe-
go

trauen solle. Wie ich nun der guten Hoffnung le-
be/ der Herr werde ihm wegen unserer alten Be-
kandschaft und Freundschaft alle Treue zu erwei-
sen geruhen; So versichere Ihn / daß alles abzu-
gelten möglichst mich werde bemühen. Indessen
übergebe ich Ihn/ bey freundlicher Begrüssung sei-
nes ganzen Hauses/ Göttlicher Majestät/und nen-
ne mich stets/

Meines HochgeEhrten Herrn

Bereitwilliger Diener und
geneigter Freund

Dem Edlen/ Ehrenvesten und Wolbenamten
Herrn N. N. Vornehmen Bürger und Handels-
Mann in der Kayser. und Königlichen Stadt
Breslau/

Meinem insonders HochgeEhrten Herrn / und
vornehmen Freunde ggl.

In

Breslau.

LXXV.

Diese den 6. Junii 1705.

Wol. Ehrenvester und Wolsürnehmer/

Mein insonders HochgeEhrter Herr und sehr
wehrter Freund/

Es ist mir von Herzen leyd/daß dessen (seinem)
Handlungs. Diener so ein grosses Unglück
wiederfahren / und ihm in dem Gast. Hofe/ da er
sicher zu seyn hoffete / das Geld aus der Schatuf
gestohlen worden. Mehr aber beklage ich es / daß
ich des Herrn seinem Verlangen nicht so willfah-
ren können/ als mein Wunsch gewesen. Denn ich
hätte

go całe nabył był / (uczęśnieniem się stał był) iakoż
 Słowa Żłodzięja / iż niczego z Pieniedzy
 ukradzionych nie wydał / Nádzieję taką we
 mnie wzrużyły / że mu Pieniadze jego wszystkie
 przyworocone będą; Lecz Wyscie Rzecz przez
 żłowna pokazało. Gdy Żłodzięja iako nadsirzey
 strony Pieniedzy pytano / a Karta przed niego
 stawiono / grożącego mu / jeśli Dobroćta nie
 wyzna / że go Mleka okrutna do Wyznania (Zez-
 znania) przywiedzie (przyniewoli). Niechciał
 się do niczego wiecey przyznać / jedno że bie-
 żaca od Stroża uchwycony będąc / który go
 pytał / coby pod Pacha niósł / onemu pare Gar-
 ści (Garstek) Pieniedzy w Kapeluś wysypał / a
 z Ostatkiem do drugich Towarzykow Żłodzię-
 stich (Żłodzięjow) się udał / iakoż Pieniadze
 w Koronacie prozney (wyproznionej) w Łożu
 pod Słoma w Worku zawiazane należiono.
 Rzecz te / iako różnem Sposobem iako nąpilniey
 roztrząśniono (rozbierano) / urządzono (ur-
 chwalono) nawet (nadosłatek) / ponieważ ną-
 wielka Cześć Pieniedzy się nąyduje / a onemu
 Smąganie Katowskiego (rozga Katowsta / Chłos-
 sta Katowsta przyznana) przyznane bydy nie
 może / że innym (innym) Rzeżimieństwom ną
 Postrach / u Pregierza ma stać / iakoż ną Tydzień
 przyśly się stanie / zego wszyscy od siódmej aż
 do jedenasley Godziny u Pregierza obaczą.
 Boże uchoway wszystkich zlych Uczynkow
 (Spraw) / a zachoway nas pod Skrzydlami
 swey Wycomskiej Łaski / którego Wycomskiej
 Opas

hätte es sehr gern gesehen / wenn der Eigenthums-
Herr des Einigen gänglich wäre habhaft wor-
den / wie denn des Diebes Worte / er hätte von dem
gestohlenen Gelde nichts verthan / eine solche Hoff-
nung in mir erwecketen / es werde ihm alle sein
Geld wieder zugewendet werden; aber der Ausgang
hat das Widerspiel dargethan. Da man den
Dieb aufs schärfste des Geldes halben befragete /
ja den Scharfrichter vorstellte / ihm dräuende /
wenn er im Gatten nicht würde bekennen / daß die
grausame Marter zur Bekänntniß bringen werde.
Hat er nichts mehr gestehen wollen / als da Er im
lauffen von einem Wächter wäre ergriffen / und ge-
fraget worden / was er unter dem Arm trüge / Er
ihm ein Paar Hände voll in den Hutt hätte ge-
schüttet / und mit dem übrigen wäre er zu den an-
dern Diebs-Gesellen begeben / wie man denn auch
das Geld in einer leeren Kammer in einem Bette
unter dem Stroh in einem Säcklein zugebunden
gefunden. Da man die Sache auf unterschiedene
Weise aufs genaueste überleget / ist endlich geschlos-
sen / weil der gröfste Theil des Geldes verhanden
wäre / und ihm also der Staup- Schilling nicht
könnte zuerhand werden / daß er sollte andern Beu-
tel- Schneidern zum Schrecken / an dem Pranger
stehen / wie es denn auf die folgende Woche erfol-
gen wird / daß ihn von sieben Uhr bis 11. alle Leute
an den Pranger sehen werden. Gott behüte alle
für bösen Thaten / und erhalte uns unter den Flü-
geln seiner Väterlichen Gnade / des Väterlichen
Vor-

Opatrności Wm m m. Pána poruczam / 30
stajac ná zároffe

Wmm m. Pána

Wiernem Przyjacielem

Jego Mości Pánu Marcinowi Wiernien-
skiemu, Zácnemu Mieszczáninowi y Kupco-
wi Sławnego Książęcego Miasta Olesznicy,
do Oddania należy w Ręce życzliwe
w Olesznicy.

LXXVI.

Mnie wielce Mości Pánie/

Moy M Ci Pánie.

Shelkich fortunnych Sukcessow wásh: Mo-
ści memu Mościwemu Pánu przy Ofias-
rowaniu moich powolnych. Usług powinno
warosy zostaje (jestem) pierwien/ że wáśce moy
Mości Pan Obietnice swoje w przyjażney
(życzliwej/ przyjaźliwej) raczyś chować Pá-
mieci/ á mie strony Sułná ná Kredyt / u mnie
wybránego/ pomyslasz Welna swoja Konten-
tować / o czym mie Sumnienie moje tem bárs-
żiey upewnia / ponieważem Wm m m. Pána
dobrem opatrzynosy Sułnem/ w Cenie tániey
spuścił. O to jednak prosze Wmm m. Pána/
Chciey Wm m m. Pan Urzednikowi swemu
rozkazac / (przykazac) aby z Welna / gdy Czas
Welne sławic przybedzie / skoro do Miasta
przyjedzie (wjedzie) przed Dom moy zaszachal/
a ja potem z nim do Wági isc / Welne w By-
tności Urzednika (Urzednikowej) mogl dac
wa

Vorsorge übergebe ich den Herrn und ver-
bleibe

Deßen stets

Dem Wol-Ehrenvesten und ^{getreuer Freund} Wolsfürnehmen
Herren Merten Wierniensi, Vornehmen Bür-
ger und Handels-Mann in der Fürstlichen
Stadt Delfe.

Meinem Hochgeehrten Herrn und hoch-
geachtem Freunde.

LXXVI.

Hoch-Edel-Gebohrner Ritter und Herr /
Gnädiger Herr /

Alles glückliche Wolseyn wünsche ich Ew:
Gnaden / bey Darstellung meiner willigen
Dienste / und bin gewiß / daß Ew: Gnaden De-
ro Versprechen in einem geneigten Andencken
belieben zu behalten / und mich wegen deß auf
Credit von mir ausgenommenen Tuchs geden-
cken mit Dero Wolle zu befriedigen / weßen mich
mein Gewißen desto mehr versichert / weil Ibro
Gnaden mit guttem Tuche versorget / und auch
in einem wolfeilen Preis überlassen habe. Darum
bitte ich aber Ew: Gnaden / Sie befehlen Dero
Ambmann mit dem Wollen-Wagen / wenn die
Zeit die Wolle zu liefern wird kommen / so bald er
in die Stadt kommet / vor mein Haus zu fahren/
damit ich hernach zur Wage mit denselben gehen /

ważyć. (zważyć) Po odprawionem Ráchunku
(porachowawşy się z sobą) wytrące Dług / á
osiátek Pieniedzy zápieczętowawşy W m m m. Pána.
Panu posle przez Urzedniká W m m m. Pána.
Chciałci mie Przyjáciel watpliwem uczynić / iż
mi się ná ten raz ná Welne W m m m. Pána
nie trzeba spuszczać. Lecz ponieważ Przyczynę
oznaymić (wyrázić) zániechal / tedy Udáwanie
tákie żadnego u mnie nie nayduje Mieysca. Ja
ufam Wáśceci Mościęgo Pána Słowu Szláś
chernemu / a łonczę Obligiem tem / iż do Tchu
osiátniego Żywota (Życia) mego / nie przesías
ne się zwát

W m m m. Pána

Sluga siálem

Memu wielce Mościwemu Pánu y Do-
brodziejowi JEgo Mości Pánu N. N. Dzie-
dźicznemu Pánu ná N.

Memu Mościwemu Pánu w łaskáwe
náleży oddanie.

LXXVII.

Monsieur,

PRzy w zájemnem Powinszowánium wsze-
go włásnego (pożádanego) Powodze-
niá, upewniam W m m m. Pána, zem z Pisánia
wáścećnego, od Daty Mieśiáca tego, Nápo-
minanie wáścećne, ták, strony Zápláty (Zá-
plácenia) Sukná, w Kupczyńy Janá święte-
go u Wáśceci wybránego, jáko y strony
Rá-

die Woll in des Ambtmanns Beyseyn wägen könne lassen. Nach gehaltener Abrechnung wil ich die Schuld abziehen / und das übrige Geld Ew. Gn. durch den Amtmann zuschießen. Ein Freund hat mich wol zweifelbafft machen wollen / daß ich mich auf Ibro Gn. Woll diesesmahl nicht dürffe verlassen. Allein weil Er die Ursache zu melden unterließ / so findet auch sein Vorgeben keine statt bey mir. Ich traue Ibro Gnaden Adelichem Worte / und schliesse mit der Versicherung / daß ich biß an meinem letzten Lebens - Athem nicht unterlassen werde / mich zu nennen /

Ibro Gnaden

beständigen Diener

Dem Hoch - Wol - Edelgebornen Ritter und
Herrn / Herrn N. N. Erb - Herrn auf N.
Meinem Gnädigen Herrn.

LXXVII.

Ehrenvestor und Wolbenamter /

Insonders GeEhrter Herr /

Bev hinwegwünschung alles selbst verlangenden Wolergebens / verständige ich ihn / daß aus seinem Schreiben / von dem 6. dieses Monats / die Erinnerung / so wol wegen Zahlung des in Johann - Markt bey dem Herrn angenommenen Luchs / als auch wegen Lieferung mei-

sławienia Wełny mojej zrozumiał. (wy-
 czytał) Ná co krotko odpisuję , że Umowy
 nasze z Pamięci nie wypuszczam , y o Lu-
 dźiach takich wiele trzymam (Ludzie tacy
 w wielkiej u mnie Powódze bywają) ktor-
 zy Objetnic swych nie odmieniają , ale onym
 dosyć uczynić się starają (usiłują) abo , gdy
 Słowa swego dotrzymać (uiszczyć się Lu-
 dźiom) nie mogą , że o Przebáczenie pro-
 szą. Przyjaciela co się tycze , który opacznie
 o Cnocie mojej twierdzić chciał , tedyby
 miał był szczerze postąpić , á to przydać , iż
 dla tego wászeć Wełny ode mnie nie bę-
 dziesz mógł mieć , ponieważ niemal wszy-
 stkie moje Owce ná moich obuch Folwár-
 kach pozdychały , á z tad nie można (niepo-
 dobna) co przedać , gdzie niczego niemasz.
 A żeby wászeći jednak nie trzeba pomyślać ,
 jákbym Woli niemiał Długu położyć (zá-
 płacić) tedy wászeć bądź pewien , że ná
 czas zamierzony (náznaczony , ulubiony)
 W M M M. Pan Pieniądze masz mieć gotowe.
 Ná to się wászeć bezpiecznie mozesz spu-
 ścić , á to o mnie trzymać , że nikomu źle (o-
 pacznie) o sobie mówić , umyślnie chcę (zá-
 dam) dáć Przyczyny. Ludzieśmy , á nie wie-
 my , gdzie jeden drugiego potrzebować mo-
 że.

ner Wolle/ verstanden habe/ worauf ich kürzlich
 antworte/ daß unserer Abrede eingedenck blei-
 be/ und von solchen Leuten viel halte/ welche ihr
 Versprechen nicht ändern/ sondern demselben
 nachzukommen sich bemühen/ oder/ wenn sie
 ja ihren Worten kein Genügen leisten können/
 daß sie umb Pardon bitten. Den Freund be-
 langende/ welcher gar verkehrt von meiner Red-
 ligkeit hat wollen urtheilen/ hätte er aufrichtig
 verfahren/ und dieses zusehen sollen/ daß umb
 des willen der Herr die Wolle vor diesesmahl
 von mir nicht wird haben können/ weil fast alle
 meine Schafe auf meinen beyden Vorwergen
 gestorben (umgefallen) sind/ und dabero ist
 unmöglich/ etwas verkauffen/ wo nichts verhan-
 den ist. Damit aber der Herr nicht meinen
 dürffe/ als wäre ich nicht willens die Schuld zu
 entrichten/ so sey er versichert/ daß er auf be-
 stimmte Zeit baar Geld soll haben. Darauf
 kan er sich sicher verlassen/ und das von mir
 halten/ daß ich niemanden übel von mir zu re-
 den/ vorsehlich wil Ursach geben. Wir sind
 Menschen/ und wissen nicht/ wo einer des an-
 dern benöthiget seyn kan. Darumb muß ein
 jeder mit seinem Nehesten so umgehen/ als er

że. Dla tego musi każdy z Bliźniem swem
tak postępować, (się obchodzić, obcować)
jako życzy, aby Bliźni z nim obcował. (po-
spolitował, przeciwko niemu się sprąwo-
wał) Tyle ná ten raz, zostań wászec Łá.
skaw, á o mnie to myśl (pomyslay) że zo-
stańę ząwzse

W M M M. Páná

Do Usług gotowem

LXXVIII.

Móści pánie/

NJe miło mi / że mie List wášećin przed
Wyiazdem mojem z Domu nie doszedł;
aliásbym wášećine Spráwe (Potrzebe) ku
wierzchemu ułontentowaniu sporządził był. A
toli jednák Dlužnik ja pomocą náшего JE^o
Móści Páná Woyta do tego przywiedziony / y
do deklarácyey rey / jeśli chce ábo zaniechác plá-
ć / iże się ofiarował / co ćwierć rák wiele dáć /
co z Towárow wybierze / a czego on sám ná
Strawie (Strawne) nie bedzie potrzebował.
Ná Dekláracyey rákiey y rákiem Ofiarowaniu
nie przesiálem / álem tego koniecznie chciał / aby
on Towárami w Sklepie swem nie cale (nie
zgoła) włádnal. (włádał) Ale żeby Kupcył
moy ábo inny wierny Przyjaciel w nim ząwzse
zostáwał / á Pieniádze urárgowane notowane
(napisáne) y w Sérczynke pieniężna wetknione
były. Ná to zrázu niechciał pozwołić. Lecż
uślyś

wünschet / daß sein Nebester mit ihm soll ver-
fahren. So viel für dieses mal. Er verblei-
be günstig / und gedencke er das von mir / daß
ich bleiben werde allezeit

Rhbn.

Dienstwilliger Freund

LXXVIII.

Creutzberg den 18. Augusti 1705.

S. T. Hochgeehrter Herr / geneigter Freund.

Eheb ichs mir nicht / daß ich dessen Brief vor mei-
ner Abreise von Hause nicht erhalten habe;
Sonsten hätte ich dessen Angelegenheit zu mehrerer
Bergnügung eingerichtet. Jedoch ist der Schuld-
mann / durch Hülffe des Stadt-Vogts / darzu ge-
bracht worden / sich zu erklären / ob Er zahlen / oder
unterlassen wil / daß er sich anerböthen / alle Vier-
theil Jahr so viel zu geben / was er aus den Waa-
ren einnehmen / und er nicht selbst zur Zehrung be-
dürffen wird. An solcher Erklärung und Anerbie-
ten ließ ich mich nicht begnügen / sondern drang
darauf / daß er nicht über die Waare in seinem
Gewölbe gänzlich ein Herr sollte seyn. Sondern
daß mein Kauff-Diener / oder sonst ein ander treuer
Freund darinnen stets verbleibe / und das gemarck-
tete Geld aufgeschrieben und in den Geld-Kasten
gesteckt werde. Darein wolte er anfangs nicht
willigen. Allein da er hörte / daß er anders von

uſtykawſzy / iſz inaczej wyzwołony (3) Arefiu
 (wypuſzczony z Arefiu) być nie może / pozwolił
 na to / a tak Moc zupełna Ziemkowi naſſemu zle-
 cona / iſz Dlužnik po (według) Woli inſzego żyć
 muſi / jako jedno y drugie rozprzeda. Rozu-
 miem / że inni Znajomkowie y Przyjaciele Ugody
 (Zgody) tak a pochwała (approbują). Zwłaſzcza
 gdy teraznieyſze niebeſpieczne Czasy roztrza-
 ſna / a na Pamięć ſobie przywioda / jakie Pro-
 teſtacye przeciwko niemu weſły. (wnieſione)
 Wotum moje to jeſt / aby Towarów wiele
 przedano / a Wmiam. Pan Pieniedzy pożyczo-
 nych tym rychley ſie Uczęśnikiem ſiał. Koń-
 cząc oddaje WM. Boſkiey Opárzności / na-
 żywając ſie dożywotnie
 W M M M. Pána

powolnem Sluga

LXXIX.

w Krakowie 24. Aug. 1705.

Moy wielce Moſci Pánie,

Moy Moſci Pánie,

A Bym ſtał przy Słowie mojem / a we-
 dług Ugody naſſey te dwadzieſcia Gaſet
 Głery ſtawił / ſtarałem ſie pilno. Te wyſylam
 na Wozie do Opola / będąc tey Nadzieji / że
 one wáſzec moy Moſci Pan na Czas zámiero-
 zony we Wrocławiu będzieſz miał / jak oż z Ser-
 cá (uprzeymie) życze / abyś Wm. one w Moc
 ſwoje bez Szwanſku odebrał. Pieniadze zanie
 (y Srebro) za pierwſzą Głec zjednané (zebra-
 ne)

Dem Arrest nicht könnte befreyet werden / ließ er es
geschehen / und ist also die völlige Macht unserm
Landsmann übergeben worden / daß der Schuld-
ner es genehm haben soll / wie er eines und das an-
dere ausbringen wird. Ich meine / daß andere
Bekannte und Freunde solchen Vergleich billigen
werden. Zumahlen / wenn sie die jetzigen gefährli-
chen Zeiten werden überlegen / und sich erinnern/
was für Procestrationen wieder ihn eingelauffen
sind. Mein Wunsch ist / daß viel Waaren mögen
verkauft werden / und der Herr seines vorgeliehe-
nen Geldes desto ehender habhafft werde. Ich über-
gebe Ihn in Gottes Schutz / und nenne mich stets
Mhnh.

Willigen Diener

LX XIX.

Krackau den 24. Aug. 1705.

Hol. Ehrenvester und Wolbenamter /

Mein insonders Hochgeehrter Herr /

Somit ich meinen Worten nachkomme / und un-
serm Vergleich nach / dem Herrn die 20. Tällein
Glette liefere / habe ich mir fleißig angelegen seyn
lassen. Dieselben sende ich zu Wagen nach Oppeln /
und hoffe / daß Er selbst auf die angesetzte Zeit in
Breslau haben werde. Wie ich denn herzlich wün-
sche / daß er Sie ohne Schaden erhalte. Das Geld
dafür / und das für die erste Glette zusammen ge-
brachte Silber (Geld) / wolle er durch eben den

ne) racz wászeć przez tegoż Furmána/który ten
odda/ postać / abo aż do Zjazdu mego u sie-
bie zatrzymać. Wkrótce/ dali Bog/ u wásze-
ćiom bede / objecując Zycżliwość wászećine
wszelakiem sposobem odwdzięczyć. (odslugo-
wać) Przy Porwiniowaniu wszech fortunnych
Sukcesow y nieodmiennego Zdrowia / pole-
cam wászeći Boskiej Opártności / zostając
W M M M. Pána

Slużyć gotowem Przyjacielem

L X X X.

we Wrocławiu d. 26. Marcá 1705.

Mości Panie Swibiński,

Moy Mości Panie y Przyjaciełu wielki.

JAko Szczerosc W M M M. Pána wielce
pochwalam, iżeś W M M M. Pán naszey
ustney Umowie dosyć uczynić y według
Ugody Gletę do Wrocławia forytować ra-
czył, tak aby tu na Jarmark nasz szzodo-
poistny (kupczyny szzodopoistne) była.
Tak zeznać y uskarżać się muszę, że ja
z Strony mojej odmienny. Luboć to nie
z Niestateczności mojej, lecz z Zwłoki abo
z Niedbálstwá Furmána (furmanowey) po-
chodzi, ktory mi wászećin List pozniej od-
dał niż sluszna. On niewinnem się bydz ro-
zumie, zastániając się Nieszczęściem, ktore-
go w Drodze potkało, mowi, że mu dwoje
Koni

Fuhrman/ welcher dieses übergiebet/ schicken / oder
biß zu meiner Ankunfft bey sich behalten. Ich wer-
de/ wils Gott! im kurzen bey ihnen seyn / und
verspreche dessen geneigten Willen auf alle Weise
zu vergelten. Bey Anwünschung alles glücklichen
Wolergehens und beständiger (unveränderlicher)
Gesundheit/ übergebe ich ihn Göttlicher Vorsorge/
und verharre

Meines Hochgeehrten Herrn

Bereitwilliger Freund

L X X X.

Breslau den 26. Mart. 1702.

Wol-Edler Herr Swibienski, werther Freund/
Wie ich dessen Aufrichtigkeit hoch rühme / daß
Er unserer Abrede ein Genügen thut / und
die Glette/ unserm Vergleich nach/ nach Breslau
befördern wollen/so/daß sie hier auf den Rittfasten
Jahrmаркt seyn möchte. So muß ich bekennen
und beklagen / daß ich von meiner Seite wandel-
bar (unbeständig) bin. Wiewol das nicht von
meiner Unbeständigkeit/ sondern von dem Verzu-
ge des Fuhrmans herkommt / welcher mir dessen
Brief spät her zugestellet hat / als es recht gewe-
sen. Er meint unschuldig zu seyn / behilfft sich
(schüzet vor) ein Unglück / welches ihm unterwe-
gens widerfahren/ er saget/ daß ihm zwey Pfer-

de

Koni zkułáwiáto. Ja Wiádomości nie má-
 jąc, że Gletá w Drodze, rozumiałem, iż eś się
 wászeć ná tak wiele Glety nie mogli zdobyć,
 takem, spodziewájąc się wielkiego Odbytu,
 od Zydá Krákowskiego, który mi Gletę
 swoję ofiarował, kilká Fásek kupił, Centnar
 po półczwartána sta Złotych polskich. Ro-
 zważając wszystko będziesz mię WMM. Pán
 raczył mieć za wymowionego. Ja w inszych
 Okázyách obiecuję státecznem się stáwić, á
 teraz skoro Furman Gletę przywiezie, ná
 tem bydz, áby jednak rozprzedána była.
 Kończąc poruczywszy WMM. Páná z cá-
 łem Domem wászećcinem Boskiey Opiece, á
 sam siebie Przyjáćielskiey Łasce, obiecuję
 zostać

WMM. Páná

Stáłem Przyjáćielem

LXX XI.

Mości Pánie,

Z Wielkiem Nieśmákiem z Wásze-
 ćinego zrozumiał, jáko się z moją do
 WMM. Páná wypráwioná Gletá
 dzieje (wiedzie), że wászeć ona pogár-
 dzasz, z Przyczyny takiey, iż Dzień ábo kil-
 ká

de lahm sind worden. Ich habe keine Nachricht (Wissenschaft) daß die Glette unterwegs wäre/ meinete/ daß der Herr so viel Glette nicht könnte aufbringen/ so habe ich/ in Hoffnung/ daß grossen Abgang haben werde/ einem Erakauschen Juden/ der mir seine Glette antrug / etliche Fäßelein abgekauft/ den Zentner zu vierzehende halbe Gulden Polnisch. Der Herr wird das erwegen/ und belieben mich entschuldiget zu halten. Ich verspreche in andern Begebenheiten mich beständig zu bezeugen/ und vorjeko/ so bald der Fuhrman die Glette bringen wird/ dahin zu sehen/ daß die Glette dennoch an einen Mann gebracht werde. Schließlich empfehle ich den Herrn mit seinem ganzen Hause in Gottes Obhut/ und verspreche zu bleiben

Meines Hochgeehrten Herrn

Beständiger Freund

LXXXI.

Hochgeehrter Herr/

Mit grossem Verdruss (Unlust) habe ich aus dessen erschen/ wie es mit meiner aus Opeln an den Herrn abgegangenen Glette zugehe/ daß

ká pozniey wyśtáwiona, niż nasz Kontrákt z sobą zázwarty wyciąga. Jam ná tem cále był, ábyś się Wm. uisć, á Gletá wygodził, ná ktorey wászeći według Zdánia mego, zálezáło było. W M M M. Pan nálepíey bédziesz wiedzíat, jáko się tá Rzecz toczy. Mnie też nie táyna, z kąd Odmíaná wászeći ábo Niestáteczność urosła, z kąd ten wászećin wymysł. (pochodzi) Co ja wśzystko Pánu Bogu porucząm, będąc tey Nádzíeje, że y Gletá moją swego nábędzie Páná. Ośiárowanie wászećine obowíázaná przyjmuję Dzięką, á proszę pięknie y pilnie, ábyś W M M M. Pan Fáskom Plácu przede Drzwíami swemi užyczýł, á gdyby się jáki dobry pewny Kupiec nálaźł, jáko swá wláśną przedał, lecz nie ináczey, jáko zá gotowe Pieníądze (Gotowiznę) Łáskę táką (Zyczliwość) ze wśzech miar, zjáchawszy do Wászećiow odwdzięczyć będe wiedzíat. Ná ośtátek życząc wászeći wśzelákich fortunnych Sukcesów, zostáję

W M M M. Páná

do Usług obowíázany
N. N.

daß er dieselbe verachtet/ umb solcher Ursache wil-
len/ daß Sie einen Tag oder etliche später geliefert
worden/ als unser gemachte Contract erfordert.
Ich habe es mir gänglich angelegen seyn lassen/ da-
mit ich nachkame / und mit der Glette wilfahren
möchte/ an welcher / meiner Meinung nach / viel
gelegen war. Der Herr wird am besten wissen/
wie es mit der Sache betwand sey. Mir ist's auch
nicht verborgen/ woher des Herrn Enderung oder
Unbeständigkeit herkommet. Welches alles ich
Gott empfehle/ der Hoffnung lebende / daß mei-
ne Glette ihren Herrn überkommen werde. Sein
Anerbitten nehme ich mit verbundenem Danc
an/ und bitte schön und fleißig/ daß er dem Fäßlein
einen Platz vor seiner Thür vergönne / und wenn
sich ein gutter gewisser Rauffman finden möchte/
als sein eigen verkauffen / aber anders nicht als
umb baar Geld. Solche Günst werde ich/
wenn ich zu Ihnen kommen werde / auf alle
Weise zu vergelten wissen. Letztlich wünsche
ich dem Herrn alles glückliche Wolergehen / und
verharre

Meines Hochgeehrten Herrn

Dienstergebener
N. N.

Przydane są niektóre króciuchno koncyppowa-
ne (ogarnione) Wesełne / Krzcinne /
pogrzebne Listy.

O Bjecawszy moję stárszą Corkę, Pannę
Márya, Jego Mości Pánu Bálcerowi
N. Mieszczáninowi y Kupcowi tuteczne-
nemu w Stan Matzeński, á Czas Wesełá
ná Dzień 23. Mieściacá bieżącego determi-
nowáwszy, ná który Zrękowiny, przez Bło-
gostáwieniestwo Káptáńskie, według Zwy-
czáju Chrześciańského máją potwierdzone
bydź, tedy się listownie przez unizoną,
Proźbę moję u WMMM. Páná ozywam,
racz WMMM. Pán z jey Mością Pániá Mał-
żonką y Panną Corką WMMM. Páná, Dniem
uprzedziwszy w Dom moy się stáwić, Fest
Weselny Obecnością (Prezencyą) bárzo
pożádáná uczćić, á wierzyć, iże ná niczem
czemkolwiek tylko się wászećiom będzie-
my mogli przysłużyć, nie damy schodzić.
Jakoż zá oświadczoną WMMM. Páná Zy-
czliwość zostánę

WMMM. Páná

do Usług obowiązány

Inszy.

Hier sind etliche

Kurz gefasste Hochzeit, Gebatter,
Begräbnüß, Briefe angefügert.

Monsieur.

Nachdem ich meine liebe älteste Tochter
Jungfer Mariam / Tit: Herrn Balthasar
N. Bürger und Rauffmann / allhier ehelich ver-
sprochen / und die Zeit zur Hochzeit auf den 23. die-
ses Monats angesetzt / da das Ehe- Geldnütz
durch Priesterliche Einsegnung / nach Christli-
chem Gebrauch soll bestätiget werden / so gebe
ich mich durch eine demüthige schriftliche Bitte
bey Ihm an / Er geruhe sammt seiner Frau Ehe-
Liebsten und Jungfer Tochter / Tages zuvor sich
in mein Haus einzufinden / die Hochzeit- Festin
mit dero erwünschten Gegenwart zu beehren /
dabey zu glauben / daß wir es an nichts / womit
wir sie bedienen werden können / wollen erman-
geln lassen. Wie ich denn für die erwiesene
Gewogenheit verharren werde

Meines Hochgeehrten Herrn

Dienstverpflichtester
E

Ein

Inſy.

Mości Pánie,

JUżesmy o wielu Lat, w dobrej nieroz-
zerwanej Przyjaźni z sobą żyli, a ta mię-
tey niewatpliwej Poufalości nabawia,
(tę Ufność mi żąda) ponieważ średniej
Corce mojej, którą Wdowcowi, miano-
wicie Pánu Jakubowi Teył, Złotarzowi,
ktory nie nązbyt bogaty, ani też nie ubo-
ższy, wszakże jednak má z Potrzebę swa co-
dzienną (ktoremu nie schodzi ná codzien-
ney Żywności) zrękował (puślubił) ná
Dzień 24. Páździeniká Wesele sprawię,
że W M M M. Pán z przezacną Famiłią Dzień
przed tem, do mnie się stáwiwszy do Bogá
o poślubionych doczesne y wieczne Powo-
dzenie nie zaniechasz wzdychać, przy-
tem Tráktamentami (Potráwami) jako we-
dług nášzego ubogiego Przemożenia z je-
dnane bydz mogą, za wdzięczne (wdzię-
cznie) przyjac zechcesz. Nie miałoby się
wszystko náleść, jako życzymy, tedy wiem
i że Przyjáciele tacy przytomni (obecni) będą
ktorzy (co) Niedostatek wszelki Rozmowa-
mi ućieszniemi nágródzą. Ja wzajem (zaśię)
postaram się, wászećciow przyjaźliwą Goto-
wość

Hochgeehrter Herr/

Schon von vielen Jahren her / haben wir in
gutter unzerreißlicher Freundschaft mitein-
ander gelebet / und die machet mir das ungezwei-
felte Vertrauen / weil ich meiner mittelsten Toch-
ter / die ich einem Wittiker / nemlich Herrn Ja-
cob Theil / einem Gold-Schlager / der nicht allzu
reich / auch nicht zu arm ist / jedoch sein tägliches
Auskommen hat / auf den 24. Octobris (Wein-
monat) Hochzeit werde machen / daß der Herr
mit den werthesten Seinigen / Tages zuvor bey
mir erscheinen / umb der Verlobten zeitliches und
ewiges Wolseyn zu Gott zu seuffzen nicht un-
terlassen / auch mit den Tractamenten / so nach
unserm armen Vermögen können verschaffet
werden / vorlieb zu nehmen belieben werden.
Solte sich nicht alles so finden / wie wir wün-
schen / so weiß ich / daß solche Freunde werden zu-
gegen seyn / die allen Mangel mit annehmblichen
Gesprächen ersetzen werden. Ich dagegen wer-
de mich bemühen / auf alle Weise dero geneigte

wość (Powolność) ze wszech miar od-
wdzięczać, jakoż się zowie

W M M M. Páná

Przyjacielem státem

L X X X I V.

Rmotrowski List.

Mnie wielce Mościwa Páni Kmoszko,

Moja Mościwa Páni y Przyjaciółko,

Tey Niewatpliwey jestem Ufności, ja-
koś W M M M. Páni zawsze Proźbie mo-
jey pokorney Mieysce dawała (dała) że y
skłonna (życzliwa) się stáwisz, á ná uśilną
Proźbę moję Synaczká mego od Bogá dá-
nego, przez Modlitwę swą nábożną przy
Krzcie Świętem w Kościele Świętey Elzbie-
ty, o zwyczajnem Czásie niezapornem Pá-
nu Bogu oddać będziesz raczyła. Propen-
zyą taką powiną uznam Dzięką, y zosta-
nę zawsze

W M M M. Páni Kmoszki

powolnem Sługą

L X X X V.

Mnie wielce Łaskáwá Pánno,

BOgu nádobrotliwyszemu dziękuję z Ser-
cá, iże Matżonkę moję dziśiá ráno z Łá-
ski swey rozwiąawszy, nas Rodzicow Co-
reczką

Willfährigkeit abzudienen / wie ich mich denn
nenne

Rhbn.

beständiger Freund

LXXXIV.

Gevatter / Brief.

Edle / Hoch- und Tugend- Begabte /

Insonders Hochgeehrteste Frau Gevatterin /

Des ungezweiften Vertrauens bin ich / wie
meine Geehrteste Frau Gevatterin allezeit
meine demüthige Bitte statt hat finden lassen/
daß Sie sich auch jeko geneigt werde bezeugen/
und auf innständiges Bitten / mein von Gott
besichertes Söhnlein / bey der H. Tauffe in der
Kirche zu S. Elisabeth umb gewöhnliche Vesper-
Zeit / Gott durch ein andächtiges Gebeth vor-
zutragen werde geruben. Solche Gunst- Ge-
wogenheit werde ich mit gebührendem Danck
erkennen / und stets verharren

Meiner Hochgeehrtesten Frau Ge-
vatterinn

Ehren- Gelliebener

LXXXV.

Wol-Edle / Hoch- Ehr- und Tugend- Belobte /

Geehrteste Tugster /

Dem Allergütigsten Gott dancke ich herzlich/
X 3 daß

reczką krasną udarował. A iż oná jutro po
Nieszporze w Kościele Świętęy Máryey
Mágdáleny Krześć święty má odebrać,
(Krzczona bydź) tak moję wielce łaská-
wą Pánnę uniżenie upraszam, ábyś wáśzeć
przy Krzcie świętem stánać, á przez Modli-
twę pokorną Pána Bogá prosić, áby onę do
Przymierzá łáski swęy przyjąwszy, docze-
snem y wiecznem Powodzeniem uraczyć
(udarować) zechciał. Ták wielka okazána
Dobroć ubowiąże mię, zostać ná zázwsze
Moję wielce łaskáwey Pánnę

uniżony Sługá

LXXXVI.

List Pogrzebny.

Monsieur ,

L zámí Gorzkiemi mi WMMM. Pánu Szwá-
Lgrowi, Zeście z tego Swiátá przycho-
dzi zbáwienie moję zá Zywoť z Sercá
kocháney Máłżonki uznaymić (do Wiádo-
mości donieść), iże po dziewięćniedziel-
ney wytrwáney boleśney Chorobie, docze-
sne z wiecznem w przeszły Poniedziałek, já-
ko dwudziestego y ósmego Dniá Paździer-
niká odmieniwszy, mię nieutulonego Zalu
nábáwiť. Ciáło jey, martwe stánowiłem zá
Rádą Pokrewnych náblížszych ná Niedzie-
le

daß Er meine Ehevirthin heute frühe gnädigst
entbunden/ und uns Eltern mit einem wolgestall-
ten Töchterlein beschencket hat. Wenn aber sol-
ches morgen nach der Vesper in der Kirche zu
S. Maria Magdalena die H. Tauffe empfan-
gen soll/ als erbitte/ Meine GeEhrte Jungfer/
Sie geruhe dem Tauff-Actui beyzuwohnen/
und durch ihr andächtiges Gebeth Gott erbit-
ten/ daß Er es in seinen Gnaden-Bund aufneh-
men/ und mit zeitlichem und ewigem Wolergehen
begnaden wolle. So hohe erwiesene Güttigkeit
wird mich verbinden/ allezeit zu verbleiben

Meiner GeEhrtesten Jungfer

LXXXVI.

Begräbnüß-Brief.

Monfieur,

Mit bitteren Thränen muß ich dem Herrn
Schwager/ den seeligen Hintritt aus die-
ser Welt meiner im Leben herzlich geliebtesten
Ehe-Frauen beybringen/ daß sie nach neunwo-
chentlicher überstandener schmerzlicher Niederla-
ge das Zeitliche mit dem ewigen/ am verwichen-
nen Montage/ als den 28. Octobris, verwech-
selt/ und mich in das tieffste Leyd versetzet. De-
ren verblichenen Körper habe ich nebst der See-

le przyszła, według Zwyczają Chrze-
 ściańskiego, Ziemi zlecić. W M M M. Pána
 Szwágrá jak nápilniey upraszam (pokorną
 do W M M M. Pána wnoszę Prozbę) ábyś
 W M M M. Pan z jey Mością Pánią Matzonką,
 Dzień przed tem, w Domu mojem stánac, tu-
 dzież ze mną Niebošczykowski Ciáto do
 Odpocznienia zaprowadzić pomoc raczył.
 Przez to moy y innych Przyjációt Smętek ul-
 żony będzie. My wszyscy taką oświadczoną
 Gotowość (Powolność) luboć nie w tak zá-
 łosnych, lecz w pociesznieyszych (weseł-
 szych) Okázyách Odwdzięczać pámiętnemi
 zostániemy, jakoż ja z osobná poruczywszy
 W M M M. Pána Obronie Boskiey zostając
 W M M M. Pána Szwágrá

Szczerouprzeymem

LXXXVII.

Mnie wielce MCia Páni,

Moja MCia Páni y Dobrodzieyko.

Egobym się nigdy nie spodział był / jako
 Niebošczył Pan Matzonek W m m m. Pá-
 ni konškiego Roku Towary ode mnie kupił y
 przy Schadzce cnotliwey (zešćiu cnotliwem)
 z innemi Panámi się wesołemi stáwił / (pokázal)
 że się ná tem Swiećie wiecey z soba nie obaczę-
 my / jakoż on samże bynamniey nie mniemał /
 (pomýślał) że jako mlody Człowiek tak presto
 umrze.

ligen nähesten Bluts-Freunden Rath / auf künftigen Sonntag / Christlichem Brauche nach / zur Erden zu bestatten angesetzt. Den Herrn Schwager bitte ich dienst-freundlich / Er beliebe nebst seiner Frau Eheliebsten / den Tag zuvor / in meinem Hause zu erscheinen / denn mit mir die Leiche zu ihrer Ruhestätte zu begleiten helfen / dadurch wird mein und anderer Freunde Betrübniß gelindert werden. Wir alle inngesamt werden die erwiesene Bereitwilligkeit / wiewol nicht in solchen betrübten / sondern in fröhlicheren Fällen abzugelten eingedenck bleiben / wie ich denn absonderlich / nach Uebergebung in Göttlichen Schutz / verharre
 Meines Hochgeehrten Hn. Schwagers
 treu-gefliehener Freund

LXXVII.

Edle / Tugend-Reiche /

Insonders Hochgeehrte Frau /

Sehen hätte ich mich nimmermehr versehen / als dero seeliger Ehe-Herr mir vor einem Jahr Waaren ablauffte / sich mit andern Herren in einer ehrlichen Zusammenkunft fröhlich bezeugte / daß wir einander nicht mehr auf dieser Welt sehen würden. Wie Er sich denn das im geringsten nicht einbildete / daß Er als ein junger Mann so geschwinde sterben würde. Er versprach bey seiner Abreise / daß Er außs längste in einer viertheil-

umrze. Objęcal przy Odjeździe swem / iże na-
 daliey za twierc Roku z Tuchrami / Wostiem/
 Kosmacina / ludanami do nas się chciał sta-
 wić. (zjachac) Lecz pytając za nim Samiśiadow
 wąśceinych / czemu by się nie stawił / odebra-
 lem Odpowiedz taką (respons taki) / iż niemal
 pół rok / że Żywot swoy (Życie swoje) skończył.
 Nad temem się tak zdumiał / iżem nie wiedział /
 co na to odpowiedzieć. A tak łatwo dość mo-
 ge / jak bardo Śmierć niespodziana Serce Wm
 m. pāni zraniła. Wszakże jednak ponieważ
 Wmmmm. pāni wieś / iż to niedościgła Oycos-
 wsta Wola Boża sprawiła / tedy się Wmmmm.
 Pāni oney będziesz musiała atomodować / y
 cierpliwie nosić / co niepodobna odmienić. Day
 tyłko Boże! aby Syn wąścein torem swego
 Niebośczyka Pāna Oycā (Rodzicā) posłepo-
 wał / (naśladował) tedy Uterata jakożkolwiek
 (jakiemkolwiek sposobem) nagrodzona będzie.
 Czego z Sercā życze / y oraz / aby Pān Bog O-
 meżenie przyśle (Małżeństwo) JM. Pānny
 Corki Wmmmm. Pāni błogosławił / a w nowy
 Stan z JM. Pānem Oblubieńcem (Kochan-
 kiem) wstąpiwszy / przy kwitnaciem zawię-
 zdrowiu w nieodmiennę Miłość / y pożada-
 nych Sukcessach w długie Lata z sobą żyli / a
 Wmmmm. pāni wespół z całą przeżacną Rodzi-
 na Sławę y Pocięke hoynę odnosiła. Długu
 co się rycze / tedy Księgi Niebośczykowskię
 pokaza / iże dziewięć set Kapitałna Summa / a
 Platy (Interessy) od sta na Rok sześć Talarow
 pięć

jährigen Frist mit Tuchten/Wachs/Rauchwerck/
 Moskowitzschen Zeugen zu uns sich einfinden wol-
 te. Allein da ich ihre Nachbarn nach ihm fragete/
 warumb er sich nicht einstellte / bekam ich eine sol-
 che Antwort / daß es fast ein halbes Jahr sey / daß
 Er sein Leben geendet. Ich habe mich darüber so
 entsetzet/daß ich nicht wuste / was ich antworten
 sollte. Und so kan ich leichtlich muthmassen/wie sehr
 des Seeligen unverhoffter Tod/ der Frauen ihr
 Herz verwundet hat. Jedoch/ wenn sie weiß/daß
 es Gottes unerforschlicher väterlicher Wille ge-
 than/ so werden sie sich in demselben schicken müs-
 sen/ und geduldig tragen/ was unmöglich ist zu än-
 dern. Gott verleyhe nur! daß dero geliebter
 Sohn seinen seeligen Herrn Vater nacharten mö-
 ge / so wird der Verlust einiger massen ergänzet
 werden. Wie ich solches von Herzen wünsche/und
 zugleich/daß Gott die bevorstehende Heyrath de-
 ro geliebtesten Jungfer Tochter segnen wolle/ auf
 daß/ wenn Sie mit ihren Herrn Liebsten den
 neuen Stand werden antreten/ Sie bey stets blü-
 hender Gesundheit/in unveränderlicher Liebe lan-
 ge Jahr / in selbst verlangendem Wolstande bey
 einander leben/und Sie nebst dero gangen vorneh-
 men Angehörigen Ehr und reichen Trost haben.
 Was die Schuld des Seeligen betrifft / so werden
 es des Seeligen seine Bücher weisen / daß 900.
 Rthl.

piećdział y cztery / pospolu 954. wynosi. A te
Wmym. Páni abo Pieniedzmi gotowemi abo
Tuchtrami zapłacić bedziesz raczyła. Za to
zostaje

Wmym. Páni

Sluga powolnem

LXX XVII.

Sposob Cyrografu.

M A niżej podpisani zeznawamy naszym y
Potomkow naszym Imieniem / iżśmy
Jego Mości Pánu Frydrychowi Táchtorowi/
Mieščaninowi y Kupcowi Miasta Cesarzkies
go y Krolewskiego Brzegu / za Towary od nies
go kupione 500. Talarow / Talar po trzydzie
ści Czeskich (Potroynych) rachując dlužni zo
stali / które pięć set Twardych przerzeczonemu
Jm. P. Frydrychowi Táchtorowi / abo Potoms
kom abo wiernemu Manurentowi tey naszej
Rekognycyey / od Dary dzisieyshey / na przyszle
Elżbiety świętey Kupczyny (Jarmark) tego bies
żacego Roku 1705 / bez jedyney Przykrości/
Cieszkości / Utráty y Szkody / pod Zastawa
wszystkich naszych nieruchomych y ruchomych/
tu abo gdzie indziej będących Dobr (Towar
ow) Pieniedzmi gotowemi (Gotowizna) Mo
netą srebrną w Słasku zwyczajną (pospolicie
bieżącą) abo jeśliby się Jm. P. podobalo in
femi nieprzygannemi Towarami zapłacić
Słowy obiecujemy nieobludnemi. Żkąd się też
wszystkich

Rehl. das Capital / und die Intereßen davon von einem Jahr 54. Rthl. zusammen 954. Rthl. betragen. Sie werden so güttig seyn/und dieselbe entweder mit baarem Gelde oder Tuchten zu entrichten belieben. Dafür bleibe ich stets
Meiner Hochgeehrten Frauen

Dienstwilliger

LXXXVII.

Form einer Handschrift.

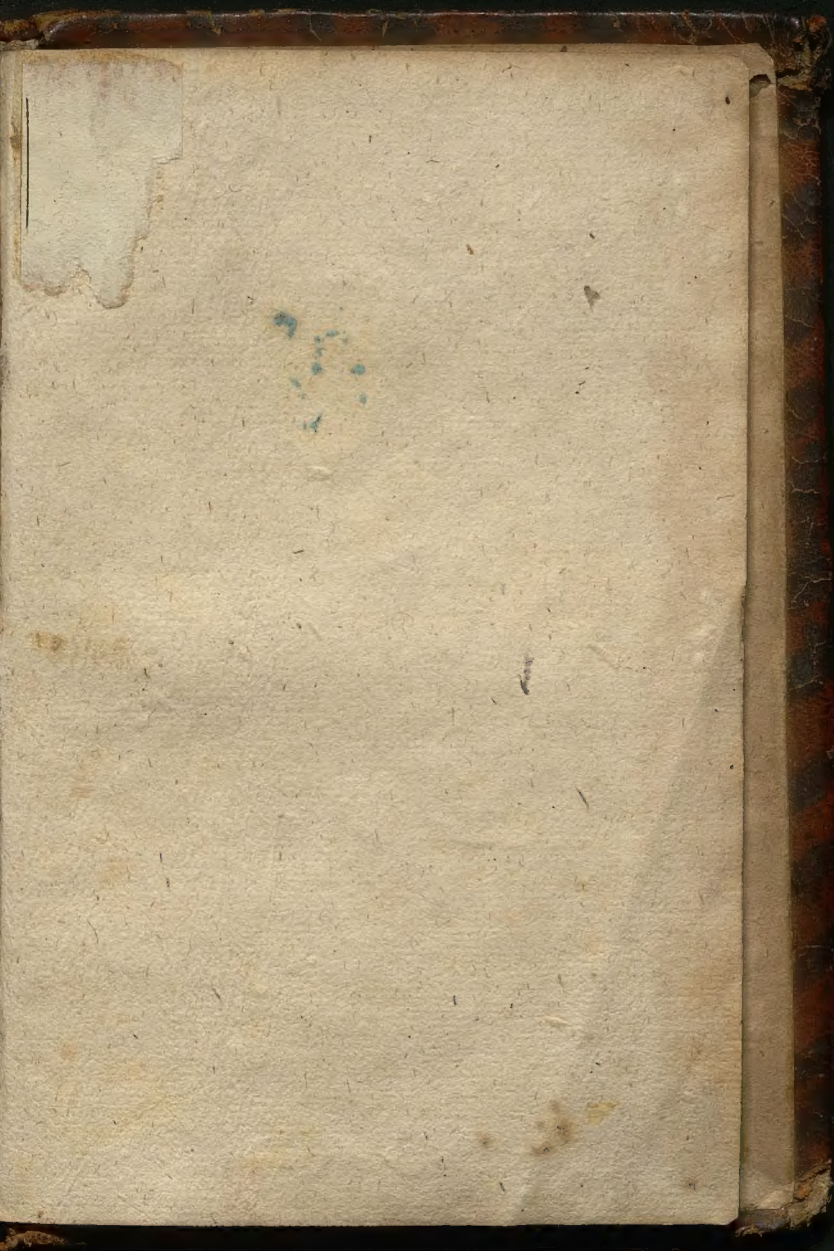
Wir Unterschriebene bekennen hiemit in unserm und unserer Erben Namen/das wir dem Herrn Friedrich Nachten / Bürgern und Handelsmann der Kayser- und Königl. Stadt Brieg/ für die Ihm abgekaupte Waaren 500. Rthl. den Rthl. zu dreißig Silbergroschen gerechnet / schuldig sind geblieben/ welche fünffhundert Reichsthaler wir dem gemeldeten Herrn Friedrich Nachten/oder dessen Erben/oder treuen Inhabern dieser unserer Handschrift / von heute an / auf den künftigen S. Elisabeth. Markt dieses jetztlaufenden 1705. Jahres/ ohne seine einige Beschwerde/ Verlust und Schaden / bey Verpfändung aller unserer liegenden und fahrenden / hier oder anderwärts befindlichen Gütern/ baar mit silberner in Schlesiens gangbarer Münze/oder so es ihm gefällig möchte seyn / mit andern tauglichen Waaren / mit aufrichtigen Worten zu zahlen versprechen

wszystkich u Duchownych y Suwickich Praw/
zwyczajnych / ba y wszystkich Jarmarkowych
(Kupczyńskich) Beneficiorum, jakienkolwiek
Imieniem nazwane bydź mogą wyrzekamy
tak nas / też żadne od Czlowieczego Towcipu
(Kostropności Czlowieczey) zmyśłone (wy-
myśłone) y wynalezione Ekscepcye (Wykre-
ty) nie mają y nie mogą bronić / abo nam po-
żyteczemi (pomocnemi) bydź; Ale mają za-
nikczemne uznane (poczytane) y jako nie uży-
teczne wśedzie odrzucone bydź / ponieważ my
się jako na Sumnienia zdrowego (dobrego) y
pobożne przynależy Krześciani zachować (po-
stąpić) postarać się chcemy. Zapis ten y Cy-
rograf ma wśedzie / na Mieyscach wszystkich
od wszystkich przyjet / y tak ważny bydź / jak
by urzędownie potwierdzony był / a gdyby
nie wszystko w nim wyrażone było / czego bys-
my tu nasemu Pożytkowi / a JMCi Pana
Kredytora Ublizeniu (Rzeczywdzie Niepoży-
tkowi) chcieli zażywać / tedy to jednak nigdzie
przed żadnem Sadem nie ma Wagi mieć / abo
Skutek naleść. Aby przed się wszelkiem Spo-
rom (Sportom) y Przeciwności się zabiegło /
tedy Strona każda równobrzmiacy od Obu
Stron podpisany / y ich zwyczajnymi Sygna-
tami roborowany Eksemplarz odebrała.
Działo się w Brzegu trzydziestego Dnia
Września Roku tysięcznego / siedm-
setnego y piątego.

chen / woher wir uns auch aller bey den Geistlich-
und Weltlichen Rechten gewöhnlichen / ja aller
Jahrmarchts-Beneficiorum, sie mögen genen-
net werden / wie sie können / verzeihen / so sollen und
mögen uns auch keine / von Menschlichem Wig er-
dachte und erfundene Ausflüchte schützen oder die-
nen; Sondern sie sollen für nichts werth angese-
hen / und als untüchtig allenthalben verworffen
werden / massen wir / als gewissenhaften und from-
men Christen zustehet / zu verfahren uns befelei-
gen wollen. Diese Verschreibung und Handschrift
soll allenthalben / an allen Orten von allen so ange-
nommen werden / und so gültig seyn / als wäre sie
gerichtlich bestättiget worden / und möchte gleich
nicht alles darinnen berühret seyn worden / was ge-
schehen hätte sollen / wessen wir uns zu unserm
Vorthail und des Herrn Creditoris Nachtheil /
wolten bedienen / so soll doch dasselbe nirgends bey
keinem Gerichte gültig seyn / und Nachdruck ha-
ben oder finden. Damit aber allem Streit und
Wiederwertigkeit vorgebeuget werde / so hat ein
jedes Theil / ein gleich lautendes von beyden Thei-
len unterschriebenes / und mit ihren gewöhnlichen
Petschaften bekräftigtes Exemplar empfangen.
Geschehen in Bries den 30. Septembris des
tausend siebenhundert fünfften Jahres.

John G. Ayl.
Pres.

1840

W. L.

Jan

Biblioteka Jagiellońska

stdr0024669

